

AKADEMIA
EKONOMICZNO-HUMANISTYCZNA
W WARSZAWIE

**Rozprawa doktorska
w dyscyplinie
nauki prawne**

Witold Wyporek

**ŚRODKI ZASKARŻENIA W POSTĘPOWANIU
CYWILNYM**

Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem

Promotor
dr hab. prof. AEH Paweł Sitek

Promotor pomocniczy
dr Paweł Gołębiewski

Warszawa, 2023 r.

Witold Wyporek

.....
imię i nazwisko
autora rozprawy doktorskiej

OŚWIADCZENIE

- I. Świadom odpowiedzialności prawnej oświadczam, że złożona rozprawa doktorska na temat „Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym” została przygotowana przeze mnie przy wykorzystaniu wykazanej w tej rozprawie literatury przedmiotu i materiałów źródłowych.
- II. Oświadczam jednocześnie, że rozprawa ta nie narusza praw autorskich, dóbr osobistych chronionych prawem cywilnym oraz nie zawiera informacji i danych uzyskanych w sposób niedozwolony prawem i nie była dotychczas przedmiotem żadnej procedury, związanej z uzyskaniem dyplomów lub tytułów zawodowych uczelni wyższej.
- III. Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja rozprawy doktorskiej jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.
- IV. Wyrażam zgodę na udostępnianie egzemplarza mojej rozprawy doktorskiej w czytelni Biblioteki Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie.

Data
Czytelny własnoręczny podpis autora rozprawy

Oświadczenie promotora rozprawy:

Niniejsza rozprawa jest gotowa do oceny przez recenzentów.

Data
Czytelny własnoręczny podpis promotora rozprawy

Słowa kluczowe w języku polskim i angielskim

Wykaz skrótów

Akty prawne:

k.c. – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny

k.p.c. – Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego

k.p.a. - Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego

u.o.s.n. – Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym

u.k.s.c. – Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

pr. u.s.p. - Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

rozp. w spr. o.s.w.s.c. - Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2021 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych

rozp. Reg.u.s.p. - Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. -

Regulamin urzędowania sądów powszechnych

Czasopisma i publikatory:

Dz.U. – Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

ZPO – Zivilprozessordnung

BGBl - Federalnym Dzienniku Ustaw

Inne:

t.j. – tekst jednolity

art. – artykuł

m.in. – między innymi

np. – na przykład

nr– numer

pkt – punkt

poz. – pozycja

red. – redakcja

z zm. – ze zmianami

§ - paragraf

ust. – ustęp

r. – rok

RP – Rzeczypospolitej Polskiej

Red. – Redakcja

t. – tom

rozp. – rozporządzenie

w spr. – w sprawie

op.cit. – opus citatum – dzieło cytowane

w zw. – w związku

Legal acts:

k.c. – Act of April 23, 1964 - Civil Code

k.p.c. – Act of November 17, 1964 - Code of Civil Procedure

k.p.a. - Act of June 14, 1960, Code of Administrative Procedure,

u.o.s.n. – Act of December 8, 2017 on the Supreme Court

u.k.s.c. – Act of July 28, 2005 on court costs in civil cases

pr. u.s.p. - Act of July 27, 2001, Law on the System of Common Courts

resolution regarding o.s.w.s.c. - Regulation of the Minister of Justice of June 24, 2021 amending the regulation on the method of paying court fees in civil cases

reg. u.s.p. - Regulation of the Minister of Justice of June 18, 2019 - Regulations on the operation of common courts

Magazines and publications:

Dz.U. – Journal of Laws of the Republic of Poland

ZPO – Zivilprozessordnung

BGBI - Federal Law Gazette

Other:

t.j.. - consolidated text

art. – article

m.in. - among others

np. – for example

nr – number

pkt– point

poz. - position

red.. – editorial office

z zm. - with changes

§ - paragraph

Ust. – paragraph of text

r. – year

RP – Republic of Poland

Red. – Editorial

t. volume

rozp. regulation

w spr. - regarding to

op.cit. – opus citatum - cited work

w zw. – in relation with

Akademia Ekonomiczno -Humanistyczna

w Warszawie

Wydział Nauk Społecznych

Witold Wyporek

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.: „*Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*”, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. prof. AEH Pawła Sitka (promotor) i dr. Pawła Gołębiewskiego (promotor pomocniczy)

Przedmiotem badań niniejszej pracy są środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym, ujęte w przepisach ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - kodeksu postępowania cywilnego rozmieszczone w działach V pt. „Środki odwoławcze”, Va pt. „Skarga kasacyjna”, Vb „Skarga na orzeczenie referendarza sądowego”, VI pt. „Wznowienie postępowania”, VIII „Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia”, a także przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym odnoszące się do regulacji skargi nadzwyczajnej. W pracy dokonano porównania różnic w funkcjonowaniu przepisów o środkach zaskarżenia w kontekście przeobrażeń systemu zaskarżeń i zmian w prawie, w tym przyjęcia przez ustawodawcę nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 4.07.2019 r.

W pracy wykorzystano klasyczne metody badawcze, takie jak: metoda dogmatyczno-prawna, metoda historyczno-prawna, metoda komparatystyczna. Zastosowanie znalazła także metoda wywiadu eksperckiego, który przeprowadzono wśród praktyków prawa wydziałów cywilnych Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie. W pracy posłużono się metodami wykładni językowej, celowościowej, systemowej i logicznego rozumowania, w celu pogłębionej interpretacji norm kształtujących poszczególne środki zaskarżenia.

Tezy niniejszej pracy stanowi założenie, że:

1. system zaskarżeń na gruncie postępowania cywilnego w brzmieniu przepisów po nowelizacji, w kontekście przyjętych unormowań charakteryzujących poszczególne środki zaskarżenia, zapewnia zachowanie prawa do właściwej procedury, a także gwarancji i praw podmiotów uprawnionych do zaskarżenia;
2. system zaskarżeń stanowi jednocześnie instytucję prawidłowej kontroli orzeczeń.

Przedmiotem badań zatem uczyniono to, jaki szczegółowy charakter powinny mieć przepisy o środkach zaskarżenia; które ze szczegółowych rozwiązań powinny zostać zaimplementowane; co powinno zostać zmienione, aby stosowanie przepisów o środkach zaskarżenia realizowało na każdym etapie postępowania, możliwie najskuteczniej, zachowanie

gwarancji stron w postępowaniu do zaskarżenia orzeczenia, realizując tym samym funkcję kontrolną, przy zachowaniu sprawności postępowania.

Celem rozprawy doktorskiej jest analiza instytucji prawnych w postaci środków zaskarżenia, czy prawne uregulowanie środków zaskarżenia, w kontekście swobody kształtowania przez ustawodawcę, w tym ograniczeń procesowych stron w postępowaniu jest uzasadnione; jak ukształtowane zostały procesowe ograniczenia stron w postępowaniu, w kontekście poszczególnych środków zaskarżenia w stosunku do zamierzonych celów ustawodawcy; czy ograniczenia gwarancji stron w stosowaniu środków zaskarżenia nie prowadzą do arbitralności rozstrzygnięć. Wynikiem pracy jest zweryfikowanie i potwierdzenie tez badawczych postawionych w rozprawie doktorskiej.

Rozprawa doktorska składa się z siedmiu rozdziałów, zawierających analizę problematyki badawczej, w kontekście postawionej tezy i szczegółowych problemów badawczych poprzedzonych uwagami wprowadzającymi i zakończonych wnioskami.

Analiza zawarta w rozdziale pierwszym dotyczy apelacji i koncentruje się wokół granic rozpoznania apelacji, wokół kwestii związanych z formułowaniem zarzutów, wymogów prawnych dopuszczalności apelacji. Nawiązano w tym rozdziale do nowo przyjętego modelu uzasadnienia orzeczeń na wniosek, a także przemodelowanego postępowania międzyinstancyjnego. Przedstawiono analizę funkcjonowania przepisów w odniesieniu do poprzedniego stanu prawnego. W następnym rozdziale poddano analizie zażalenie, skupiając się na roli jakie pełni w postępowaniu cywilnym, w odniesieniu do przemodelowanego systemu zażaleń poziomych. Zwrócono także uwagę na zażalenie jako środek służący nie ochronie a destabilizacji postępowania. W rozdziale trzecim poddano weryfikacji skargę kasacyjną w kontekście uregulowania dopuszczalności i niedopuszczalności. Następnie omówiono postępowanie ze skargi kasacyjnej nawiązując do problematyki związanej z rozpoznawaniem skargi kasacyjnej. Rozdział czwarty poświęcono skardze na orzeczenie referendarza sądowego oraz kompetencji referendarza sądowego w przedmiocie wydawania orzeczeń i rozpatrywania skarg. Nawiązano także do relacji między przepisami o skardze na referendarza sądowego a normami dotyczącymi zażalenia. Porównano w tym rozdziale instytucję skargi na referendarza sądowego, do rozwiązania przyjętego w prawie niemieckim. Rozdział piąty omawia instytucję wznowienia postępowania. W rozdziale tym odniesiono się do kryteriów prawnych wznowienia postępowania cywilnego, a także relacji do przesłanek nieważności postępowania. Badaniu poddano zagadnienie prekluzji procesowej; odniesiono się do zażalenia, jako środka prawnego, służącego odrzuceniu skargi o wznowienie. Rozważanie w rozdziale szóstym poświęcono skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia odnosząc się do szczególnych okoliczności, stanowiących

podstawy tego środka, do ograniczeń w stosowaniu tego środka zaskarżenia, a także do terminów związanych z postępowaniem ze skargi w odniesieniu do innych środków zaskarżenia. W rozdziale siódmym omówiono przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym regulujące skargę nadzwyczajną w kontekście konstrukcji prawnej i szczególnego charakteru tego środka zaskarżenia, celowości jego wprowadzenia i miejsca w strukturze środków zaskarżeń. W rozdziale tym omówiono relację skargi nadzwyczajnej w odniesieniu do zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej

Całość pracy zamyka zakończenie. Zawarto w nim podsumowanie wyników analizy badań wraz z uzasadnieniem i wnioskami, jak również ocenę przepisów prawa w zakresie poddanych analizie środków zaskarżenia, a także wnioski *de lege ferenda*.

Academy of Economics and Humanities
in Warsaw
Faculty of Social Sciences

Witold Wyporek

Summary of the doctoral dissertation entitled: " *Measures of appeal in civil proceedings* ", prepared under the supervision of Dr. Hab. prof. AEH Paweł Sitek (supervisor) and dr. Paweł Gołębiewski (auxiliary promoter)

The subject of the research of this work are the means of appeal in civil proceedings, included in the provisions of the Act of November 17, 1964 - Code of Civil Procedure, arranged in sections V entitled "Remedies", Va pt. "Cassation complaint", Vb "Complaint against the judgment of a court clerk", VI entitled "Resumption of proceedings", VIII "Complaint for a declaration of illegality of a final judgment", as well as the provisions of the Act of December 8, 2017 on the Supreme Court relating to the regulation of extraordinary complaints. The work compares the differences in the functioning of the provisions on appeals in the context of transformations in the appeals system and changes in the law, including the adoption by the legislator of the amendment to the Code of Civil Procedure and certain other acts of July 4, 2019.

The work used classic research methods, such as: the dogmatic-legal method, the historical-legal method, and the comparative method. The expert interview method was also used, which was conducted among law practitioners of the civil departments of the District Court for Warsaw Praga-Południe in Warsaw. The work uses methods of linguistic, teleological, systemic and logical interpretation to provide an in-depth interpretation of the norms shaping individual means of appeal.

The thesis of this work is the assumption that:

1. the system of appeals in civil proceedings in the wording of the provisions after the amendment, in the context of the adopted regulations characterizing individual means of appeal, ensures the preservation of the right to a proper procedure, as well as the guarantees and rights of entities entitled to appeal;
2. The appeal system is also an institution for proper control of judgments.

Therefore, the subject of the research was what detailed nature the provisions on legal remedies should have; which of the detailed solutions should be implemented; what should be changed so that the application of the provisions on appeals ensures, at every stage of the proceedings, as effectively as possible, the guarantees of the parties in the proceedings to appeal

against the decision, thus fulfilling the control function while maintaining the efficiency of the proceedings.

The aim of the doctoral dissertation is to analyze legal institutions in the form of appeals, whether the legal regulation of appeals, in the context of the legislator's freedom to shape, including procedural limitations of the parties in the proceedings, is justified; how the procedural limitations of the parties in the proceedings were shaped, in the context of individual remedies in relation to the intended goals of the legislator; whether limitations on the parties' guarantees in the use of remedies do not lead to arbitrary decisions. The result of the work is the verification and confirmation of the research theses put forward in the doctoral thesis.

The doctoral dissertation consists of seven chapters, containing an analysis of the research issues in the context of the thesis and detailed research problems, preceded by introductory remarks and concluded with conclusions.

The analysis contained in the first chapter concerns the appeal and focuses on the limits of the examination of the appeal, on issues related to the formulation of allegations, and the legal requirements for the admissibility of an appeal. This chapter refers to the newly adopted model of justifying judgments upon request, as well as the remodeled inter-instance proceedings. An analysis of the functioning of the regulations in relation to the previous legal status was presented. The next chapter analyzes the complaint, focusing on the role it plays in civil proceedings in relation to the remodeled horizontal complaint system. Attention was also drawn to the complaint as a means of not protecting but destabilizing the proceedings. The third chapter reviews the cassation appeal in the context of regulating admissibility and inadmissibility. Then, the procedure for a cassation appeal was discussed, referring to the issues related to the recognition of a cassation appeal. The fourth chapter is devoted to a complaint against a court referendary's ruling and the court referendary's competences in issuing judgments and examining complaints. Reference was also made to the relationship between the provisions on complaints against a court clerk and the norms regarding complaints. This chapter compares the institution of a complaint against a court referendary to the solution adopted in German law. Chapter five discusses the institution of reopening proceedings. This chapter refers to the legal criteria for resuming civil proceedings, as well as the relationship to the grounds for invalidity of the proceedings. The issue of procedural exclusion was examined; reference was made to the complaint as a legal means of rejecting the application for reopening. The discussion in the sixth chapter is devoted to the complaint for a declaration of illegality of a final judgment, referring to the specific circumstances constituting the basis for this measure, to the limitations in the use of this remedy, as well as to the deadlines related to the complaint proceedings in relation to other remedies. The seventh chapter

discusses the provisions of the Act on the Supreme Court regulating extraordinary appeals in the context of the legal structure and the specific nature of this appeal, the purposefulness of its introduction and its place in the structure of appeals. This chapter discusses the relationship of an extraordinary complaint in relation to the principle of a democratic state of law, implementing the principles of social justice

The whole work ends with a conclusion. It contains a summary of the results of the research analysis along with justification and conclusions, as well as an assessment of the legal provisions in the scope of the analyzed remedies, as well as *de lege ferenda conclusions* .

Spis treści

WSTĘP	18
ROZDZIAŁ I APELACJA	24
1.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	24
1.2. WYDAWANIE WYROKÓW I INSTANCIJ W KONTEKŚCIE DOPUSZCZALNOŚĆ APELACJI	25
1.3. WYTYCZNE GRANIC ROZPOZNANIA ZASKARŻENIA	50
1.4. PRZYJĘCIE MODELU UZASADNIANIA ORZECZENIA NA WNIOSK	69
1.5. PODSUMOWANIE.....	75
ROZDZIAŁ II ZAŻALENIE	80
2.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	80
2.2. WYDAWANIE POSTANOWIEŃ PRZEZ SĄDY, A DOPUSZCZALNOŚĆ ZAŻALENIA	80
2.3. KLUCZOWE ASPEKTY PRZEMODELOWANIA SYSTEMU ZAŻALENIOWEGO	90
2.4. WSTRZYMANIE WYKONANIA ZASKARŻONEGO ORZECZENIA	95
2.5. PODSUMOWANIE.....	102
ROZDZIAŁ III SKARGA KASACYJNA	106
3.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	106
3.2. PODSTAWY WYDANIA SKARGI KASACYJNEJ	107
3.3. ODPOWIEŹ NA SKARGĘ KASACYJNĄ	126
3.4. PROBLEMATYKA ROZPOZNAWANIA SKARGI KASACYJNEJ	136
3.5. PODSUMOWANIE.....	145
ROZDZIAŁ IV SKARGA NA ORZECZENIE REFERENDARZA SĄDOWEGO	148
4.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	148
4.2. OBOSTRZENIA DOPUSZCZALNOŚĆ SKARGI NA ORZECZENIE REFERENDARZA SĄDOWEGO.....	148
4.3. ODEŚLANIE DO PRZEPISÓW O ZAŻALENIU	152
4.4. PORÓWNANIE INSTYTUCJI REFERENDARZA SĄDOWEGO DO PRAWA NIEMIECKIEGO	154
4.5. PODSUMOWANIE.....	159
ROZDZIAŁ V WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA	162
5.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	162
5.2. PROBLEMATYKA DOPUSZCZALNOŚĆ WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA	162
5.2. WYMAGANIA PRAWNE WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA	173
5.3. ZAGADNIENIE PREKLUZJI PROCESOWEJ	181
5.4. PODSUMOWANIE.....	188
ROZDZIAŁ VI SKARGA O STWIERDZENIE NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM PRAWOMOCNEGO ORZECZENIA	192
6.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	192
6.2. SZCZEGÓLNE OKOLICZNOŚCI SKARGI W KONTEKŚCIE JEJ DOPUSZCZALNOŚCI	193
6.3. OGRANICZENIE WIELOKROTNOŚCI SKARGI	200
6.4. PRZEDSTAWIENIE AKT SĄDOWI NAJWYŻSZEMU	206
6.5. PODSUMOWANIE.....	208
ROZDZIAŁ VII SKARGA NADZWYCZAJNA	212
7.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	212
7.2. PRZESŁANKI SZCZEGÓLNE WNIESIENIA SKARGI NADZWYCZAJNEJ	213
7.3. POSTĘPOWANIE SĄDU NAJWYŻSZEGO ZE SKARGI NADZWYCZAJNEJ.....	219
7.4. PODSUMOWANIE.....	223
ZAKOŃCZENIE	226
BIBLIOGRAFIA:	234
AKTY PRAWNE:	234
AKTY PRAWA ZAGRANICZNEGO:	235
UZASADNIENIA DO PROJEKTÓW USTAW.	235

AKTY PRAWA EUROPEJSKIEGO:	235
AKTY PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO:	235
ROZPORZĄDZENIA:	236
INNE ŹRÓDŁA PRAWA:	236
LITERATURA:	236
ARTYKUŁY	239
WYROKI SĄDU OKRĘGOWEGO:	240
WYROKI SĄDU APELACYJNEGO:	240
POSTANOWIENIA SĄDU APELACYJNEGO:	241
WYROKI TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO:	241
WYROKI SĄDU NAJWYŻSZEGO:	241
WYROKI SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH	242
POSTANOWIENIA SĄDU NAJWYŻSZEGO:	242
UCHWAŁY SĄDU NAJWYŻSZEGO:	244
ROZPORZĄDZENIA UNII EUROPEJSKIEJ	245
ŹRÓDŁA NETOGRAFICZNE:	245
ZAŁĄCZNIK:	245

Wstęp

Przedstawienie motywów i okoliczności podjęcia tematu

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym, z uwagi na swoją charakterystykę wymagają poczynienia na wstępie uwag natury ogólnych. Wzruszenie orzeczenia dotkniętego błędem następuje za sprawą wniesienia konkretnego środka zaskarżenia, którego przeznaczeniem jest doprowadzenie do zmiany lub uchylecia zaskarżonego orzeczenia. Całokształt środków zaskarżenia składa się na systemem zaskarżeń. W zależności zatem od przyjętego kryterium można dokonywać różnych klasyfikacji tych środków.

Do zwyczajnych środków zaskarżenia, inaczej nazwanych odwoławczymi zaliczyć należy apelację i zażalenie, z uwagi na ich dewolutywny i suspensywny charakter. Odstępstwem od tej reguły jest zażalenie tzw. poziome i zażalenie, którego rozpoznanie może nastąpić przez sąd, który je wydał. Środkami zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym są skarga kasacyjna i skarga nadzwyczajna. Do szczególnych środków zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym można zaliczyć skargę o wznowienie postępowania i skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wśród szczególnych środków zaskarżenia wymienić należy min. skargę na orzeczenia referendarza sądowego, sprzeciw od nakazu zapłaty, skargę na czynności komornika.

Środki zaskarżenia są istotnymi instytucjami prawnymi, a ich stosowanie, rozpatrywanie i wydawanie w tym przedmiocie rozstrzygnięć, znajduje swój wyraz w znacznej części postępowań sądowych.

Problematyka środków zaskarżenia w polskim postępowaniu cywilnym, stanowiła przedmiot licznych zmian ustawodawcy. Z uwagi zarówno na swój wymiar teoretyczny, jak i praktyczny problematyka ta stanowiła przedmiot licznych opracowań w literaturze prawniczej, do których zaliczyć należy komentarze praktyczne, skierowane do profesjonalnych pełnomocników i praktyków prawa, opracowania doktryny prawniczej, a także dorobek judykatury.

Za sprawą ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw wprowadzono możliwość zażalenia do Sądu Najwyższego także postanowienia sądu I instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 4 lipca 2019 roku, której przepisy weszły w życie kolejno z dniem 21 sierpnia 2019 r., a pozostała ich część z dniem 7 lutego 2020 r. stanowiła głęboką reformę procedury cywilnej, której zmiany

dotyczyły problematyki środków odwoławczych. Najistotniejsze zmiany ustawodawcy dotyczyły m.in. przeciwdziałaniu nadużywania prawa procesowego, usprawnienia postępowania, zmian w postępowaniu odwoławczym, sporządzaniu i doręczaniu uzasadnień, przemodelowania systemu zażaleniowego, a także kosztów sądowych.

Poza kodeksem postępowania cywilnego, ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, której przepisy obowiązują od 3 kwietnia 2018 r. wprowadzono do porządku prawnego instytucję skargi nadzwyczajnej, a także możliwość złożenia wniosku o unieważnienie prawomocnego orzeczenia Sądu Najwyższego. Należy również wskazać, że ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy, kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, której przepisy zaczęły obowiązywać od dnia 6 lutego 2005 r., dokonano zmian w zakresie kasacji, za sprawą wprowadzenia instytucji skargi kasacyjnej, ustalając tym samym kontrolę pozainstancyjną.

Powyższe zmiany aktualizują system zaskarżeń w polskim prawie. Istotny jest wpływ treści tych przepisów na postępowanie, w którym strony, a także inni uczestnicy korzystają ze swoich uprawnień. Za motywem wybrania tematu, przemawia aktualność zagadnienia współzależności przepisów postępowania cywilnego o środkach zaskarżenia, z ochroną prawną strony do korzystania z prawa do zaskarżenia, w tym skarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w I instancji oraz wyjątków od tej zasady, a także potrzeby zachowania zasady dwuinstancyjności postępowania.

Wprowadzone zmiany ustawodawcy, stanowią źródło powstania szeregu problemów w przestrzeni ich funkcjonowania i stosowania, oraz interpretacji, czy wreszcie wydawania rozstrzygnięć na ich podstawie.

Obowiązywanie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw sprawiło, iż większość poświęconej problematyce środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym literatury przedmiotu w znacznej części pozbawiona została ważności. Wskazując literaturę odnoszącą się do stanu prawnego po nowelizacji należy przede wszystkim wymienić takie pozycje, jak A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Warszawa 2020 r., A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, Warszawa 2021, T. Wiśniewski (red.), *Skarga nadzwyczajna w świetle systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2019 r., L. Bagińska, *Skarga kasacyjna i nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym, Komentarz praktyczny z orzecnictwem*, Warszawa 2020 r., B. Błodawskiego *Środki odwoławcze*

w *postępowaniu cywilnym* z 2013 roku., J. Stasiak, *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2020 r., H. Pietrzykowski, *Konkurencja skargi nadzwyczajnej ze skargą o wznowienie, skargą kasacyjną oraz skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia* [w:] *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2020.

Wprowadzone zmiany w zakresie systemu zaskarżeń w postępowaniu cywilnym aktualizują konieczność podniesienia w kontekście obowiązujących przepisów prawa prezentowanych w literaturze przedmiotu rozważań i weryfikację tez w odniesieniu do stosowania środków zaskarżenia.

W literaturze przedmiotu brak jest obecnie publikacji poświęconej omówieniu systemu zaskarżeń w kontekście postawionych tez i problemów badawczych, także w relacji do zmian jakie weszły po nowelizacji z dnia 04 lipca 2019 r. Motywuje to potrzebę aktualizacji standardów prawnych środków zaskarżenia w kontekście wprowadzonych zmian i rozważenie, czy zmiany te wprowadzają usprawnienie postępowania, ułatwiają ich zastosowanie, stanowią lepszą ochronę w dochodzeniu praw przed sądem. Kierunek zmian ustawodawcy stanowi o potrzebie dyskusji o współczesnym systemie zaskarżeń w kontekście szeroko pojmowanych jego cech szczególnych i powiązań, jakimi charakteryzują się poszczególne środki.

Zdefiniowanie przedmiotu rozprawy

Przedmiotem badawczym dysertacji są przepisy kodeksu postępowania cywilnego zamieszczone w działach V pt. „Środki odwoławcze”, Va pt. „Skarga kasacyjna”, Vb „Skarga na orzeczenie referendarza sądowego”, VI pt. „Wznowienie postępowania”, VIII „Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia”, a także przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym poświęcone regulacjom skargi nadzwyczajnej.

Określenie celu rozprawy

Celem pracy badawczej jest wykazanie różnic funkcjonowania przepisów o środkach zaskarżenia w postępowaniu cywilnym, w kontekście przeobrażeń systemu zaskarżeń i zmian w prawie, w tym nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 4.07.2019 r. Wykazanie, które z wprowadzonych wspomnianą nowelizacją zmian, wywarły wpływ na współczesny model odwoławczy, jakie problemy prawne powstają na tym tle i powstałe propozycje rozwiązań. Ukazanie, jak realizowane jest osiągnięcie celów postępowania, przy jednoczesnym zagwarantowaniu stronom ochrony ich praw procesowych w różnych postępowaniach odwoławczych. Wykazanie kolizji stanowiących problemy prawne na gruncie stosowania przepisów o środkach zaskarżenia i przyjętych na tym tle rozwiązań.

Wskazanie problemu badawczego

Głównym problemem badawczym w pracy jest ustalenie, jaki szczegółowy charakter powinny mieć przepisy o środkach zaskarżenia; które ze szczegółowych rozwiązań powinny zostać zaimplementowane; co powinno zostać zmienione, aby stosowanie przepisów o środkach zaskarżenia realizowało na każdym etapie postępowania możliwie najskuteczniej zachowanie gwarancji stron w postępowaniu do zaskarżenia orzeczenia, realizując tym samym funkcję kontrolną, przy zachowaniu sprawności postępowania.

Dysertacja w szczególności bada, czy prawne uregulowanie środków zaskarżenia, w kontekście swobody kształtowania przez ustawodawcę, w tym ograniczeń procesowych stron w postępowaniu jest uzasadnione; jak ukształtowane zostały procesowe ograniczenia stron w postępowaniu, w kontekście poszczególnych środków zaskarżenia w stosunku do zamierzonych celów ustawodawcy; czy ograniczenia gwarancji stron w stosowaniu środków zaskarżenia nie prowadzą do arbitralności rozstrzygnięć.

Niezbędne zatem jest ustalenie charakteru prawnego poszczególnych środków zaskarżenia, wskazanie, które z błędów można w drodze tych przepisów naprawić, wykazanie różnic wynikających z funkcji tychże przepisów.

Wymaga także stwierdzenia, które z historycznych uwarunkowań, znajdują swoje odzwierciedlenie we współczesnym modelu zaskarżeń w postępowaniu cywilnym; w jaki sposób pewne wzorce rozwiązań zostały zaczerpnięte z innych systemów prawa; czy nastąpiła ewolucja we współczesnym systemie zaskarżeń?

Określenie tezy badawczej

Postawione w pracy tezy badawcze stanowią założenie, że:

1. system zaskarżeń na gruncie postępowania cywilnego w brzmieniu przepisów po nowelizacji, w kontekście przyjętych unormowań charakteryzujących poszczególne środki zaskarżenia, zapewnia zachowanie prawa do właściwej procedury, a także gwarancji i praw podmiotów uprawnionych do zaskarżenia;
2. system zaskarżeń stanowi jednocześnie instytucję prawidłowej kontroli orzeczeń.

Realizacja uprawnienia strony do korzystania ze środków zaskarżenia stanowi element dochodzenia praw przed sądem, a jednocześnie ma na celu wyeliminowanie błędu, w związku z czym konieczne jest opracowanie standardów zapewniających uprawnionemu ochronę jego praw procesowych. Niezbędne jest zatem określenie kierunku, w którym powinny podążać zmiany ustawodawcy z punktu widzenia istoty środków zaskarżenia.

Sformułowanie szczegółowych problemów badawczych

Szczegółowe problemy badawcze to:

1. W jaki sposób przepisy prawa realizują gwarancje prawe uprawnionych do skorzystania ze konkretnego środka zaskarżenia w postępowaniu sądowym;
2. Wpływ znowelizowanych przepisów o postępowaniu cywilnym na szybkość i sprawność postępowania, przy jednoczesnym zachowaniu praw stron do należytego procesu;
3. Czy uwagi *de lege ferenda* powinny zostać wprowadzone w kontekście stosowania środków zaskarżenia;
4. Zasadność warunkowości wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawy do wniesienia apelacji/zażalenia;
5. Jaki charakter prawny mają nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Zastosowane metody badawcze

W pracy posłużono się metodą dogmatyczno-prawną, w drodze której przeprowadzono analizę orzecznictwa i norm prawa aktualnie obowiązującego, w zakresie przepisów poświęconych środkom zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Zastosowanie metody dogmatyczno-prawnej ma na celu ustalenie treści obowiązujących przepisów, poświęconych środkom zaskarżenia oraz ustalenie znaczenia treści norm kształtujących uprawnienia w praktycznym zastosowaniu poszczególnych instytucji. Skorzystano także z metody wykładni językowej, systemowej i logicznego rozumowania, w celu pogłębionej interpretacji norm kształtujących poszczególne środki zaskarżenia.

Metodą opisową, posłużono się do prezentacji przemodelowanego systemu odwoławczego i charakterystyki nadzwyczajnych środków zaskarżenia, w kontekście przedstawionej problematyki, tez i szczegółowych problemów.

W pracy wykorzystano także analizę systemową obrazującą funkcjonowanie linii postępowania konkretnych środków zaskarżenia. Dzięki temu zobrazowano możliwe warianty rozstrzygnięć, a także dokonano ich porównania z przewidywanymi rezultatami postępowania. Wykorzystano także metodę komparatystyczną, porównując poprzedni stan prawny, z aktualnym stanem prawnym, przy omówieniu przyjętych rozwiązań przez ustawodawcę, a także porównując przyjęte rozwiązania w polskim systemie prawa, z rozwiązaniami państw zachodnich Europy kontynentalnej.

Kontekstowo wykorzystano metodę historyczno-prawną odnosząc się do ewolucji środków zaskarżenia w polskim prawie, w przyjętych rozwiązaniach prawnych i w źródłach ich pochodzenia.

W pracy wykorzystano także metodę wywiadu eksperckiego, w drodze którego zebrano pisemne opinie, krytykę i poglądy praktyków prawa w grupie sędziów, asystentów sędziego, referendarzy sądowych, wydziałów cywilnych Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe.

Konstrukcja i zawartości pracy

Całość pracy składa się z siedmiu rozdziałów. Przedmiotem rozdziału I jest analiza problematyki apelacji w postępowaniu cywilnym. Rozdział II poświęcony został instytucji zażalenia w postępowaniu cywilnym. III rozdział dotyczy oceny skargi kasacyjnej. Opracowanie w rozdziale IV koncentruje się wokół skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Rozdział V omawia instytucję wznowienia postępowania. Badania w rozdziale VI poświęcone zostały skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Przedmiotem rozdziału VII jest analiza problematyki skargi nadzwyczajnej.

Rozdział i Apelacja

1.1. Uwagi wprowadzające

Wyrok jest najważniejszym orzeczeniem kończącym postępowanie cywilne, rozstrzygającym sprawę co do istoty. Nie chodzi zatem o to, żeby sprawę w miarę szybko zakończyć, ale żeby rozstrzygnięcie końcowe było możliwie najbardziej adekwatne z punktu widzenia prawa materialnego i procesowego, a ponadto zgodne z ustalonym stanem faktycznym, ażeby odpowiadało ono prawdzie. Niezbędne zatem jest zapewnienie odpowiedniej ochrony prawnej uprawnionym stronom w postępowaniu, stąd przeprowadzone ono powinno być z należytą starannością, przy możliwie najdogłębszym zbliżeniu się organu procesowego w ustaleniach faktycznych. Pomimo należytej staranności w prowadzeniu postępowania przed sądem, nie jest możliwe zagwarantowanie, że orzeczenie wydane co do istoty, nie będzie obarczone żadnym błędem. Kwestią wymagającą analizy pozostaje, czy najistotniejsza jest przyczyna tkwiąca w błędnej interpretacji przepisów prawa materialnego, tudzież błędy w postępowaniu cywilnym. De facto wymienione typy błędów są mało prawdopodobne, zważywszy, iż mowa jest o pewnego rodzaju profesjonalizmie w stosowaniu prawa, niemniej jednak orzecznictwo polskich sądów w uzasadnieniach wielokrotnie znajduje wyraz w takich właśnie konstrukcjach. Szczegółnej uwagi wymaga okoliczność, czy mamy do czynienia z tym, że wnoszący apelację nie zgadza się z samym rozstrzygnięciem, czy też spotykamy się z daleko idącym błędem sądu, mającym istotny wpływ na treść orzeczenia. Z niniejszej analizy wynika postulat, aby przepisy prawa były jasne, klarowne, nie budzące wątpliwości interpretacyjnych. Oczywiście jest, że na ich podstawie uprawnieni dochodzą swoich roszczeń, które często są dla nich bardzo ważne. Należy zatem poddać analizie zagadnienie, czy prawo jest jasne, a przepisy postępowania cywilnego są klarowne, i czy nie powstają na ich podstawie żadne rozbieżności. Z istoty środka zaskarżenia płynie tym samym dążność do poprawy kontroli i naprawienia błędu w obrocie prawnym. W tym kontekście apelacja musi być nie tylko instytucją prawa cywilnego, lecz fundamentem wymiaru sprawiedliwości. Apelacja w demokratycznym państwie prawa powinna dać stronie poprawny środek zaskarżenia - adekwatny co do zapewnienia stronie ochrony jej praw.

W niektórych przypadkach ustawodawca przewidział inną formę orzeczenia kończącego proces. Orzeczenie to może przybrać postać nakazu zapłaty lub postanowienia. Odpowiednio do art. 316 k.c.¹, wyrok sądu następuje po zamknięciu rozprawy. Sąd rozstrzyga na podstawie stanu rzeczy w momencie zamknięcia rozprawy. Powstanie wymagalności roszczenia w toku dochodzonego roszczenia nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu w tej sprawie. W przypadku wyjawienia nowych faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, po wydaniu

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

wyroku, przewód powinien być otwarty na nowo - art. 316 § 2 k.c. Artykuł 316 § 1 k.c. dotyczy zasad orzekania precyzujących ustalenia stanu sprawy. Określenie stanu rzeczy, odnosi się zarówno do okoliczności faktycznych, jak i przepisów prawa, na podstawie których orzeczenie zostanie oparte. Reguła zawarta w tym przepisie znajduje zastosowanie także w odniesieniu do postępowania odwoławczego, w którym powstaje wymóg dokonania oceny stanu sprawy, z uwagi na obowiązujące przepisy prawa, w dacie wydania orzeczenia, przy spełnieniu zasad art. 316 k.c.².

Rozstrzygnięcie wyroku kończącego postępowanie cywilne, następuje względem całego roszczenia. Inaczej będzie w przypadku wydania przez sąd wyroku wstępnego, częściowego tudzież uzupełniającego. Charakter dochodzonego przed sądem roszczenia, stanowi o przyjęciu odpowiedniej formy orzeczenia, będącego ostateczną decyzją w tym procesie. W postępowaniu wniesionym z pozwu, sąd rozstrzyga sprawę jedynie w granicach żądania powoda, tj. powód zawiera w treści roszczenia jego zakres, którym sąd jest związany. Według art. 187 k.p.c. w treści pozwu, należy zawrzeć precyzyjne określenie żądania, ze wskazaniem wszystkich obiektywnych faktów, na okoliczność uzasadnienia dochodzonego roszczenia³.

Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok w terminie dwóch tygodni od doręczenia stronie wyroku z uzasadnieniem. W przypadku wydłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia, wydłużony został także termin do wniesienia apelacji i wynosi on wówczas trzy tygodnie. Podczas sporządzania apelacji, należy zwrócić uwagę na zawarcie w jej treści odpowiednich wniosków. W przypadku, gdy stronie skarżącej zależy, aby apelacja rozpoznana została na rozprawie, należy zawrzeć w treści apelacji stosowny wniosek w trybie art. 374 k.p.c. o rozpoznanie na rozprawie⁴.

1.2. Wydawanie wyroków I instancji w kontekście dopuszczalność apelacji

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej normuje standardy, na których następuje przyjęcie funkcjonowania określonego modelu sądownictwa. Wśród nich występują zasady organizacji struktury sądownictwa, zasady praworządnego procesu sądowego i prawa strony powiązane z postępowaniem sądowym. Norma organizacji sądownictwa jest przede wszystkim wyrażona w art. 176 ust. 1 Konstytucji (zasada dwuinstancyjności)⁵ i to oznacza, że w przypadku każdej

² 1. Wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie, VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 listopada 2020 r., sygn., VIII U 1452/20.

³ T. Szanciło (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, t. I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 1070.

⁴ A. Cempura, A. Kasolik, *Metodyka sporządzania pism procesowych w sprawach karnych, cywilnych, gospodarczych i administracyjnych*, Wydanie 6, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., s. 482-483.

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r., (t.j. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).

sprawy, której rozpoznanie leży w gestii sądów, musi występować proceduralna możliwość odwołania się do wyższej instancji, w celu kontroli prawidłowości wydanego orzeczenia w poprzedniej. Zasada dwuinstancyjności odnosi się konkretnie do postępowania sądowego i znajduje swój wyraz w procedurach cywilnych, karnych i administracyjnych. Dwuinstancyjność w rozumieniu art. 176 Konstytucji, stanowi minimalne wymaganie otwierające możliwość ustanawiania kolejnych etapów postępowania. Procedura może zawierać więcej etapów, w drodze których zachodzi kontrola instancyjna, np. skarga kasacyjna. Dopuszczalność istnienia kolejnych etapów postępowania w sprawach sądowych, zależy tylko i wyłącznie od woli ustawodawcy. Konstytucja nie nakłada w procedurach sądowych obowiązku występowania modelu ponaddwuinstancyjnego⁶.

Odwołanie w drodze apelacji, następuje na zasadach o jej dopuszczalności, określonych w art. 367 k.p.c. Norma wyrażona w art. 367 § 1 k.p.c. stanowi, że od wyroku sądu I instancji przysługuje apelacja do sądu II instancji. Zaskarżeniu w drodze apelacji podlega każdy wyrok - w tym częściowy, uzupełniający, wstępny lub łączny. Nieistotne znaczenie dla zaskarżenia wyroku ma jego wynik, tj. fakt, że powództwo zostało uwzględnione w całości, w części, czy też jest to wyrok zaoczny lub czy pozwany podjął obronę. Jednakże w stosunku do wyroku zaocznego, zaskarżenie w drodze apelacji możliwe jest tylko przez powoda. W tym przypadku stronie pozwanej przysługuje odwołanie w drodze sprzeciwu, zgodnie z art. 344 § 1 k.p.c. Przepisy prawne nie przewidują możliwości zrzeczenia się uprawnienia do apelacji, oświadczenie złożone w tej sprawie nie wywiera skutków prawnych w nim przewidzianych⁷.

Ustawodawca ukształtował apelację, jako środek o charakterze dewolutywnym, polegający na ponownym rozpoznaniu sprawy w granicach zaskarżenia, a zatem apelacja występuje w zakresie pełnym *cum beneficio novorum*. Korygowanie błędów sądu I instancji, dokonywane jest przez sąd II instancji w drodze ich uchylenia lub zmiany. Dewolutywny charakter apelacji powoduje w postępowaniu interwencję sądu II instancji, w związku z czym, w zakresie relacji międzyinstancyjnej wymaga się od sądu I instancji zachowania należytej dbałości o postępowanie sądowe. Funkcjonowanie struktury dwuinstancyjnej, służy budowaniu problemów prawnych i podejmowaniu decyzji orzeczniczych, tym samym formowaniu nowych linii orzeczniczych i dążeniu do ich ujednoczenia. Proces ten zachodzi również poprzez udzielanie dyspozycji, instrukcji i wytycznych w zakresie postępowania sądowego. Rozpoznanie dokonane przez sąd II instancji dotyczy materiału sprawy zawisłej przed sądem, nie zaś samej apelacji, jako środka odwoławczego⁸.

⁶ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2011 r., s. 349-350.

⁷ T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r., s. 36.

⁸ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1189.

Apelacja jest środkiem bezwzględny, dewolutywny i suspensywny. Wniesienie apelacji wywołuje zawsze skutek w postaci przeniesienia akt sprawy o szczebel wyżej, a zaskarżone orzeczenie nie podlega uprawomocnieniu. Utrwalone poglądy doktryny i orzecznictwa wyrażają się w twierdzeniu, że uwzględnienie apelacji wniesionej jedynie co do treści uzasadnienia, nie jest niemożliwe. Odniesienie się w zaskarżeniu do argumentacji orzeczenia, brane jest pod uwagę w nadzwyczajnych okolicznościach naruszenia prawa strony w drodze użycia przez sąd nieprawidłowej podstawy faktycznej lub prawnej. Dopuszczalność środka odwoławczego nie może zachodzić względem samego uzasadnienia, musi ono dotyczyć treści sentencji orzeczenia. Rozpoznanie apelacji wniesionej do sądu rejonowego, następuje przez sąd okręgowy, a od apelacji wniesionej do sądu okręgowego rozpoznanie następuje przez sąd apelacyjny, art. 367 k.p.c. Wyjątek od tej zasady stanowi art. 390 k.p.c., który przewiduje możliwość wystąpienia z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego, na okoliczność pojawienia się zagadnienia prawnego budzącego poważne zastrzeżenia⁹.

Apelacja pełna ma miejsce, gdy sąd II instancji rozpoznaje sprawę od nowa. Roszczenie procesowe jest przedmiotem ponownego rozpatrzenia po raz drugi od podstaw przez Sąd II instancji, stanowiąc w tym zakresie kontynuację postępowania sądu I instancji. Głównym celem postępowania sądu II instancji jest poprawienie wszelkich błędów poczynionych w postępowaniu przez I instancję. Ponadto w postępowaniu sądu II instancji istnieje możliwość powoływania nowych faktów lub dowodów. Apelacja pełna jest apelacją oderwaną, co oznacza, że sąd całkowicie jest niezwiązany ustaleniami I instancji i ma pełną swobodę w rozpoznaniu sprawy ponownie. Celem apelacji ograniczonej jest kontrola wydanego przez sąd I instancji orzeczenia. W przypadku apelacji ograniczonej, przedmiotem rozpoznania sądu II instancji jest dokonanie oceny, czy zaskarżenie orzeczenia było zasadne. Kolegium nie bada przy tym zasadności samego roszczenia, jak w przypadku apelacji pełnej. Wobec tego powołanie nowych twierdzeń i dowodów w apelacji ograniczonej jest niedopuszczalne, a sąd jest związany treścią zarzutów skarżącego, których podstawę określa sama ustawa¹⁰.

Sąd *meriti* II instancji zobowiązany jest do zastosowania właściwych przepisów prawa materialnego, na które nie mają wpływu zarzuty lub stanowiska stron postępowania. Apelacja pełna nie jest obarczona restrykcjami ustawodawcy poprzez określenie katalogu potencjalnych zarzutów. Wobec tego istnieje dowolność w precyzowaniu treści zarzutów¹¹. Sąd Najwyższy wypowiada się w przedmiocie wniesionego pytania prawnego, ustalając, czy zarzuty apelacji

⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 37.

¹⁰ Uchwała Składu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. III CZP 49/07.

¹¹ H. Pietrzykowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Wydanie 8, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r., s. 762-763.

wiążą sąd odwoławczy, a jeżeli tak, to w jakim zakresie. Sąd Najwyższy zajął w uchwale stanowisko, iż sądu odwoławczego orzekającego na skutek wniesionej apelacji nie wiążą zarzuty podniesione w apelacji, dotyczące prawa materialnego. Natomiast co do zasady, sąd odwoławczy zobligowany jest zarzutami dotyczącymi naruszeń prawa procesowego¹².

Postępowanie wszczęte skutecznie wniesioną apelacją, traktowane jest jako kontynuacja procedowania zainicjowanego w I instancji. Orzeczenie sądu w przedmiocie wniesionej apelacji zachodzi, zważywszy na zgromadzony materiał dowodowy, zarówno w I instancji, jak i w II instancji art. 382 k.p.c. Orzekanie sądu odwoławczego zawiera się w granicy zaskarżenia, a w postępowaniu odwoławczym powołanie nowych faktów lub dowodów jest w pewien sposób ograniczone art. 378 k.p.c. w zw. z art. 381 k.p.c. Sąd II instancji ma na celu, po rozpoznaniu sprawy, powtórnie wydać merytoryczne orzeczenie w sprawie. Jednocześnie w trakcie rozpoznawania sprawy dokonywana jest kontrola w zakresie wydanego orzeczenia, przez sąd I instancji¹³. Podstawę uwzględnienia środka zaskarżenia w procesie cywilnym stanowi prawna egzystencja orzeczenia podlegającego zaskarżeniu. Niekwestionowane w doktrynie prawa cywilnego stanowisko w tej sprawie ukształtował zgodny pogląd, iż możliwe jest istnienie stanu, w którym wydane orzeczenie w świetle prawa nie ma podstawy prawnej, tym samym nie ma racji bytu prawnego. Problematyką w tej materii jest wątek wykrystalizowania, sprecyzowania prawnych okoliczności, w których zachodzi istota w postaci orzeczenia niemającego swojego prawnego bytu. Przykładowo można wskazać następujące okoliczności występowania takich orzeczeń: nieposiadanie kompetencji sędziowskich przy wydaniu orzeczenia, nieistnienie w procesie przeciwnej strony postępowania lub brak wymaganych przepisami prawa komponentów wydanego orzeczenia¹⁴. Dotknięcie orzeczenia wadami procesowymi powodującymi jego niebyt procesowy, może następować również na skutek sfalszowania wyroku, nieogłoszenia jego treści. Wniesienie apelacji od wyroku dotkniętego niebytem prawnym, wymusza jej odrzucenie przez sąd II instancji na zasadzie art. 373 k.p.c., jako niedopuszczalnej z uwagi na inne okoliczności. Niebyt prawny wyroku, zachodzi także w przypadku braku orzeczenia w zakresie części roszczenia. Nawiązuje to oczywiście do części roszczenia, w przedmiocie którego wystąpił brak rozstrzygnięcia¹⁵.

Stosownie do art. 367 § 3 k.p.c., sąd dokonuje rozpoznawania apelacji w składzie trzech sędziów. Sąd orzeka na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym z wyjątkiem wydania wyroku art. 367 § 3 zd. 2 k.p.c.¹⁶. Rozpoznanie apelacji wyrokiem, może zgodnie z

¹² Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07.

¹³ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

¹⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

¹⁵ A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 875-1017.

¹⁶ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie*

art. 367 § 3 k.p.c., zostać dokonane wyrokiem na rozprawie lub na posiedzeniu niejawnym (z uwagi na art. 374 k.p.c.). Ponadto sąd wydać może w składzie jednoosobowym orzeczenie niebędące wyrokiem, które przeważnie wydawane jest w formie postanowienia - przykładowo o odrzuceniu apelacji, o umorzeniu postępowania¹⁷.

Uprawnienie do wniesienia apelacji nie jest tożsame z legitymacją procesową. Legitymacja do wniesienia apelacji jest konstrukcją wywiedzioną z legitymacji procesowej ogólnej. Występuje w niej zależność o charakterze procesowym, tj. uprawnionego względem wydanego orzeczenia. Współzależność pomiędzy interesami stron, w związku z roszczeniem zawisłym przed sądem, nie jest istotna w legitymacji do wniesienia apelacji. Podstawę ustalenia legitymacji procesowej stanowi prawo materialne, podczas gdy podstawą ustalenia legitymacji do wniesienia apelacji, jest prawo procesowe, kodeks postępowania cywilnego. Prawo skutecznego wniesienia środka odwoławczego w postaci apelacji, przysługuje zarówno stronie powodowej, jak i stronie pozwanej. W tym miejscu należy wskazać, iż apelację może wnieść interwenient uboczny. Apelacja interwenienta ubocznego wniesiona może być w drodze interwencji samoistnej lub niesamoistnej. W przypadku interwencji samoistnej i wniesienia w tej drodze apelacji, przy wyrażeniu niezgody na złożenie środka odwoławczego przez stronę postępowania, apelacja zostanie cofnięta wobec powyższych okoliczności. Legitymacja interwenienta głównego do wniesienia apelacji, niesie ze sobą uprawnienie do wniesienia apelacji, wyłącznie w postępowaniu interwencyjnym, zainicjowanym przez osobę interwenienta. Legitymacja ta nie przysługuje interwenientowi w procesie głównym. Z kolei w przypadku postępowania nieprocesowego, uprawnienie do wniesienia apelacji przysługuje zarówno uczestnikom postępowania, jak i innym osobom, które mają interes prawny związany z wynikiem postępowania¹⁸. Wniesienie apelacji przysługuje oczywiście następcom prawnym stron, niezależnie od tego, czy następstwo prawne ma charakter materialnoprawny, czy procesowy. Należy również zwrócić uwagę na legitymację współuczestnika procesowego występującą w pełnym zakresie. Legitymacja ta przysługuje w stosunku do każdego współuczestnictwa, a wniesienie jej przez współuczestnika, ma także skutek wobec reszty współuczestników procesowych. Natomiast uprawnienie do wniesienia apelacji, nie przysługuje jednemu uczestnikowi względem drugiego uczestnika. Występujący po jednej stronie postępowania współuczestnicy, nie są uprawnieni względem siebie do wnoszenia apelacji¹⁹.

ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 274-289.

¹⁷ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 367, (dostęp: 2021-11-03 08:33).

¹⁸ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1191.

¹⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 46-47.

Wśród innych uprawnionych podmiotów do złożenia apelacji znajduje się prokurator, którego legitymacja procesowa zawarta jest w art. 60 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem prokurator może wnosić środki odwoławcze od wszelkich orzeczeń sądowych, od których przysługuje tego typu środek odwoławczy. Termin na złożenie apelacji, obowiązuje tak samo prokuratora, jak inne uprawnione podmioty. Złożenie w terminie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem przez prokuratora, powoduje doręczenie wyroku z uzasadnieniem prokuratorowi rozpoczynając jednocześnie bieg terminu na wniesienie apelacji, liczony od dnia doręczenia prokuratorowi wyroku z uzasadnieniem. Skuteczność wniesienia apelacji w tym przypadku wymaga od osoby prokuratora, obok złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, jednoczesnego oświadczenia o wstąpieniu do prowadzonego postępowania na podstawie art. 60 § 1 k.p.c. Niejakim ograniczeniem, które dotyczy uprawnień prokuratora, stosownie do art. 7 k.p.c. i art. 2 k.p.c., w odniesieniu do spraw rodzinnych i niemajątkowych, jest uprawnienie do wszczęcia postępowania w przypadkach wskazanych w ustawie. Legitymacja ta przysługuje również prokuratorowi w sprawie o rozwód²⁰. Uchybienia procesowe względem prokuratora, (przykładowo, brak powiadomienia o terminie rozprawy lub posiedzenia) wywierają negatywne skutki prawne i procesowe. Udział prokuratora w postępowaniu ma na celu dokładniejsze wyjaśnienie okoliczności sprawy, które może mieć wpływ na jej wynik. Uchybienia procesowe względem prokuratora nie wpływają negatywnie na uprawnienia stron w tym postępowaniu, w szczególności na uprawnienia do podjęcia środków procesowych w swoim interesie, nie niosą one także za sobą nieważności postępowania²¹. Legitymacja do wniesienia apelacji przysługuje również innym podmiotom o charakterze publicznym. Zaliczyć do nich należy w szczególności urzędy: Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta, Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego. Konstrukcja legitymacji procesowej tych podmiotów oparta jest na legitymacji prokuratora w postępowaniu cywilnym. Prerogatywy tych podmiotów do udziału w sprawie i wnoszenia apelacji, zawarte zostały w ustawach szczególnych, poświęconych reprezentantom interesu publicznego²². Wiele przepisów szczególnych przewiduje także legitymację procesową różnym innym podmiotom wymienionym w kodeksie postępowania cywilnego. Wystąpić z apelacją może organizacja pozarządowa, na podstawie art. 61 k.p.c., w drodze którego w zakresie zadań statutowych, organizacja pozarządowa może wytaczać powództwo w określonych sprawach, w interesie określonej osoby fizycznej, za jej zgodą wyrażoną na piśmie. Miejski lub powiatowy rzecznik konsumentów zaś, na podstawie

²⁰ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

²¹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1191.

²² Zob. szerzej. Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, (tj. Dz.U. 2009 nr 52 poz. 417), Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, (tj. Dz.U. 1987 nr 21 poz. 123), Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, (tj. Dz.U. 2000 nr 6 poz. 69), Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, (tj. Dz.U. 2006 nr 157 poz. 1119).

art. 63⁴ k.p.c. w zw. z art. 60 § 2 k.p.c., w sprawach o ochronę konsumentów. W sprawach z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia i nieistnienia stosunku pracy, legitymacja przysługuje inspektorowi pracy na podstawie art. 63² k.p.c., z zastosowaniem odpowiednio przepisów o prokuratorze. Podobnie na podstawie art. 110 i art. 112 ust. o p.s.²³, legitymacja do wniesienia apelacji przysługuje kierownikowi placówki ośrodka pomocy społecznej i kierownikowi centrum pomocy rodzinie w powiecie.

Uprawnienie wniesienia apelacji wiąże się z określeniem *gravamen*. Pojęcie to jest przedmiotem sporów w doktrynie. W wąskim stwierdzeniu, jest to przesłanka dopuszczalności apelacji, której niespełnienie rodzi skutek w postaci odrzucenia. Strona wnosząca odwołanie, które na podstawie jednej z przyczyn o jej niedopuszczalności - nie zasługiwało na uwzględnienie, wobec czego nie można było nadać sprawie dalszego biegu i następowało procesowe umorzenie postępowania na tej podstawie. W rozumieniu szerokim, *gravamen* (łac. *uciążliwość, obciążenie*), to naruszenie interesu prawnego strony w drodze wydanego orzeczenia, którego to wykazanie warunkuje o dopuszczalności środka odwoławczego. Przesłanka ta decyduje o skuteczności powództwa i wniesienia apelacji. *Gravamen* może zatem zachodzić przede wszystkim w przestrzeni poprawności środka odwoławczego do jego wniesienia, ale występuje także w kategorii szerszej, poza tym zakresem²⁴. Przepisy prawa procesowego ograniczają prawnie możliwość dopuszczalności zaskarżenia orzeczenia, zapobiegając nadużywaniu tego środka. *Gravamen* jest narzędziem prawnym względem rozstrzygnięcia sądu I instancji o niedopuszczalności apelacji. Stanowi on naruszenie dobra chronionego prawem strony postępowania w treści orzeczenia. Sąd Najwyższy, w uchwale z 15 maja 2014 r.²⁵ podkreślił, iż *gravamen* jest przesłanką o dopuszczeniu środka zaskarżenia, którym jest apelacja, o ile interes o charakterze publicznym nie wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka. Niekorzyść skarżącego występuje w postaci uzyskania orzeczenia niewspółmiernego z żądaniem dla siebie, a pomimo zachowania prawidłowości procesowych, występuje rozbieżność w treści wyroku albo orzeczenia, wydanego na skutek wniesienia apelacji²⁶.

W postępowaniu odwoławczym apelację rozpoznaje sąd w składzie trzech sędziów, a orzeczenie na posiedzeniu niejawnym wydawane jest w składzie jednego sędziego, chyba że wydawany jest wyrok. Przeprowadzenie dowodu w postępowaniu odwoławczym, w myśl art. 367 § 3¹ k.p.c., otwiera sposobność realizacji postępowania w drodze zlecenia przeprowadzenia dowodu sędziemu, wyznaczonemu ze składu sędziów rozpoznających

²³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (t.j. Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593).

²⁴ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

²⁵ Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13.

²⁶ <https://kruczek.pl/czym-jest-gravamen/>, (dostęp z dnia 07.11.2021 r.).

apelację²⁷. Ustawodawca wprowadził możliwość zlecenia przeprowadzenia dowodu także wówczas, gdy przyczyni się to, do szybszego i sprawniejszego załatwienia sprawy. Sformułowanie „także” oznacza, że przesłanka szybszej realizacji postępowania stanowi jedynie indykatywny powód zlecenia przeprowadzenia dowodu wyznaczonemu celowo sędziemu²⁸. Potrzeba przeprowadzenia dowodowego postępowania, jest następstwem przyjęcia w polskim prawie konstrukcji apelacji pełnej²⁹. W postępowaniu odwoławczym dokonywanie kontroli postępowania dowodowego sądu I instancji pozwala wyeliminować błędy, które zostały rozpoznane w pierwotnym procesie. Strony w postępowaniu odwoławczym mogą składać nowe dowody, z zachowaniem przepisów o ich dopuszczalności w postępowaniu odwoławczym. Zlecenie przeprowadzenia dowodu wyznaczonemu sędziemu, następuje w drodze postanowienia dowodowego. Jest ono wydawane w nawiązaniu do art. 236 § 1 k.p.c., określając środek dowodowy i fakty, które mają być wykazane tym dowodem. Dalej następuje określenie osoby sędziego wyznaczonego do wydania postanowienia i granice zlecenia art. 236 § 3¹ k.p.c. Postanowienie o zleceniu przeprowadzenia dowodu wyznaczonemu sędziemu będzie stanowiło, co do zasady, rozstrzygnięcie w postępowaniu dowodowym. Problematyczne może wydawać się zagadnienie, czy na podstawie art. 367 §3 k.p.c., sąd w składzie jednoosobowym na posiedzeniu niejawnym, jest władny do wydawania zaświadczeń w postępowaniu dowodowym. Zagadnienie to opiera się na prawidłowym zastosowaniu przepisów o postępowaniu przed sądem I instancji, do postępowania odwoławczego. Generalna zasada wyrażona w art. 148 § 3 k.p.c., normuje kompetencje do wydawania postanowień na posiedzeniu niejawnym³⁰.

Generalna dopuszczalność apelacji zachodzi wtedy, gdy łącznie spełnione są następujące przesłanki: występuje substrat zaskarżalności orzeczenia; istnieje interes prawny strony w zaskarżeniu orzeczenia apelacją; apelacja została wniesiona skutecznie (tj. w ustawowym terminie zawitym) ; orzeczenie podlega zaskarżeniu w drodze apelacji, a skarżącemu przysługuje legitymacja procesowa do wyprowadzenia apelacji; zachowane zostały wymagania fiskalne i formalne, ustanowione dla drogi odwoławczej, którą jest apelacja cywilna³¹.

Apelacja jest także pismem procesowym w rozumieniu kodeksu postępowania cywilnego, w związku z czym musi ona spełniać wszelkie wymogi formalne dlań przewidziane, stosownie do art. 126 k.p.c. o treści każdego pisma procesowego. Pismo procesowe, którym jest apelacja, wymaga odpowiedniej adaptacji, jako środek zaskarżenia i zachowania wymogów -

²⁷ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 274-276.

²⁸ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

²⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn.. akt. II CSKP 43/21.

³⁰ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

³¹ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 769.

art. 368 § 1 k.p.c.³² Zgodnie z wyżej przytoczonym przepisem, apelacja musi zawierać oznaczenie wyroku, wobec którego zostaje wniesiona. Apelacja winna też zawierać: określenie, co do tego, czy orzeczenie zaskarżone jest w całości, czy też w części; przedstawienie i uzasadnienie zarzutów; powołanie w razie potrzeby nowych faktów lub dowodów; a także wniosek w przedmiocie uchylecia lub zmiany orzeczenia³³.

Formalne wymagania apelacji, stanowią przejaw zasady formalizmu procesowego. Przepisy przewidziane w art. 126-128 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1 k.p.c., a także wymagania przewidziane z uwagi na art. 368 § 2 k.p.c., nakładają obowiązek oznaczenia wartości przedmiotu sporu w sprawach majątkowych. Należy również dochować obowiązku opłacenia pisma, zgodnie z art. 126² k.p.c., co stanowi podstawę do podjęcia przez sąd czynności, które wywołują skutki wniesionego pisma, chyba że pismo to nie podlega opłacie, w nawiązaniu do art. 18 ust. 2 u.k.s.c.³⁴ Istotnym w przedmiocie opłaty od apelacji jest także sposób jej uiszczenia. Nastąpić on może w drodze jednego z kilku wskazanych w rozporządzeniu sposobów. Stosownie do § 2 i 3 rozp. w spr. o.s.w.s.c.³⁵, opłaty można dokonać bezgotówkowo, gotówkowo lub znakami opłaty sądowej. Bezgotówkowo można uiszczać opłatę na rachunek opłat sądowych, przy pomocy teleinformatycznych metod udostępnionych na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości lub przy użyciu karty płatniczej, w kasie sądu. Stosownie do treści każdego pisma procesowego, apelacja wymaga wyszczególnienia sądu, do którego zostaje wniesiona, art. 126 § 1 pkt. 1 k.p.c., oraz oznaczenia rodzaju pisma, które w tym przypadku przybierze nazwę apelacji (art. 126 § 1 pkt. 3 k.p.c.). Ponadto cel, w postaci spełnienia wymagań formalnych, wymaga podpisania apelacji przez uprawnionego, tj. stronę lub reprezentującego stronę przedstawiciela ustawowego tudzież pełnomocnika procesowego - art. 126 § 1 pkt. 6 k.p.c., a także wymaga wyszczególnienia załączników dołączonych do apelacji, art. 126 § 1 pkt. 7 k.p.c. Należy również poprawnie podać sygnaturę akt sprawy, której dotyczy wniesiony środek odwoławczy względem art. 126 § 2 k.p.c. oraz załączyć odpowiednią liczbę załączników wymienionych w tym piśmie art. 126 § 1¹ k.p.c.

Słusznie należy zauważyć, że apelacja nie stanowi pierwszego pisma procesowego w sprawie. Wobec powyższego, odpada wymaganie wskazania adresu zamieszkania lub siedziby stron lub ich przedstawicieli ustawowych, czy pełnomocników. Nie ma też potrzeby podawania numeru PESEL osoby fizycznej lub numeru NIP, czy numeru KRS, w przypadku przedsiębiorcy, względnie innego podmiotu obowiązane wpisać do rejestru. Złożenie apelacji przez

³² M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 368, (dostęp: 2021-11-15 12:46).

³³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁴ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, (t.j. Dz.U. 2005 nr 167 poz. 1398).

³⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu uiszczenia opłat sądowych w sprawach cywilnych, (Dz.U. 2021 poz. 1167).

pełnomocnika procesowego nie występującego uprzednio w sprawie, wymaga wraz z ze złożeniem apelacji, przedłożenia pełnomocnictwa procesowego wraz z opłatą, art. 126 § 3 k.p.c. Dołączyć należy również odpisy apelacji, a także odpisy załączników apelacji dla doręczenia ich stronie przeciwnej i uczestnikom postępowania, jeżeli tacy występują³⁶.

Zasadniczo ustawodawca unormował środek odwoławczy w postaci apelacji, jako pojedyncze pismo procesowe, jednakże w terminie do wniesienia apelacji dopuszczalne jest złożenie jego uzupełnienia lub zmodyfikowania. Zmiany dokonane w terminie wniesienia mogą obejmować także uzasadnienie podniesionych zarzutów, które legły u podstaw apelacji. Niedopuszczalne jest natomiast rozszerzenie zakresu zaskarżenia, wniesione po terminie przewidzianym do wniesienia apelacji. Dopuszczalne jest za to, zaprezentowanie nowych argumentów na poparcie tez w apelacji, pamiętając przy tym, że nowa wykładnia i argumentacja zawierać się musi w pierwotnym zakresie zaskarżenia. Zarzuty wniesione apelacją przez skarżącego, mogą być przez niego zmienione, co więcej mogą być podniesione nowe. Ograniczeniem skarżącego w tym zakresie, są jedynie granice zaskarżenia apelacją. Wszelkie braki apelacji podlegają uzupełnieniu w postępowaniu apelacyjnym, na zasadzie art. 130 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. Wobec tego błędne oznaczenie pisma procesowego, inaczej niż apelacja lub inne niedokładności, nie stanowią przeszkody w nadaniu apelacji prawidłowego biegu pisma procesowego, po czym - uwzględnienia jej do rozpoznania według właściwego trybu³⁷.

Stosownie do art. 368 § 1 pkt. 1 k.p.c., wymogiem jest oznaczenie zaskarżonego wyroku apelacją ze wskazaniem zakresu zaskarżenia. Określenie zakresu zaskarżenia, wyznacza granicę rozpoznania apelacji sądu II instancji. Określenie częściowego zakresu zaskarżenia wyroku sądu I instancji, ma bardzo istotne znaczenie, stanowiąc przesłankę uprawomocnienia się orzeczenia, w rozumieniu art. 363 § 3 k.p.c. W przypadku zaskarżenia wyroku w całości, pozostaje ono względem całego rozstrzygnięcia sądu I instancji co do istoty sprawy, a także w stosunku do wszelkich elementów sentencji orzeczenia. Zaskarżenie orzeczenia w części, ma przeważnie miejsce w przypadku podzielnego przedmiotu sporu, pod względem przedmiotowym i podmiotowym. Należy również zwrócić uwagę na możliwość wydania częściowego wyroku, o ile zakres objęty tym wyrokiem nadaje się do rozstrzygnięcia, art. 317 k.p.c. Częściowego zaskarżenia wyroku nie można wnieść w odniesieniu do rozstrzygnięcia sądu, które nie zostało zawarte w orzeczeniu, a które należało zawrzeć w zaskarżonym orzeczeniu. Przypadek ten stanowi na podstawie art. 373 § 1 k.p.c. podstawę do odrzucenia apelacji, z tytułu innych przyczyn, chyba że w drodze konwersji procesowej, uwzględniona zostanie jako wniosek

³⁶ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 761.

³⁷ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 368, (dostęp: 2021-11-03 08:33).

o uzupełnienie wyroku na zasadzie art. 351 k.p.c.³⁸. Podkreślenia wymaga pogląd wyrażony w doktrynie, w odniesieniu do postępowania o charakterze nieprocesowym, iż wyznaczony żądaniem apelacji zakres zmiany lub uchylenia orzeczenia, nie tożsamy z zakresem zaskarżenia, nie stanowi przeszkody w nadaniu apelacji biegu, o ile sąd II instancji może wyjść poza granice integralności wniosku i orzeczenia³⁹.

Apelacja powinna zawierać zgodnie z art. 368 § 1 pkt. 2 k.p.c. zwięzłe przedstawienie i zwięzłe uzasadnienie przytoczonych zarzutów art. 368 § 1 pkt. 3 k.p.c. Wymagania te stanowią odrębne od siebie elementy składowe apelacji. Zarzuty apelacji stanowią postulaty strony skarżącej, w przedmiocie błędów skarżonego orzeczenia, jak również podniesione przez tę stronę uchybienia sądu podczas rozpoznawania sprawy I instancji. Nie ma wymogu, jak to było w dawniejszym stanie prawnym przewidującym rewizję od wyroku, aby apelacja wyszczególniała zarzuty odnośnie prawa materialnego i procesowego. Podobnie brak jest wymogu skonkretyzowania przez ustawodawcę zarzutów i uzasadnienia w konstrukcji apelacji. Występuje jednak standaryzacja w tym zakresie, poprzez przyjęcie podziału na zarzuty prawa materialnego i zarzuty prawa procesowego. Wśród zarzutów prawa procesowego można dalej wyszczególnić zarzuty dotyczące przesłanek powodujących nieważność postępowania oraz pozostałe, znajdujące wyraz w treści zaskarżonego rozstrzygnięcia. Określenie wymogów w stosunku do zarzutów następuje wyłącznie wobec powołania nowych faktów lub dowodów. Wymagania te dotyczą poruczenia powodów, dla których powołanie tychże zarzutów niemożliwe było przed sądem I instancji, względnie, gdy potrzeba powołania się na te zarzuty wystąpiła później. Wynika to z podstawy rozstrzygnięcia sądu II instancji, zawartej w treści art. 381 k.p.c. Postępowania apelacyjne jest kolejnym stadium postępowania rozpoznawczego, stąd zachodzi konieczność sprecyzowania zarzutów, w drodze których będzie postępować kontrola orzeczenia sądu I instancji. Zarzuty apelacji precyzować mają przedmiot kontroli instancyjnej. Podniesione w apelacji zarzuty mogą okazać się dla sądu odwoławczego błędne, co nie stoi na przeszkodzie, aby sąd ten stosując przepisy prawa materialnego z urzędu, dokonał innej oceny stanu prawnego niż sąd I instancji oraz wydał orzeczenie w tej sprawie. Zarzuty względem orzeczenia sądu I instancji pod względem prawa procesowego są wiążące dla sądu odwoławczego. Wyjątek w tym przedmiocie stanowi nieważność postępowania, która brana jest pod uwagę z urzędu⁴⁰.

Postępowanie apelacyjne na gruncie kodeksu postępowania cywilnego, nie wymaga obligatoryjnej reprezentacji profesjonalnego pełnomocnika, adwokata lub radcy prawnego, wobec czego, akceptowalne są zarzuty formułowane w sposób ogólny przez uprawnionego. Literatura

³⁸ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 52-53.

³⁹ Zob. szerzej. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2009 r., sygn. III CZP 83/09, Opublikowano: OSNC 2010/5/69.

⁴⁰ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

przedmiotu wyraża, iż uprawniony który wnosi autonomiczną apelację, może nie sprostać wymaganiom należytego formułowania zarzutów, przez co istnieje ryzyko oddalenia apelacji, nawet w przypadku faktycznie istniejących nieprawidłowości orzeczenia. Strona może więc przede wszystkim podnosić w apelacji ustalenia faktyczne sądu I instancji. Częstość jednak przeświadczenie strony o błędach w ustaleniach faktycznych jest nad wyraz zindywidualizowane. Wobec powyższego, pożądane jest wykazanie błędów we wnioskach sądu na podstawie materiału dowodowego, jak również nieprawidłowości w ocenie zgromadzonego w sprawie samego materiału dowodowego. Zarzut podniesiony w apelacji, taki jak przekroczenie swobodnej oceny przez sąd i dokonania na tej podstawie błędnych ustaleń faktycznych, podlega ocenie pod względem zaistnienia następczych konsekwencji, jeżeli wraz z tym zarzutem wykazane zostało, iż granice swobody sędziego przy ocenie materiału dowodowego zostały przekroczone. Zaznajomienie sądu przez stronę z wnioskami, innymi niż te poczynione przez sąd I instancji, nie stanowią samej w sobie podstawy do uznania, że przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów miało miejsce⁴¹. Granice swobody sędziowskiej oceny materiału dowodowego sprawy zawierają się w trzech filarach. Składają się na tę granicę swobody następujące elementy: po pierwsze logiczne myślenie, którego przejawem jest powinność wyciągnięcia z materiału dowodowego poprawnych wniosków pod względem logicznym; po drugie obowiązek nałożony ustawą w postaci kompleksowego przeanalizowania materiału dowodowego; po trzecie jest to czynnik ideologiczny, w którym zawiera się świadomość prawna osoby sędziego, jego kultura prawna, system prawa moralnego, zwyczajowego, system reguł społecznych⁴².

Redakcja zarzutów apelacji sporządzona w sposób prawidłowy w świetle wymagań prawnych, sformułowana przez profesjonalnego pełnomocnika, powinna opierać się o wzorce wypracowane w liniach orzeczniczych, wynikające z długoletniej tradycji prawa, wyrażające jednocześnie logiczny i prawidłowy tok myślenia prawniczego. Zarzuty formułowane w sposób profesjonalny, powinny być podnoszone w określonym następstwie, kolejność pozostaje nie bez znaczenia. Pierwsze powinny wystąpić zarzuty obrazy prawa procesowego. Dodatkowo redakcja zarzutu powinna literalnie wskazywać, którego przepisu dotyczy to naruszenie⁴³. Zarzuty procesowe dotyczą błędnych ustaleń faktycznych z wykazaniem warunków, przy ocenie, konkretnie które dowody zostały obciążone błędem. Taki błąd mógł wyrzucić bezpośredni skutek, w postaci uznania tegoż dowodu za niewiarygodny, czyli nieposiadający wystarczającej mocy dowodowej, a nieraz przeciwnie, uznania dowodu polegającego na uznaniu, iż zasługuje na wiarygodność. Na gruncie art. 233 § 1 k.p.c. mamy do czynienia z zarzutem błędnej oceny

⁴¹ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 367, (dostęp: 2021-11-03 08:33).

⁴² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. i ACa 1461/15.

⁴³ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

wiarygodności i mocy dowodowej, poprzez ocenę materiału dowodowego w sposób dowolny, a nie swobodny. Podniesienie zarzutu obrazy swobodnej oceny dowodów, umocowane musi być jednocześnie w podważeniu przesłanek stanowiących bezpośrednią podstawę owej oceny, wskazując klarowność błędu tej wadliwości i jej skutki. Zarzuty naruszenia prawa materialnego wymagają wykazania w apelacji, szczególnie przez fakt, iż dotyczą one bezpośrednio strony skarżącej, mając związek z naruszeniem prawa strony i dochodzonym w związku z tym roszczeniem, którego wyraz znalazł się w skarżonym orzeczeniu sądu I instancji. Sąd odwoławczy merytorycznie rozpatrując sprawę, zobowiązany jest do zastosowania właściwego prawa materialnego z urzędu. Do naruszenia prawa materialnego dochodzi poprzez błędną jego wykładnię, błędną jego subsumpcję lub błędne jego pojmowanie, a w konsekwencji zastosowanie złej normy prawnej w stanie faktycznym⁴⁴.

Zarzutem, którego obraza podniesiona może zostać w apelacji, jest zarzut tzw. sprzeczności poczynionych ustaleń sądu I instancji, z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Wymaganiem tego zarzutu jest wskazana przesłanka rzetelnego poruczenia, który dowód konkretnie pozostaje w oczywistej niezgodności z poczynionymi ustaleniami sądu. Poza tym, które konkretnie niezgodności występują w drodze ustaleń sądu II instancji i jakiego rodzaju są to niezgodności. Zarzut względem uzasadnienia wyroku na podstawie art. 328 § 2 k.p.c., wymaga nie tylko niespełnienia przesłanek zawartych w tym przepisie pod względem niekompletności uzasadnienia wyroku. Zadaniem sądu II instancji jest ustalenie istnienia błędnego uzasadnienia sądu I instancji poprzez niespełnienie wymogów z art. 328 k.p.c. Następnie dokonywana jest poprawna rekonstrukcja orzeczenia i zawarcie w uzupełnieniu uzasadnia orzeczenia II instancji uchybień w zakresie przeprowadzonych dowodów sądu I instancji i ustaleń w zakresie stanu faktycznego. Koresponduje to z funkcją sądu II instancji zarówno pod względem merytorycznym, jak i kontrolnym. Odrębnego wyprowadzenia wymaga zarzut, iż rozpoznanie istoty sprawy nie nastąpiło przed sądem I instancji. Skutkiem zajścia nierozpoznania istoty sprawy przez sąd I instancji jest orzeczenie kasatoryjne sądu II instancji w trybie art. 386 § 4 k.p.c. Pozostaje jeszcze wspomnieć o takich zarzutach, jak błędna wykładnia prawa poprzez wykazanie błędnego rozumienia normy prawnej zawartej w użytym przepisie, błędna subsumpcja prawa, nieważność postępowania⁴⁵.

Zarzut w postaci przedawnienia roszczenia, jest możliwy do podniesienia w każdym stadium postępowania: równie dobrze w treści apelacji, jak przed sądem II instancji rozpoznającym apelację. Przedawnienie roszczenia jest zagadnieniem prawnym, które nie podlega jakimkolwiek ograniczeniom pod względem pominięcia, koncentracji materiału dowodowego

⁴⁴ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1198-1199.

⁴⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

postępowania w pierwszej instancji. Zarzut przedawnienia roszczenia w postępowaniu apelacyjnym jest możliwy, jeżeli znajduje swoje umocowanie w faktach przedłożonych sądowi I instancji. Słuszne w tym przypadku jest uznanie, iż podniesienie zarzutu przedawnienia w postępowaniu apelacyjnym zachodzi w obliczu całokształtu materiału dowodowego, na gruncie którego strona nie podniosła zarzutu przedawnienia w postępowaniu sądu I instancji. Pominięcie nowych faktów lub dowodów przez sąd II instancji, zgodnie z art. 381 k.p.c., stanowi faktycznie nowe twierdzenia i nowe dowody, nie zaś nowo wyprowadzone twierdzenia o faktach już przytoczonych lub które wynikają ze zgromadzonego materiału dowodowego. Tak więc w przypadku zarzutu przedawnienia, podniesionego w oparciu o podstawę nowych faktów lub dowodów, z uwagi na wynikłą potrzebę powołania się na ten zarzut, który wystąpił później, dopuszczalność zachodzi na zasadzie art. 381 k.p.c.⁴⁶. Stosownie do art. 368 § 1¹ k.p.c., zarzuty względem podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wyszczególniać muszą zdarzenia ustalone przez sąd I instancji, fakty, które pozostają niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy lub przypadki istotne dla rozstrzygnięcia, nieustalone przez sąd I instancji.

Przepis art. 368 § 1 pkt. 3 stawia wymaganie, aby każdy powołany w apelacji zarzut zawierał uzasadnienie w stosunku do niego. Co prawda, kodeks postępowania cywilnego w powołanym artykule nie precyzuje, co należy zawrzeć w treści uzasadnienia zarzutu. Bez wątplenia pozostaje jednak uznać, iż uzasadnienie powinno zawierać wnikliwą motywację zarzutów. Uzasadnienie zarzutów należy skorelować w sposób merytoryczny i prawidłowy, pod względem logiki z zarzutami. Uzasadnienie, które nie będzie w swojej treści nawiązywało do zarzutów w sposób zasadniczo wyczerpujący, nie będzie spełniać wymogów ustawodawcy w tym zakresie. Wobec tego, nie będzie mogło zasługiwać na uwzględnienie. Zatem uzasadnienie, które pozostaje bez związku z zarzutami apelacji, nie będzie faktycznie uzasadnieniem, stąd apelacja obarczona może być brakiem o charakterze formalnym, do uzupełnienia którego strona zostanie wezwana na zasadzie art. 373 § 1 k.p.c. w zw. z art. 130 k.p.c. Pomimo, iż zarzuty apelacji nie wymagają precyzyjnego uściślenia, niemniej jednak, ich uzasadnienie powinno stanowić rozszerzenie tej treści. W szczególności pożądane jest wyjaśnienie błędu sądu I instancji, ponieważ ujęcie uzasadnienia w sposób szeroki, może stanowić podstawę wezwania do usunięcia braków formalnych apelacji⁴⁷.

Dodatkowym wymogiem wprowadzonym nowelizacją z dnia 04.07.2019 r.⁴⁸, jest zawarty w art. 368 § 1 pkt. 4 k.p.c. wymóg powołania, w przypadku zaistnienia takiej potrzeby nowych

⁴⁶ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1068-1154.

⁴⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

⁴⁸ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

faktów lub dowodów. Skuteczne powołanie przed sądem II instancji nowych faktów lub dowodów mających wpływ na wynik sprawy, obliguje sąd II instancji do brania pod uwagę owych okoliczności, podejmując merytorycznie właściwe czynności w sprawie. Przede wszystkim czynności mające na celu rozpoznanie nowych wniosków i dowodów w granicach kognicji sądu apelacyjnego⁴⁹. Zauważyć należy, iż system apelacyjno – kasacyjny dopuszcza przyjęcie uzupełnienia postępowania dowodowego poczynionego na gruncie sądu I instancji. Nie należy jednak uważać, że istnienie możliwości uzupełnienia, prowadzi wprost do naprawienia tych błędów, w toku postępowania apelacyjnego w II instancji. Możliwość powołania nowych faktów lub dowodów, na podstawie z art. 368 § 1 pkt. 4 k.p.c., należy rozpatrywać w nawiązaniu do art. 368 § 1² k.p.c., stanowiącego wymaganie jednoczesnego uprawdopodobnienia faktu, iż powołanie na nowe fakty i dowody nie było możliwe w postępowaniu przed sądem I instancji lub też potrzeba powołania ich wystąpiła później. Na podstawie przytoczonych regulacji prawnych, uprawdopodobnienie okoliczności braku możliwości powołania dowodów w postępowaniu organu I instancji, może polegać na wykazaniu, że przed sądem I instancji nie występowały te dowody lub strona apelująca nie wiedziała w toku sprawy przed sądem I instancji o istnieniu tych dowodów, pomimo dołożenia wymaganej staranności w zgromadzeniu materiału dowodowego, na poparcie dochodzonego prawem roszczenia. Możliwe jest także wykazanie, że dowody te co prawda istniały w trakcie postępowania przed sądem I instancji i znane były stronie wnoszącej apelację, jednakże potrzeba ich powołania powstała dopiero po wydaniu wyroku sądu I instancji. Wniesienie przedmiotowych faktów lub dowodów z pominięciem dokonania zgłoszenia ich na początku postępowania skutkuje pominięciem przez sąd I instancji, z uwagi na spóźnione ich zgłoszenie, o ile nie wystąpi któraś z przesłanek na podstawie których podlegać będą uwzględnieniu w drodze postępowania apelacyjnego. Faktycznym momentem, po którym uznaje się, iż zgłoszenie dowodu lub faktu nie mogło nastąpić w rozumieniu art. 381 k.p.c. jest zamknięcie rozprawy przed sądem I instancji. Uprawdopodobnienie przesłanek z art. 368 § 1² k.p.c. będzie stanowić skuteczną podstawę rozstrzygnięcia, jeżeli strona spełni wymogi art. 381 k.p.c., poprzez udowodnienie przed sądem II instancji, że powołanie się na nowe fakty i dowody, nie było możliwe przed sądem I instancji lub też potrzeba powołania się na powyższe, nastąpiła po zamknięciu rozprawy przed sądem I instancji. Wobec powyższego, strona zobowiązana jest wyjaśnić zaistniałe okoliczności uzasadniające wniesienie faktów i dowodów przed sąd II instancji. Po zainicjowaniu postępowania apelacyjnego powstanie nowych faktów i dowodów, dla ich uwzględnienia, wymaga spełnienia kryteriów art. 205¹² § 1 k.p.c. Zgodnie

⁴⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. IV CZ 28/20.

z nim, należy ujawnić je w piśmie przygotowawczym. W przeciwnym razie, po zatwierdzeniu planu rozprawy, podlegać będą one pominięciu⁵⁰.

Dodatkowy wymóg wprowadzony do ustawy nowelizacją z dnia 4 lipca 2019 r.⁵¹ artykułem 368 § 1³ k.p.c., nawiązuje do protokołu z rozprawy w formie elektronicznej. Pozwala on na uniknięcie długotrwałego przesłuchiwanie nagrania, w tym zbędnych jego treści, celem odnalezienia właściwego fragmentu nagrania⁵². Przepis ten ma proveniencje techniczną. Należy jego treść odnosić do art. 308 k.p.c., który dotyczy dowodów składających się na zapis obrazu i dźwięku lub też samego dźwięku lub tylko obrazu. Zakresem swoim artykuł ten obejmuje również dokumenty urzędowe utrwalane w postaci zapisu obrazu i dźwięku. Wskazać należy na protokół z rozprawy utrwalony przy pomocy rejestracji obrazu i dźwięku, zgodnie z art. 158 § 2 k.p.c. Powołanie faktu, dowodem w postaci zapisu obrazu i dźwięku, wymaga oznaczenia części zapisu którego fragment ten dotyczy⁵³.

Przepis art. 368 § 2 k.p.c. nakłada wymóg oznaczenia w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia w przypadku spraw o roszczenia majątkowe. Wartość przedmiotu zaskarżenia podana w apelacji, może stanowić kwotę większą niż w tytule pozwu, w przypadku rozszerzenia powództwa lub orzeczenia sądu ponad żądanie powoda. Istotnie należy zauważyć, iż wspomniana nowelizacja⁵⁴ zniósła art. 321 § 2 k.p.c., w drodze czego sąd nie ma możliwości orzekania ponad żądanie powoda. Wbrew temu uchyleniu art. 368 § 2 k.p.c. traktuje o dopuszczalności zwiększenia kwoty przedmiotu sporu warunkując to orzeczeniem ponad żądanie, uznając, iż pomimo braku regulacji w tym przedmiocie, okoliczności takie mogą wystąpić⁵⁵. Jednocześnie art. 368 § 2 k.p.c. zawiera odesłanie do art. 19-24 k.p.c., który znajduje zastosowanie w sprawach majątkowych, jak również odpowiednie zastosowanie znajduje art. 25 § 1 k.p.c. Uwzględnienia w zakresie stosowania przepisów z odesłania, wymaga przedmiot i zakres zaskarżenia, zwłaszcza w zakresie częściowego uwzględnienia powództwa. W stosunku do częściowego uwzględnienia powództwa, zakres wartości przedmiotu zaskarżenia będzie różnicą wartości przedmiotu sporu dochodzonego pozwem, do wartości części uwzględnionego roszczenia przez sąd. Apelacja zaskarżająca wyrok w całości o oddaleniu powództwa w całości, wymaga wskazania wartości przedmiotu zaskarżonego. Zatem będzie to wartość przedmiotu sporu, uwzględniona orzeczeniem

⁵⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 797-799.

⁵¹ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

⁵² J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 274-277.

⁵³ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

⁵⁴ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

⁵⁵ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 368, (dostęp: 2021-11-15 12:46).

w całości. Stosownie do przepisów z odesłania, odsetki, koszty i pożytki będące przedmiotem roszczenia obok roszczenia głównego, nie podlegają zaliczeniu na poczet kwoty przedmiotu zaskarżenia. Inaczej będą kwalifikowane roszczenia uboczne w przypadku ich wyłącznego dochodzenia apelacją. Wówczas należałoby dokonać prawidłowego wyliczenia na podstawie wartości przedmiotu dochodzonego roszczenia, z uwzględnieniem odsetek za okres, na jaki przysługują, zważywszy iż w przypadku świadczeń powtarzających się, na podstawie art. 22 k.p.c., wartością przedmiotu sporu jest suma świadczeń za jeden rok. Sąd II instancji, na podstawie art. 25 k.p.c. władny jest do sprawdzenia wartości przedmiotu sporu oznaczonego w apelacji, włączenie z wydaniem zarządzenia o przeprowadzeniu dochodzenia celem jej ustalenia. W drodze ustaleń dokonanych przez sąd II instancji, na tle nieprawidłowości w zakresie określenia wartości przedmiotu sporu, sąd może w oparciu o art. 25 § 1 k.p.c. w zw. z art. 368 § 2 k.p.c., wydać postanowienie ustalając w nim słuszny wymiar przedmiotu sporu⁵⁶. Wnosząc apelację należy dochować wymogów fiskalnych, uiszczając stosowną opłatę od apelacji, określoną przepisami odrębnej ustawy⁵⁷.

Apelacja powinna być wniesiona do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, z zachowaniem terminu zawitego w art. 369 § 1 k.p.c., a zatem w ciągu dwóch tygodni od doręczenia apelantowi wyroku z uzasadnieniem⁵⁸. Stosowanie art. 369 k.p.c., nie może prowadzić do odrzucenia apelacji, z uwagi na brak uprzedniego terminowo wniesionego i prawidłowo opłaconego, a zatem skutecznego wniosku o doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem. Praktyka sądów pozwala stwierdzić, że samo opłacenie wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem uiszczony do innego sądu, podlega uznaniu za nieopłacone, natomiast nadanie biegu nieopłaconemu wnioskowi, w postaci sporządzenia uzasadnienia i doręczenia skarżącej stronie orzeczenia z uzasadnieniem, nie może powodować odrzucenia wniosku na podstawie nadania mu biegu, wywołującego skutki prawne pomimo, iż nie był opłacony⁵⁹.

Apelacja, z faktu iż jest to pismo procesowe, wymaga należytej opłaty, uiszczonyj na podstawie art. 18 ust. 2 u.k.s.c., w sposób określony w rozporządzeniu⁶⁰. Kontrola apelacji pod względem fiskalnym, w przypadku stwierdzenia braku opłaty, skutkuje wezwaniem strony na zasadzie art. 130 § 1 k.p.c. do uzupełnienia pod rygorem zwrotu, ze wskazaniem w wezwaniu

⁵⁶ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe*. Komentarz aktualizowany, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 368, (dostęp: 2021-11-15 12:42).

⁵⁷ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, (t.j. Dz.U. 2005 nr 167 poz. 1398).

⁵⁸ A. Cempura, A. Kasolik, *op.cit.*, s. 483.

⁵⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - VII Wydział Gospodarczy z dnia 22 kwietnia 2021 r., sygn. VII Aga 756/20.

⁶⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych, (Dz.U. 2016 poz. 408).

sposobu wykonania i podaniu numeru rachunku do opłaty sądowej. W zależności od wybranej metody dokonania opłaty, inna będzie data uznania świadczenia za opłatę sądową od apelacji⁶¹.

Termin do wniesienia apelacji wynosi 14 dni, liczony od dnia doręczenia stronie skarżącej odpisu wyroku wraz z jego uzasadnieniem. Obliczenie terminu do wniesienia apelacji, odbywa się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego i z zastosowaniem art. 165 k.p.c.⁶². Wniosek w przedmiocie sporządzenia uzasadnienia wyroku i doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem, należy złożyć po dokonaniu ogłoszenia wyroku przez sąd. Wniosek w tym przedmiocie, wymaga dochowania zasady formalizmu procesowego i należy go złożyć na piśmie. Wyjątek, na podstawie art. 466 k.p.c., stanowi w procesie ubezpieczony⁶³. Dwutygodniowy termin na wniesienie apelacji jest terminem tzw. ustawowym, niepodlegającym wydłużeniu. Zgodnie z zasadami ogólnymi kodeksu postępowania cywilnego, w myśl art. 168 k.p.c., termin wniesienia apelacji i termin złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, może zostać przywrócony. O przywróceniu terminu sąd i orzeka w formie postanowienia, natomiast nie wiążą one, co do zasady, sądu II instancji. W ramach kontroli instancyjnej sądu II instancji, dokonywanych na podstawie art. 373 k.p.c., znajduje się rozpatrzenie stosowności przywrócenia terminu do wniesienia apelacji. Wniosek w przedmiocie przywrócenia terminu do wniesienia apelacji, wymaga złożenia go w odpowiedniej ilości odpisów wraz z odpisami załączników dla strony przeciwnej, której jest doręczony. Wniosek ten wywiera znaczenie procesowe dla obu stron postępowania, albowiem w przypadku jego uwzględnienia, dochodzi do wzruszenia prawomocności wyroku poprzez jego uchylenie⁶⁴.

Omawiając czternastodniowy termin wniesienia apelacji (art. 369 § 1 k.p.c.) od doręczenia stronie wyroku z uzasadnieniem, należy podkreślić, że ustawodawca wspomnianą nowelizacją wprowadził możliwość wydłużenia czternastodniowego terminu do trzech tygodni, w przypadku wydłużenia terminu do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku, art. 369 § 1¹ k.p.c. Ustawodawstwo polskie nie przewiduje instytucji zapowiedzi wniesienia apelacji. Nie można zatem poczytywać wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia i doręczenie wyroku z uzasadnieniem, jako zapowiedz wniesienia odwołania. Należy jednak zwrócić uwagę, iż wspomnianą nowelizacją⁶⁵ uchylono § 2 art. 369 k.p.c., zgodnie z którym w przypadku niezgłoszenia przez stronę wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w terminie

⁶¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 369, (dostęp: 2021-11-15 12:47)

⁶² A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1778-1779.

⁶³ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1200-1201.

⁶⁴ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

⁶⁵ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

siedmiodniowym, termin na wniesienie apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął czas na wniesienie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Wracając jednak do upływu ustawowych terminów wniesienia apelacji, po ich upływie nie jest dopuszczalne rozszerzenie zakresu zaskarżenia, z uwagi na uprawomocnienie się wyroku w pozostałej części. Natomiast nic nie stoi na przeszkodzie, aby zmienić zakres zaskarżenia w sposób zawężający. Wszelkie czynności podejmowane po upływie terminów ustawowych są bezskuteczne, art. 167 k.p.c. Upływ terminu określonego w art. 369 § 1 i § 1¹ k.p.c., podlega uwzględnieniu przez sąd z urzędu. Nieprawidłowe pouczenie strony lub jego brak w zakresie środka odwoławczego od apelacji, nie wpływa negatywnie na bieg terminu do wniesienia apelacji. Brak pouczenia lub błędne pouczenie, może stanowić podstawę dla uprawnionego do wnioskowania o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji. Przywrócenie terminu może dotyczyć zarówno terminu do wniesienia apelacji, jak i terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. W przypadku przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia, czas do wniesienia apelacji z mocy prawa, ulega wydłużeniu do trzech tygodni art. 369 § 1¹ k.p.c. Sąd powiadamia stronę o terminie wydłużonym doręczając jej jednocześnie wyrok wraz z jego uzasadnieniem, a w przypadku błędu sądu w oznaczeniu terminu, apelację uważa się za wniesioną w terminie, o ile strona wniosła apelację z zachowaniem błędnie oznaczonego terminu art. 369 § 1¹ k.p.c.⁶⁶.

Stwierdzenie braku w aktach sprawy dowodu doręczenia stronie skarżącej odpisu wyroku z uzasadnieniem, dokonane na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniach, art. 131 k.p.c. wymusza konieczność ponownego jego doręczenia. Jeżeli data doręczenia uprawnionemu odpisu wyroku z uzasadnieniem albo data wniesienia apelacji jest dyskusyjna, sąd powinien przeprowadzić kontrolę doręczenia w jednostce biura podawczego i u operatora pocztowego świadczącego usługi doręczenia. Powtórne doręczenie uprawnionemu odpisu wyroku, ze sporządzonym uzasadnieniem, wystosowane na skutek stwierdzenia nieprawidłowości w doręczeniu za pierwszym razem, nie wpływa negatywnie na bieg terminu do wniesienia apelacji, który to termin jest liczony od dnia doręczenia. Jeżeli okaże się, że po doręczeniu odpisu wyroku z uzasadnieniem stronie, nastąpił jej zgon, wówczas termin na wniesienie apelacji zostaje zachowany wobec następców prawnych uprawnionego, a bieg przypisanego im terminu, liczony jest od nowa - od chwili doręczenia następcom prawnym odpisu wyroku z uzasadnieniem⁶⁷.

Zmiana stanu prawnego⁶⁸ jaka nastąpiła po nowelizacji, w drodze której uchylono § 2 art. 369 k.p.c., zamknęła drogę do wniesienia apelacji bezpośrednio od wyroku sądu. Wobec

⁶⁶ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 70-71.

⁶⁷ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1200-1201.

⁶⁸ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

powyższego, obecnie złożenie apelacji przez stronę może nastąpić tylko i wyłącznie, jeżeli strona uprzednio wystąpiła z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia wyroku, w myśl art. 328 k.p.c. Uprzednie wystąpienie z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia, jest warunkiem *sine qua non* złożenia skutecznej apelacji. Zasadniczo termin wniesienia apelacji jest dwutygodniowy, art. 369 § 1 k.p.c., natomiast termin na złożenie wniosku w przedmiocie sporządzenia uzasadnienia na piśmie i doręczenia wraz z wyrokiem, wynosi tylko jeden tydzień, licząc od dnia ogłoszenia sentencji wyroku lub dnia doręczenia wyroku w przypadkach w ustawie wskazanych⁶⁹.

Zgodnie z art. 328 § 1 k.p.c., sąd przygotowuje uzasadnienie wyroku na piśmie wyłącznie na wniosek o doręczenie wyroku, łącznie ze sporządzonym uzasadnieniem, wniesionym przez stronę w terminie siedmiu dni, od dnia ogłoszenia publicznie wyroku. Jeżeli wyrok sądowy doręczany jest stronie z urzędu, termin na złożenie wniosku, liczony jest od dnia doręczenia stronie wyroku, art. 328 § 2 k.p.c. Wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, powinien zawierać wyznaczenie zakresu sporządzenia uzasadnienia, poprzez określenie, czy sąd ma odnieść się do części wyroku, do całości wyroku, czy też do poszczególnych rozstrzygnięć, art. 328 § 3 k.p.c. W przypadku wystąpienia braków, których strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, wobec nieopłacenia wniosku lub stwierdzenia jego niedopuszczalności sąd odrzuci wniosek na podstawie art. 328 § 4 k.p.c.⁷⁰.

Legitymacja uregulowana w art. 328 k.p.c. uprawnia do złożenia wniosku także Prokuratora, Rzecznika Praw Obywatelskich, interwenienta ubocznego, Rzecznika Praw Konsumenta, organizację pozarządową oraz inspektora pracy. Złożenie wniosku przez uprawnionych ubocznie, legitymowane jest nawet gdyby osoby te nie brały uprzednio udziału w postępowaniu I instancji. Termin siedmiodniowy na złożenie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w stosunku do osoby pozbawionej wolności, liczony jest od dnia doręczenia korespondencji do aresztu śledczego lub zakładu karnego. Możliwy jest wniosek o przywrócenie terminu na złożenie środka odwoławczego, jeżeli strona udowodni, że faktycznie otrzymała korespondencję w innej dacie, niż wynikająca ze stempla pocztowego, np. na zwrotnym potwierdzeniu odbioru, przy doręczeniu do rąk własnych. Skuteczne złożenie wniosku zawiera się w przedziale czasowym od ogłoszenia sentencji wyroku lub doręczenia do upływu siedmiodniowego terminu. Wystąpienie z wnioskiem o uzasadnienie, w dniu wygłoszenia sentencji wyroku (aczkolwiek przed jej wygłoszeniem) będzie poczytywane jako przedwcześnie. Wniosek zgodnie z art. 328 § 3 k.p.c., zawierać musi zakreslenie żądania uzasadnienia, którym sąd jest związany. W przypadku zbiegu wniosków różnych stron wraz z zakresleniem różnych

⁶⁹ B. A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 369, (dostęp: 2021-11-15 12:43)

⁷⁰ A. Cempura, A. Kasolik, *op.cit.*, s. 473-474.

zakresów uzasadnienia, zadaniem sądu jest sporządzenie jednego uzasadnienia, odpowiadającego wszystkim zakresom, wyznaczonym przez strony postępowania. Postanowienie w przedmiocie odmowy sporządzenia uzasadnienia wyroku i jego doręczenia stronie, jest zaskarżalne w drodze zażalenia poziomego, do innego składu sądu I instancji, na podstawie art. 394^{1a} § 1 pkt. 7 k.p.c.⁷¹.

Należy również wskazać, iż zgodnie z art. 328 § 3 w zw. z art. 329 § 1 k.p.c., sąd może sporządzić uzasadnienie, w zakresie wskazanym we wniosku strony. Rozwiązanie to zastosowano na wzór kodeksu postępowania karnego, dzięki czemu zwolniono sąd od pracochłonnego przygotowywania uzasadnienia, obejmującego całość wyroku, w przypadkach, gdy nie ma takiej konieczności. Skarżący wówczas odniesie się w odwołaniu tylko do kwestii dla niego spornych. Stąd właśnie scedowano na stronę rozważenie, które elementy rozstrzygnięcia pozostają dla niej niezasadne. Należy również zwrócić uwagę, iż zgodnie z art. 327¹ § 2 k.p.c., uzasadnienie wyroku następuje w zwięzłej treści, niemniej jednak, brak jest w ustawodawstwie wyrażenia weryfikacji w zakresie wniosku strony o przygotowanie uzasadnienia w całości, pod kątem jego słuszności. Należy również zauważyć, że sporządzone przez sąd uzasadnienie, nie będzie obejmowało wyłącznie zakresu wskazanego przez stronę wprost we wniosku. Obejmie również zagadnienia, których rozstrzygnięcie stanowiło przesłankę do rozstrzygnięć kontrargumentowanych przez stronę⁷². Stosowanie art. 328 k.p.c. następuje w trakcie postępowania przed sądem II instancji, art. 391 k.p.c., na zasadzie odesłania. Uzasadnienie sądu I instancji, sporządzone zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c., uwzględnione w całości przez sąd II instancji, znajdzie swój wyraz w treści uzasadnienia w odniesieniu do motywów zaskarżenia, bez konieczności szczegółowego roztrząsania kwestii, związanych z motywami rozstrzygnięcia⁷³.

Wniosek o sporządzenie uzasadnienia, złożony w formie pisemnej lub ustnej, niesie za sobą konieczność uiszczenia stosownej opłaty, która wynosi sto zł. (art. 25b u.k.s.c.). Brak opłaty od wniosku, skutkować będzie brakiem podjęcia czynności sądu celem sporządzenia pisemnego uzasadnienia wniosku. Założeniem wprowadzenia opłaty od uzasadnienia przez ustawodawcę było zapobieżenie przewlekłości postępowania, poprzez ograniczenie możliwości składania wielokrotnych wniosków. Zaobserwowano bowiem praktykę spowalniania postępowania w drodze składania ciągłych odwołań, na kolejne orzeczenia w sprawie, co prowadziło do przewlekłości. Często zdarzało się, że środki odwoławcze były wykorzystywane w celu

⁷¹ A. Góra – Błaszczkowska, *Orzeczenia w procesie cywilnym, Komentarz do art. 316-366 KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 84-89.

⁷² K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk (red.), *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 206-213.

⁷³ A. Góra – Błaszczkowska, *Orzeczenia w procesie cywilnym, Komentarz do art. 316-366 KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 84-89.

obstrukcji postępowania, czyli biernego oporu, na podstawie powszechnie unormowanych środków odwoławczych⁷⁴.

Kontrola pod względem formalnym wniesionej apelacji, nie jest przeprowadzana przez sąd I instancji. Wniesienie apelacji do sądu I instancji powoduje niezwłoczne przekazanie apelacji wraz z aktami do sądu II instancji art. 371 k.p.c.⁷⁵ Kontrola apelacji pod kątem wymogów formalnych przeprowadzana jest w całości przez sąd II instancji, przy czym czynności te mogą być przeprowadzone przez referendarza sądowego art. 373 § 1 i 2 k.p.c.⁷⁶. Ograniczenie kognicji sądu I instancji, oznacza pozbawienie sądu I instancji uprawnień do analizy wstępnej warunków formalnych apelacji, w tym do doręczenia odpisu apelacji stronie przeciwnej, wezwania do uzupełnienia braków formalnych, podejmowania postępowań wypadkowych i orzekania w ich przedmiocie (przykładowo w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych), przywrócenia terminu. Wówczas, gdy zgodnie z art. 371 k.p.c., następuje niezwłoczne przekazanie akt sądowi II instancji, tym bardziej wydaje się to uzasadnione w obliczu złożenia odpowiedzi na apelację wprost do sądu II instancji. Sędzia przewodniczący sądu I instancji, po wpłynięciu do wydziału apelacji, podejmuje czynności celem zakwalifikowania pisma procesowego jako apelacja, po czym wydaje zarządzenie o przekazaniu apelacji, włącznie z aktami sprawy, do właściwego sądu II instancji. Sąd I instancji, dopóki akta sprawy znajdują się w tym sądzie, uprawniony jest do: wydania postanowienia o sprostowaniu wyroku, nadania klauzuli wykonalności, udzielenia zabezpieczenia, umorzenia postępowania apelacyjnego - jeżeli cofnięcie nastąpiło przed sądem I instancji, zgodnie z art. 391 § 2 k.p.c. Wobec powyższego, przekazanie akt sądowi II instancji rzecz jasna, nie nastąpi⁷⁷.

Sąd II instancji w pierwszej kolejności podejmuje czynności niezwiązane z nadaniem apelacji biegu, poddaje pod rozagę czy apelacja jest dopuszczalna z uwagi na substrat zaskarżenia, czy skarżącemu przysługuje odpowiednia legitymacja procesowa, a także dokonuje weryfikacji, czy orzeczenie może być zaskarżone w drodze apelacji. Wobec zaistnienia którejs z powyższych przesłanek, sąd postanowieniem odrzuca apelację bez podejmowania czynności, w celu ustalenia, czy występują braki formalne, które podlegać mogą uzupełnieniu w drodze zawezwania do ich usunięcia. Postanowienia o odrzuceniu apelacji zaskarżalne są w drodze zażalenia do innego składu tego samego sądu, na podstawie art. 394² § 1 k.p.c. Natomiast postanowienia w przedmiocie odrzucenia zażalenia lub oddalenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji, są postanowieniami ostatecznymi w sprawie. Uznanie przez sąd II instancji,

⁷⁴ A. Tomaszek, *Nowe zasady postępowania po nowelizacji procedury cywilnej*, Monitor Prawniczy, Nr. 19, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r. s. 1033-1040.

⁷⁵ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23 sierpnia 2012 r., sygn. akt. III AUa 864/12.

⁷⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁷⁷ M. Kłós, *Postępowanie apelacyjne w sprawach cywilnych. Komentarz praktyczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 73-77.

iż apelacja jest dopuszczalna, skutkuje tym, że sąd bada wymogi formalne i fiskalne, po czym wzywa do uzupełnienia braków.⁷⁸ Odrzucenie apelacji przez sąd II instancji na tym etapie postępowania, następuje w oparciu o art. 373 § 1 k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli apelacja jest wniesiona z uchybieniem terminu, nie uiszczono należnej opłaty od apelacji, strona nie uzupełniła braków formalnych w terminie wyznaczonym przez sąd lub w przypadku stwierdzenia innych przyczyn jej niedopuszczalności, sąd postanowieniem odrzuci apelację. Referendarz sądowy jest uprawniony w zakresie wykonywania czynności mających na celu nadanie apelacji biegu art. 373 § 2 k.p.c.⁷⁹. Termin uzupełnienia apelacji jest terminem sądowym i należy do niego odpowiednio stosować art. 166 k.p.c. Termin o którym mowa, sąd może wyznaczyć indywidualnie, z uwagi na charakter podlegający uzupełnieniu, jednakże w praktyce sądów przyjęło się wyznaczanie terminu siedmiodniowego. Orzeczenia referendarza sądowego wydane w następstwie czynności nadania biegu apelacji, art. 373 § 2 k.p.c., zaskarżalne są w drodze skargi, na podstawie art. 398²² k.p.c.⁸⁰.

W przypadku nieodrzczenia apelacji, na podstawie art. 373 k.p.c., przewodniczący na podstawie art. 373¹ k.p.c., wyda zarządzenie o doręczeniu odpisów apelacji stronom pozostałym, występującym w sprawie. Doręczenie musi zawierać pouczenie o treści art. 374 k.p.c., nawet w przypadku, jeżeli strona jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w sprawie. Strony uprawnione są do wniesienia w terminie dwóch tygodni odpowiedzi na apelację, o czym także należy stronę pouczyć w doręczeniu. Termin na wniesienie odpowiedzi, liczony jest od daty doręczenia stronie odpisu apelacji. Strona w odpowiedzi na apelację, może zawrzeć wnioski o przeprowadzenie rozprawy. Pozostałe strony mogą skorzystać z prawa odpowiedzi na apelację, zajmując w piśmie swoje stanowisko w sprawie. Odpowiedź strony na apelację doręcza się na zarządzenie przewodniczącego zarówno apelantowi, jak i pozostałym stronom, art. 128 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. W treści odpowiedzi na apelację, należy przedstawić argumenty wzruszające zarzuty i tezy, tudzież wyrazić argumenty na ich poparcie. Można także powoływać się na nowe fakty i dowody. Z uwagi jednak na charakter odpowiedzi na apelację, wnioski te podlegają swobodzie uznania na zasadzie art. 381 k.p.c. Wszczęcie biegu apelacji powiązanego z jej doręczeniami i odpowiedziami, nie stoi na przeszkodzie do odrzucenia apelacji, w przypadku zaistnienia którejs z pozytywnych przesłanek lub do przeprowadzenia postępowania naprawczego, a inaczej: wezwania do uzupełnienia braków pod rygorem odrzucenia⁸¹.

⁷⁸ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 775-776.

⁷⁹ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 279.

⁸⁰ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I.* art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 373, (dostęp: 2021-11-15 12:50).

⁸¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 80-81.

Przepis art. 374 k.p.c. uprawnia sąd II instancji do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, o ile nie ma konieczności przeprowadzania rozprawy. Przy tym, jeżeli strona złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, rozpoznanie na posiedzeniu niejawnym, nie może mieć miejsca. W przypadku wniosku strony o rozpoznanie apelacji na rozprawie, przeprowadzenie posiedzenia niejawnego jest niedopuszczalne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym może także nastąpić w przypadku cofnięcia pozwu, apelacji lub zaistnienia przesłanki nieważności postępowania⁸². Możliwość rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym nie jest obligatoryjna. Równie dobrze w przypadku nieważności, czy cofnięcia apelacji rozpoznanie może nastąpić na rozprawie. Zasadą jest, że sąd II instancji rozpoznaje sprawę na rozprawie. Przeprowadzenie rozprawy jest obligatoryjne w przypadku konieczności przeprowadzenia dowodów, w związku z wątpliwościami w stosunku do zarzutów, ponieważ dowody wyłącznie mogą być przeprowadzane na rozprawie. W przypadku uznania na posiedzeniu niejawnym zarzutu nieważności postępowania za nietrafny, należy wyznaczyć rozprawę. W zakresie nieważności postępowania, sąd na posiedzeniu niejawnym może: wydać orzeczenie o uchyleniu zaskarżonego orzeczenia, odrzucając zarazem pozew; może znieść postępowanie w zakresie nieważności i przekazać do ponownego rozpoznania sprawę; jest władny też wydać postanowienie o umorzeniu postępowania z uwagi na nieważność. Orzeczenie zapadłe na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza stronom z urzędu wraz z uzasadnieniem na podstawie art. 387 § 3 k.p.c., orzekając jednocześnie w zakresie kosztów⁸³.

Przewodniczący sądu II instancji na podstawie art. 375 k.p.c. wyznaczy rozprawę, o ile nie wystąpią przesłanki z art. 391¹ k.p.c., umożliwiające pominięcie pewnych czynności odnośnie apelacji wniesionej od wyroku wydanego w oparciu o art. 191¹ k.p.c., traktującego o wydaniu wyroku względem bezzasadnego powództwa, wtedy, gdy ani nie występują przesłanki o odrzuceniu apelacji z art. 373 k.p.c., ani nie ma podstaw do rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym, art. 374 k.p.c. Powyżej wymienione okoliczności, stanowią jedyne trzy wyjątki od reguły rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym, a negatywna konstrukcja przepisu stanowi, iż wyznaczenie rozprawy jest obligatoryjne, jeżeli nie wystąpią przesłanki określone w art. 375 k.p.c. Słusznie należy zauważyć, iż potrzeba skierowania apelacji do rozpoznania na rozprawie, wymaga stosownego rozeznania. Rozpatrzenie na posiedzeniu niejawnym niewątpliwie przyczynia się do szybkości postępowania, wobec czego sprawy nieobiektywne, nieskomplikowane, w których nie ma postępowania uzupełniającego, z pewnością są konstruktywnie uzasadnione do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym. Niewątpliwie jednak

⁸² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁸³ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1150.

zachodzi refleksja, iż procedowanie na posiedzeniu niejawnym jest w pewnym stopniu ograniczeniem wobec prawa strony do jawności postępowania, w tym jawnego rozpoznania. Wobec powyższego występować będzie zależność, w której rozszerzenie możliwości rozpoznania w zakresie apelacji na posiedzeniu niejawnym, ograniczać będzie jawność rozpoznawania, która to problematyka podlega rozważeniu sądu⁸⁴.

Sąd II instancji przeprowadza rozprawę niezależnie od stawiennictwa stron, a orzeczenie w formie wyroku nie jest zaoczne art. 376 k.p.c. Doręczenia zawiadomień o terminie rozprawy dokonywane są obligatoryjnie, z zachowaniem wymogów w art. 131 k.p.c. i nast., a w zakresie odroczenia rozprawy mają zastosowanie: art. 156 k.p.c. o odroczeniu z wniosku stron i art. 214 k.p.c. o odroczeniu rozprawy na podstawie nieprawidłowości w doręczeniu zawiadomienia. Niestawiennictwo pełnomocnika strony, z uwagi na treść art. 214 k.p.c., stanowi podstawę do odroczenia rozprawy, o ile strona nie wyrazi zgody na przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność pełnomocnika. Nie jest wymagany wniosek o rozpoznanie sprawy pod nieobecność uprawnionego, albowiem zgodnie z art. 376 k.p.c., wyrok nie będzie zaoczny⁸⁵. Wyjazd strony w trakcie postępowania apelacyjnego za granice kraju, nie stanowi przesłanki dla sądu do odroczenia rozprawy. Przesłanką odroczenia jest również nieprawidłowość w doręczeniu lub zaistnienie nadzwyczajnych okoliczności⁸⁶. Postępowanie karne prowadzone równoległe do postępowania cywilnego w tej samej sprawie, nie stanowi przesłanki do odroczenia rozprawy, ponieważ stanowi ono odrębne postępowanie, z odrębnym rodzajem odpowiedzialności w stosunku do procesu cywilnego⁸⁷.

Protokolant sądowy wywołuje sprawę podając sygnaturę akt., po czym na początku rozprawy sędzia przeprowadza sprawozdanie w przedmiocie sprawy i apelacji, w tym zarzutów i wniosków apelacji. Jeżeli strony nie stawiły się lub wyraziły obopólną zgodę, sąd może nie przeprowadzać sprawozdania z aktualnego stanu sprawy, o ile na sali nie jest obecna publiczność art. 377 k.p.c.⁸⁸. Schemat przebiegu rozprawy apelacyjnej jest następujący, wstępny etap, sprawozdanie ze stanu sprawy sędziego, udzielenie głosu stronom postępowania, postępowanie dowodowe lub uzupełniające dowody sądu I instancji, udzielenie głosu stronom postępowania, narada i głosowanie nad orzeczeniem, podanie wyroku do publicznej wiadomości przez jego ogłoszenie i podanie ustnych motywów rozstrzygnięcia lub uzasadnienia, ewentualne pouczenie, o ile strony nie reprezentują profesjonalni pełnomocnicy. Na gruncie wyłączenia możliwości

⁸⁴ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 375, (dostęp: 2021-11-16 11:54).

⁸⁵ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

⁸⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 30 listopada 2016 r., sygn. III CZ 51/16.

⁸⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 sierpnia 2020 r., sygn. V CSK 618/19.

⁸⁸ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

wydania wyroku zaocznego należy przyjąć, iż przepisy stosowane do wyroków zaocznych, art. 339-349 k.p.c., w ogóle nie znajdują zastosowania do całego postępowania apelacyjnego. Sprawozdanie sędziego zawiera tezy stron postępowania, dowody powoda i linię obrony pozwanego, zakres i rezultat postępowania dowodowego, okoliczności sprawy. Następnie przedstawiona jest treść wyroku wraz z uzasadnieniem, jak również zarzuty do treści wyroku wraz z uzasadnieniem apelanta. Sprawozdanie sędziego, w swej treści musi być pozbawione zindywidualizowanych poglądów⁸⁹. Referowanie sprawy następuje w sposób zwięzły, co jasno wynika z przepisu. Nawet w przypadku bardzo skomplikowanych spraw, sędzia zobowiązany jest referować w granicach rozsądku, ograniczając się do najważniejszych wątków⁹⁰.

1.3. Wytyczne granic rozpoznania zaskarżenia

Sąd odwoławczy dokonuje rozpoznania sprawy wyłącznie w granicach apelacji, art. 378 § 1 k.p.c.⁹¹. Przesłankę nieważności postępowania sąd rozpatruje z urzędu. Granicę rozpoznania konkretyzują przepisy prawa i apelujący, w środku odwoławczym. Kognicja sądu II instancji określona w art. 378 k.p.c., obejmuje rozpoznanie ponowne sprawy, także w zakresie samego roszczenia. Orzeczenie zapadłe w sądzie II instancji nie dotyczy zasadności środka odwoławczego. Stosownie do art. 382 k.p.c. sąd II instancji wydaje orzeczenie w oparciu o materiał zgromadzony zarówno w postępowaniu sądu I instancji, jak i postępowaniu odwoławczym. Sąd II instancji ma pełną swobodę w wydaniu orzeczenia, tj. nie jest związany postępowaniem sądu I instancji. Artykuł 378 k.p.c. odnosi się do granic apelacji i granic zaskarżenia. Granicę kognicji sądu II instancji wyznaczają liczne przepisy ją kształtujące, przy czym w zakresie roszczenia rozpoznanie zachodzi w drodze apelacji pełnej. Co do zasady, zarzuty prawa materialnego podniesione w apelacji, nie są dla sądu wiążące, w przeciwieństwie do zarzutów prawa procesowego. Nieważność postępowania brana jest z urzędu przez sąd⁹², podobnie jak z urzędu stosowane jest prawo materialne. Stosowanie prawa materialnego odbywa się odpowiednio do zmian ustawodawczych innych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Granice zaskarżenia stanowią element konstrukcyjny apelacji. Skarżący jest zobowiązany, zgodnie z art. 373 k.p.c., wskazać w apelacji granice zaskarżenia, jednocześnie wskazując, czy wyrok zaskarżony jest w całości, czy w części, art. 368 § 1 k.p.c.⁹³. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. rozpoznanie sądu II instancji, dokonywane jest w zakresie, w którym zaskarżono wyrok I instancji. Według zasady skargowości, zakres zaskarżenia orzeczenia sądu I instancji wytaczają

⁸⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 88-90.

⁹⁰ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

⁹¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁹² Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07.

⁹³ M. Kłos, *op.cit.*, s. 73-77.

strony w apelacji, co przekłada się bezpośrednio na granice kognicji sądu II instancji, art. 368 i 378 k.p.c. Należy zatem zauważyć, iż powinność sądu do rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza jednocześnie, iż sąd nie może rozpoznać i orzec w sprawie poza granicami apelacji⁹⁴.

Podkreślenia wymaga na gruncie orzecznictwa, iż granice zaskarżenia i granice apelacji nie są jednakowe. Granice apelacji stanowią pojęcie szersze, w którym zawierają się zarzuty, wnioski i granice zaskarżenia, ale także zakres kognicji sądu odwoławczego. W granicach apelacji leży rozpoznanie całokształtu sprawy pod względem prawnomaterialnym, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów⁹⁵.

Zmiana w zakresie podmiotowym, w odniesieniu do granic apelacji, zgodnie z art. 378 § 2 k.p.c., umożliwia rozpoznanie w granicach zaskarżenia na rzecz współuczestników, dla których prawa i obowiązki stanowią wspólny mianownik. Stosownie art. 378 § 2 k.p.c. znajduje swoje miejsce, jedynie do postępowania zażaleniowego i apelacyjnego. Artykuł ten nie ma zastosowania w postępowaniu przed sądem I instancji. Orzeczenie na korzyść współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, dotyczy współuczestnictwa odnoszącego się do wspólnego prawa lub obowiązku. Stosowanie art. 378 § 2 k.p.c., uwarunkowane jest nie tylko występowaniem wspólnych praw lub wspólnych obowiązków współuczestników, ale także jedności zarzutów stanowiących podstawę do wydania orzeczenia na rzecz współuczestników. Sąd II instancji rozpoznając apelację na rzecz skarżącego współuczestnika, dokonuje rozpoznania względem nieskarżącego współuczestnika w oparciu o wspólne zarzuty. Wspólne zarzuty na gruncie art. 378 § 2 k.p.c., odnoszą się do zarzutów apelacji, z uwzględnieniem przesłanek, branych przez sąd z urzędu⁹⁶.

Ważnym elementem zachowania prawidłowości postępowania, jest przeciwdziałanie nieważności postępowania, art. 379 k.p.c. Pomimo, że jest on umiejscowiony w rozdziale poświęconym apelacji, zastosowanie znajduje również w postępowaniu I instancji i postępowaniu kasacyjnym. Nieważność postępowania może stanowić podstawę do zaskarżenia orzeczenia sądu II instancyjnego. Poza katalogiem przesłanek nieważności postępowania w art. 379 k.p.c., przepisy o postępowaniu kasacyjnym, nie zawierają dodatkowych przepisów w tej materii. Nieważność postępowania zachodzi w przypadku braku jurysdykcji krajowej, art. 1099 § 2 k.p.c. Nieważność postępowania nie zachodzi z mocy prawa. Jest to instytucja prawa cywilnego procesowego o charakterze względnym. W przedmiocie nieważności sąd wydaje odpowiednie

⁹⁴ S. Jaworski, *Apelacje cywilne i karne. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., s. 88-90.

⁹⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. i ACa 276/16.

⁹⁶ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 378, (dostęp: 2021-11-16 11:56).

orzeczenie. Nieważność, jako bezwzględna przyczyna odwoławcza, obejmuje swoim zakresem świadomość strony w przedmiocie nieważności, w czasie postępowania przed sądem I instancji. Okoliczność nieważności postępowania, z uwagi na swoją bezwzględność, stwarza możliwość powołania się na tę okoliczność w każdym czasie.⁹⁷

Katalog art. 379 k.p.c., jest katalogiem zamkniętym i składa się z sześciu enumeratywnie wyliczonych przesłanek nieważności. Zgodnie z art. 379 pkt. 1 k.p.c., pierwszą przesłankę stanowi niedopuszczalność drogi sądowej. Nieważność postępowania na gruncie tej przesłanki badana jest przez sąd z urzędu, na każdym etapie postępowania art. 202 k.p.c.⁹⁸. Stwierdzenie niedopuszczalności drogi sądowej, powoduje odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 k.p.c. Brak odrzucenia pozwu na podstawie stwierdzenia niedopuszczalności drogi sądowej, skutkuje nieważnością postępowania, zgodnie z art. 379 pkt 1 k.p.c. Sąd bada także przesłankę niedopuszczalności drogi sądowej z urzędu, na podstawie art. 378 § 1 k.p.c. Sąd w granicach zaskarżenia apelacją, bada z urzędu, czy w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania. Niedopuszczalność drogi sądowej, jako podstawa nieważności postępowania, nie jest zależna od uznania sądu, czy stron postępowania, ponieważ analiza dopuszczalności drogi sądowej zachodzi z urzędu, na podstawie nałożonego ustawą sądowi obowiązku. W przypadku uwzględnienia apelacji, podstawą której jest niedopuszczalność drogi sądowej, sąd uchyla zaskarżony wyrok, znosząc postępowanie w całości lub w części, a następnie przekazuje sprawę do rozpatrzenia ponownie przez sąd pierwszej instancji, art. 368 k.p.c. Podniesienie przez stronę w dalszej części postępowania przesłanki niedopuszczalności drogi sądowej, będzie bezskuteczne, o ile przesłanka ta, nie wystąpiła po wydaniu orzeczenia przez sąd II instancji. Sąd II instancji, na podstawie art. 368 § 6 k.p.c., jest związany co do zasady oceną prawną wydaną w zakresie dalszej części postępowania, wyrażoną w treści uzasadnienia. Nie wykluczona jest sytuacja, w której przesłanka nieważności postępowania, nie zostanie dostrzeżona przez sąd II instancji. Należy również wspomnieć, iż niedopuszczalne jest w apelacji, podniesienie zarzutu nieważności postępowania, na podstawie okoliczności, co do których sąd już się wcześniej wypowiedział (przykładowo, w przedmiocie oddalenia zażalenia na postanowienie sądu I instancji o odmowie odrzucenia pozwu, art. 394 § 1 pkt. 3 k.p.c.)⁹⁹.

Wymieniona w art. 379 pkt. 2 k.p.c. przesłanka nieważności postępowania, odnosi się do braku zdolności sądowej lub procesowej strony, reprezentującego ją organu lub przedstawiciela ustawowego. Nieważność zachodzi również, gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany, art. 379 pkt. 2 k.p.c.¹⁰⁰. Pod pojęciem zdolności sądowej, należy rozumieć zdolność

⁹⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 104-105.

⁹⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁹⁹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1216-1217.

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

osoby do występowania w sprawie cywilnej, jako strona postępowania, art. 64 § 1 k.p.c. Zdolność sądowa przysługuje każdej osobie fizycznej i prawnej, a także jednostce organizacyjnej, która nie jest osobą prawną, a której ustawa przyznaje zdolność prawną. Zdolnością procesową, jest zdolność do podejmowania czynności procesowych, art. 65 § 1 k.p.c. Ustawa przyznaje zdolność procesową osobom fizycznym, posiadającym pełną zdolność do czynności prawnych, a także osobom fizycznym, ograniczonym w zdolności do czynności prawnych, w zakresie spraw, których podstawę stanowią czynności prawne, do których osoba ta jest uprawniona samodzielnie. Ponadto, przyznaje zdolność procesową osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym, niebędącym osobami prawnymi, które wyposażone są w zdolność prawną. Brak zdolności procesowej, dotyczy wyłącznie osób fizycznych. Osoby prawne zaś, zawsze posiadają zdolność procesową¹⁰¹. Przykładowo, można wskazać na spółki prawa handlowego, spółki w organizacji, wspólnoty mieszkaniowe. W wypadku wydania orzeczenia przeciwko stronie pozwanej, w przypadku osoby fizycznej, która już w chwili wydania orzeczenia nie żyła lub osoby prawnej, która w chwili wydania orzeczenia formalnie już nie istniała, zachodzi przesłanka w postaci nieważności postępowania¹⁰².

Zgodnie z art. 379 pkt. 3 k.p.c., przesłankę nieważności postępowania stanowi sytuacja, gdy o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami toczy się sprawa, która została wszczęta uprzednio albo kiedy sprawa taka została już zakończona, w drodze prawomocnego orzeczenia. Stwierdzenie przez sąd zaistnienia tej przesłanki, powoduje konieczność uchylecia wyroku, który został tym zarzutem zaskarżony i odrzucenia pozwu. Istotny z punktu znaczenia przepisu art. 379 pkt. 3 k.p.c., jest art. 199 k.p.c., który odnosi się do przyczyn odrzucenia pozwu, w tym do odrzucenia pozwu w przypadku stwierdzenia, iż o to samo roszczenie sprawa już się toczyła lub zakończyła, a dotyczy tych samych osób, jak również art. 366 k.p.c., stanowiący o powadze rzeczy osądzonej¹⁰³.

Nieważność postępowania zachodzi w drodze przesłanki w art. 379 pkt 4 k.p.c., traktującym o sprzeczności składu sądu, z przepisami prawa lub w przypadku udziału w rozpoznaniu sprawy sędziego, wyłączonego mocą ustawy postępowania cywilnego¹⁰⁴. Literalne brzmienie przepisu stanowi, iż składem sprzecznym z przepisami prawa, będzie każdy skład, który jest inny niż normują to przepisy ustawy kodeksu postępowania cywilnego. Jeżeli zatem ustawa przewiduje skład trzyosobowy, a rozpoznanie nastąpiło w składzie jednego sędziego, występuje

¹⁰¹ G. Jędrejek (red.), *Postępowanie Cywilne po Nowelizacji Vademecum*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., s. 128-129.

¹⁰² A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 379, (dostęp: 2021-11-16 12:02).

¹⁰³ M. Manowska [w:] A. Adameczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 379, (dostęp: 2021-11-16 12:01)

¹⁰⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

przesłanka nieważności postępowania, na gruncie art. 379 pkt. 4 k.p.c. Nieważność będzie miała także miejsce w takich przypadkach, jak złożenie podpisu przez osobę nieuprawnioną w zakresie wydania orzeczenia albo podpisania orzeczenia przez sędziego, który nie uczestniczył w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku. Przepis ten należy rozumieć mając na względzie całokształt przepisów ustrojowych. Nieważność procesu będzie zatem występowała na gruncie przepisów postępowania cywilnego, jaki i innych¹⁰⁵. Przykładowo można wskazać na brak delegacji sędziego lub nieprawidłowość w przydzieleniu delegacji sędziemu, w związku z przepisami art. 77 § 1, 8 lub 9 Pr. u.s.p.¹⁰⁶, stanowiąc w tym zakresie podstawę nieważności postępowania¹⁰⁷.

Następną przesłanką nieważności postępowania, jest okoliczność pozbawienia strony możliwości obrony swych praw o art. 379 pkt. 5 k.p.c. Zarówno doktryna prawa cywilnego, jak i judykatura przyjmuje zawężającą wykładnię określenia: *pozbawienie strony możliwości obrony swych praw*. Ramy tego pojęcia obejmują swoim obowiązywaniem błędy o charakterze procesowym, na których skutek strona nie mogła czynnie uczestniczyć w postępowaniu sądowym, w całości lub w części. Błędy te mogą wynikać zarówno z czynności podejmowanych przez sądy, jak i przez strony postępowania. Dotyczy to sytuacji, w których błędy procesowe wraz z ich negatywnymi skutkami były niemożliwe do wyeliminowania w przewodzie sądu I instancji¹⁰⁸.

Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego okoliczności występowania nieważności postępowania na gruncie art. 379 pkt. 5 k.p.c. przedstawiono poniżej.

Pozbawienie możliwości obrony praw strony występuje z powodu błędów procesowych, w drodze których doszło do naruszenia przepisów postępowania cywilnego, a których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia, a przez to strona nie mogła brać udziału w postępowaniu, pomimo że miała wolę występowania w postępowaniu¹⁰⁹.

Nieuwzględnienie przez sąd II instancji przesłanki nieważności postępowania z urzędu lub w drodze zarzutu strony, stanowi uzasadnienie skargi kasacyjnej, o ile nieważność miała wpływ na wynik postępowania przed sądem II instancji¹¹⁰.

Odmowa ustalenia pełnomocnika z urzędu stronie, celem ochrony jej praw, nie stanowi przesłanki argumentującej zarzut nieważności postępowania w drodze pozbawienia strony

¹⁰⁵ M. Kłos, *op.cit.*, s. 137-153.

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, (t.j. Dz.U. 2001 nr 98 poz. 1070).

¹⁰⁷ I. Hańduk-Hawrylak, B. KołECKI, A. WleKlińska, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 r., s. 243-253.

¹⁰⁸ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 799.

¹⁰⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 30 kwietnia 2021 r., sygn. i CSK 714/20.

¹¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 grudnia 2020 r., sygn. III UK 380/19.

możności swych praw, z uwagi na przyznanie pomocy prawnej z urzędu przez sąd, w sytuacji uznania przez sąd takiej konieczności¹¹¹.

Dopuszczalność skargi kasacyjnej przysługuje jedynie od orzeczeń sądu dwuinstancyjnego. Zarzut nieważności postępowania powinien zatem dotyczyć wyłącznie postępowania sądu II instancji. Skarżący jest zobowiązany przedstawić argumenty na okoliczność pozbawienia go obrony swych praw przed sądem apelacyjnym¹¹².

Nieważność na podstawie art. 379 pkt.5 k.p.c., zachodzi w okoliczności błędu formalnego np. niezawiadomienia strony o rozprawie, poprzedzającej wydanie wyroku albo w przypadku rozpoznania sprawy niezgodnie z przepisami, na posiedzeniu niejawnym, zamiast na rozprawie, czego skutkiem było pozbawienie możliwości uczestnictwa w sprawie, w tym zgłaszania wniosków dowodowych i podnoszenia twierdzeń¹¹³.

Nieważność postępowania zachodzi również w zakresie właściwości sądu okręgowego. Zgodnie z art. 379 pkt. 6 k.p.c., wydanie orzeczenia w sprawie przez sąd rejonowy, w przypadku, gdy do wydania orzeczenia właściwy jest sąd okręgowy, występuje nieważność postępowania, bez względu na wartość przedmiotu sporu. Właściwość sądu okręgowego, określa art. 17 k.p.c., w nawiązaniu zatem do art. 379 pkt. 6 k.p.c., sprawy właściwe dla sądu okręgowego, bez względu na wartość przedmiotu sporu, określa art. 17 pkt. 1-3 k.p.c. W stosunku do postępowania o ubezwłasnowolnienie, właściwość określa art. 544 k.p.c. Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach, na podstawie art. 691¹ k.p.c., również należą do sądów okręgowych. Pozostaje jeszcze wspomnieć o przepisach szczególnych, np. art. 111 § 1 ks.w. uprawniający do złożenia wniosku do sądu okręgowego w sprawie rozpowszechniania informacji niejawnych¹¹⁴.

Sąd II instancji może rozpoznać zażalenie sądu I instancji, jeżeli strona wystąpiła z wnioskiem o takie rozpoznanie do sądu II instancji, gdy postanowienie było niezaskarżalne a jego treść miała wpływ na wynik sprawy art. 380 k.p.c.¹¹⁵. Doktryna prawa w przedmiocie instytucji, art. 380 k.p.c., podnosi, iż stanowi ona pewnego rodzaju środek zaskarżenia, ponieważ nie znajduje uregulowania. W okoliczności niedopuszczalności środka odwoławczego na postanowienia, nie będą one prawomocne do momentu zakończenia postępowania w sądzie II instancji, ponieważ podlegają one rozpoznaniu na wniosek. Forma rozstrzygnięcia sądu II instancji w zakresie art. 380 k.p.c. nie stanowi postanowienia. Sąd dokonuje rozstrzygnięcia

¹¹¹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 9 marca 2021 r., sygn. i CSK 429/20.

¹¹² Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 26 sierpnia 2020 r. i CSK 390/19.

¹¹³ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 9 lipca 2014 r., sygn. i PK 316/13.

¹¹⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

¹¹⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

w uzasadnieniu orzeczenia kończącego postępowanie. Przepis art. 380 k.p.c. znajduje zastosowanie do postępowania zażaleniowego, art. 397 § 2 k.p.c. Zwrócić można uwagę na postanowienie o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji. Ponieważ jest to w świetle prawa postanowienie niezaskarżalne, wydane przez sąd I instancji, podlegać będzie kontroli instancji odwoławczej, jako postanowienie niezaskarżalne, wobec czego art. 394² § 2 k.p.c. nie znajduje zastosowania. Stosowanie art. 380 k.p.c. rozciągnięto także w drodze orzecznictwa Sądu Najwyższego do postanowień sądów II instancji rozpoznawanych w postępowaniu przed Sądem Najwyższym¹¹⁶.

Nowe fakty i dowody mogą być pominięte przez sąd odwoławczy, jeżeli możliwe było powołanie ich w trakcie postępowania przed sądem I instancji, o ile potrzeba ta nie wynika później art. 381 k.p.c. Przesłanki pominięcia, mają na celu subordynację stron postępowania do przedłożenia całego materiału dowodowego, potrzebnego do rozpatrzenia sprawy. Przepis art. 381 k.p.c. nie jest dążeniem ustawodawcy do dekonstrukcji apelacji pełnej, lecz przyczynić się ma do skoncentrowania materiału dowodowego. Uprawnienie do powoływania nowych faktów i dowodów przysługuje w przypadku ich pominięcia przez sąd I instancji. W tym miejscu przypomnieć należy, że w apelacji można powołać nowe fakty i dowody¹¹⁷. Sąd uprawniony jest do pominięcia nowych faktów i dowodów na podstawie art. 381 k.p.c., jeżeli odpowiednio uzasadni skorzystanie z uprawnienia¹¹⁸.

Orzeczenie wydane przez sąd II instancji, zapada na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem I instancji wraz z materiałem zgromadzonym w postępowaniu apelacyjnym, art. 382 k.p.c. Wydanie orzeczenia zgodnie z art. 382 k.p.c., nie oznacza oparcia się wyłącznie na materiale dowodowym. W zakresie materiału postępowania cywilnego mieszczą się również oświadczenia, zdarzenia i czynności stron, podstawą których są ustalenia faktyczne o charakterze bezdowodowym. Obiekcji nie wzbudzają uprawnienia do zmiany ustaleń sądu I instancji przez sąd odwoławczy, zwłaszcza w obliczu naruszenia zasad swobodnej oceny dowodów lub dokonaniem ustaleń bez podstawy dowodowej¹¹⁹. Sąd II instancji wyposażony w uprawnienie, na podstawie art. 382 k.p.c., ma za zadanie rozważenie powtórne całego materiału dowodowego i dokonanie oceny według własnego przekonania, na podstawie art. 233 § 1 k.p.c., a zatem swobodnej oceny dowodów. Ocena osobowych źródeł dowodowych dokonywana przez sąd I instancji, uwzględnia również bezpośrednie elementy odbioru interpersonalnego, przez co

¹¹⁶ M. Kłos, *op.cit.*, s. 153-157.

¹¹⁷ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 65-71.

¹¹⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 czerwca 2020 r., II CSK 615/19.

¹¹⁹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 381, art. 382, (dostęp: 2021-11-22 13:49).

ewentualna zmiana w tym zakresie, poczyniona przed sądem odwoławczym, należy do rzadkości. Artykuł 382 k.p.c., jako podstawa skargi kasacyjnej, wymaga wykazania, że sąd II instancji nie uwzględnił części materiału dowodowego wydając orzeczenie jedynie w oparciu o materiał zebrany w postępowaniu I instancji. Dzieje się tak również, gdy orzeczenie sądu II instancji wydane zostało na podstawie tylko ustaleń tego sądu, bez odniesienia do postępowania I instancji¹²⁰.

Rozszerzenie żądania w postępowaniu apelacyjnym, zgodnie z art. 383 k.p.c., nie podlega rozszerzeniu w zakresie pozwu pierwotnego ani roszczeń dodatkowych. Dopuszczalne jest, w przypadku zmiany okoliczności sprawy, żądanie, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu, jego wartości lub innego przedmiotu. W przypadku roszczeń o powtarzające się świadczenia, dopuszczalne jest rozszerzenie powództwa na dalsze okresy¹²¹. W postępowaniu przed sądem II instancji, dopuszczalne jest: uznanie powództwa, cofnięcie powództw, ograniczenie powództwa oraz zawarcie ugody. Czynności te zawężają kognicję sądu, zaś podjęcie ich jest w pełni dopuszczalne, w zakresie postępowania apelacyjnego. Jednocześnie przepis zawęża dopuszczalność modyfikacji powództwa. Postępowanie pierwszoinstancyjne dopuszcza zmianę przedmiotu sporu, natomiast zgodnie z art. 383 k.p.c., taka zmiana jest niedopuszczalna w postępowaniu odwoławczym. Sąd odwoławczy rozpoznaje zatem jedynie roszczenie, będące przedmiotem sporu przed sądem II instancji. Sprecyzować można zatem dwa przypadki na gruncie art. 383 k.p.c. Pierwszy powiązany jest z przedmiotem sporu, ponieważ żądaniem może być objęta wartość tego przedmiotu sporu, a nawet inny przedmiot. Zmiana żądania oparta musi być o wyrażone w pierwotnym pozwie roszczenie. Drugi przypadek dotyczy świadczeń okresowych, jak: raty, świadczenia alimentacyjne, czy opłaty za koszty utrzymania lokalu. Jako przykład zastosowania art. 383 k.p.c., można wskazać uprawnienie do dochodzenia odszkodowania w przypadku naruszenia prawa ustalonego zgodnie z art. 189 k.p.c. Wobec braku określenia terminu do modyfikacji powództwa, przyjęcie należy jako ostateczny moment, zamknięcie rozprawy przed sądem I instancji¹²².

Zakaz orzekania na niekorzyść *reformationis in peius*, unormowany w art. 384 k.p.c. oznacza, że sąd nie może uchylić wydanego przezeń orzeczenia lub zmienić jego treści w sposób niekorzystny dla strony apelującej, chyba że druga strona postępowania, także złożyła apelację w sprawie. *Reformatio in peius* ma na celu nie dopuścić do okoliczności, w których strona skarżąca apelacją, pozbawiona zostanie przysługujących jej, na podstawie prawomocnego orzeczenia skutków wyroku albo stronę obciążałyby dodatkowe skutki wyroku, które nie

¹²⁰ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 382, (dostęp: 2021-11-22 13:50).

¹²¹ S. Jaworski, *op.cit.*, s. 95-96.

¹²² T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 138-142.

występowałyby w przypadku braku apelacji¹²³. Przepis art. 384 k.p.c., zapewnia swobodę i gwarancję w podjęciu środka odwoławczego w niepewności, czy sytuacja strony nie zostanie pogorszona. Zakaz *reformationis in peius* nie obowiązuje w obliczu nadania biegu apelacji przeciwnej, przy czym oddalenie lub odrzucenie apelacji przeciwnej, nie uchyla zakazu orzekania na niekorzyść. Stosowanie art. 384 k.p.c., obejmuje jedynie rozstrzygnięcie względem samego roszczenia powoda, nie dotyczy on uzasadniania wyroku¹²⁴. Pogorszeniu ulega położenie strony skarżącej w przypadku wydania orzeczenia przez sąd II instancji na skutek wniesionej apelacji jedynie przez stronę skarżącą orzeczenie, które w treści traktuje o sytuacji prawnej strony, w sposób mniej korzystny dla niej niż w treści orzeczenia sądu I instancji. Podobnie, pogorszeniu ulega położenie strony skarżącej, w przypadku wydania wyroku sądu II instancji ponad żądanie. Niewykluczone, że strona będzie miała także interes prawny w zaskarżeniu przez nią wyroku, którego treść traktuje na jej korzyść. Na przykład, proces będzie dotknięty nieważnością postępowania, wobec czego stronie będzie zależeć na uchyleniu wydanego zarządzenia, ponieważ zachodzi jego wzruszalność w drodze wznowienia postępowania, wobec czego świadczenie przyznane wyrokiem podlegać będzie ponownie zwrotowi. Przepisu nie stosuje się do orzekania o kosztach procesu¹²⁵.

Oddalenie apelacji przez sąd II instancji, następuje na podstawie stwierdzenia jej bezzasadności, art. 385 k.p.c. Przez pojęcie: „bezzasadny”, należy rozumieć: bez podstawy, bez uzasadnienia, bezpodstawny. Bezzasadna będzie apelacja, której treść wniosków i zarzutów nie znajduje podstawy w materiałach zgromadzonych w sprawie. W przypadku wystąpienia przesłanek do oddalenia apelacji obok błędów prawa procesowego, prawa materialnego lub okoliczności nieważności postępowania podlegających uwzględnieniu w granicach apelacji, nastąpi zmiana treści lub uchylenie orzeczenia sądu I instancji. Naruszenie oddalenia apelacji na gruncie art. 385 k.p.c., występuje w przypadku wyrażenia przez sąd, że apelacja jest bezzasadna i braku orzeczenia o oddaleniu na tej podstawie, jak również w sytuacji wydania orzeczenia o oddaleniu apelacji, bez zajęcia stanowiska o jej bezzasadności. Oddalenie apelacji na gruncie art. 385 k.p.c., nie może zachodzić na podstawie braku interesu prawnego strony skarżącej. Niemniej jednak, zagadnienie przesłanki oddalenia i odrzucenia apelacji, na podstawie braku interesu strony skarżącej, jest dyskusyjne w doktrynie prawa¹²⁶. Zarzut zniewagi oddalenia na podstawie art. 385 k.p.c., nie może być zasadny bez przytoczenia podstawy przepisów postępowania cywilnego, których zniewaga skutkowałą wydaniem orzeczenia z naruszeniem

¹²³ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 27 listopada 2019 r., sygn. II CSK 494/18.

¹²⁴ M. Kłos, *op.cit.*, s. 185-195.

¹²⁵ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 81-86.

¹²⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

art. 385 k.p.c. Oddalenie apelacji przez sąd II instancji, w przypadku niebudzących wątpliwości ustaleń merytorycznych rozstrzygnięć w zakresie orzeczenia I instancji, wymaga wydania osądu, w którym przytoczenie podstawy rozstrzygnięcia, art. 385 k.p.c., uważa się za wystarczające. Przepis art. 385 k.p.c., wskazuje sposób, w jaki sąd rozstrzyga o bezzasadności apelacji, wobec czego brak w tenorze orzeczenia oddalenia nie będzie orzeczeniem w przedmiocie wniosku strony. Orzeczenie wydane w ten sposób, nie będzie orzeczeniem o oddaleniu na podstawie jedynie analizy treści uzasadnienia orzeczenia¹²⁷.

Kodeks postępowania cywilnego w art. 386 k.p.c., normuje okoliczności procesowe uwzględnienia apelacji, w drodze których zachodzi zmiana wydanego przez sąd I instancji orzeczenia lub jego uchylenie¹²⁸.

Zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c., uwzględniając apelację, sąd II instancji zmienia zaskarżony wyrok orzekając odnośnie co do istoty sprawy. Ustawa więc nakazuje sądowi dokonanie zmiany i wydanie orzeczenia w przypadku apelacji zasługującej na uwzględnienie. Główny cel, jaki ma wyrzec apelacja, to wydanie orzeczenia reformatoryjnego, ewentualnie kasatoryjnego. Ograniczenie możliwości wydawania wyroku o charakterze kasatoryjnym, sprowadza się do trzech wyjątków, w których następuje przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Są nimi: stwierdzenie nieważności postępowania, art. 386 § 2 k.p.c.; nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd I instancji, art. 386 § 4 k.p.c.; okoliczność, gdy dla wydania wyroku konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości, art. 386 § 4 k.p.c. Orzeczenie reformatoryjne zachodzi, jeżeli sąd II instancji dokonał odmiennego od sądu I instancji rozstrzygnięcia w zakresie istoty sprawy. Orzeczenie reformatoryjne wydawane jest w oparciu o rozpoznanie w zakresie zaskarżenia apelacją z uwzględnieniem całego materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie¹²⁹. W przypadku braku podstaw do oddalenia apelacji, sąd II instancji ma obowiązek wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym, jeżeli nie ma przesłanek do wydania wyroku kasatoryjnego. Całkowicie niezależne ustalenia faktyczne przeprowadzane są od nowa przez sąd II instancji w celu wydania orzeczenia reformatoryjnego, w oparciu o analizę w czterech płaszczyznach postępowania organu I instancji. Rozstrzygnięcie w postaci orzeczenia reformatoryjnego, wymaga analizy pod kątem: błędów w ustaleniach sądu I instancji; poczynionych przez tenże sąd ustaleń niedostatecznych do wydania orzeczenia; niekompleksowych ustaleń w stosunku do materiału, obejmującego nowe fakty lub dowody; ustaleń w zakresie niezgodności w ustaleniach stanu faktycznego, z występującym w rzeczywistości stanem prawnym. Kompetencja sądu II instancji, wyraża się przede wszystkim

¹²⁷ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1255-1257.

¹²⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

¹²⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 148-151.

w uprawnieniu do zmiany treści orzeczenia organu I instancji. Orzeczenie w sposób całkowicie odmienny od orzeczenia sądu I instancji, nie godzi w którykolwiek przepis prawa i jest całkowicie zgodne z porządkiem prawnym Rzeczypospolitej Polskiej¹³⁰.

W przypadku stwierdzenia nieważności postępowania, zgodnie z art. 386 § 2 k.p.c., następuje uchylenie orzeczenia sądu I instancji, zniesienie postępowania w zakresie nieważności i przekazanie sprawy nadal sądowi I instancji. W następstwie przesłanek art. 379 pkt. 1-3 k.p.c. nieważności postępowania, zachodzi uchylenie zaskarżonego orzeczenia połączone z odrzuceniem pozwu albo też następuje orzeczenie o umorzeniu postępowania. W następstwie przesłanek nieważności postępowania, art. 379 pkt. 4-5 k.p.c., zachodzi skutek w postaci: uchylenia zaskarżonego orzeczenia, zniesienia postępowania w płaszczyźnie nieważności i przekazania sprawy do sądu I instancji, w celu powtórnego rozpoznania sprawy. Granicę zniesienia postępowania wyznacza wystąpienie nieważności postępowania. Jeżeli strona nie była należycie powiadomiona o terminie rozprawy, w następstwie czego wydane zostało orzeczenie pod jej nieobecność, zniesienie postępowania obejmować będzie posiedzenie poprzedzające wydanie orzeczenia. Postępowanie, które zostanie zniesione, musi być przeprowadzone od nowa, dyskusyjnym zaś pozostaje ponowne wykorzystanie czynności przeprowadzonych uprzednio w postępowaniu. Powtórzenie czynności powinno być, co do zasady, wyrażone wolą stron postępowania. Strony zobligowane są w drodze uchylenia wyroku o zniesieniu postępowania do wyrażenia woli w zakresie powtórzenia całego zakresu zniesionego postępowania, włącznie z ponownym przeprowadzeniem wszystkich jego czynności. Możliwe jest zatem ponowne wykorzystanie w postępowaniu, w następstwie zniesionego postępowania, przedłożonych uprzednio dokumentów¹³¹.

Zaistnienie przesłanki, której skutkiem jest odrzucenie pozwu albo umorzenie postępowania powoduje, zgodnie z art. 386 § 3 k.p.c., uchylenie wyroku i odrzucenie pozwu albo umorzenie postępowania. Orzeczenie na podstawie art. 386 § 3 k.p.c., wydawane jest w formie postanowienia¹³². Powodem odrzucenia pozwu zarówno dla sądu I instancji, jak i II instancji, są braki przesłanek procesowych. Przede wszystkim będzie mowa o niedopuszczalności drogi sądowej, w przypadkach: śmierci pozwanego przed wytoczeniem powództwa, powagi rzeczy osądzonej, braku jurysdykcji krajowej do rozpoznania sprawy. Przypadki te stanowią przesłanki do uchylenia zaskarżonego wyroku i odrzucenia pozwu, w drodze zastosowania art. 386 § 3 k.p.c.¹³³. Podobnie jak powyżej, przyczyny umorzenia postępowania dla sądu II

¹³⁰ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

¹³¹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

¹³² K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

¹³³ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M.

instancji, mogą być takie same, jak dla sądu I instancji, na przykład art. 182 § 1 k.p.c., cofnięcie powództwa - art. 203 k.p.c., zawarcie ugody - art. 355 § 1 k.p.c., niestawiennictwo - art. 428 § 2 k.p.c. Podstawa uchylenia wyroku i umorzenia sprawy może tkwić w postępowaniu sądu I instancji albo wystąpić w postępowaniu odwoławczym. Zbieg przesłanek do odrzucenia pozwu i umorzenia postępowania, kwalifikuje wydanie postanowienia z pierwszeństwem dla umorzenia postępowania. Wykluczone jest stosowanie jednocześnie odrzucenia pozwu i umorzenia postępowania. Wydanie postanowienia o uchyleniu wyroku i odrzuceniu pozwu lub uchyleniu wyroku i umorzeniu postępowania przez sąd II instancji, podyktowane jest ekonomią postępowania, ponieważ zbędne byłoby przekazanie sprawy do sądu I instancji, aby ten wydał postanowienie o odrzuceniu lub umorzeniu postępowania¹³⁴. Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone może być z jedną z trzech możliwości, tj. przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania i zniesieniem postępowania w części, z odrzuceniem pozwu albo umorzeniem postępowania¹³⁵.

Sąd II instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie z art. 386 § 4 k.p.c., gdy istota sprawy nie została rozpoznana przed sądem I instancji lub jeżeli do wydania wyroku niezbędne jest przeprowadzenie całego postępowania dowodowego od nowa¹³⁶. W przypadku zaistnienia przesłanek, art. 386 § 2 i 3 k.p.c., następuje obligatoryjne uchylenie wyroku przez sąd II instancji. Stosowanie przesłanki art. 386 § 4 k.p.c. ma charakter uznaniowy. Możliwość wydania przez sąd II instancji wyroku o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie którejś z przesłanek art. 386 § 4 k.p.c., będzie miało miejsce w przypadku braku podstaw do wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym przez II instancję. Sąd orzeka na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w formie wyroku, stosownie do art. 386 § 6 k.p.c.¹³⁷.

Problematyka nierozpoznania istoty sprawy, zawarta w art. 386 § 4 k.p.c., powiązana jest z wymarciem materialnoprawnym sprawy, w którym dokonywana jest ocena zarzutu. Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce w przypadku nierozpoznania materialnoprawnej podstawy powództwa i powiązanych z nią treści, będących przedmiotem sprawy, w tym wniosków roszczeń i zarzutów, w drodze czego wydane orzeczenie nie stanowi rozstrzygnięcia w przedmiocie sprawy. Nierozpoznanie istoty sprawy to nierozpoznanie materialnoprawnej podstawy żądania strony. Błąd sądu I instancji polegać może na ustaleniu, iż wystąpiła przyczyna o charakterze materialnoprawnym albo procesowym uniemożliwiająca rozpoznanie istoty sprawy

Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 386, (dostęp: 2021-11-23 13:05).

¹³⁴ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

¹³⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 149-153.

¹³⁶ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 282-287.

¹³⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 155-156.

Na przykład, nierozpoznane sprawy zaszło w drodze błędnych ustaleń sądu I instancji, jakoby roszczenie jest przedawnione lub roszczenie nie przysługuje. Nierozpoznanie ma miejsce, jeżeli w treści orzeczenia sąd nie orzekł w zakresie żądania stron. Nierozpoznanie istoty sprawy podlega kontroli instancyjnej, natomiast nie może stanowić podstawy kasacji, ponieważ nie dotyczy ono orzeczenia sądu II instancji¹³⁸.

Uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego zbadania, obliguje sąd na podstawie art. 386 § 5, do ponownego rozpoznania sprawy w takim samym składzie sędziowskim w jakim rozpoznanie nastąpiło uprzednio. Przyjęcie reguły rozpoznania sprawy w tym samym składzie, podyktowane było uporządkowaniem postępowania w ten sposób, że merytoryczne rozpoznanie wiąże się z ponownym rozpoznaniem sprawy, więc przeprowadzone będzie przez ten skład, który do tego błędu doprowadził. Niemniej jednak, należy zauważyć, że możliwości uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania doznają ograniczenia, a postępowanie dowodowe uzupełniające, może mieć miejsce przed sądem II instancji. Rozpoznanie w tym samym składzie, nie będzie miało miejsca, z uwagi na inne okoliczności, jak choroba, delegacja, itp. Wiązałoby się to z długim okresem oczekiwania¹³⁹.

Stosownie do art. 386 § 6 k.p.c., ocena prawna, którą sąd II instancji wyraża w uzasadnieniu, wiąże ten organ, jak i sąd I podczas ponownego rozpoznania. Wyłączenie w tym zakresie stanowić może zmiana treści przepisów prawa lub zmiana w stanie faktycznym. Przepis nie ma zastosowania także w przypadku wyrażenia odmiennej oceny prawnej przez Sąd Najwyższy. Stosowanie art. 386 § 6 k.p.c. nie polega na zobowiązaniu sądu I instancji do dokonanej oceny. Sąd II instancji w uzasadnieniu może ograniczyć się do wykładni prawa, wytycznych w zakresie kierunku toku postępowania. art. 386 § 6 k.p.c. nie wiąże sądu w płaszczyźnie oceny dowodów lub faktów. Zarówno sąd I, jak i II instancji, ma pełną swobodę w ocenie dowodów lub dokonywaniu ustaleń faktycznych. Wymóg art. 386 § 6 k.p.c. wiążący sąd ponownie rozpoznający sprawę oceną II instancji, stanowi doniosłą zasadę prawa cywilnego o charakterze procesowym. Zapewnia ona prawidłowy przebieg postępowania poprzez wyeliminowanie popełnienia ponownie błędów, stanowiąc ochronę przed przyjęciem odmiennego stanowiska¹⁴⁰. Stanowisko wyrażone przez sąd II instancji, nie podlega kontrargumentom ze strony I instancji, czy wyrażania oceny odmiennej. Wyznaczony przez Sąd II instancji kierunek postępowania, zobowiązuje do jego zastosowania przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Sąd, stosując się do zobowiązań instancji odwoławczej, ma pełną swobodę oceny dowodów¹⁴¹. Zmiana

¹³⁸ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 811.

¹³⁹ M. Kłos, *op.cit.*, s. 195-217.

¹⁴⁰ A. Patyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 386, (dostęp: 2021-11-23 13:05).

¹⁴¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do

stanu prawnego, wyłącza związaną oceną sądu. Wyrażony pogląd Sądu Najwyższego wyłącza poprzednią ocenę prawną, wyrażoną przez sąd II instancji w przypadku zmiany stanu faktycznego będącego podstawą tej oceny. Podobnie ocena sądu II instancji, nie wiąże sądu I instancji, jeżeli rozpoznając sprawę sąd I instancji ustali, że stan faktyczny jest obecnie inny niż podczas dokonywania ustaleń przez sąd II instancji¹⁴².

Uzasadnienie orzeczenia kończącego postępowanie w II instancji, zgodnie z art. 387 § 1 k.p.c., sporządzane jest z urzędu, jednakże wniosek strony o sporządzenie pisemnego uzasadnienia i doręczenie wyroku z uzasadnieniem jest wymagany, jeżeli apelacja uległa oddaleniu lub sąd zmienił zaskarżony wyrok¹⁴³. Orzeczenie kończące postępowanie może przybrać formę wyroku lub postanowienia. Przepis art. 387 § 1 k.p.c. jest regulacją o charakterze szczególnym w nawiązaniu do art. 328 § 1 k.p.c. o uzasadnieniach wyroku i art. 357 k.p.c. o uzasadnieniach postanowień. Uzasadnienie z urzędu sporządzane jest w przypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ponieważ w rozumieniu art. 387 § 1 k.p.c., jest to wyrok kończący postępowanie w sądzie II instancji. Dzieje się tak pomimo, że postępowanie kontynuowane będzie następnie przed sądem I instancji, gdzie nastąpi wyrok zawierający rozstrzygnięcie końcowe sprawy. Postanowienia kończące postępowanie to przede wszystkim: uchylenie zaskarżonego wyroku wraz umorzeniem lub odrzuceniem postępowania, w myśl art. 386 § 3 k.p.c.; postanowienie o umorzeniu postępowania odwoławczego; postanowienie o odrzuceniu apelacji, art. 391 § 2 k.p.c. i art. 373 k.p.c. Zastosowanie art. 387 k.p.c. znajduje miejsce zarówno w uzasadnieniach sporządzanych w zakresie zagadnienia prawnego do Sądu Najwyższego¹⁴⁴, art. 390 k.p.c., jak również użyty jest w przypadku wniesienia zażalenia w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. do Sądu Najwyższego, a zatem wymaga uprzedniego złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem¹⁴⁵. Wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, należy złożyć w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku lub doręczenia wyroku stronie. Przepisy o postępowaniu przed sądem I instancji, znajdują odpowiednie zastosowanie do postępowania apelacyjnego, art. 391 k.p.c., w związku z czym w świetle przepisów art. 328 § 3 i 4 k.p.c. i art. 329 § 1 k.p.c., wniosek w przedmiocie uzasadnienia wraz z doręczeniem wymagany jest bez względu na fakt sporządzenia uzasadnienia przez sąd z urzędu¹⁴⁶. Według art. 387 § 2 k.p.c., termin sporządzenia uzasadnienia lub transkrypcji, wynosi dwa tygodnie, licząc od dnia ogłoszenia treści sentencji lub wydania orzeczenia, o ile nie było ogłoszenia. W przypadku oddalenia apelacji lub zmiany wyroku, termin

art. 386. (dostęp: 2021-11-23 13:06)

¹⁴² T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1269-1276.

¹⁴³ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 283-285.

¹⁴⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 166-168.

¹⁴⁵ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1287.

¹⁴⁶ M. Kłos, *op.cit.*, s. 237-238.

sporządzenia uzasadnienia w sprawie, wynosi dwa tygodnie, od dnia wniesienia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem¹⁴⁷. Terminy, o których mowa mają charakter instrukcyjny, zaś uchybienie tym terminom nie wiąże się z negatywnymi skutkami prawnymi wobec stron postępowania. Terminy art. 387 § 2 k.p.c. odnoszą się do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku i transkrypcji ogłoszonej treści uzasadnienia¹⁴⁸.

Treść uzasadnienia wyroku sądu II instancji, stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c., w obecnym kształcie brzmienia przepisu jest okrojona w stosunku do poprzedniego stanu prawnego. Uzasadnienie orzeczenia, zawiera wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, czyli tzw. część historyczną. Jednakże możliwe jest ograniczenie się w treści uzasadnienia sądu II instancji do sformułowania, że Sąd ten przyjął za własne, ustalenia poczynione przez sąd I instancji. Przyjęcie skróconej wersji powyższego uzasadnienia, będzie miało miejsce jedynie w przypadku pełnej akceptacji ustaleń sądu I instancji przez II instancję i wydaniu orzeczenia na podstawie tych ustaleń. Przeprowadzenie postępowania dowodowego odbiegającego od ustaleń sądu I instancji, powinno w treści uzasadnienia odzwierciedlać poczynione faktyczne ustalenia. Takie, które zasługiwały na miano udowodnionych z wymienieniem dowodów, w oparciu o które poczynione zostały te ustalenia ze wskazaniem przyczyn, na podstawie których inne dowody nie zasługiwały na wiarygodność. Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku, zgodnie z art. 387 § 2¹ pkt. 2 k.p.c., zawierać musi wskazanie podstawy prawnej w przepisach, a także ustosunkowanie sądu do podniesionych zarzutów apelacji. W stosunku do pozostałej treści wyjaśnienia podstawy prawnej, Sąd II instancji może użyć sformułowania, że ustalenia sądu I instancji zostały przyjęte za własne przez II instancję. Sformułowanie to jest pożądane z uwagi na charakter sprawy, jako postępowania odwoławczego. W związku z tym decyzje sądu I instancji stanowią drugorzędną treść orzeczenia sądu II instancji i nie powinny ze sobą konfrontować¹⁴⁹.

Doręczenie orzeczenia wraz z uzasadnieniem, zgodnie z art. 387 § 3 k.p.c., dokonuje się stronie, która złożyła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem, w terminie tygodnia. W zakresie doręczenia, na podstawie art. 387 § 3 k.p.c., znajdują zastosowanie odpowiednie przepisy z odesłania do art. 327 § 2 k.p.c. o doręczeniu z urzędu osobom pozbawionym wolności. W przypadku odstąpienia od ogłoszenia orzeczenia, orzeczenie doręcza się z urzędu wraz z uzasadnieniem, a termin na jego doręczenie jest tygodniowy. Termin liczony jest od dnia sporządzenia treści uzasadnienia przez II instancję¹⁵⁰.

¹⁴⁷ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

¹⁴⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

¹⁴⁹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

¹⁵⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 170.

Jeżeli nie sporządzono uzasadnienia w sprawie, a wniesiono skargę kasacyjną albo skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, uzasadnienie orzeczenia podlegającego skardze uzasadnia się w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym skarga wpłynęła do sądu, art. 387 § 4 k.p.c. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy rozpoznaje także skargę nadzwyczajną, w związku z czym uprawniony jest także do żądania sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego w tej drodze orzekania¹⁵¹ art. 92 u. o S.N.¹⁵²

Przewidziany w art. 387¹ k.p.c. obowiązek zawiadamiania o zmianie miejsca pobytu przewiduje, że od zapanięcia orzeczenia sądu II instancji, zaskarżalnego w drodze skargi kasacyjnej, aż do upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, na stronach postępowania i przedstawicielach tych stron, ciąży obowiązek zawiadamiania sądu o każdorazowym przypadku zmiany adresu miejsca zamieszkania¹⁵³. Obowiązek wyrażony w art. 387¹ k.p.c., ma zagwarantować prawidłowy przebieg postępowania, które może zostać wszczęte po uprawomocnieniu się orzeczenia. Stanowi to wyraz zasad ciągłości procesu cywilnego i jednolitych standardów postępowania. Wyrok sądu II instancji, podobnie jak postanowienie kończące postępowanie w II instancji, stosownie do art. 363§ 1 k.p.c., staje się prawomocne z chwilą wydania, ponieważ nie przysługuje od nich środek odwoławczy¹⁵⁴.

Na podstawie art. 387 § 1 k.p.c., uzasadnienie wyroku oraz postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, sporządzane jest z urzędu przez sąd. Jeżeli nastąpiło oddalenie apelacji lub zapadł wyrok reformatoryjny, uzasadnienie sporządzane jest na wniosek uprawnionego¹⁵⁵. Przepis art. 387¹ k.p.c., nawiązuje do art. 387 § 3 k.p.c., regulując termin do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Wystąpienie z wnioskiem w trybie art. 387 § 3 k.p.c., stanowi warunek do wniesienia skargi kasacyjnej. Wobec zaniechania wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem i upływu terminu do jego wniesienia, zamknięta zostaje droga do złożenia skargi kasacyjnej. Uzasadnienie sporządzone może być również na podstawie art. 387 § 4 k.p.c. z urzędu, w przypadku złożenia skargi przez niebędące uczestnikami w sprawie podmioty. Należą do nich np. Rzecznik Praw Obywatelskich, czy Prokurator Generalny¹⁵⁶. Zaniedbanie obowiązku zawiadomienia o zmianie adresu miejsca zamieszkania, powoduje

¹⁵¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 169-170.

¹⁵² Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (t.j. Dz.U. 2018 poz. 5).

¹⁵³ J. Gudowski, LEX/el, komentarz do art. 387¹ . [obowiązek zawiadamiania o zmianie miejsca zamieszkania] [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*. Tom III, Warszawa 2020, (dostęp: 2021-11-22 12:48).

¹⁵⁴ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 387(1), (dostęp: 2021-11-23 13:09)

¹⁵⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

¹⁵⁶ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 387, (dostęp: 2021-11-23 13:08)

pozostawienie pisma w aktach sądowych, ze skutkiem doręczenia na podstawie art. 136 § 2 k.p.c.¹⁵⁷.

Wyroki i postanowienia kończące postępowanie (np. postanowienie uchylające apelowany wyrok w połączeniu z odrzuceniem apelacji, odrzuceniem pozwu lub umorzeniem postępowania w sprawie) sądu apelacyjnego stają się prawomocne z chwilą wydania na podstawie art. 363 § 1 k.p.c., stając się jednocześnie tytułem wykonawczym na podstawie art. 777 § 1 pkt. 1 k.p.c. Odstępstwem w tym zakresie będzie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy w celu ponownego jej rozpoznania sądowi I instancji, art. 386 § 4 k.p.c. Wykonane orzeczenie może zostać wstrzymane z wniosku strony, uzasadnionym zajęciem szkody w drodze wykonalności orzeczenia art. 388 § 1 k.p.c. Wykonalność orzeczenia, z uwagi na okoliczność art. 388 § 1 k.p.c., może być wstrzymana do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego. Na podstawie art. 388 § 1 zd. 2 k.p.c., wykonalność orzeczenia I instancji w przypadku oddalenia apelacji przez sąd apelacyjny, również może podlegać wstrzymaniu mocą orzeczenia sądu apelacyjnego¹⁵⁸.

Przepisu o wykonalności art. 388 § 1 k.p.c., nie stosuje się do wyroków o charakterze kasatoryjnym, w drodze których następuje przekazanie sprawy do sądu I instancji i ponowne rozpoznanie. Stosownie do art. 398¹ § 1 k.p.c., regulującego kryteria wniesienia skargi kasacyjnej od wyroków kasatoryjnych, skarga kasacyjna nie przysługuje, jednakże wyroki kasatoryjne podlegają odwołaniu w drodze zażalenia, na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.¹⁵⁹, o dopuszczalności zażalenia do Sądu Najwyższego. Rozstrzygnięcie o kosztach, zawarte jest w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Problematyka związana z wykonalnością, na tym tle, dotyczy kosztów procesu. Kosztów, które musi ponieść strona. Wykonalność orzeczenia o kosztach opiewających na bardzo duże kwoty, może stanowić przesłankę wyrządzenia niepowetowanej szkody. Mając na uwadze powyższe, należy dojść do wniosku, że art. 388 k.p.c., znajduje zastosowanie w stosunku do części orzeczenia o kosztach. Niepowetowaną szkodę rozumieć należy na gruncie art. 388 § 1 k.p.c., jako brak odpowiednich wartości majątkowych, będących własnością powoda, stanowiących rodzaj zabezpieczenia, podlegających ewentualnemu zwrotowi, w drodze orzeczenia w postępowaniu ze skargi kasacyjnej. W zakresie przedmiotowej szkody, mieszczą się także przesłanki natury niemajątkowej. Wniosek o wstrzymanie orzeczenia, wymaga dowodu na zagrożenie wystąpienia niepowetowanej szkody. Uprawdopodobnienie jest uwzględniane tylko w zakresie okoliczności niepowetowania szkody¹⁶⁰.

Alternatywą w stosunku do wniosku, o którym mowa w przepisie art. 388 § 1 k.p.c., jest możliwość uwzględnienia przez sąd wniesionego uprzednio wniosku strony, w trybie

¹⁵⁷ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

¹⁵⁸ M. Kłos, *op.cit.*, s. 230-237.

¹⁵⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2020 r., sygn. akt. II UZ 1/20.

¹⁶⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 173-175.

art. 388 § 1¹ k.p.c., w przedmiocie uzależnienia wykonalności orzeczenia sądu apelacyjnego od wniesienia odpowiedniego zabezpieczenia przez stronę powodową. Wniosek w trybie art. 388 § 1¹ k.p.c. podlega uwzględnieniu także w stosunku do orzeczeń sądu I instancji, jeżeli apelacja uległa oddaleniu, na podstawie art. 388 § 1 k.p.c. Głównym sposobem zabezpieczenia jest uiszczenie przez powoda stosownej (do zagrożenia wystąpienia niepowetowanej szkody) kwoty pieniężnej na rachunku właściwego sądu. Odpowiednio zastosowanie znajdują przepisy o złożeniu przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, art. 692 k.p.c. i następane¹⁶¹. Postanowienie sądu II instancji o wstrzymaniu lub odmowie wstrzymania wykonalności zapadłego orzeczenia, nie jest zaskarżalne w drodze zażalenia¹⁶². Zabezpieczenie, zgodnie z art. 388 § 2 k.p.c., udzielone może być w sposób szczególny, poprzez zatrzymanie świadczeń pieniężnych lub majątkowych należnych powodowi, a które zabezpieczone zostały od pozwanej strony. Wykonanie wyroku, zważywszy na art. 334 k.p.c., zabezpieczone może być poprzez złożenie pieniędzy do depozytu sądowego, złożenie papierów wartościowych, książeczek oszczędnościowych, zajęcie majątku ruchomego. Realizacja postanowienia o zabezpieczeniu, polega na przeprowadzeniu czynności przez osobę komornika sądowego, z powstrzymaniem wykonania czynności sprzedaży lub przejęcia własności. Wstrzymanie sprzedaży dóbr majątkowych ruchomych lub nieruchomości następuje z urzędu art. 388 § 3 k.p.c.¹⁶³.

Wstrzymanie wykonalności orzeczenia sądu II instancji, stosownie do art. 388 k.p.c., w istocie opiera się o niedopuszczenie nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności, a w przypadku wydania klauzuli wykonalności i toczącym się postępowaniu egzekucyjnym, wstrzymanie wykonalności orzeczenia, następuje w oparciu o art. 820 k.p.c., z wniosku osoby dłużnika. Wstrzymanie z art. 820 k.p.c., następuje w drodze wstrzymania postępowania egzekucyjnego na wniosek uprawnionego¹⁶⁴.

Zgodnie z art. 388 § 4 k.p.c., przepis art. 388 § 1 k.p.c., znajduje zastosowanie wobec orzeczeń niepodlegających wykonaniu w drodze postępowania egzekucyjnego, poprzez wstrzymanie ich skuteczności. Celem przepisu, jest pozbawienie możliwości nadania orzeczeniu prawomocności, wobec czego orzeczenie nie wywiera skutków, które ustawa wiąże z jego uprawomocnieniem. Wstrzymanie skuteczności orzeczenia, nie wywiera negatywnego wpływu na

¹⁶¹ J. Gudowski, LEX/el komentarz do art. 388. [wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia] [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*. Tom III, Warszawa 2020, (dostęp: 2021-11-22 12:48).

¹⁶² A. Góra-Błaszczykowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 108-112.

¹⁶³ A. Góra-Błaszczykowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1070-1154.

¹⁶⁴ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 388, (dostęp: 2021-11-23 13:13).

treści i zakres obowiązywania orzeczenia, czy w ogóle na jego walor istnienia, a obowiązywanie wstrzymania skuteczności, ustępuje wspólnie z końcem postępowania egzekucyjnego¹⁶⁵.

¹⁶⁵ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1293.

1.4. Przyjęcie modelu uzasadniania orzeczenia na wniosek

Sąd II instancji zwraca akta sprawy do I instancji, jeżeli orzeczenie organu II instancji, nie zostało zaskarżone, a termin na wniesienie środka zaskarżenia upłynął bezskutecznie, art. 389 k.p.c.¹⁶⁶. Zwrot akt sądowi pierwszej instancji, należy do kwestii organizacyjnych, w związku z czym postuluje się, aby zakres tych czynności¹⁶⁷ obejmował regulamin urzędowania sądów powszechnych¹⁶⁸. Wyznaczenia terminu zwrotu akt dokonuje się w oparciu o art. 398⁵ § 1 k.p.c., a wynosi on dwa miesiące dla strony postępowania, od chwili doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Natomiast Rzecznika Praw Dziecka, Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich na podstawie art. 398⁵ § 2 k.p.c., obowiązuje sześciomiesięczny termin¹⁶⁹. Według § 139 rozp. Reg.u.s.p.¹⁷⁰, zwrotu akt sprawy dokonuje się na zarządzenie przewodniczącego wydziału odwoławczego albo w drodze postanowienia sądu odwoławczego. Wykonując zwrot akt, sąd II instancji wydaje organowi I instancji orzeczenie sądu II instancji wraz z uzasadnieniem, w wersji elektronicznej. Jeżeli dochodzi do uchylecia orzeczenia sądu I instancji i przekazania sprawy do innego szczebla, w celu ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem, które zostało uchylone, sąd II instancji wydaje odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem i elektroniczną wersję orzeczenia – w formie nadającej się do edycji¹⁷¹.

Przekazanie sprawy do sądu odwoławczego powoduje, iż sąd odwoławczy władny jest wydawać wszelkie orzeczenia o charakterze wypadkowym, aż do chwili znajdowania się akt wraz z apelacją w tymże sądzie. Stosownie zatem do art. 350 § 3 k.p.c., sąd odwoławczy właściwy jest prostować pomyłki wyroku pierwszej instancji, oczywiste literówki i błędy pisarskie. Nadanie klauzuli wykonalności, zgodnie z art. 781 § 1 k.p.c., o właściwości sądu w zakresie wydania tytułu wykonawczego, należy do właściwości sądu odwoławczego. Na zasadzie art. 364 k.p.c., o stwierdzeniu prawomocności, właściwy jest sąd odwoławczy¹⁷².

Sąd odwoławczy uprawniony jest przekazać Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia, powstały podczas rozpoznania apelacji, problem prawny budzący zastrzeżenia, którego rozstrzygnięcie jest niezbędne do rozpoznania apelacji, art. 390 § 1 k.p.c. Konieczny jest związek pomiędzy występującym problemem prawnym i treścią orzeczenia. Jeżeli rozwiązanie zagadnienia prawnego pozostaje bez wpływu na treść orzeczenia, Sąd Najwyższy nie rozpatruje

¹⁶⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

¹⁶⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 177.

¹⁶⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1141).

¹⁶⁹ M. Kłos, *op.cit.*, s. 238-241.

¹⁷⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1141).

¹⁷¹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 875-1017.

¹⁷² M. Kłos, *op.cit.*, s. 238-241.

tego zagadnienia¹⁷³. Przedstawiając zagadnienie prawne Sądowi Najwyższemu, następuje odroczenie rozprawy na zarządzenie sędziego przewodniczącego, art. 390 § 1 zd. 1. k.p.c. Przyjęte przez Sąd Najwyższy zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia, przekazane może zostać do rozpoznania w powiększonym składzie Sądu Najwyższego art. 390 § 1 zd. 2. k.p.c. Zagadnienia prawne, które można przedstawić Sądowi Najwyższemu, winny dotyczyć problemów na tle właściwego rozumienia przepisów obowiązującego prawa. Problem musi być doniosły i powiązany jednocześnie z rezultatem sprawy. Nie podlegają rozpatrzeniu zagadnienia natury faktycznej lub o podwójnym podłożu tj. prawno-faktycznym. Treść problematyki dotyczyć powinna prawa materialnego albo procesowego. Przyjęcie konkretnego rozwiązania sprawy w treści wyroku, nie może być zagadnieniem prawnym. Bezpodstawne będzie także przedstawienie problematyki mieszczącej się w granicach zgodności przepisu z Konstytucją RP¹⁷⁴, należącej w tym przypadku do przepisów prawa ustawy o Trybunale Konstytucyjnym¹⁷⁵. Pytanie prawne do Sądu Najwyższego jest instytucją wyjątkową. Przepis art. 390 k.p.c., znajduje zastosowanie także w postępowaniu zażaleniowym, na zasadzie art. 397 § 3 k.p.c., traktującym o odpowiednim zastosowaniu do postępowania zażaleniowego przepisów o apelacji. W ramach rozstrzygania zagadnień prawnych przez Sąd Najwyższy, sprawowany jest nadzór nad działalnością sądów powszechnych, na podstawie art. 183 Konstytucji RP. Pozwala to na eliminowanie przeszkód jurydycznych postępowania cywilnego odwoławczego, zapewniając prawidłowy bieg sprawy. Rozstrzygnięcia w przedmiocie problemów prawnych, zapadają w formie uchwał Sądu Najwyższego, które na podstawie art. 390 § 2 k.p.c., stanowią wiążącą treść dla danej sprawy¹⁷⁶.

Podjęcie decyzji o przedstawieniu zagadnienia prawnego do Sądu Najwyższego podejmowane jest przez sąd odwoławczy w formie postanowienia. Zgodnie z art. 84 u.o.S.N.¹⁷⁷ istnieje wymóg, aby postanowienie w przedmiocie zagadnienia prawnego zawierało uzasadnienie. Treść uzasadnienia postanowienia o przekazaniu zagadnienia prawnego do Sądu Najwyższego, wymaga sprecyzowania problematyki rozbieżności prawnych, na tle problematyki zagadnienia prawnego i sprecyzowania związku konieczności rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego z rozpoznaniem apelacji. Przedstawienia tematu prawnego, może dokonać jedynie sąd kompetentny do rozpoznania środka odwoławczego, w drodze postanowienia podjętego w składzie właściwym do rozstrzygnięcia sprawy. Postanowienie dla swojej ważności, wymaga podpisania przez cały skład orzekający, zarówno sentencji jak i uzasadnienia. Brak podpisu w tym

¹⁷³ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 września 2021 r., sygn. III CZP 108/20.

¹⁷⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 177-178.

¹⁷⁵ Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, (t.j. Dz.U. 2015 poz. 1064).

¹⁷⁶ M. Kłos, *op.cit.*, s. 217-223.

¹⁷⁷ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (t.j. Dz.U. 2018 poz. 5).

zakresie, powoduje brak mocy procesowej postanowienia, z którą ustawa wiąże byt prawny postanowienia, a więc nie istnieje ono w świetle prawa. Na postanowienie o przedstawieniu zagadnienia prawnego do Sądu Najwyższego nie przysługuje środek odwoławczy¹⁷⁸.

Podjęta uchwała Sądu Najwyższego wiąże w konkretnej sprawie sąd, który wystąpił z zagadnieniem prawnym, a także zobowiązuje wszystkie sądy w konkretnej sprawie, art. 390 § 2 k.p.c. Uchwała wiążąca w sprawie, przestanie obowiązywać w przypadku zmiany stanu prawnego lub stosownie do art. 386 § 6 k.p.c., w przypadku zmiany stanu faktycznego, podobnie jak podstawę odmowy przyjęcia zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia, stanowić będzie zmiana stanu faktycznego sprawy. Sąd Najwyższy jest kompetentny do rozpoznania sprawy we własnym zakresie. Przyjęcie sprawy do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, zależy od uznaniowości samego Sądu Najwyższego i zachodzi w następstwie wydania postanowienia Sądu Najwyższego o przyjęciu przezeń sprawy do rozpoznania. Rozstrzygając sprawę we własnym zakresie, Sąd Najwyższy wydaje wyrok w przedmiocie apelacji wniesionej od wyroku organu I instancji¹⁷⁹.

Przepisu art. 390 k.p.c., nie stosuje się w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania, gdzie odpowiednio znajdują zastosowanie przepisy w zakresie działania przed sądem I instancji, zgodnie z art. 406 k.p.c., traktującym o odesłaniu do tych przepisów.

Wedle art. 391 § 1 k.p.c., przepisy o postępowaniu przed sądem I instancji, znajdują odpowiednie zastosowanie do postępowania apelacyjnego, o ile nie znajdują zastosowania żadne inne przepisy szczególne. W zakresie stosowania przepisów z odesłania, do postępowania przed sądem I instancji, wyłączone są przepisy art. 194-196 k.p.c. i art. 198 k.p.c. Stosowanie przez sąd apelacyjny przepisów o postępowaniu przed sądem I instancji, najpełniej realizowane jest w stosunku do apelacji pełnej powiązanej z rozpoznaniem istoty sprawy przez sąd odwoławczy. Stosownie do przepisów z odesłania, zawartych w art. 391 § 1 k.p.c., przepisy o postępowaniu przed sądem I instancji, w pewnej części będą miały zastosowanie wprost. Niektóre przepisy znajdują zastosowanie, po odpowiednim ich zaadoptowaniu, a w przypadku innych, z uwagi na charakter postępowania apelacyjnego, wcale nie znajdują zastosowania¹⁸⁰.

Przepisami postępowania przed sądem I instancji, znajdującymi zastosowanie wprost do postępowania apelacyjnego, będą np.: przepisy działu o instytucji wyłączenia sędziego, art. 48 k.p.c. i następne; ustawy działu o zwrotach kosztów procesu, art. 98 k.p.c. i następne; przepisy o pomocy prawnej z urzędu, art. 117 k.p.c. i następne; przepisy rozdziału

¹⁷⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

¹⁷⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 180-181.

¹⁸⁰ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el komentarz do art. 391, (dostęp: 2021-12-02 09:13).

o posiedzeniach sądowych, art. 148 k.p.c. i następne; normy w zakresie postępowania dowodowego, art. 235 k.p.c. i następne; tudzież przepisy rozdziału o wydawaniu wyroków, art. 316 k.p.c. i następne. Bez wątplenia znajdują także zastosowanie przepisy o doręczeniu wyroku z uzasadnieniem, art. 327¹ k.p.c., art. 328-331 k.p.c. oraz przepisy o postępowaniu zabezpieczającym, art. 730 k.p.c. i następne. Stosowanie przepisów z modyfikacjami do postępowania apelacyjnego, dotyczy przygotowania i przebiegu rozprawy apelacyjnej, uwarunkowania pisma procesowego, którym bez wątplenia jest apelacja, tryb jego wnoszenia i udzielania nań odpowiedzi¹⁸¹.

Cofnięcie apelacji będzie skutkowało, na podstawie art. 391 § 2 k.p.c., umorzeniem postępowania apelacyjnego przez sąd apelacyjny i orzeczeniem o kosztach. Cofnięcie apelacji może nastąpić także przed sądem I instancji, wobec czego postępowanie umorzy sąd I instancji, art. 391 § 2 zd. 2 k.p.c. Apelacja może być cofnięta także przez stronę pozwaną, o ile strona apelację wniosła. Rozstrzygnięcie wniosku w przedmiocie cofnięcia apelacji, jest niezależne od stanowiska strony przeciwnej. Ostateczny termin cofnięcia apelacji, liczyć należy do chwili ogłoszenia orzeczenia sądu II instancji¹⁸². Cofnięcie apelacji wymaga, co do zasady, zachowania formy pisemnej, dopuszczalne jest także złożenie wniosku ustnie na rozprawie. Orzeczenie w przedmiocie umorzenia apelacji, na skutek cofnięcia apelacji, następuje w formie postanowienia, art. 391 § 2 k.p.c. Wydając postanowienie o umorzeniu postępowania w przedmiocie cofnięcia apelacji, sąd orzeka także w zakresie kosztów sądowych, na zasadach jak podczas cofnięcia powództwa. Postanowienie o umorzeniu postępowania, sąd władny jest wydać na niejawnym posiedzeniu. Apelacja może być cofnięta w całości lub w części. Częściowe cofnięcie apelacji może dotyczyć sfery podmiotowej lub przedmiotowej. Wycofanie powództwa przed sądem II instancji powoduje umorzenie postępowania i uchylenie zaskarżonego wyroku. Wycofanie powództwa przed sądem II instancji, jest w pełni dopuszczalne z zachowaniem warunków cofnięcia pozwu, warunków o których mówi art. 203 k.p.c.¹⁸³. W zakresie kosztów procesu, o których mowa jest w art. 391 § 2 k.p.c., zastosowanie znajdzie odpowiednio przepis art. 203 § 2 i 3 k.p.c. Cofnięcie apelacji nie oznacza, że występuje strona przegrywająca, art. 98 k.p.c. W przypadku stosownego świadczenia strony w toku postępowania, orzeczenie o kosztach będzie bezprzedmiotowe dla danej sprawy¹⁸⁴. Autonomia cofnięcia powództwa i cofnięcia apelacji polega na tym, że w przypadku cofnięcia powództwa następuje umorzenie postępowania postanowieniem, a czynność cofnięcia powództwa nie stanowi przedmiotu kontroli

¹⁸¹ M. Kłos, *op.cit.*, s. 241-247.

¹⁸² A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 122-128.

¹⁸³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 183-184.

¹⁸⁴ M. Kłos, *op.cit.*, s. 241-247.

sądowej. Kontrolę sądową natomiast sąd przeprowadza w przypadku cofnięcia powództwa art. 203 § 4 k.p.c.¹⁸⁵.

Ustawodawca w art. 391¹ k.p.c. wprowadził możliwość pominięcia pewnych czynności w przypadku wydania wyroku na zasadzie art. 191¹ k.p.c., w związku z oczywistą bezzasadnością. W szczególności, sąd uprawniony jest do rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym¹⁸⁶ bez konieczności podejmowania czynności doręczenia odpisów apelacji wraz z odpisami załączników i bez potrzeby dodatkowego rozpoznawania wniosków zawartych w treści apelacji, w tym także bez konieczności ustosunkowania się sądu do wniosku o przeprowadzenie rozprawy¹⁸⁷.

Treść artykułu 391¹ k.p.c. wprost nawiązuje do stosowania przesłanek art. 191¹ k.p.c. o zakresie oczywistej bezzasadności powództwa stosownie do apelacji. Stosownie do postępowania apelacyjnego, okoliczności art. 191¹ k.p.c. wymagają odpowiedniego uwzględnienia. Prowadzi to do uproszczenia i odformalizowania postępowania. Wystąpienie przesłanek art. 191¹ k.p.c., zgodnie z art. 391¹ k.p.c., uprawnia do pominięcia czynności doręczenia i zawezwania, do usunięcia braków pisma procesowego, w tym także o uiszczeniu odpowiedniej opłaty sądowej. Natomiast w przypadku dopuszczalności apelacji, możliwe jest jej rozpoznanie na posiedzeniu lub rozprawie bez konieczności doręczania osobie wskazanej jako pozwany. Sąd II instancji nie ma obowiązku rozpoznania wniosków zawartych w złożonej apelacji¹⁸⁸. Jeżeli wystąpią wątpliwości dotyczące zakresu wniesienia apelacji przyjmuje się, iż apelacja została wniesiona w całości, art. 391¹ § 2 k.p.c., włącznie razem z wnioskiem o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do I instancji, celem ponownego rozpoznania. Wobec poczytywania takiej treści apelacji, w przypadku wątpliwości, nie wymaga się uzupełnienia braków formalnych w zakresie doprecyzowania zakresu zaskarżenia i uściślenia treści wniosków złożonych wraz z apelacją. Na gruncie art. 391¹ k.p.c., nie stosuje się również wezwania do uzupełnienia braków fiskalnych, jednakże oddalając apelację sąd orzeka o kosztach sądowych także w zakresie opłaty od pozwu oraz oddalanej apelacji¹⁸⁹. Stwierdzając oczywistą bezzasadność powództwa przy rozpoznaniu sprawy na rozprawie lub posiedzeniu niejawnym, sąd II instancji wyrokiem orzeka o oddaleniu apelacji. W przypadku stwierdzenia, że apelacja nie jest bezzasadna w sposób oczywisty, sąd wyrokiem o uchyleniu decyzji I instancji, przekazuje sprawę sądowi I instancji, w celu ponownego rozpatrzenia, zgodnie z 391¹ § 3 k.p.c. Sąd na gruncie art. 391¹ k.p.c., nie ma

¹⁸⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - i Wydział Cywilny, z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. i ACa 442/17.

¹⁸⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu - II Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 16 czerwca 2021 r., sygn. II Ca 892/21.

¹⁸⁷ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi - VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 czerwca 2021 r., sygn. VIII Ua 32/21.

¹⁸⁸ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 184-186.

¹⁸⁹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el komentarz do art. 391(1), (dostęp: 2021-12-02 09:15).

możliwości wydania wyroku reformatoryjnego. Stosownie do art. 391¹ § 6 k.p.c., w przypadku wydania wyroku o charakterze kasatoryjnym na podstawie art. 391¹ § 3 k.p.c. tj. o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy sądowi I instancji w przypadku niestwierdzenia oczywistej bezzasadności, przepis art. 394¹ § 1¹ k.p.c. o dopuszczalności zażalenia do Sądu Najwyższego jest wyłączony, w związku z czym nie znajduje zastosowania¹⁹⁰.

Zgodnie z art. 391¹ § 4 k.p.c., uzasadnienie sądu II instancji może być ograniczone do podstawy wyroku sądu I instancji¹⁹¹. Uchylając zaskarżony wyrok sądu I instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpatrzenia, Sąd II instancji sporządza uzasadnienie z urzędu, art. 387 § 1 k.p.c. Uchylając wyrok na podstawie art. 191¹ k.p.c. o oczywistej bezzasadności, sąd I instancji obowiązany jest, na podstawie art. 391¹ § 7 k.p.c., do doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu i apelacji, włącznie z wyrokami sądu I i II instancji wraz z uzasadnieniem¹⁹².

Podsumowując przepisy o apelacji, należy jeszcze wskazać apelację w postępowaniu uproszczonym oraz apelację w europejskim postępowaniu w zakresie drobnych roszczeń. Postępowanie uproszczone uregulowane jest w przepisach kodeksu postępowania cywilnego w art. 505¹- 505¹⁴ k.p.c. Rozpoznanie apelacji w postępowaniu uproszczonym nastąpi, jeżeli w postępowaniu sądu I instancji nastąpiło rozpoznanie sprawy również w postępowaniu uproszczonym. Dla spełnienia się przesłanek świadczących o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu uproszczonym, należyte jest wydanie przez przewodniczącego, zarządzenia w trybie art. 201 § 1 k.p.c., skierowanie i rozpoznanie sprawy w postępowaniu uproszczonym, w drodze wydania postanowienia w trybie postępowania uproszczonego. Powyższe, niezbędne jest do uznania, iż sprawa została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, spełnienie jedynie przesłanek art. 505¹ k.p.c., jest niewystarczające¹⁹³.

Apelacja w postępowaniu uproszczonym, ukształtowana jest w pewien uproszczony sposób w stosunku do przepisów ogólnych o apelacji. Najistotniejsze różnice dotyczą sposobu wnoszenia samej apelacji i kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Zgodnie z art. 505⁹ § 1 k.p.c., apelacje w postępowaniu uproszczonym oprócz można wyłącznie na zarzutach naruszenia prawa materialnego, poprzez błędną wykładnię lub przez błędne zastosowanie przepisów prawa materialnego. Ponadto apelację oprócz można na zarzutach naruszenia przepisów prawa proceduralnego, jeżeli naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Przepis art. 505⁹ § 2 k.p.c. wyraźnie wskazuje, iż po upływie terminu do wniesienia apelacji, nie jest możliwe przytaczanie dalszych zarzutów apelacji. Ograniczenie to oczywiście nie odnosi się do np. zarzutu nieważności postępowania. Arbitralne wskazanie podstaw apelacji, stanowią

¹⁹⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 188-190.

¹⁹¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

¹⁹² T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1304-1305.

¹⁹³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2004 r., sygn. i PZP 1/04.

wymagania w postępowaniu uproszczonym, w połączeniu z ograniczeniem wynikającym z dalszego przytaczania zarzutów, stanowiąc wymagania o charakterze kompleksowym. Apelacja w postępowaniu uproszczonym nie polega na rozpoznaniu sprawy od nowa. W drodze apelacji w postępowaniu uproszczonym, dokonuje się kontrola wyroku sądu I instancji. Pełni ona zatem przede wszystkim funkcje kontrolne w zakresie zarzutów podniesionych przez skarżącego¹⁹⁴.

Różnica w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji w postępowaniu uproszczonym, w pewien sposób rozszerza przeprowadzenie postępowania dowodowego, art. 505¹³ k.p.c., ponieważ jeżeli nie zostało ono w postępowaniu przeprowadzone, uzasadnienie zawiera jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wraz ze wskazaniem konkretnych przepisów prawa. Stosownie do art. 398² § 2 k.p.c., skarga kasacyjna w postępowaniu uproszczonym jest niedopuszczalna¹⁹⁵.

Przepisy od art. 505²¹ k.p.c., do art. 505^{27a} k.p.c. poświęcone są europejskiemu postępowaniu w sprawach drobnych roszczeń. Zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia Unii Europejskiej¹⁹⁶ w sprawach drobnych roszczeń, które znajdują zastosowanie bezpośrednio w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej. W zakresie nieuregulowanym, zastosowanie znajdują przepisy krajowe. Europejskie postępowanie w sprawach drobnych roszczeń jest pisemne. Na podstawie prawa krajowego, które znajduje zastosowanie w przedmiocie dopuszczalności środka odwoławczego, przysługuje w tym postępowaniu apelacja. Wynika to z dwuinstancyjnego modelu odwoławczego w Rzeczypospolitej Polskiej. Apelacja przysługuje w postępowaniu w sprawach drobnych roszczeń na zasadzie art. 367 § 1 k.p.c., natomiast postępowanie apelacyjne, przyjmuje model postępowania uproszczonego, w którym zastosowanie znajdują przepisy art. 505⁹ k.p.c. – 505¹¹ k.p.c., art. 505¹² k.p.c. i art. 505¹³ k.p.c., a także art. 505²⁷ k.p.c.¹⁹⁷.

1.5. Podsumowanie

Podsumowując analizę apelacji odnotować należy, iż pomimo wejścia w życie zmiany przepisów, które znowelizowały tę instytucję, nie można mówić o całkowitym jej przemodelowaniu. Niemniej jednak wprowadzone zmiany są ważne, odnosząc się do wielu kwestii związanych z postępowaniem apelacyjnym. Należy zwrócić uwagę, że stosownie do art. 368 § 1¹ k.p.c.¹⁹⁸, formułując zarzuty względem podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu, wskazać należy fakty ustalone przez sąd I instancji niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla

¹⁹⁴ M. Manowska [w:] *Apelacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz. Orzecznictwo*, wyd. V, LEX/el, Warszawa 2022, art. 505(9).

¹⁹⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

¹⁹⁶ Rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń.

¹⁹⁷ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 823-824.

¹⁹⁸ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

rozstrzygnięcia fakty, nieustalone przez sąd I instancji. Ustawodawca zatem wymaga od apelanta większej precyzji przy formułowaniu zarzutów odnoszących się do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Ustawodawca nie wymaga przy tym wskazania błędu, z jakim mamy do czynienia, czy też wskazania konkretnego przepisu, który został pogwałcony¹⁹⁹. Z drugiej jednak strony wymaganiem o charakterze ogólnym jest jedynie sformułowanie zarzutów w sposób zwięzły. Należy to rozumieć w ten sposób, iż apelacja, wychodząc z założenia, że stanowi instytucję mającą na celu doprowadzenie do ponownego rozpoznania sprawy, nie jest w żaden sposób obostrzona w zakresie podstawy zaskarżenia. Zarzut apelacji może zatem dotyczyć każdego błędu, który zdaniem strony wnoszącej uzasadnia wniesienia apelacji i tym samym zaskarżenia orzeczenia. Wnosząc zarzuty od apelacji nie ma formalnego obowiązku wskazania, czy błąd polega na naruszeniu prawa materialnego czy procesowego, aczkolwiek w większości przypadków można spotkać się właśnie z taką praktyką. Dopuszczalne jest więc formułowanie treści zarzutów względem zarówno prawa materialnego, procesowego, jaki i co do ustalonego stanu faktycznego w sprawie. Analiza w kontekście błędnego ustalenia stanu faktycznego przez sąd I instancji, zmusza do uwzględnienia dwóch różnych przypadków. Pierwszym przypadkiem, jest błąd w ustaleniach stanu faktycznego przez sąd I instancji, na podstawie czego zastosowane zostały przepisy prawa. W takim razie należy formułować zarzuty pogwałcenia przepisów prawa procesowego, prowadzące do błędu w ustaleniach stanu faktycznego, subsydiarne (pomocnicze, uzupełniające) wskazanie pogwałcenia prawa materialnego. Drugą sytuacją jest prawidłowe ustalenie stanu faktycznego, lecz błędne zastosowanie przepisów prawa. Reasumując, bez sformułowania zarzutów o charakterze procesowym, przy ocenie przepisów prawa materialnego, sąd II instancji opierać się może na ustalonym przez sąd I instancji stanie faktycznym. W konsekwencji, wynik postępowania apelacyjnego może być taki, że apelacja będzie zasługiwała na oddalenie, ponieważ zastosowane przepisy prawa materialnego mogą być uzasadnione w kontekście ustalonego przez sąd I instancji stanu faktycznego. Błędne ustalenie stanu faktycznego przez sąd I instancji, przez co zastosowanie znalazły błędne przepisy prawa albo też pogwałcenie samych tylko przepisów prawa materialnego przez sąd I instancji, stanowi wadę prawną orzeczenia, co do jego podstawy. Natomiast błędne ustalenie stanu faktycznego, znajduje zawsze swoją podstawę w przepisach procesowych²⁰⁰. Tak więc błędnie ustalony stan faktyczny, względem którego nie sformułowano zarzutów naruszenia prawa procesowego, stanowi dla sądu II instancji podstawę kontroli zastosowania prawa materialnego. Zgodnie z przyjętą praktyką, sąd rozpoznający apelację, nie jest związany zarzutami prawa materialnego, wiążą go tylko zarzuty

¹⁹⁹ P. Ryłski, *Zmiany w przepisach o postępowaniu apelacyjnym w świetle modelu apelacji cywilnej*, PPC 2020, nr 1, s. 119-142.

²⁰⁰ M. Kozłowski, *Apelacje cywilne, zagadnienia praktyczne, akta i kazusy*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r., s. 8-9.

względem prawa procesowego²⁰¹. Niezgłoszenie zarzutów prawa procesowego również jest wiążące dla sądu II instancji. Niezgłoszenie zarzutów prawa procesowego, czy też zarzutów względem poczynionych przez sąd I instancji ustaleń w zakresie stanu faktycznego, stanowi co do zasady, postawę oceny w zakresie zastosowanego przez sąd I instancji prawa materialnego. Nie zwalnia to sądu II instancji od dokonania własnych ustaleń faktycznych i ocenić prawa materialnego pod tym kątem²⁰². Bez znaczenia jest okoliczność, że sąd II instancji związany jest, co do zasady, zarzutami prawa procesowego, ponieważ nie odnoszą się one do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, stanowiąc wyłącznie o zakresie kontroli przepisów prawa procesowego²⁰³. Redakcja zarzutów apelacji, stanowi zatem istotne zagadnienie z punktu widzenia wyniku postępowania. Brak zarzutów co do ustalonego stanu faktycznego, może prowadzić do powielenia ustaleń sądu I instancji, ponieważ w trakcie ich dokonywania dojdzie w konsekwencji, do takich samych ustaleń, jak sąd I instancji w swojej kontroli.

Szczególnie dobrze na podstawie przeprowadzonych badań, należy ocenić wprowadzenie zmian w postępowaniu międzyinstancyjnym, tj. nowe brzmienie art. 371 i 373 k.p.c. W efekcie nastąpiło przeniesienie postępowania międzyinstancyjnego do II instancji, przy jednoczesnym odciążeniu sądu I instancji w tym zakresie²⁰⁴. Sąd II instancji rozpoznaje nie tylko apelacje, ale także inne wnioski złożone wraz z apelacją, jak np. o zwolnienie od kosztów sądowych²⁰⁵. Doręczenie apelacji stronie przeciwnej, spoczywa na sądzie, nie można zatem przepisu art. 371 k.p.c. obejść tak, że strona wnosząca, doręczy odpis apelacji stronie przeciwnej, albowiem czynności związane z nadaniem biegu apelacji wykonuje w całości przewodniczący sądu II instancji²⁰⁶. Jednocześnie wszelkie braki formalne apelacji, w tym także braki w konstrukcji apelacji, jako pisma procesowego, mogą być usunięte w postępowaniu naprawczym, w wyznaczonym terminie, art. 373 § 1 k.p.c.²⁰⁷. W konsekwencji ustawodawca, za sprawą przemodelowania systemu międzyinstancyjnego, w tym przeniesienia szeregu czynności związanych z wniesioną apelacją, prowadzi do ujednoczenia linii orzeczniczej i sprzyja wypracowaniu jednolitych standardów w sądach rozpoznających apelacje, a także zapobiegł długotrwałemu prowadzeniu postępowania międzyinstancyjnego²⁰⁸. W tym miejsca należy zwrócić uwagę na treść art. 373 § 2 k.p.c., zgodnie z którym referendarz sądowy może

²⁰¹ Uchwała SN(7z) z 31.01.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55.

²⁰² H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 762-767.

²⁰³ S. Jaworski, *op.cit.*, s. 158.

²⁰⁴ K. Woch, *Nowy model postępowania międzyinstancyjnego w postępowaniu cywilnym*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Prawnicza. Prawo 29, Zeszyt 111/2020, s. 276-277.

²⁰⁵ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 lutego 2021 r., sygn. III CZP 14/20.

²⁰⁶ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach - i Wydział Cywilny z dnia 7 marca 2014 r., sygn. akt i ACz 156/14.

²⁰⁷ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 marca 2008 r., sygn. akt i CSK 439/07.

²⁰⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r., Lex/El, komentarz do art. 371

wykonywać czynności związane z nadaniem biegu apelacji, wobec czego uzasadniony jest postulat *de lege ferenda* wprowadzenia w art. 398²² k.p.c. możliwości wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego w zakresie powierzonych mu czynności związanych z nadaniem biegu apelacji.

W kontekście sporządzania i uzasadniania wyroków, mamy do czynienia z odejściem ustawodawcy od dotychczasowego modelu sporządzania uzasadnienia z urzędu, na rzecz wprowadzenia wymogu wniosku w tym przedmiocie, art. 328 i 331 k.p.c. Wiąże się to z koniecznością uprzedniego wniesienia wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie wyroku z uzasadnieniem, jak i z dochowaniem odpowiedniego terminu. W istocie, wprowadzone zmiany w tym zakresie przyczyniły się do ograniczenia składania wniosków o uzasadnienie do przypadków, w których strona rzeczywiście chce orzeczenie zaskarżyć, dzięki czemu, za sprawą odejścia ustawodawcy od sporządzania uzasadnienia z urzędu znacznie odciążona została praca sądu I instancji. Niewątpliwie jednak wprowadzone zmiany stanowią wciąż przedmiot wielu problemów prawnych, zarówno co do zachowania terminu, jak i treści samego wniosku. Określona czynność prawna, jak dochowanie terminu musi zatem być wykonana z należytą starannością i właściwą dbałością o interesy procesowe uprawnionego²⁰⁹.

Przy czym słusznie należy zauważyć, iż samo wniesienie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, należy przyjąć jako żądanie strony do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku, o ile wniosek został zgłoszony z zachowaniem terminu^{210,211}. Z treści pisma uprawnionego o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, powinno bowiem jasno wynikać sformułowanie, iż chodzi o doręczenie wyroku z uzasadnieniem²¹². W istocie brak wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, wyklucza możliwość zaskarżenia orzeczenia. Zasada ta dotyczy zarówno apelacji, jak i zażalenia. Środek odwoławczy wniesiony bez uprzedniego wniosku o uzasadnienie, co do zasady, podlegać będzie odrzuceniu. Postulatem *de lege ferenda*, w tym kontekście pozostaje stosowne do podążających zmian społeczno-gospodarczych podwyższenie opłaty od uzasadnienia, co dotyczy również wniosku o uzasadnienie zażalenia.

Apelacja, jako środek odwoławczy o charakterze dewolutywnym i renowacyjnym, odbiega nieco od klasycznej postaci, albowiem niekiedy możliwe jest uchylenie zaskarżonego orzeczenia przez sąd I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pomimo szeregu zmian ustawodawcy, które znalazły swój wyraz w przepisach o apelacji wskazać należy, że mają one bardziej charakter zmiany technicznej niż tworzą nowy model.

²⁰⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2020 r., sygn. IV CZ 85/19.

²¹⁰ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 18 sierpnia 2010 r., sygn. II PZP 7/10.

²¹¹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 16 marca 2009 r. III PZ 1/09.

²¹² Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 24 lipca 2009 r., sygn. II CZ 38/09.

Przede wszystkim należy podkreślić, że za sprawą nowelizacji, nie doszło do ograniczenia normatywnego zakresu rozpoznania apelacji przez sąd II instancji.

Rozdział II Zażalenie

2.1. Uwagi wprowadzające

Zażalenie w postępowaniu cywilnym, jest jednym z najczęściej stosowanych środków zaskarżenia. Zażalenie obok apelacji jest środkiem odwoławczym. Środek ten może występować w charakterze dewolutywnym lub niedewolutywnym. Zażalenie dewolutywne w obecnej systematyce kodeksu postępowania cywilnego, przysługuje do sądu II instancji, od postanowień sądu I instancji kończących postępowanie w sprawie lub od postanowień sądu I instancji i zarządzeń określonych w katalogu art. 394 § 1 pkt. 1-6 k.p.c. Wprowadzona art. 394^{1a} § 1 k.p.c. instytucja zażaleń poziomych, przysługuje do innego składu sądu I instancji. Grupę tę stanowią tzw. zażalenia niedewolutywne. Ponadto art. 394² § 2 k.p.c. reguluje zażalenie od orzeczeń sądu II instancji do innego składu sądu II instancji. Zażalenie to, podobnie jak w poprzednim przypadku, stanowi zażalenie poziome niedewolutywne. Zażalenie przysługuje również na postanowienie sądu II instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej, na postanowienia sądu I i II instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wreszcie zażalenie przysługuje od wyroku sądu II instancji uchylającego wyrok sądu I instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania²¹³.

2.2. Wydawanie postanowień przez Sądy, a dopuszczalność zażalenia

Stosownie do treści art. 394 § 1 k.p.c., zażalenie do sądu II instancji, przysługuje na postanowienia sądu I instancji i zarządzenia sędziego przewodniczącego w przedmiocie:

- 1) zwrotu pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy, w związku z art. 186¹ k.p.c.;
- 2) zwrotu stronie samego pozwu;
- 3) odmowy odrzucenia pozwu;
- 4) przekazania do rozpoznania sprawy sądowi niższemu lub równorzędnemu albo podjęcia postępowania w innym trybie;
- 5) zawieszenia postępowania sądowego i odmowy podjęcia zawieszzonego postępowania;
- 6) zwrotu kosztów, określenia zasad ich ponoszenia przez strony procesu, zwrotu opłaty lub obciążenia kosztami sądowymi – jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia, co do istoty sprawy²¹⁴.

Postanowienie kończące sprawę w pierwszej instancji, ma charakter czysto formalny, nie jest ono rozstrzygnięciem merytorycznym, jak w przypadku wyroku. Dodatkowo, w drodze

²¹³ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 304.

²¹⁴ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 289-290.

zażalenia, można odwoływać się od postanowień i zarządzeń przewodniczącego wymienionych w katalogu art. 394 § 1 pkt. 1–6 k.p.c. Katalog art. 394 § 1 k.p.c., obejmuje postanowienia i zarządzenia wydawane w sprawach pobocznych mniejszej wagi, w zakresie samego postępowania cywilnego. Instytucja zażalenia wprowadzona została do kodeksu cywilnego w ramach kontroli prawidłowości, legalności i słuszności postanowień lub zarządzeń sądu I instancji. Unormowane w art. 394 k.p.c. zasady dopuszczalności zażalenia, nie są obwarowane dodatkowo w sposób szczególny, w drodze czego, każde uchybienia proceduralne w drodze wydanego orzeczenia podlegają zażaleniu. Treść art. 394 k.p.c. nie precyzuje szczególnych wymogów zażalenia, niemniej jednak stosowne jest sformułowanie zarzutów z uzasadnieniem, a w przypadku profesjonalnej reprezentacji, przytoczenie podstaw prawnych zarzutów w stosunku do postanowienia naruszającego przytoczone przepisy prawa²¹⁵.

Zażalenie zgodnie z treścią art. 394 § 1 k.p.c., przysługuje przede wszystkim od postanowienia kończącego postępowanie w sprawie. Kodeks postępowania cywilnego nie definiuje w sposób legalny postanowienia kończącego postępowanie w sprawie. Sąd Najwyższy zdefiniował w licznych orzecznictwie pokrój postanowień kończących postępowanie w danej instancji jako orzeczeń, które wraz z uprawomocnieniem, definitywnie zamykają drogę do rozstrzygnięcia sprawy, co do istoty²¹⁶. Nieco odmiennie Sąd Najwyższy ustosunkował się do definicji postępowania kończącego sprawę w postępowaniu egzekucyjnym, z uwagi na specyfikę tego postępowania definiując, iż postępowanie egzekucyjne nie wiąże się z orzeczeniem kończącym sprawę. Wiaże się ono z zakończeniem samodzielnej części postępowania w sprawie²¹⁷.

Postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, będzie postanowienie sądu I instancji o odmowie uzasadnienia orzeczenia i doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Problematyka postanowienia o odmowie uzasadnienia orzeczenia i doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, dotyczy stricte podstawy jego zaskarżalności. Stosownie bowiem do treści art. 394 § 1 k.p.c., postanowienie w sprawie odmowy uzasadnienia i doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, zaś na zasadzie art. 394^{1a} § 1 pkt 7. k.p.c., przysługuje od niego zażalenie do innego składu sądu I instancji. Na zasadzie art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje od orzeczeń kończących definitywnie postępowanie w sprawie, np. zażalenie na postanowienie o odmowie uzasadnienia wyroku lub postanowienia rozstrzygającego sprawę, od których, co do zasady, wnioski o uzasadnienie jest warunkiem do złożenia apelacji lub np. do odmowy uzasadnienia postanowienia umarzającego

²¹⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s.192-194.

²¹⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 31 marca 2020 r. i CZ 12/20.

²¹⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06.

postępowanie albo odrzucającego powództwo. Postanowienia tej kategorii mogą być skarżone na zasadzie art. 394 § 1 k.p.c., w drodze zażalenia, do sądu II instancji. W przypadku postanowień odmawiających uzasadnienia w sprawie, które nie kończą postępowania, rozstrzygając sprawę co do istoty, zażalenie przysługuje na zasadzie art. 394^{1a} § 1 pkt. 7 k.p.c. do innego składu sądu I instancji²¹⁸.

W zakresie postępowania egzekucyjnego można wytypować trzy kategorie postanowień, na które przysługuje zażalenie w postępowaniu cywilnym. Pierwszymi będą postanowienia, które kończą postępowanie w konkretnej sprawie, na zasadzie art. 394 § 1 k.p.c., w związku z art. 13 § 2 k.p.c., odsyłającym do stosowania przepisów o procesie, do trybu jakim jest postępowanie egzekucyjne. Kolejną kategorię stanowią postanowienia, które nie kończą całkowicie egzekucyjnego postępowania, jednakże na zasadzie art. 394 § 1 k.p.c., w związku z art. 13 § 2 k.p.c., w drodze uwzględnienia specyfiki postępowania egzekucyjnego znajdują zastosowanie. Ostatnimi będą postanowienia wydawane w oparciu o przepisy o postępowaniu egzekucyjnym art. 758-1095¹ k.p.c.²¹⁹.

Zgodnie z art. 394 § 1 pkt. 1 k.p.c., zażalenie do sądu II instancji przysługuje na zarządzenie o zwrocie pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie sprawy. Pismo wniesione jako pozew, według art. 186¹ k.p.c., przewodniczący zwraca wnoszącemu, jeżeli z treści pisma nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sprawy. Jedynie w wyjątkowych okolicznościach pismu może być nadany bieg, z tym, że okoliczności te muszą być w zakresie nadania biegu uzasadniające. Na gruncie art. 186¹ k.p.c. o zwrocie pisma w okoliczności braku sprecyzowania żądania pozwu, możliwe jest uruchomienie procedury art. 130 § 1 k.p.c., w drodze której dookreślone zostanie żądanie pozwu. Nie wyklucza to ponadto istnienia pisma, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy i z jego treści nie można wyinterpretować żądania o charakterze procesowym. Jeżeli zatem, na podstawie powziętych czynności przewodniczący ustali, że pismo nie jest pozwem w sprawie, uruchomiona zostanie procedura art. 186¹ k.p.c. i pismo zostanie zwrócone zarządzeniem, bez przeprowadzania żadnych dodatkowych czynności. Zarządzenie o zwrocie pisma wymaga uzasadnienia, albowiem zgodnie z art. 394 § 1 pkt. 1 k.p.c. przysługuje na nie zażalenie do sądu II instancji²²⁰. Możliwość zażalenia istnieje wyłącznie wobec pisma inicjującego postępowanie, wniesionego jako pozew w sprawie, w rozumieniu zachowania

²¹⁸ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el. 2021, komentarz do art. 394. (dostęp: 2021-12-02 12:35)

²¹⁹ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 891-892.

²²⁰ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 688-690.

jego wymogów, zawartych w przepisie art. 187 k.p.c. o treści pisma procesowego, którym jest pozew²²¹.

Zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu, przysługuje generalnie w dwóch przypadkach. W pierwszym przypadku, jest zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pozwu, które zapada na gruncie art. 130 § 2 k.p.c., zgodnie z którym wobec nieuzupełnienia braków formalnych pisma procesowego, nie można nadać sprawie biegu, w związku z czym, po bezskutecznym upływie terminu do uzupełnienia braków, przewodniczący zwraca pozew stronie. Termin tygodniowy na uzupełnienie braków formalnych jest terminem ustawowym, w związku z czym nie podlega on przywróceniu²²². Pozew zwrócony nie wywołuje żadnych skutków prawnych, art. 130 § 2 k.p.c., pozew można wnieść ponownie, zaś wobec należytego dochowania wymogów formalnych zgodnie z przepisami prawa, zostanie mu nadany prawidłowy bieg²²³. Drugim przypadkiem jest sytuacja, gdy przysługujące zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu przewodniczącego, dotyczy art. 130¹ § 2 k.p.c., traktującego o zwrocie pozwu, wobec nieuzupełnienia w należyтым terminie braków formalnych pisma, złożonego na urzędowym formularzu²²⁴.

Odrzucenie pozwu przez sąd następuje wtedy, gdy zastosowanie znajdzie: art. 199 § 1 k.p.c. - wskazujący przyczyny odrzucenia pozwu, art. 412 § 2 k.p.c. - o ponownym rozpoznaniu w instytucji wznowienia postępowania, art. 1099 § 1 k.p.c. - z przyczyn braku jurysdykcji krajowej, art. 1165 k.p.c. - z tytułu przepisów o wniesieniu sprawy objętej zapisem na sąd polubowny. Wobec powyżej przytoczonych przyczyn, przysługuje zażalenie na podstawie art. 394 § 1 pkt. 3 k.p.c.²²⁵.

Zażalenie zgodnie z art. 394 § 1 pkt. 4 k.p.c. przysługuje na postanowienie o przekazaniu sprawy, w celu rozpoznania, sądowi tej samej instancji lub niższej albo na postanowienie o podjęciu postępowania w innym trybie procesowym. Stosownie do art. 200 § 1 k.p.c. i in., sąd bierze z urzędu pod rozwagę właściwość sądową w każdym stadium postępowania, a w przypadku stwierdzenia niewłaściwości, przekazuje sprawę właściwemu organowi, na podstawie art. 200 § 1⁴ k.p.c.²²⁶. Na postanowienie o stwierdzeniu swojej niewłaściwości w sprawie i przekazaniu sprawy innemu sądowi, wydane w oparciu o art. 200 § 1⁴ k.p.c., przysługuje zażalenie do sądu II instancji, na podstawie art. 394 § 1 pkt. 4 k.p.c. Badanie właściwego trybu sprawy w oparciu o art. 201 k.p.c., powierzone jest przewodniczącemu sprawy rozpoznawanej przed sądem I instancji. Zgodnie z art. 201 § 2 k.p.c. w przypadku rozpoznania lub

²²¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie - i Wydział Cywilny z dnia 19 października 2015 r. i ACz 1787/15.

²²² Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - i Wydział Cywilny z dnia 17 maja 2013 r. i ACz 424/13.

²²³ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - i Wydział Cywilny z dnia 25 listopada 2014 r. i ACz 904/14.

²²⁴ Postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie - VIII Wydział Gospodarczy z dnia 12 marca 2018 r., VIII Gz 29/18.

²²⁵ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 103.

²²⁶ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 755-763.

wszczenia sprawy w niewłaściwym trybie, sąd rozpoznaje ją w trybie właściwym lub przekazuje do rozpoznania we właściwym trybie do właściwego sądu. Przepis art. 200 § 2 i 3 k.p.c., stosuje się odpowiednio. Na postanowienie o przekazaniu sądowi właściwemu, celem rozpoznania sprawy we właściwym trybie, wydanym w oparciu o art. 201 § 2 k.p.c., przysługuje zażalenie do sądu II instancji, na podstawie art. 394 § 1 pkt. 4 k.p.c. Niezależnie do poczynionych uwag, rozpoznawanie sprawy w niewłaściwym trybie, brane jest pod rozwagę z urzędu przez sąd, art. 202 k.p.c. Pojęcie niewłaściwego trybu użyte w art. 202 k.p.c., w razie wątpliwości należy interpretować w kontekście trybu nieprocesowego i procesowego, ale także podjęcie sprawy np. w postępowaniu karnym. Co do zasady, należy podkreślić, że zażalenie przysługuje na postanowienie, nie na zarządzenie, w tym nie przysługuje ono na zarządzenie przewodniczącego o przekazywaniu sprawy pomiędzy wydziałami sądu. Zażalenie w trybie art. 394 § 1 pkt. 4 k.p.c., w ramach postępowania cywilnego, dotyczy głównie podjęcia sprawy w trybie procesowo – nieprocesowym²²⁷.

Zażalenie w trybie art. 394 § 1 pkt. 5 k.p.c., przysługuje do sądu II instancji na postanowienie I instancji, w przedmiocie zawieszenia postępowania i odmowy podjęcia postępowania zawieszono²²⁸. Zawieszenie postępowania cywilnego uregulowane jest w kodeksie, w rozdziale Nr. 6 od art. 173 k.p.c. do art. 183 k.p.c. Zażalenie na zawieszenie postępowania i podjęcie zawieszono postępowania, jest w pełni uzasadnionym uregulowaniem, znajdującym swoje odzwierciedlenie w 394 § 1 pkt. 5 kodeksu postępowania cywilnego, z uwagi na wyrażone w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP prawo do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki. Rozpoznanie sprawy w rozsądnym terminie jest prawem zagwarantowanym w art. 6 § 1 EKPCz.²²⁹, a także zgodnie z art. 47 K.P.P. UE.²³⁰, stanowi prawo do rozpatrzenia sprawy w sposób sprawiedliwy, jawny, przez niezawisły sąd, w rozsądnym terminie. Powinność przeciwdziałania przewlekłości postępowania sądowego, spoczywa na sędzie rozpoznającym sprawę, na mocy art. 6 k.p.c., wedle którego sąd powinien w miarę możliwości i okoliczności danej sprawy rozstrzygnąć sprawę na pierwszym posiedzeniu sądowym²³¹. Wystąpienie siły wyższej powoduje, na podstawie art. 173 k.p.c., zawieszenie postępowania. Z uwagi na tę okoliczność, sąd nie wydaje postanowienia, ponieważ z powodu wystąpienia siły wyższej, sąd nie funkcjonuje. Zawieszenie w trybie art. 173 k.p.c., występuje z chwilą zaistnienia siły wyższej,

²²⁷ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 98-110.

²²⁸ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 289-291.

²²⁹ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2., (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284).

²³⁰ Kara Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r., Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 326/391.

²³¹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 36-40.

a podjęcie postępowania następuje z chwilą ustąpienia siły wyższej powodującej niemożność funkcjonowania sądu²³². Wobec powyższego na zawieszenie postępowania w trybie art. 173 k.p.c. nie przysługuje zażalenie w trybie art. 394 § 1 pkt. 5 k.p.c. Postanowienie o odmowie podjęcia zawieszono na podstawie art. 173 k.p.c. postępowania, po ustaniu przyczyny zawieszenia wydanego w odpowiedzi na wniosek strony po podjęciu postępowania z uwagi na ustanie przesłanek art. 173 k.p.c., podlega zażaleniu w trybie art. 394 § 1 pkt. 5 k.p.c.²³³.

Zażalenie w trybie art. 394 § 1 pkt. 6 k.p.c., przysługuje do sądu II instancji na postanowienia sądu I instancji i zarządzenia przewodniczącego w przedmiocie: zwrotu kosztów sądowych sprawy, rozstrzygnięcia o zakresie kosztów ponoszonych w sprawie przez strony, zwrotu opłaty sądowej lub obciążenia kosztami sądowymi – o ile strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy²³⁴. Zażalenie w trybie art. 394 § 1 pkt. 6 k.p.c., dopuszczalne jest, o ile strona nie wnosi apelacji, czyli nie skarży rozstrzygnięcia co do istoty sprawy. Skuteczne złożenie apelacji uniemożliwia złożenie zażalenia na koszty procesu. Jeżeli apelacją skarżone są także koszty sądowe, to w przypadku cofnięcia apelacji, o kosztach rozstrzyga sąd II instancji zgodnie z art. 391 § 2 k.p.c. Jeśli wycofanie apelacji nie obejmuje swoim zakresem zaskarżenia kosztów, jest ono poczytywane jako złożenie zażalenia na koszty i podlega kontroli terminu złożenia (termin jest tygodniowy art. 394 § 2 k.p.c.) Wobec powyższego, wniesienie apelacji w ciągu tygodnia od doręczenia stronie odpisu wyroku z uzasadnieniem. Sąd I instancji przedstawia akta sądowi II instancji, w oparciu o art. 371 k.p.c., w związku z art. 394 § 2 k.p.c. Cofnięcie apelacji przed II instancją, powoduje kontrolę terminu, na zasadzie art. 394 § 2 k.p.c. i przekazanie sprawy w trybie właściwym dla zażalenia. Powyższe odnosi się jedynie do przypadku, gdy apelację wniesiono z zachowaniem terminu tygodniowego. W stosunku do cofnięcia apelacji wniesionej po upływie terminu tygodniowego, stosownego do złożenia zażalenia na koszty, w myśl art. 394 § 1 pkt. 6 k.p.c., środek odwoławczy złożony w stosunku do tych kosztów, zawarty w apelacji, podlega odrzuceniu, z uwagi na uchybienie terminowi. Natomiast w stosunku do samej apelacji, postępowanie ulega umorzeniu. Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie opiera się o art. 373 § 1 k.p.c. o odrzuceniu apelacji, z uwagi na jej niedopuszczalność, w związku z art. 394 § 2 k.p.c., normującym termin zawity do wniesienia zażalenia, a także w oparciu o art. 397 § 2 k.p.c., o sporządzeniu uzasadnienia postanowienia kończącego z urzędu, wydanego na skutek zainicjowania postępowania wszczętego zażaleniem na postanowienie²³⁵.

²³² H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 619.

²³³ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 98-110.

²³⁴ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1155-1176.

²³⁵ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny*

Termin na wniesienie zażalenia jest tygodniowy, zgodnie z art. 394 § 2 k.p.c., od dnia, w którym nastąpiło doręczenie postanowienia z uzasadnieniem. W przypadku odstąpienia przez sąd od uzasadnienia, termin należy liczyć od momentu, w którym nastąpiło ogłoszenie postanowienia albo od dnia doręczenia, jeżeli zamiast ogłoszenia zostało ono doręczone. Podobnie jak w przypadku apelacji, w postępowaniu zażaleniowym obowiązuje taka sama zależność, tj. zażalenie podlega uwzględnieniu przez sąd, jeżeli strona złożyła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem. Zastosowanie znajduje odpowiednio art. 357 k.p.c., zgodnie z którym termin na złożenie wniosku o uzasadnienie postanowienia jest tygodniowy. Wyłączenia zasada ta doznaje jedynie w stosunku do odstępstwa sądu od sporządzenia uzasadnienia postanowienia. Terminu tygodniowego należy dochować także w przypadku skarżenia w drodze zażalenia postanowienia ujętego w treści wyroku sądu. Środki zaskarżenia stosuje się wyłącznie z przypisanymi do nich wymaganiami, stosownie do przedmiotu rozstrzygnięcia sprecyzowanego w treści orzeczenia, nie zaś z uwagi na przyjętą formę skarżonego orzeczenia. W przypadku niezachowania terminu do wniesienia apelacji, strona celem uniknięcia postanowienia o odrzuceniu środka zaskarżenia, może złożyć wniosek o przywrócenie terminu.²³⁶ Zażalenie podlegać będzie odrzuceniu nawet w przypadku, jeśli nawet sąd doręczy stronie odpis postanowienia z uzasadnieniem, a strona złoży z zachowaniem terminu tygodniowego zażalenie, z uwagi właśnie na brak wniosku strony o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem²³⁷. Doręczenie postanowienia przez sąd w okoliczności, gdy doręczenie zgodnie z przepisami nie powinno nastąpić, nie wywołuje biegu terminu do wniesienia zażalenia²³⁸. Termin tygodniowy, o którym mowa w art. 394 § 2 k.p.c., zostaje zachowany w przypadku, kiedy z zachowaniem terminu do wniesienia zażalenia zostanie ono wniesione do sądu II instancji na podstawie art. 397 § 3 k.p.c., odsyłającego do stosowania odpowiednio przepisów o apelacji, do postępowania zażaleniowego w związku z art. 369 § 3 k.p.c., o zachowaniu terminu do wniesienia apelacji w przypadku wniesienia apelacji w terminie, do sądu II instancji²³⁹.

Zażalenie, zgodnie z art. 394 § 3 k.p.c., powinno spełniać wymogi pisma procesowego, określając jednocześnie, względem którego postanowienia jest wniesione. Winno też zawierać wniosek o zmianę lub uchylenie, a także uzasadnienie, a ponadto, o ile jest taka potrzeba, przytoczenie nowych faktów i dowodów. Co do zasady, forma wniesienia zażalenia jest pisemna. Wyjątek w tej materii stanowi art. 466 k.p.c., zgodnie z którym środek odwoławczy może zostać

z orzecznictwem. Wzory pism procesowych. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 98-110.

²³⁶ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.* Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el. 2021, komentarz do art. 394. (dostęp: 2021-12-02 12:35)

²³⁷ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20.

²³⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CZ 9/15.

²³⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 197-199.

wniesiony ustnie do protokołu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i pracy. Stosownie do art. 394 § 3 k.p.c., zażalenie jako pismo procesowe powinno czynić zadość odpowiednim przepisom. Znajdują zastosowanie przepisy artykułu 126 k.p.c., stawiającego wymagania wobec treści każdego pisma procesowego, artykułu 126¹ k.p.c., dotyczącego wymogów formalnych, a także artykułu 128 k.p.c. nakładającego obowiązek wyposażenia pisma w odpowiednią ilość załączników. Ponadto, w zażaleniu należy wskazać zaskarżone postanowienie określając sąd, który wydał zaskarżone postanowienie i datę, w której zostało ono wydane, przytoczenie przedmiotu rozstrzygnięcia postanowienia, wskazanie sygnatury sprawy. Zażalenie musi także zawierać wniosek w przedmiocie zmiany lub uchylecia postanowienia zaskarżonego zażaleniem, przy czym wniosek w tym przedmiocie nie zobowiązuje sądu do ustosunkowania się w tym zakresie. Wymagane jest również uzasadnienie zażalenia, a w przypadku zaistnienia okoliczności, wskazanie nowych faktów lub dowodów. Ponieważ zażalenie jest innym pismem procesowym pod względem formalnym od apelacji, w treści zażalenia nie wymaga się, aby zawierało ono przytoczenie zarzutów, jak to ma miejsce w apelacji²⁴⁰. Zażalenie podlega opłacie stosownie do przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, art. 23 pkt. 2 u.k.s.c. Przepis art. 394 § 3 k.p.c., stosuje się odpowiednio do zażalenia do Sądu Najwyższego i zażalenia do tego samego składu sądu I instancji oraz zażalenia do innego składu sądu II instancji, art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 394^{1a} § 2 k.p.c. i art. 394² k.p.c. Jeżeli zażalenia nie opłacono albo braki formalne do których uzupełnienia strona została wezwana nie zostały uzupełnione w wyznaczonym terminie, właściwy z uwagi na dewolutywny charakter zażalenia na podstawie art. 394 k.p.c., sąd II instancji odrzuci zażalenie zgodnie z art. 373 k.p.c., w związku z art. 397 § 3 k.p.c. Zażalenie o charakterze dewolutywnym, o którym mowa w art. 397 § 3 k.p.c., na gruncie obowiązujących przepisów, podlega badaniu jedynie II instancji. Sąd II instancji najpierw analizuje zażalenie pod względem formalnym i zachowania terminów, a w przypadku wystąpienia braków podejmuje czynności celem ich usunięcia. Sąd II instancji uprawniony jest w pozostałym zakresie, czyli odrzucenia i zmiany postanowienia. Odpowiednie zastosowanie art. 369 § 1 i 3 k.p.c., z odesłania do art. 397 § 3 k.p.c., stosuje się także w odniesieniu do wniosku o przywrócenie terminu zawitego. Wniosek o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia dewolutywnego składa się do sądu, który był właściwy do dokonania tej czynności. Wniosek należy uzupełnić o załącznik w postaci zażalenia, które jest przedmiotem wniosku o przywrócenie terminu do jego wniesienia, co wynika z art. 169 § 1 i 3 k.p.c., regulującego instytucje przywrócenia terminu. Wniosek może zostać złożony do sądu I lub II instancji. Wniosek złożony do I instancji, powoduje przedstawienie akt sądowi II instancji, art. 371 k.p.c., w związku

²⁴⁰ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1017-1058.

z odesłaniem do przepisów o apelacji do postępowania zażaleniowego. Natomiast wniosek o przywrócenie terminu, złożony w II instancji powoduje na podstawie art. 369 § 3 k.p.c., zawiadomienie sądu I instancji o złożeniu wniosku i żąda przedstawienia akt sprawy²⁴¹.

Zażalenie do Sądu Najwyższego normuje art. 394¹ § 1 k.p.c., dopuszczając możliwość skarżenia tym środkiem odwoławczym postanowień, konkretnie wskazanych w przepisie. Na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c., zażalenie przysługuje na postanowienie sądu II instancji wydane w trybie art. 398⁶ § 2 k.p.c. o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c., zażalenie przysługuje na postanowienie i lub II instancji, wydane w trybie art. 424² § 3 k.p.c. w przedmiocie odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c., zażalenie przysługuje na orzeczenie II instancji wydane w trybie art. 386 § 2 k.p.c. o uchyleniu orzeczenia co do istoty sprawy wydanego w postępowaniu nieprocesowym I instancji i przekazaniu sądowi I instancji sprawy do ponownego jej rozpoznania²⁴². Przepis art. 394¹ § 3 k.p.c., odsyła do stosowania w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym odpowiednio przepisów art. 394 § 2 i 3 k.p.c., art. 395 k.p.c., art. 397 § 1 k.p.c., art. 398⁶ § 3 k.p.c., art. 398¹⁴ k.p.c., art. 398¹⁵ § 1 zd. 1. k.p.c., art. 398¹⁶ k.p.c., art. 398¹⁷ k.p.c. a także art. 398²¹ k.p.c. Instytucja zażalenia do Sądu Najwyższego ma na celu kontrolę instancyjną konkretnie określonych postanowień sądu I i II instancji. Kontroli pod względem legalności i zasadności poddawane są postanowienia nieprawomocne w drodze postępowania zażaleniowego przed Sądem Najwyższym. Postępowanie zażaleniowe Sądu Najwyższego poddaje kontroli postanowienia sądu II instancji, w drodze wydania których strona pozbawiona jest możliwości wniesienia skargi kasacyjnej art. 398¹ k.p.c. albo skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia art. 424¹ k.p.c.²⁴³. Sąd II instancji jest instytucją wydającą merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie, w związku z czym orzeczenie o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania stanowi pewnego rodzaju wyjątek od głównego celu sądu, którym jest rozstrzygnięcie merytoryczne kończące postępowanie w sprawie²⁴⁴. Zażalenie w drodze art. 394¹ § 1 k.p.c., a zatem uchylające przez sąd II instancji orzeczenie organu I instancji i przekazanie do ponownego rozpoznania, zapobiegać ma również nadużyciom procesowym przekazania do ponownego rozpoznania. Ponadto pojęcie nierozpoznania istoty sprawy, nie jest jednoznacznie definiowane na tle uchylenia orzeczenia i przekazania do ponownego rozpoznania²⁴⁵.

²⁴¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 394. (dostęp: 2021-12-02 12:35)

²⁴² H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 870.

²⁴³ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 199-201.

²⁴⁴ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1155-1176.

²⁴⁵ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*,

Prawo do zaskarżenia orzeczenia I instancji stanowi gwarancję konstytucyjną, będącą konkretyzacją sprawiedliwości proceduralnej. Prawo odwołania się strony w modelu postępowania dwuinstancyjnego, zgodnie ze standardami prawa europejskiego i krajowego, musi być jasno i precyzyjnie konkretyzowane w aktach prawnych. Prawo skarżenia orzeczeń i decyzji, art. 78 Konstytucji RP, zasada wieloinstancyjności postępowania sądowego, art. 176 Konstytucji RP, jak zinterpretował²⁴⁶ to Trybunał Konstytucyjny²⁴⁷ nie mogą być w ustawach nadużywane, a wszelkie odstępstwa wynikać muszą z uzasadnionych okoliczności. Wykładnia Trybunału Konstytucyjnego o uprawnieniu strony do stosowania środków zaskarżenia w kontekście zasady dwuinstancyjności stanowi, iż naruszenie prawa strony występuje: po pierwsze przez brak uprawnienia do złożenia apelacji, a po drugie także poprzez przesadne prawne wymogi formalne, które spełniać musi apelacja, aby zasługiwała na uwzględnienie i nie uległa odrzuceniu procesowemu. Wymogi formalne apelacji stają się zanadto przesadne, jeżeli ich spełnienie jest bardzo trudne dla strony uprawnionej do złożenia apelacji²⁴⁸.

Postępowanie zażaleniowe przed Sądem Najwyższym prowadzone na podstawie art. 394¹ k.p.c., podlega zainicjowaniu na skutek spełniającego wymagania formalne zażalenia na orzeczenie nieprawomocne. Przesłanka art. 363 § 1 k.p.c., warunkuje prawomocność przepisów o istnieniu możliwości użycia środka odwoławczego lub innego środka zaskarżenia. Możliwość zażalenia wnoszona do Sądu Najwyższego, istnieje zatem w przestrzeni zaskarżalności tego środka odwoławczego, gdy orzeczenie nie jest jeszcze prawomocne i w którym to terminie przysługuje od niego środek odwoławczy. Zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, przysługuje na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c., przy czym nie obejmuje swoim zakresem możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 398¹ k.p.c. Zażalenie w trybie art. 394¹ § 1 k.p.c., nie przysługuje na postanowienie końcowe postępowania kasatoryjnego o odrzuceniu pozwu lub umorzeniu postępowania, będące przedmiotem treści art. 398¹ k.p.c. Bezprzedmiotowa jest okoliczność, iż postanowienia stanowią orzeczenia kończące postępowanie w sprawie, w postępowaniu zażaleniowym albo w apelacyjnym. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także na postanowienie sądu I instancji o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia²⁴⁹.

Odpowiednie stosowanie przepisów z odesłania, art. 394¹ § 3 k.p.c., do postępowania zażaleniowego obejmuje stosowanie przepisów o zażaleniu w tym o zachowaniu odpowiedniego

Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 139-146.

²⁴⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01.

²⁴⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lutego 2003 r., sygn. P 11/02.

²⁴⁸ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1325-1326.

²⁴⁹ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 202-204.

terminu jego wniesienia, uchylenie zaskarżonego postanowienia przez sąd II instancji, art. 395 § 2 k.p.c. Zastosowanie znajduje odpowiednio art. 395 k.p.c., w zakresie procedury jego złożenia. Podniesienie zarzutu nieważności postępowania zażaleniem lub jeżeli nieważność jest uzasadniona, II instancja uprawniona jest do rozpoznania sprawy na nowo, art. 395 § 2 k.p.c., uchylając jednocześnie zaskarżone postanowienie. Sąd Najwyższy analizuje zażalenie na postanowienie II instancji w składzie trzech sędziów. W stosunku do pozostałych przypadków, stosownie do art. 398¹⁰ k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje zażalenie w składzie jednoosobowym²⁵⁰.

2.3. Kluczowe aspekty przemodelowania systemu zażaleniowego

Wprowadzenie zażalenia poziomego z art. 394^{1a} § 1 k.p.c., do porządku prawnego, ma na celu zredukowanie obowiązków, ciążących na sądzie II instancji w zakresie rozpoznawania i orzekania zażaleń, wnoszonych na postanowienia sądu I instancji. Zasadnicza zmiana, która została wprowadzona, dotyczy właściwości sądu rozpoznającego zażalenie. Zakres przedmiotowy postanowień, w drodze których przysługuje zażalenie, nie został zmieniony. Zasadniczo w przedmiocie zażalenia wydawać orzeczenie będzie ten sam sąd. Orzeczenia wydawane będą przez sąd II instancji w okoliczności przekazania akt sprawy wraz z zażaleniem temu sądowi. Instytucja zażalenia poziomego pozwala na skrócenie czasu postępowania zażaleniowego²⁵¹. Zażalenie poziome do innego składu sądu I instancji przysługuje na postanowienie tego sądu, wydane w oparciu o enumeratywnie wyliczony katalog zawarty w art. 394^{1a} § 1 k.p.c. Przepis ten obejmuje swoim obowiązywaniem mniej istotne rozstrzygnięcia, których tryb odwoławczy powierzono sądowi I instancji. Co do zasady zażalenia na postanowienia procesowe w postępowaniu sądu I instancji, zostały podzielone na dwie grupy. Pierwszą są zażalenia przysługujące w trybie art. 394 § 1 k.p.c. do sądu II instancji, drugą grupę stanowią zażalenia przysługujące, w trybie art. 394^{1a} § 1 k.p.c., do innego składu sądu I instancji²⁵². Zażalenie poziome przysługuje tylko i wyłącznie na postanowienia wydane w przedmiocie enumeratywnie wyliczonego katalogu zamkniętego. Jeśli zażalenie odnosi się w swojej treści do okoliczności, które nie zostały ujęte w enumeratywnie wymienionym katalogu art. 394^{1a} § 1 k.p.c., legitymacja czynna do złożenia zażalenia, jest szersza niż w stosunku do apelacji. Przykładowo zażalenie może wnieść: biegły, pełnomocnik, świadek, a nawet osoba trzecia. W drodze zażalenia wniesionego przez inne niż strony podmioty, można wymienić zażalenie na postanowienie

²⁵⁰ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 139-146.

²⁵¹ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1155-1176.

²⁵² M. Dziurda, *Charakter zażalenia na postanowienie sądu I instancji po nowelizacji KPC*, *Monitor Prawniczy*, rok. 2021, numer 11., s. 603-604.

o przyznaniu grzywny świadkowi, w zw. z odmową złożenia zeznań, na podstawie art. 276 § 1 k.p.c. lub art. 296 k.p.c. o grzywnie wobec osoby trzeciej, na niezastosowanie się do zarządzenia w przedmiocie oględzin. Stosownie do art. 394^{1a} § 2 k.p.c. odpowiednie zastosowanie do art. 394^{1a} § 1 k.p.c., znajduje art. 394 § 2 k.p.c., wyznaczający tygodniowy termin do wniesienia zażalenia od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Odpowiednie zastosowanie znajduje art. 394 § 3 k.p.c., regulujący wymagania formalne zażalenia²⁵³, art. 395 k.p.c. o przekazaniu akt sprawy sądowi II instancji, udzielenie odpowiedzi na zażalenie, art. 396 k.p.c., dotyczący wstrzymania wykonania zaskarżonego orzeczenia i art. 397 k.p.c., regulujący kwestię składu sądu, posiedzenia i zasad sporządzania uzasadnienia²⁵⁴.

Zgodnie z art. 394^{1a} § 1 k.p.c., zażalenie przysługuje na postanowienia wydane w następujących sprawach:

- art. 394^{1a} § 1 pkt. 1 k.p.c. postanowienie wydane w trybie art. 101 – 103 k.p.c. o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych albo cofnięcie zwolnienia od kosztów sądowych, postanowienie wydane w trybie art. 117 k.p.c. i art. 120 k.p.c. o odmowie ustanowienia pełnomocnika profesjonalnego z urzędu;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 2 k.p.c. postanowienie wydane w trybie art. 78 k.p.c. o oddaleniu opozycji przeciwko wstąpieniu interwencji ubocznej, postanowienie w przedmiocie odmowy dopuszczenia do udziału w sprawie interwenienta, na skutek uwzględnienia opozycji. Nie dotyczy to jednak działania sądu z urzędu, na postanowienie o odmowie, wydane z urzędu zażalenie nie przysługuje;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 3 k.p.c., w drodze którego zaskarżalne zażaleniem są wszelakie postanowienia wydawane w przedmiocie rygoru natychmiastowej wykonalności;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 4 k.p.c. postanowienie wydane w trybie art. 414 k.p.c. o wstrzymaniu wykonania wyroku prawomocnego do czasu rozstrzygnięcia w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 5 k.p.c., postanowienie wydane w trybie art. 364 k.p.c. w przedmiocie stwierdzenia prawomocności orzeczenia;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 6 k.p.c. postanowienie o skazaniu na grzywnę wydane w oparciu o art. 214 k.p.c., art. 251 k.p.c., 274-276 k.p.c., art. 287 k.p.c. i art. 296 k.p.c.;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 7 k.p.c., postanowienie w przedmiocie odmowy uzasadnienia orzeczenia i doręczenia orzeczenia, postanowienie w przedmiocie oddalenia wniosku o uzasadnienie i doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem, postanowienie w przedmiocie odrzucenia wniosku o uzasadnienie i doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem;

²⁵³ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 146-148.

²⁵⁴ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1024-1058.

- art. 394^{1a} § 1 pkt. 8 k.p.c., postanowienie wydane w trybie art. 350 k.p.c. o sprostowaniu orzeczenia lub postanowienie wydane w trybie art. 352 k.p.c. o rozstrzygnięciu wątpliwości co do treści orzeczenia albo ich odmowa;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 9 k.p.c., postanowienia wydawane w zakresie wymienionych w przepisie zwrotów fiskalnych;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 10 k.p.c., postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 11 k.p.c., postanowienie w trybie art. 183¹⁴ § 2 k.p.c. o zatwierdzeniu ugody zawartej przed mediatorem w drodze postanowienia lub w przypadku ugody podlegającej wykonaniu w drodze egzekucji w drodze nadania ugodzie klauzuli wykonalności;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 12 k.p.c., postanowienie wydane w trybie art. 367 § 3 k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c. o odrzuceniu zażalenie spóźnionego, nieopłaconego lub niedopuszczalnego, postanowienie wydane w trybie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. o odrzuceniu zażalenia wobec nieusunięcia braków w wyznaczonym terminie;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 13 k.p.c., postanowienia wydawane w trybie art. 373 k.p.c. (odrzucenie) w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. (stosowanie przepisów o apelacji z odesłania do rozpoznania zażalenia) i w zw. z art. 398²⁴ k.p.c. (odesłanie do stosowania przepisów o zażaleniu do skargi na orzeczenia referendarza sądowego) o odrzuceniu skargi na orzeczenia referendarza sądowego;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 14 k.p.c., postanowienie wydane w trybie art. 479^{30c} k.p.c. o zatwierdzeniu ugody lub odmowie zatwierdzenia ugody w postępowaniach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów;
- art. 394^{1a} § 1 pkt. 15 k.p.c., postanowienie wydane w trybie art. 479³⁰ § 2 k.p.c. o wstrzymaniu wykonania decyzji wobec zgodnego wniosku stron o zawarcie ugody w sprawach z zakresu spraw ochrony konkurencji i konsumentów.²⁵⁵

Stosownie do art. 394^{1b} k.p.c., w przypadku zaskarżenia jednocześnie: postanowienia na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. i postanowienia na podstawie art. 394^{1a} § 1 k.p.c., zażalenie podlegać będzie rozpoznaniu przed sądem II instancji. W przepisie art. 394^{1a} § 3 k.p.c., ustawodawca posłużył się pewną możliwością rozpoznania zażalenia poziomego przez sąd II instancji w przypadku, kiedy sąd właściwy I instancji nie może utworzyć składu do rozpoznania zażalenia. Obok tej możliwości rozpoznania zażalenia przez sąd II instancji mamy do czynienia z art. 394^{1b} k.p.c., rozstrzygającym, iż w przypadku kolizji przepisów art. 394 § 1 k.p.c. i art. 394^{1a} § 1 k.p.c., właściwy jest sąd II instancji. Wobec powyższego ustawodawca pomimo uregulowania wyodrębnionych katalogów zamkniętych w art. 394 § 1 k.p.c. i art. 394^{1a} § 1 k.p.c., na podstawie których zażalenie przysługuje odpowiednio do sądu I instancji lub do II instancji

²⁵⁵ P. Rylski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, art. 394^{1a} k.p.c., Beck Online Komentarze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r

wprowadza, celem zabezpieczenia postępowania, drogę rozpoznawania zażaleń przez II instancję. Wobec powyższego podział zażaleń nie ma jednoznacznie charakteru bezwzględny. Dyrektywa kolizyjna spełniać będzie przesłankę rozpoznania zażalenia przez sąd II instancji²⁵⁶. W zakresie właściwości sądu do rozpoznania zażalenia Sąd Najwyższy stwierdził, że zażalenie na postanowienie sądu I instancji odrzucające skargę na wpis referendarza sądowego w księdze wieczystej, podlega rozpoznaniu przed sądem II instancji, na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394^{1b} k.p.c. k.p.c.²⁵⁷. Rozpatrując inne zagadnienie prawne Sąd Najwyższy stwierdził, iż postanowienie o odmowie uzasadnienia wyroku i doręczenia wyroku z uzasadnieniem zaskarżone zażaleniem, podlega rozpoznaniu przez sąd II instancji, na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394^{1a} § 1 pkt 7 k.p.c. i art. 394^{1b} k.p.c.²⁵⁸.

Zażalenie na postanowienie sądu II instancji o odrzuceniu apelacji, przysługuje do innego składu sądu II instancji, art. 394² § 1 k.p.c. Zażalenie do innego składu sądu II instancji przysługuje również na postanowienia organu II instancji, wydane w sprawach wymienionych w enumeratywnie wyliczonym katalogu zamkniętym, art. 394² § 2 k.p.c.²⁵⁹. Do postępowania zainicjowanego na skutek wniesienia zażalenia do innego składu sądu II instancji, w trybie art. 394² § 2 k.p.c., stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3 k.p.c., regulujący termin zawity do wniesienia zażalenia i określający wymagania formalne zażalenia. Postępowanie przeprowadzane jest z uwzględnieniem art. 395 – 397 k.p.c., traktujących o działaniach podejmowanych przez sąd w przypadku wniesienia zażalenia, możliwości wstrzymania zaskarżonego zażaleniem orzeczenia, do czasu rozstrzygnięcia wniesionego zażalenia, rozpoznania zażalenia, składu sądu, ewentualnego uzasadniania²⁶⁰.

Zażalenie wnoszone w drodze art. 394² k.p.c., ma charakter poziomy. Katalogiem zamkniętym objęto postanowienia odnoszące się do praw i wolności obywatelskich, które można skarżyć w drodze zażalenia, stosownie do prawa do zaskarżenia orzeczenia, wyrażonego w art. 78 Konstytucji RP, jako odstępstwa od zasady skarżenia orzeczeń wydanych w I instancji, które określa ustawa, a zatem w tym przypadku art. 394² k.p.c.²⁶¹. Zażalenie poziome podlegające rozpoznaniu przez inny skład sądu II instancji nie jest w swojej istocie dewolutywne, a zatem pozbawione jest fundamentalnej cechy środka odwoławczego, jakim jest rozpoznanie w wyższej instancji. Trafnie należy zauważyć, iż na gruncie art. 363 § 1 k.p.c. prawomocność orzeczenia

²⁵⁶ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 212.

²⁵⁷ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 maja 2021 r., sygn. III CZP 1/21.

²⁵⁸ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. III PZP 6/20.

²⁵⁹ M. Kuchnio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 394(2), (dostęp: 2021-12-02 14:54).

²⁶⁰ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 761.

²⁶¹ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1155-1176.

następuje, jeżeli od orzeczenia nie przysługuje środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia. Zażalenie poziome wyrażone w art. 394² k.p.c. będzie zatem innym środkiem zaskarżenia, co potwierdza także odesłanie z art. 394² § 2 k.p.c. do odpowiedniego stosowania przepisów art. 394 § 2 i 3 k.p.c. oraz przepisów art. 395-397 k.p.c. Zażalenie poziome do innego składu tego samego sądu wniesionego w trybie art. 394² k.p.c. przysługuje na następujące postanowienia:²⁶²

1. postanowienie o odrzuceniu apelacji;
2. postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego (zażalenie w tym trybie wynika z uwagi na możliwość wniesienia wniosku o profesjonalnego pełnomocnika z urzędu dopiero w postępowaniu apelacyjnym, z uwagi na jego rozpoznanie w II instancji ustawodawca wprowadził możliwość odwołania w niniejszej instancji);
3. postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego;
4. postanowienie sądu II instancji o zwrocie kosztów procesu postępowania apelacyjnego lub kasacyjnego. Od postanowienia o kosztach w zakresie postępowania zażaleniowego zażalenie w trybie art. 394² k.p.c.;
5. postanowienie o zwrocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu;
6. postanowienie o skazaniu świadka biegłego, strony, pełnomocnika strony oraz osoby trzeciej na grzywnę;
7. postanowienie o odmowie zwolnienia świadka lub biegłego od grzywny;
8. zarządzenie przymusowego doprowadzenia świadka na rozprawę, aresztowania świadka;
9. postanowienie sądu apelacyjnego w zakresie stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody, postanowienie o uznaniu wykonalności sądu polubownego lub ugody, stosownie do art. 1214 § 4 k.p.c.²⁶³.

Na gruncie poczynionych uwag należy podkreślić, iż zażalenie w trybie art. 394² k.p.c. nie przysługuje od postanowień wydanych na skutek rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu I instancji. Będzie to np. postanowienie wydane na skutek wniesionego zażalenia na postanowienie o kosztach procesu zamieszczone w treści wyroku sądu I instancji, jak postanowienie o kosztach zamieszczone w wyroku sądu II instancji, o ile ten dokonuje takiego rozstrzygnięcia za sąd I instancji. Zażalenie w trybie art. 394² k.p.c. nie przysługuje również na orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego, wydane przez sąd I instancji w następstwie uchylecia wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania²⁶⁴. Podobnie jak powyżej, zażalenie poziome do innego składu sądu II instancji nie będzie przysługiwało od postanowienia

²⁶² A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1018-1058.

²⁶³ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1018-1058.

²⁶⁴ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. art. 1-477(16)*, wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 394(2). (dostęp: 2021-12-02 14:55)

o sprostowaniu orzeczenia wydanego na podstawie art. 350 k.p.c. przez sąd II instancji. Zażalenie od wydanego w trybie art. 350 k.p.c. postanowienia sądu II instancji, nie będzie także przysługiwało do Sądu Najwyższego. W przypadku, kiedy postanowienie takie wpływa na sposób rozstrzygnięcia sprawy, z uwagi na co jest to przedmiotem postępowania kasacyjnego, postanowienie takie może być rozpoznane na zasadzie art. 397²¹ k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. Zażalenie w trybie art. 394² k.p.c., nie przysługuje także do sądu II instancji zwalniającego częściowo z kosztów sądowych²⁶⁵.

2.4. Wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia

Zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu cywilnym jest niedopuszczalne, art. 394³ § 1 k.p.c. Stosownie do art. 394³ § 2 k.p.c., za zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki postępowania, uważa się zaistniałe przypadki. Pierwszy przypadek, to gdy zażalenie drugie i zażalenie dalsze jest wnoszone na to samo postanowienie i przez tę samą osobę, art. 394³ § 2 pkt. 1 k.p.c. Drugi przypadek stanowi zażalenie wniesione na postanowienie, wydane co do wcześniejszego zażalenia wniesionego przez tę samą stronę, art. 394³ § 2 pkt. 2 k.p.c.²⁶⁶. Przepis art. 394³ k.p.c., jest nowym rozwiązaniem prawnym, wprowadzonym do prawa procesowego z zamiarem przeciwdziałania nadużywaniu prawa procesowego przez strony postępowania cywilnego. Regulacja wstrzymania wykonania zaskarżonego orzeczenia z art. 394³ k.p.c., ma na celu blokadę posługiwania się zażaleniem jako narzędziem do ciągłego odwlekania wydania rozstrzygnięcia w sprawie. W odpowiedzi na to, ustawodawca uregulował instytucję zapobiegającą przewlekaniu postępowania²⁶⁷.

Uzasadnienie zmian wprowadzonych w kodeksie postępowania cywilnego, podkreśla konieczność zidentyfikowania zażalenia wniesionego tylko dla zwłoki w postępowaniu. Celem uniknięcia rozbieżności w ocenie prawnej i zapewnieniu prawidłowego stosowania prawa ustalono, iż wniesione dla zwłoki zażalenie, to drugie i kolejne zażalenie, złożone przez tę samą osobę na to samo postanowienie, a także zażalenie wniesione na postanowienie wydane w wyniku czynności powstałych na skutek wniesienia przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia²⁶⁸.

Nadużycie prawa procesowego wyrażone w art. 4¹ k.p.c., odnosi się do nieczynienia z prawa użytku niezgodne z celem, do którego zostały ustanowione przepisy. Wykonywanie zatem prawa procesowego, pomimo iż jest podejmowane przez ustawodawcę, bywa sankcjonowane z uwagi na jego nadużycie. Poprzez nadużywanie prawa procesowego, należy

²⁶⁵ M. Kuchnio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 394(2), (dostęp: 2021-12-02 14:54)

²⁶⁶ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1115-1176.

²⁶⁷ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

²⁶⁸ Uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Druk Sejmowy Nr 3137, s. 41.

rozumieć wszelkie korzystanie zeń, w sposób odmienny od treści przepisów prawnych, z zamiarem innym niż ochrona prawa podmiotowego uprawnionego do korzystania z prawa procesowego. Szczególnie można wskazać na zasady następujące: zasada ekonomiki procesowej, zasada równości stron postępowania, uczciwości procesowej, ogólne zasady współżycia społecznego²⁶⁹.

Przesłanki wniesienia zażalenia tylko dla dalszej zwłoki zawarte w art. 394³ § 2 pkt. 1 i 2 k.p.c., występują jako pozytywne, o ile okoliczności danej sprawy nie wykluczają tej oceny. Ustawodawca zawarł domniemanie zażalenia wniesionego jedynie dla opóźnienia procesu, zawarte w przesłankach art. 394³ § 2 pkt. 1 i 2 k.p.c. Domniemanie to, obalone może być z uwagi na okoliczności sprawy, które mogą wykluczać przesłanki domniemania²⁷⁰.

Z uwagi na nadużywanie prawa procesowego, sankcją dla tego typu działań nie może być odrzucenie zażalenia. Wymagałoby to wydania nowego postanowienia o odrzuceniu zażalenia, co ponownie stanowi podstawę do wniesienia kolejnego zażalenia. Powstaje zatem kaskada zażaleń na kolejne postanowienia w tej samej sprawie. Żadne z nich nie stanowi faktycznie merytorycznego odwołania od rozstrzygnięcia, ale wskazuje na zamierzone działanie, którego celem jest właśnie wywołanie łańcucha zażaleń i w ten sposób – zablokowanie pracy. Skuteczne przerwanie łańcucha zażaleń wyrzucić może tylko brak reakcji sądu, pozbawiający stronę uprawnioną do podejmowania wszelkich czynności. Przerwanie łańcucha zażaleń odbywa się bez wydania w tej sprawie orzeczenia, z powstrzymaniem się sądu od podejmowania jakichkolwiek czynności względem zażalenia. Jedyne minimum w tym zakresie to powiadomienie strony o pozostawieniu w aktach sprawy zażalenia bez rozpoznania²⁷¹. Wobec powyższego, przyjęto na podstawie art. 394³ § 3 k.p.c., sankcję zażalenia, o którym mowa w art. 394³ § 1 k.p.c., i pozostawia się zażalenie w aktach bez rozpoznania, a Sąd nie podejmuje żadnych czynności. Przede wszystkim zażalenie wniesione dla zwłoki nie podlega przedłożeniu do rozpoznania sądowi właściwemu. Reguła ta odnosi zastosowanie także względem wszelkich innych pism złożonych wraz z zażaleniem. Jedną jedyną dodatkową czynność sądu z tym związana, jak już zostało wspomniane, to zawiadomienie o pozostawieniu w aktach sprawy zażalenia bez podejmowania żadnych czynności, dokonywane na podstawie art. 394³ § 4 k.p.c.²⁷². Rozwiązanie to przewidziane zostało w sankcji, art. 394³ § 3 k.p.c., zaczerpniętej z modelu zastosowanego w art. 64 § 1 k.p.a.²⁷³, którego właściwością jest pozostawienie zażalenia bez rozpoznania i bez podejmowania jakichkolwiek dalszych czynności. Na podstawie art. 394³ § 5 k.p.c., odpowiednie

²⁶⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 219-230.

²⁷⁰ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 879-880.

²⁷¹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1017-1058.

²⁷² J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 296-298.

²⁷³ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, (t.j. Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168).

zastosowanie (w zakresie rozpatrywania zażaleń wniesionych dla zwłoki), znajduje przepis art. 380 k.p.c., o rozpoznaniu postanowienia przez sąd II instancji w ramach kontroli instancyjnej, w przypadku wniesienia apelacji. Wówczas strona uprawniona może domagać się kontroli postanowień, co do których złożyła zażalenia, pozostawione w aktach sprawy bez rozpoznania. Zgodnie z trybem art. 380 k.p.c., sąd II instancji rozpoznaje postanowienia sądu I instancji, na wnioski uprawnionego, w zakresie, w którym nie podlegały one zaskarżeniu lecz miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Zatem co do zasady, stronie przysługuje prawo dochodzenia kontroli postanowień, niepodlegających zaskarżeniu w zakresie, w którym miały one wpływ na rozstrzygnięcie sprawy²⁷⁴.

Przedstawienie zażalenia sądowi II instancji odbywa się na podstawie art. 395 k.p.c., zgodnie z którym, po wniesieniu do sądu I instancji zażalenia, niezwłocznie zażalenie wraz z aktami przedkładane jest sądowi właściwemu do rozpoznania zażalenia, art. 395 § 1 k.p.c. W terminie tygodniowym, liczonym od dnia doręczenia stronie przeciwnej zażalenia, może ona wnieść do sądu odpowiedź na zażalenie. Jeżeli ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron, a także w przypadkach wskazanych w art. 394^{1a} § 1 pkt 6 k.p.c., termin należy liczyć od dnia wniesienia do sądu zażalenia. Wobec powyższego, w okoliczności, gdy zaskarżone zażaleniem postanowienie podlega doręczeniu tylko jednej stronie, termin tygodniowy, w którym można wnieść odpowiedź na zażalenie, liczyć należy od dnia w którym wniesiono zażalenie. Powyższą regułą stosuje się wobec postanowienia, art. 394^{1a} § 1 pkt 6 k.p.c., wydanego w przedmiocie: „skazanie świadka, biegłego, strony lub pełnomocnika strony, osoby trzeciej na karę grzywny”; „zarządzenie o przymusowym sprowadzeniu i aresztowaniu świadka” oraz „odmowa zwolnienia świadka i biegłego od kary grzywny”, a także „zwolnienia świadka od przymusowego doprowadzenia”²⁷⁵.

Stosownie zatem do obecnego stanu prawnego, za sprawą zmian dokonanych ustawą z 4 lipca 2019 roku, mamy do czynienia z odejściem od uprzednio funkcjonującej zasady, której badanie braków formalnych, odbywało się na dwóch płaszczyznach²⁷⁶. Obecnie mamy do czynienia z przekazaniem akt z zażaleniem, do sądu właściwego do rozpoznania zażalenia. Na podstawie art. 373 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c., sąd właściwy do rozpoznania zażalenia, bada je także pod względem spełnienia wymogów fiskalnych i formalnych. Sąd właściwy jest obecnie wyłącznie uprawniony do odrzucenia zażalenia, w którym skarżący nie uzupełnił braków

²⁷⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 779-808.

²⁷⁵ M. Kuchnio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 395, (dostęp: 2021-12-07 14:04).

²⁷⁶ Zob. A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1778-1779, i A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 153-159.

formalnych w postępowaniu naprawczym, należącym również do kompetencji sądu właściwego; sąd jest też uprawniony do odrzucenia zażalenia, które jest niedopuszczalne lub jeżeli zostało wniesione po terminie.

Nawiązując do art. 395 k.p.c. postanowienie sądu I instancji, odnośnie do art. 394 § 1, 394^{1a} § 3 i art. 394^{1b} k.p.c., badanie dopuszczalności zażalenia należy do sądu II instancji. Zażalenia na postanowienia wymienione w art. 394^{1a} § 1 k.p.c. podlegają badaniu przez sąd I instancji²⁷⁷.

Sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, analizuje to, czy zażalenie jest wniesione w celu spowodowania zwłoki w postępowaniu. Zażalenie podlega wyłącznie badaniu w zakresie dopuszczalności, stosownie do art. 394³ k.p.c.²⁷⁸.

Zgodnie zatem z art. 395 § 1 k.p.c. w przypadku wniesienia zażalenia, sąd I instancji przedstawia zażalenia wraz z aktami sądowi, właściwemu do rozpoznania zażalenia. W zależności zatem z jakim zażaleniem mamy do czynienia tj. czy z zażaleniem pionowym dewolutywnym, art. 394 § 1 k.p.c., czy z zażaleniem poziomym incydentalnym art. 394^{1a} § 1 k.p.c., sąd właściwy do rozpoznania zażalenia będzie sądem albo i albo II instancji²⁷⁹.

Stwierdzenie zasadności i dopuszczalności zażalenia przez sąd powoduje, iż przewodniczący składu orzekającego wydaje zarządzenie o doręczeniu zażalenia stronie przeciwnej. Po skutecznym stwierdzeniu doręczenia stronie przeciwnej zażalenia, jak również w pozostałych przypadkach wskazanych w przepisie art. 395 § 1 k.p.c. tj., kiedy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron, a także na podstawie art. 394 § 1 pkt. 5 k.p.c., po wniesieniu zażalenia bez doręczania go stronie przeciwnej następuje przekazanie sądowi właściwemu akt sprawy wraz z zażaleniem,²⁸⁰

Przepis art. 395 § 2 k.p.c. zakłada, że w przypadkach: zarzucenia zażalenia, nieważności postępowania lub w przypadku stwierdzenia, iż zażalenie jest na pewno uzasadnione, sąd który wydał postanowienie (zaskarżone zażaleniem), jest uprawniony do podjęcia (na posiedzeniu niejawnym) czynności uchylenia zaskarżonego postanowienia; tenże sąd jest również uprawniony do rozpoznania sprawy ponownie, w razie potrzeby. Sąd ten może wydać stosowne postanowienie, bez konieczności przesyłania akt sprawy organowi II instancji. Wydane w tym przedmiocie ponowne postanowienie podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych. Przepis art. 395 § 2 k.p.c., znajduje zastosowanie w zakresie zażalenia wnoszonego do Sądu Najwyższego, od postanowienia sądu II instancji, na zasadzie art. 394¹ § 3 k.p.c. Przepis

²⁷⁷ T. Szanciło (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, t. I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r. Lex/el, komentarz do art. 395 k.p.c.

²⁷⁸ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 857

²⁷⁹ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 298-299.

²⁸⁰ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1018-1058.

art. 395 § 2 k.p.c. stosuje się również z odpowiednim uwzględnieniem do postanowień poziomych, o których mowa w art. 394^{1a} k.p.c., a także art. 394² k.p.c.²⁸¹. Uprawnienie przewidziane w art. 395 § 2 k.p.c. do dokonania autokontroli wydanego postanowienia, jest wyjątkiem od zasady dwuinstancyjności postępowania. Wyjątek ten został unormowany z myślą o ekonomii i przyspieszeniu procesu sądowego. Autokontrola wydanego orzeczenia warunkowana jest dwiema przesłankami: oczywistą zasadnością zażalenia oraz zawarciem w treści zażalenia zarzutu nieważności postępowania. Przepis art. 395 § 2 k.p.c., uprawnia do uchylenia wydanego postanowienia jedynie sąd, który wydał postanowienie w drodze uwzględnienia zażalenia. Uchylenie postanowienia przez sąd, na podstawie art. 395 § 2 k.p.c., dokonywane jest z urzędu, a wniosek strony w tym przedmiocie nie jest wymagany. Przepis ten, z uwagi na swój charakter okazuje się wyjątkowy, nie podlega wykładni rozszerzającej ani stosowaniu na zasadzie analogii. Podlega on ścisłej wykładni. Natomiast z uwagi na zawartą w nim przesłankę nieważności postępowania, dopuszczalne jest jego stosowanie z urzędu, wobec czego można powiedzieć, że wpisuje się w wykładnię celowościową. Uwzględnienie zażalenia, z uwagi na oczywistą zasadność oznacza, że na pierwszy rzut oka dostrzegalne jest uchybienie poczynione przez sąd, który wydał orzeczenie. Postanowienie wydane w drodze art. 395 § 2 k.p.c., podlega zażaleniu na zasadach ogólnych, jednakże w przypadku samego tylko uchylenia postanowienia, zażalenie nie będzie przysługiwało. Wówczas będziemy mieli do czynienia z orzeczeniem o charakterze kasatoryjnym, niebędącym orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, nie jest ono ujęte wśród wymienionych w art. 394 § 1 k.p.c. przesłanek.²⁸² Orzeczenie takie również nie podlega uzasadnieniu²⁸³. Rozpoznanie na podstawie art. 395 § 2 k.p.c., zachodzi na posiedzeniu niejawnym, jednakże sąd może wyznaczyć rozprawę, art. 148 § 2 k.p.c.²⁸⁴. Na podstawie art. 395 § 2 k.p.c., w zakresie rozstrzygnięcia wydanego stronie, która wygrała proces, przysługują jej koszty postępowania zażaleniowego, art. 98 k.p.c.²⁸⁵.

Wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia nastąpić może na podstawie art. 396 k.p.c., uprawniającego sąd I instancji do wyrokowania w tej sprawie na posiedzeniu niejawnym. Sąd I instancji wstrzymać może wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu

²⁸¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. art. 1-477(16)*, wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 395, (dostęp: 2021-12-07 14:04).

²⁸² T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 225-226.

²⁸³ A. Góra-Błaszczykowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 153-159.

²⁸⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 779-808.

²⁸⁵ A. Góra-Błaszczykowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 153-159.

rozstrzygnięcia zażalenia. Z przepisu art. 396 k.p.c., wywnioskować można, że wniesienie zażalenia do sądu nie wywołuje automatycznie wstrzymania wykonania zaskarżonego postanowienia. Do wstrzymania wykonania zaskarżonego postanowienia, niezbędne jest wydanie przez sąd stosownego postanowienia w tym przedmiocie²⁸⁶. Wydane na podstawie art. 396 k.p.c., postanowienie o wstrzymaniu wykonania postanowienia, w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia, które nie podlega wykonaniu, jako tytuł zabezpieczający, zażalenie nie przysługuje²⁸⁷. Postanowienia sądowe skuteczne są z chwilą ogłoszenia, względnie doręczenia, art. 360 k.p.c. Wniesienie zażalenia do sądu, nie wstrzymuje wykonalności postanowienia, a jedynie jego prawomocność. Wniosek o wstrzymanie wykonalności zaskarżonego postanowienia wymaga dla uprawdopodobnienia okoliczności, że w wyniku wykonania postanowienia strona poniesie szkodę. Rozpatrzenie wniosku o wstrzymanie wykonalności postanowienia, następuje z uwzględnieniem przesłanek art. 414 k.p.c., o wstrzymaniu wykonania wyroku. Ustawodawca nie przytacza kryteriów uwzględnienia wniosku, wydaje się jednak w pełni zasadnym twierdzenie, że wniosek należałoby uwzględnić, jeżeli strona poniosłaby szkodę, a argumenty zażalenia okazałyby się zniweczone²⁸⁸. Ponadto warto wskazać, iż warunkiem uwzględnienia wniosku będzie z pewnością stwierdzenie jego dopuszczalności na podstawie obowiązujących przepisów prawa, dochowanie wymogów formalnych i fiskalnych wniosku. Sąd rozpatrując wniosek ocenia argumenty w sposób swobodny, przy czym warto przypomnieć, że nie jest to w żadnym wypadku ocena dowolna sądu. Literatura przedmiotu podnosi, iż rozpatrzenie uwzględnienia wniosku w tym przedmiocie, powinno następować, zważywszy zwłaszcza na takie okoliczności jak udaremnienie celu zażalenia, poniesienie przez stronę szkody, a zwłaszcza kiedy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że strona działa z zamiarem opóźnienia postępowania sądowego²⁸⁹.

Skład sądu rozpoznającego zażalenie, stosownie do art. 397 § 1 k.p.c., stanowi zasadę, że w postępowaniu zażaleniowym sąd orzeka w składzie trzech sędziów. Wyjątki od tej normy stanowią rozpoznanie zażalenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym, rozpoznanie zażalenia w postępowaniu klauzulowym, a konkretnie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu, które to postanowienie wydaje sąd w składzie jednoosobowym. Podstawą wydania postanowienia w składzie jednoosobowym w przytoczonych

²⁸⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 295.

²⁸⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2009 r., sygn. i CZ 83/09.

²⁸⁸ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1115-1176.

²⁸⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 295.

powyżej okolicznościach jest art. 505³⁸ k.p.c.²⁹⁰. Przeważnie sąd dokonuje rozpoznania zażalenia na posiedzeniu niejawnym, korzystając z uprawnień art. 148 § 2 k.p.c.

Równie dobrze sąd może wyznaczyć rozprawę, na której rozpozna zażalenie. Niezależnie od okoliczności rozpoznania zażalenia, skład sądu zażaleniowego zawsze pozostaje trzyosobowy. Sąd zażaleniowy sporządza uzasadnienie wydanego w sprawie postanowienia kończącego z urzędu, art. 397 § 2 k.p.c. Jeżeli zapadło oddalenie zażalenia przez sąd lub zmiana postanowienia, w drodze wniesionego zażalenia, sąd sporządza uzasadnienie tylko na wniosek o doręczenie wydanego w sprawie postanowienia z uzasadnieniem, art. 397 § 2 k.p.c. Uzasadnienie z urzędu sąd sporządza tylko w przypadku wydania orzeczenia kasatoryjnego, po czym wydawane jest zarządzenie o doręczeniu stronom postępowania, wydanego postanowienia wraz z uzasadnieniem. Zbiór przepisów o zażaleniu nie jest wyczerpujący, wobec czego ustawodawca celem dopełnienia regulacji, odsyła na podstawie art. 397 § 3 k.p.c., do stosowania odpowiednio przepisów o postępowaniu apelacyjnym²⁹¹.

W postępowaniu zażaleniowym prowadzonym przez sąd II instancji, wymaga uwzględnienia przez sąd okoliczność braku przesłanek do odrzucenia pozwu i stwierdzenia nieważności postępowania sądowego. O kosztach postępowania sąd II instancji w postępowaniu zażaleniowym orzeka, jeżeli wydane orzeczenie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c.²⁹². Zażalenie złożone na postanowienie, które nie funkcjonuje w obrocie prawnym, podlega oddaleniu jako bezprzedmiotowe²⁹³.

Odpowiednie zastosowanie przepisów działu drugiego o zażaleniach, na podstawie art. 398 k.p.c., stosuje się do zarządzeń przewodniczącego. Stosowanie przepisów o zażaleniu do zarządzeń przewodniczącego nie dotyczy kwestii dopuszczalności wniesienia zażalenia. Odpowiednie stosowanie dotyczy kwestii istotnych²⁹⁴. Na podstawie art. 398 k.p.c., odpowiednie stosowanie przepisów o zażaleniu ma zastosowanie do zarządzeń w kwestiach innych niż sama dopuszczalność zażalenia. Podstawą niniejszego wniosku jest przepis art. 394 § 1 k.p.c. o dopuszczalności zażalenia. Zatem w przypadku dopuszczalności zażalenia na zarządzenie przewodniczącego zastosowanie znajdują odpowiednio przepisy art. 395 k.p.c., w zakresie podjęcia działań i art. 397 k.p.c., w zakresie rozpoznania zażalenia²⁹⁵.

²⁹⁰ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 103.

²⁹¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 227-228.

²⁹² A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

²⁹³ A. Góra-Błaszczykowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1778-1779.

²⁹⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 779-808.

²⁹⁵ A. Góra-Błaszczykowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1778-1779.

Zastosowanie w postępowaniu zażaleniowym znajdują przepisy art. 394-398 k.p.c. Na zasadzie art. 397 § 3 k.p.c., znajdują zastosowanie odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym, wśród których znajduje się kolejne odesłanie do stosowania w zakresie nieuregulowanym, przepisów o postępowaniu przed sądem I instancji. Uzasadnienie względem postanowień, które zapadają na posiedzeniu niejawnym, wydawane jest wyłącznie na żądanie strony, dokonane w wyznaczonym tygodniowym terminie, przy czym postanowienie musi być zaskarżalne w świetle prawa. Termin tygodniowy liczony jest w tym przypadku od sporządzenia uzasadnienia, po czym następuje doręczenie stronie postanowienia wraz z uzasadnieniem, stosownie do przepisu art. 357 § 1 k.p.c. Stosownie do art. 357 § 5 i 6 k.p.c., sąd przy wydaniu postanowienia, może podać zasadnicze powody rozstrzygnięcia sprawy, celem usprawnienia postępowania sądowego. Sąd ma możliwość także odstąpić od uzasadnienia postanowienia, jeżeli wydane w sprawie postanowienie uwzględnia w całości żądanie strony, zawarte we wniosku. Wydając postanowienie, sąd odpowiednio do treści wniosku strony, powołuje się na jego treść. Instytucja zażaleń poziomych ma na celu usprawnienie postępowania sądowego. Zażalenia rozpatrywane są przez inny skład tego samego sądu²⁹⁶. Zażalenie w postępowaniu cywilnym nie jest zasadniczo obwarowane dużą ilością formalności, którym należy sprostać, celem skutecznego odwołania. Apelacja stanowi na tym tle znacznie bardziej sformalizowany środek odwoławczy od zażalenia. Odpowiednio do art. 394 § 3 k.p.c., zażalenie musi spełniać wymagania przypisane pismu procesowemu, wskazując zaskarżone postanowienie wraz z wnioskiem o uchylenie postanowienia lub jego zmianę. Należy także zawrzeć w zażaleniu uzasadnienie, uwzględniając w przypadku zaistnienia okoliczności nowe fakty lub dowody. Termin na wniesienie zażalenia jest tygodniowy. Liczony jest od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, a w przypadku odstąpienia od uzasadnienia, termin należy liczyć od dnia ogłoszenia postanowienia. W przypadku doręczenia postanowienia, na podstawie przepisów prawa, termin liczony jest od dnia doręczenia, stosownie do art. 394 § 2 k.p.c.²⁹⁷.

2.5. Podsumowanie

Podsumowując wywody w kontekście zażalenia, należy wskazać, iż jest to środek odwoławczy o charakterze represyjno-prewencyjnym. Stwierdzenia wymaga, iż instytucja zażalenia pełni w swojej istocie funkcję gwarancyjną dla poprawnego postępowania sądowego. W drodze instytucjonalnej kontroli orzeczenia, zażalenie, ma na celu wyeliminowanie błędu. Rola zażalenia w postępowaniu, jest tym bardziej istotna, iż odnosi się w większości przypadków do szeregu orzeczeń rozstrzygających pośrednie kwestie, nierozstrzygających sprawy co do istoty. W tym

²⁹⁶ A. Cempura, A. Kasolik, *op.cit.*, s. 505-506.

²⁹⁷ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 305.

właśnie aspekcie zażalenie jest środkiem subsydiarnym, stanowiącym uzupełnienie postępowania w stosunku do środka odwoławczego, którym jest apelacja.

Prawo strony do zaskarżenia orzeczenia sądu I instancji, w związku z art. 78 i 176 Konstytucji RP, stanowi o istocie zagwarantowania sprawiedliwości proceduralnej²⁹⁸. W tym kontekście model zażalenia pionowego, charakteryzuje się większą możliwością wyeliminowania błędu, ponieważ za sprawą przeniesienia do wyższej instancji, wyspecjalizowanej w funkcji kontrolnej, lepiej realizowane są gwarancje procesowe. Zapewnienie przez ustawodawcę możliwości zaskarżenia orzeczenia sądu I instancji w przypadku uregulowania modelu zażaleniowego w postępowaniu cywilnym, nie narusza zarówno istoty tego środka zaskarżenia, jak i adekwatności środka zaskarżenia²⁹⁹. Niemniej jednak regulacje odnoszące się do prawa strony do zaskarżenia orzeczenia muszą ściśle konkretyzować te prawa³⁰⁰. Wprowadzone zmiany w przemodelowanym systemie zażaleniowym, w kontekście ograniczeń procesowych stron, na podstawie przeprowadzonych badań, pozwalają stwierdzić, iż są uzasadnione ze względu na sprawność postępowania. Ustawodawca zachował stosowną równowagę w sformalizowaniu tego środka.

Rozwiązanie ustawodawcy w postaci zażalenia poziomego, w kontekście przeprowadzonych badań należy ocenić dobrze. W szczególności wśród grupy badanych podkreślono, iż ma to znaczenie ze względu na szybkość postępowania. Zażalenia nie tylko mogą być szybciej rozpoznawane, ale całe postępowanie również jest sprawniej zakończone. Podkreślenia wymaga również, iż zażalenie przestało być narzędziem służącym do przewlekania postępowania, albowiem odpadła przyczyna przedłużającego się rozpoznania zażalenia, powiązana z każdorazową koniecznością wysyłania akt do sądu II instancji, w okoliczności gdy faktyczne rozpoznanie zażalenia i wydanie w tym przedmiocie orzeczenia, nie wiązało się w większości przypadków ze szczególnym nadmiarem pracy. Ustawodawca ograniczył tym samym model klasycznego dewolutywnego zażalenia, art. 394 k.p.c., do postanowień kończących postępowanie w sprawie i wskazanych w katalogu najbardziej istotnych kwestii mających wpływ na przebieg dalszego procesu. Również i w tym miejscu wyniki przeprowadzonych badań potwierdzają tezę, iż zmiany są uzasadnione. Pozostawienie kwestii rozpatrywania postanowień incydentalnych innemu składowi sądu I instancji, porządkuje postępowanie. Negatywny jednak skutek tego rodzaju zmiany jest taki, że ustawodawca swojego celu do końca nie osiągnął, albowiem na rzecz sprawności postępowania obciążone zostały dodatkowo rozpatrywaniem zażeń poziomych, referaty sędziów I instancji. Zatem, w związku z i tak sporym nakładem

²⁹⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 1999 r., sygn. akt SK 11/99.

²⁹⁹ T. Szanciło (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, t. I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r., s. 1655-1711.

³⁰⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lutego 2004 r., sygn. akt P 11/02.

pracy, występuje konieczność rozpatrywania zażaleń w repertorium „Cz”, a w konsekwencji przeważającej części zażaleń, które wpływają do sądu.

Warto zwrócić uwagę, że w obecnym stanie prawnym, art. 394^{1a} § 1 pkt 12 k.p.c., uprawnia sąd I instancji do odrzucenia zażalenia. To jednak dotyczy tylko sytuacji kiedy zażalenie wniesione jest na postanowienie niezaskarżalne³⁰¹. Przyglądając się nowelizacji art. 394^{1a} § 1¹ k.p.c.,³⁰² ustawodawca wprowadza nową kompetencję, iż sąd który wydał zaskarżone postanowienie, uprawniony jest do odrzucenia w składzie jednego sędziego, zażalenia spóźnionego, nieopłaconego lub z innych przyczyn niedopuszczalnego, a także, jeżeli strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie braków formalnych³⁰³.

Ustawodawca za sprawą nowelizacji z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, wprowadził zasadę porządkującą wątpliwości związane z tym, czy w niektórych przypadkach zażalenie przysługuje do sądu II instancji, czy innego składu sądu I instancji, stanowiąc w art. 394 § 4 k.p.c., że co do zasady obowiązuje zasada dewolutywności³⁰⁴.

Niewątpliwie, całkowicie nowym rozwiązaniem jest regulacja art. 394³ k.p.c., mająca na celu przeciwdziałanie nadużywaniu prawa procesowego. Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, iż bardzo częstym zjawiskiem w sądach rejonowych było nadużywanie prawa procesowego poprzez wykorzystywanie zażalenia do wydłużania postępowania. Składanie coraz to nowych i kolejnych zażaleń, niekiedy prowadziło do nadmiernego rozbudowania postępowania, a w efekcie do niemalże całkowitego zablokowania procesu³⁰⁵. Problem ten został osiągnięty na gruncie obecnego modelu postępowania zażaleniowego. Ustawodawca w sposób jasny wyartykułował, iż składanie zażaleń służących przewlekaniu postępowania, jest niedopuszczalne. Zagadnienie to stanowiło o tyle istotny problem w poprzednim modelu postępowania zażaleniowego, że ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie sankcji, w postaci pozostawienia tego typu pisma w aktach sprawy bez nadania mu dalszego biegu. Pośrednio wyeliminowana została potrzeba wydania w tym przedmiocie kolejnego postanowienia o odrzuceniu zażalenia. Zarządzenie wydane w przedmiocie pozostawienia pisma bez nadania dalszego biegu nie wymaga uzasadnienia.

³⁰¹ P. Rylski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, art. 394^{1a} k.p.c., Beck Online Komentarze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r.

³⁰² Ustawa o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 marca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 614).

³⁰³ Ustawa o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 marca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 614).

³⁰⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2021 r. III CZP 17/20.

³⁰⁵ T. Szanciło (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r., Lex/El, komentarz do art. 394³ k.p.c.

Rozdział III Skarga Kasacyjna

3.1. Uwagi wprowadzające

Instytucja kasacji uregulowana w kodeksie postępowania cywilnego z 1930 r.³⁰⁶ spełniała rolę zwyczajnego środka odwoławczego do Sądu Najwyższego. Kasację można było wnieść od wyroków nieprawomocnych oraz nieprawomocnych postanowień wydanych przez sądy II instancji kończących postępowanie. Za sprawą zmiany przepisów postępowania w sprawach cywilnych w 1950 r.³⁰⁷ zniesiono dotychczas obowiązujący system trzech instancji, zastępując go systemem dwuinstancyjnym recypowanym do kolejnych aktów prawnych, w tym kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r. Zniesiono instytucję apelacji i kasacji, wprowadzając instytucję rewizji odpowiadającą cechom ówczesnej kasacji. Rewizja mogła zostać wniesiona zarówno od orzeczenia sądu wojewódzkiego do sądu powiatowego, jak i od orzeczenia sądu wojewódzkiego do Sądu Najwyższego. Kodeks postępowania cywilnego z 1964 r. zawierał ponadto instytucję środka zaskarżenia, w postaci rewizji nadzwyczajnej. Skarga nadzwyczajna przysługiwała od orzeczeń prawomocnych kończących postępowanie w sprawie, do Sądu Najwyższego. Prawo odwołania się skargą rewizyjną nie przysługiwało stronom postępowania. Środkiem tym posługiwać mogli się jedynie: Minister Sprawiedliwości, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Minister Pracy oraz Minister Płacy i Spraw Socjalnych. Podstawą wniesienia rewizji nadzwyczajnej było rażące naruszenie prawa lub interesu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Rewizją nadzwyczajną, można było także skarżyć samo uzasadnienie orzeczenia, jeżeli uzasadnienie to naruszało interes Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej lub jeżeli uzasadnienie rażąco naruszało cześć lub prawo strony postępowania³⁰⁸.

Skarga kasacyjna, to środek odwoławczy o charakterze tzw. nadzwyczajnym. Przysługuje do Sądu Najwyższego od prawomocnych orzeczeń sądu II instancji. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym nie jest sądem III instancji merytorycznie rozpoznającym po raz trzeci sprawę. Przede wszystkim postępowanie kasacyjne, uwarunkowane jest interesem o charakterze publicznym, dlatego też postępowanie kasacyjne prowadzone jest w sprawach, w których wymagane jest to, z uwagi na interes publiczny. Skarga kasacyjna nie służy do merytorycznego rozpoznawania sprawy w postępowaniu. Do środków takich należy, co do zasady, zażalenie i apelacja. W postępowaniu ze skargi kasacyjnej, istotę stanowi zapewnienie ochrony interesowi publicznemu, zapewnienie jednolitości wykładni prawa. Sąd Najwyższy jako konstytucyjny organ państwa pełni funkcję nadzorczą nad wykładnią i interpretacją prawa,

³⁰⁶ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. - Kodeks Postępowania Cywilnego, (Dz.U. 1930 nr 83 poz. 651).

³⁰⁷ Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych., (Dz.U. 1950 nr 38 poz. 349).

³⁰⁸ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

stosowaniem prawa przez sądy i kształtowaniem się praktyki sądowej. W drodze skargi kasacyjnej, następuje ochrona interesu publicznego, rozstrzygane są na tle skargi, rozbieżności w orzecznictwie i zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości. Istotną kwestię może stanowić np. orzeczenie wydane w postępowaniu, względem którego zachodzi nieważność postępowania. Partykularny interes strony postępowania może być uwzględniony w zakresie, w jakim stanowi podstawę uzasadniająca interes o charakterze publicznym³⁰⁹.

3.2. Podstawy wydania skargi kasacyjnej

Dopuszczalność skargi kasacyjnej, znajduje swoje uregulowanie w art. 398¹ k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego przysługuje od prawomocnego wyroku sądu II instancji lub prawomocnych postanowień sądu II instancji, w przedmiocie odrzucenia pozwu albo o umorzeniu postępowania, które to postanowienia są kończącymi w sprawie orzeczeniami, art. 398¹ § 1 k.p.c. Uprawnione do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego, na podstawie art. 398 § 1 k.p.c., są: strona, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Prokurator. Stosownie do art. 398 § 2 k.p.c., w zakresie w jakim skargę kasacyjną wniosła strona wyłączona, jest możliwość wnoszenia skargi przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka i Prokuratora³¹⁰.

Poza powyżej wskazanymi przypadkami, skarga kasacyjna przysługuje także: na podstawie art. 1207 § 2 k.p.c., w sprawach o uchylenie wyroku sądu polubownego; na podstawie art. 479³⁵ § 2 k.p.c., w sprawach z zakresu postępowania ochrony konkurencji i konsumentów; oraz na podstawie art. 519¹ k.p.c., skarga kasacyjna dopuszczalna jest od prawomocnych postanowień sądu II instancji wydawanych w postępowaniach nieprocesowych. Natomiast skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna od wyroku sądu II instancji o uchyleniu wyroku organu I instancji i przekazaniu sprawy temu samemu sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Stosownie do art. 394¹ § 1¹ k.p.c., w przypadku wydania przez sąd II instancji orzeczenia o uchyleniu wyroku sądu I instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Co do zasady, jeżeli mamy do czynienia z częściowym uchyleniem wyroku w sprawie, to wówczas dopuszczalność skargi kasacyjnej przysługuje w zakresie, w jakim orzeczenie się uprawomocniło³¹¹.

Omawiając dopuszczalność skargi kasacyjnej należy wyczerpująco wskazać przesłanki, które muszą się spełnić jednocześnie, a będą nimi: wyczerpanie przez stronę uprawnioną dwuinstancyjnego postępowania przed sądem, istnienie prawomocności wyroku lub

³⁰⁹ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 824-825.

³¹⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 236.

³¹¹ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

postanowienia, od którego można wnieść skargę kasacyjną, a orzeczenie musi być orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie³¹². Skargą kasacyjną można zaskarżyć wyroki sądu II instancji, kończące postępowanie: o oddaleniu apelacji lub o zmianie zaskarżonego wyroku I instancji; od wyroku częściowego, wyroku wstępnego uzupełniającego, ponadto przysługuje ona od wyroku wstępnego sądu I instancji, oddalającego apelację. Następnie skarga kasacyjna przysługuje od wyroku łącznego wydanego na podstawie art. 219 k.p.c., od wyroku częściowego, od wyroku wydanego w trybie art. 351 k.p.c., czyli tzw. wyroku uzupełniającego, o ile wyrok ten nie jest wyrokiem o charakterze kasatoryjnym, czyli takim w drodze którego następuje przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia przez ten sąd. Z oczywistych przyczyn nie można mówić o wyrokach zaocznych, ponieważ wyroki te nie mają miejsca w postępowaniu apelacyjnym³¹³.

Na konkretny wyrok osoba uprawniona może w piśmie wnieść wyłącznie jedną skargę kasacyjną. Strona, której żądanie procesowe zostało w całości utrzymane, nie przysługuje skarga kasacyjna.

Wydane przez sąd II instancji prawomocne postanowienia, zaskarżalne w drodze skargi kasacyjnej, to postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania, art. 398¹ § 1 k.p.c. Odnosząc się do postanowień wydanych w przedmiocie odrzucenia pozwu albo wydanych w przedmiocie umorzenia postępowania, należy uwzględnić, iż zakresem tym objęte są zarówno postanowienia sądu II instancji o odrzuceniu pozwu albo umorzeniu postępowania, jak i postanowienia sądu II instancji o oddaleniu zażalenia na postanowienie sądu I instancji o odrzuceniu pozwu lub umorzeniu postępowania. Co do zasady uwzględnienia wymaga także orzeczenie zmieniające postanowienie sądu I instancji wydane w oparciu o art. 222 k.p.c. o oddaleniu zarzutów formalnych, których uwzględnienie uzasadnia odrzucenie pozwu. Zaskarżalności w drodze skargi kasacyjnej podlega także orzeczenie wydane na skutek odrzucenia apelacji, na podstawie którego nastąpiło uchylenie wyroku zaskarżonego apelacją, a pozew uległ procesowemu odrzuceniu³¹⁴.

Kolejne zaskarżalne w drodze skargi kasacyjnej są postanowienia o oddaleniu zażalenia na postanowienie sądu I instancji odrzucające pozew. Od postanowienia sądu II instancji o oddaleniu zażalenia na postanowienie sądu I instancji odrzucające pozew, przysługuje skarga kasacyjna. Rozstrzygnięcie to, jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. Wydanie postanowienia w tym przedmiocie następuje w drodze rozpoznania zażalenia na postanowienie

³¹² A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 431-432.

³¹³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 236-237.

³¹⁴ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1352-1353.

sądu I instancji zawierając się w zakresie dyspozycji art. 398¹ § 1 k.p.c.³¹⁵. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego skarga kasacyjna przysługuje na postanowienie sądu II instancji odrzucające odwołanie z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej³¹⁶.

Procesowo legitymowani do wniesienia skargi kasacyjnej, są strony postępowania, art. 398¹ k.p.c., współuczestnicy sporu na zasadzie art. 73 k.p.c., a także interwenienci uboczni, art. 79 k.p.c. Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka stosownie do art. 398¹ § 2 k.p.c., a także organizacje pozarządowe zgodnie z art. 62 k.p.c. w zw. z art. 60 § 2 k.p.c., rzecznik konsumentów na zasadzie art. 634 k.p.c. w zw. z art. 60, § 2 k.p.c., inspektor pracy art. 632 k.p.c. w zw. z art. 60 § 2 k.p.c.

Sama instytucja skargi kasacyjnej, ma na celu zapobieganie mnożeniu skargi kasacyjnej w tym samym zakresie, w którym została wniesiona przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich. Stosownie do art. 398¹ § 2 k.p.c. skargę kasacyjną mogą wnieść wymienione powyżej podmioty niezależnie od wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę, o ile zakresem tym nie objęta jest skarga tych podmiotów. Wyżej wymienione podmioty uprawnione są na podstawie art. 398¹ § 2 k.p.c., wnieść skargę kasacyjną w zakresie w jakim nie została wniesiona przez stronę postępowania procesowego. W przypadku odrzucenia skargi kasacyjnej strony, pozostałe podmioty uprawnione są do jej wniesienia³¹⁷.

W celu skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej konieczne jest sporządzenie i złożenie jej przez profesjonalnego pełnomocnika. Jest to tzw. przymus adwokacko – radcowski. Przymus adwokacko radcowski wynika z art. 87¹ k.p.c., z wyłączeniem w stosunku do osób objętych dyspozycją, art. 87¹ § 2 k.p.c. Przymus adwokacko – radcowski obejmuje także czynności w postępowaniu międzyinstancyjnym, czyli czynności powiązanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, a podejmowanych w sądzie niższej instancji, art. 87¹ § k.p.c. Konieczność występowania profesjonalnego pełnomocnika, ma na celu zapewnienie prawidłowego toku związanego z podejmowaniem czynności procesowych. Dla zapewnienia prawidłowej ochrony, Sąd Najwyższy uprawniony jest do zwrócenia się do Prokuratora Generalnego o pisemne zajęcie stanowiska w przedmiocie skargi kasacyjnej i do odpowiedzi na tę skargę. Stanowisko prokuratora w sprawie, jest prezentowane przez niego w przeciągu trzydziestu dni. W celu zapewnienia należytej ochrony praworządności, ochrony interesu publicznego, a także ochrony praw obywatelskich prokurator bierze udział w postępowaniu kasacyjnym³¹⁸.

³¹⁵ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

³¹⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2011 r., sygn. II UZ 38/11.

³¹⁷ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-879.

³¹⁸ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 831.

Znaczące ograniczenia skargi kasacyjnej, w zakresie jej dopuszczalności, znajdują swoje umocowanie w art. 398² § 1-3 k.p.c., w zakresie postępowania procesowego i w art. 519¹ k.p.c., w zakresie postępowania nieprocesowego³¹⁹. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w następujących sprawach:

1. o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu niższa jest od pięćdziesięciu tysięcy złotych;
2. sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu sporu jest niższa od dziesięciu tysięcy złotych;
3. w sprawach rozwodowych, alimentacyjnych, w zakresie czynszu, najmu dzierżawy, ochrony posiadania, jak również dotyczących kar porządkowych, z zakresu świadectwa pracy i powiązanych z tym roszczeń, a także w sprawach o deputaty i odpowiadające im ekwiwalenty;
4. z zakresu spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym;
5. od wyroków stwierdzających nieistnienie małżeństwa, unieważnienie małżeństwa - jeżeli jedna ze stron postępowania po uprawomocnieniu się orzeczenia zawarła związek małżeński, art. 398² § 3 k.p.c.;
6. na podstawie art. 398² § 4 k.p.c., od wyroków oddalających powództwo w trybie art. 191¹ k.p.c., skarga kasacyjna w niniejszych sprawach pozostawiona jest w aktach bez podejmowania żadnych dodatkowych czynności³²⁰.

Natomiast niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje w sprawach:

1. w przedmiocie prawa o ubezpieczeniach społecznych, o prawo do przyznania i wstrzymania emerytury lub renty, o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego;
2. w sprawach z zakresu regulacji energetyki, prawa telekomunikacyjnego, prawa pocztowego, prawa ochrony konkurencji, a także prawa transportu kolejowego;
3. w sprawach odszkodowawczych na podstawie powstałej szkody, przez wydanie niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia, art. 398² § 1 k.p.c.

Sprawy z zakresu prawa majątkowego i niemajątkowego nie znajdują ujednolicenia terminologicznego na gruncie kodeksu postępowania cywilnego. Kryterium podziału praw podmiotowych, na te o charakterze majątkowym i niemajątkowym, zależy w głównej mierze od rodzaju interesu prawnego w dochodzeniu swojego prawa, a konkretnie, czy jest to interes o charakterze majątkowym. Na gruncie obowiązujących przepisów prawa, należy przyjąć, że

³¹⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Sporządzanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 116-133.

³²⁰ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 826-827.

do praw majątkowych zalicza się prawa rzeczowe, wierzytelności, prawo majątkowe małżeńskie, a także znaczną część praw własności intelektualnej. Prawami niemajątkowymi należy objąć prawa o charakterze rodzinnym niemajątkowym i prawa o charakterze osobistym. Skarga kasacyjna jest dopuszczalna zarówno w sprawach o charakterze niemajątkowym, jak i w sprawach, w których jednocześnie dochodzone są prawa o charakterze majątkowym i niemajątkowym. Skarga kasacyjna dopuszczalna jest także w sprawach o ustalenie albo ukształtowanie stosunku prawnego, pod warunkiem, że należy zwrócić uwagę czy mamy do czynienia z prawami o charakterze majątkowym, czy niemajątkowym. W zakresie dochodzenia praw o charakterze majątkowym zastosowanie znajduje odpowiednio art. 398² § 1 k.p.c. o ograniczeniu skargi kasacyjnej³²¹.

Podstawę skargi kasacyjnej strona może oprzeć o naruszenie prawa materialnego, z uwagi na jego błędną wykładnię lub z uwagi na niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego, (stosownie do art. 398³ § 1 k.p.c., zgodnie z art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c.). Strona również może oprzeć podstawę skargi kasacyjnej na naruszeniu przepisów prawa procesowego (stosownie do art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c.). Dzieje się tak w przypadku uchybienia, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy³²². Prokuratorowi Generalnemu przysługuje na podstawie art. 398³ § 2 k.p.c., uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w oparciu o przesłanki przytoczone w art. 398³ § 1 k.p.c., o ile w drodze wydania orzeczenia naruszone zostały podstawowe zasady porządku prawnego. Zgodnie z art. 398³ § 2 k.p.c., uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej przysługuje Rzecznikowi Praw Obywatelskich, w przypadku wydania orzeczenia naruszającego konstytucyjne wolności lub prawa człowieka i obywatela, a Rzecznikowi Praw Dziecka w przypadku naruszenia praw dziecka w drodze wydania orzeczenia³²³. Jednakże zarzuty w przedmiocie ustaleń faktycznych lub w zakresie oceny dowodów nie mogą stanowić bazy skargi kasacyjnej (co jest podstawą art. 398³ § 3 k.p.c.)

Utrwalone w judykaturze stanowisko głosi, że podstawę skargi kasacyjnej stanowią wskazane przepisy prawa, których obraza nastąpiła w wydanym orzeczeniu. Obowiązkiem strony skarżącej jest wskazanie tych przepisów w skardze. Zadaniem Sądu Najwyższego nie jest w drodze przeprowadzania postępowania kasacyjnego, konkretyzowanie treści zarzutów skargi kasacyjnej w zakresie podstawy prawnej. Zarzuty w skardze kasacyjnej powinny być zawarte przez stronę skarżącą, w sposób skonkretyzowany i wyszczególniony, w celu uniknięcia przez Sąd Najwyższy wyszukiwania uchybień w materiale sprawy. Treść skargi kasacyjnej powinna odnosić się do zakresu zaskarżenia, określając zakres orzeczenia sądu II instancji, który stanowi

³²¹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

³²² G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 323-324.

³²³ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Sporządzanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 166-133.

przedmiot zaskarżenia. W postępowaniu kasacyjnym, przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy staje się określenie zakresu zaskarżenia orzeczenia sądu II instancji oraz wskazanie szczegółowo podstawy zaskarżenia. Uzasadnienie skargi kasacyjnej powinno uwzględniać w swojej treści wyszczególnienie naruszonego przepisu prawa materialnego z odniesieniem się do okoliczności jego naruszenia lub przytoczenie pominiętych albo mylnie zastosowanych przepisów prawa procesowego³²⁴.

Podstawa naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię albo niewłaściwe zastosowanie zawarta w art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c. nie musi być istotna dla swojej zasadności z punktu widzenia rezultatu sprawy. Błąd w wykładni prawa wynika z zastosowania normy prawa, która w świetle prawa nie istnieje. Błąd w wykładni prawa może wynikać z mylnego rozumowania i nieprawidłowego zrozumienia przepisu prawa. Błędne zastosowanie przepisu prawa to tzw. błąd w subsumpcji prawa, poprzez błędne przyjęcie podstawy prawnej w stosunku do zaistniałego stanu faktycznego³²⁵. Skuteczność zarzucenia naruszenia prawa materialnego zależy od poprawności poczynionych ustaleń co do faktów przez sąd apelacyjny. Zarzut możliwy jest bowiem tylko wówczas, gdy ustalony stan faktyczny sądu II instancji nie budzi wątpliwości pod względem kompleksowości³²⁶. Zarzuty skargi kasacyjnej mogą się odnosić zarówno do błędnej wykładni jak i do niewłaściwego zastosowania przepisu prawnego. Treść skargi kasacyjnej wymaga: po pierwsze wykazania błędnej wykładni przepisu prawa dokonanej przez sąd II instancji, a po drugie wykazania, że w oparciu o wadliwie dokonaną wykładnię, zastosowano niewłaściwie przepis prawa, ponieważ na skutek błędu przytoczony przepis prawa nie powinien zostać zastosowany. W przypadku zaś dokonania poprawnej wykładni prawa, przedmiotowy przepis nie znalazłby zastosowania, a w drodze prawidłowej wykładni zastosowano by inny przepis prawa³²⁷.

Ustalenia faktyczne sądu II instancji stanowiące wnioski o charakterze generalnym o zaistniałym biegu wydarzeń, podlegają subsumpcji do normy prawa materialnego. Powstaje zatem pytanie czy poprawne ustalenie stanu faktycznego poczynione przez sąd II instancji znajduje odpowiednie odzwierciedlenie w zastosowanej normie prawa materialnego w drodze stosowania subsumpcji. Błąd sądu w tym zakresie pozostaje w zakresie dyspozycji art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c.³²⁸.

³²⁴ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1362-1363.

³²⁵ A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 451-456.

³²⁶ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 259.

³²⁷ A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 451-456.

³²⁸ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-173.

Zawarta w art. 398³ § 1 k.p.c. podstawa wniesienia skargi kasacyjnej zawiera oddzielone przedmiotowo od siebie dwa różne rodzaje naruszeń prawa materialnego. Pierwsze naruszenie, to błędne rozumowanie treści przepisu prawa materialnego lub znaczenia tego prawa; drugie, to błędne subsumowanie poczynionych procesowo ustaleń - do stanu faktycznego, sformułowanego w przepisie prawa materialnego, a zatem w stosunku do zastosowanego przepisu prawa. Obydwa wyżej przytoczone naruszenia, stanowią odrębne od siebie podstawy skargi, natomiast wykazanie ich współzależności, sprowadza się do relacji pomiędzy błędem w interpretacji prawa będącego determinantem do wadliwego zastosowania przepisu prawa³²⁹.

Kolejną podstawę skargi kasacyjnej stanowi naruszenie przepisów prawa procesowego art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. Rozwadze sądu jako pierwsza podlega ta właśnie podstawa. W przypadku stwierdzenia niezasadności procesowej podstawy skargi kasacyjnej sąd będzie mógł podjąć ocenę zasadności przesłanki naruszenia prawa materialnego na tle ustaleń faktycznych. Dla zasadności podstawy procesowej skargi kasacyjnej wyłączne jest istnienie uchybienia przepisom proceduralnym, które to uchybienie mogło mieć wpływ na wynik postępowania w sposób istotny. Redakcja zarzutu naruszenia prawa procesowego wymaga przytoczenia zależności: czy uchybienie procesowe miało znaczenie dla wyniku postępowania? Zasadne jest powołanie się także na uchybienie procesowe w zakresie interesu prawnego przeciwnej strony postępowania, jeżeli w drodze tegoż uchybienia nastąpiła nieważność postępowania. Postępowania kasacyjne może obejmować badania nieważności postępowania dokonanego w II instancji³³⁰.

Error in procedendo, który można zarzucić w skardze kasacyjnej, zależy w przeważającej mierze od rezultatu postępowania przeprowadzonego przed sądem II instancji. Kognicja sądu II instancji jest zakreślona granicą apelacji, w drodze czego rozpoznanie następuje w granicach zaskarżenia. Stosownie do art. 398³ § 3 k.p.c. nie można oprzeć skargi kasacyjnej na zarzutach w zakresie ustalenia faktów i oceny dowodów. Dopuszczalne jest natomiast objęcie skargą uchybień procesowych sądu II instancji, przy czym wymaga wykazania właśnie okoliczność kształtowania w drodze tych błędów treści skarżonego orzeczenia³³¹.

Stosownie do wykładni literalnej art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. zasadność skargi kasacyjnej możliwa jest, o ile „uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy”³³². Przepis ten nie odnosi się do istotności konkretnego przepisu prawnego. Odnosi się do istotności wpływu na wynik sprawy. Nie jest wystarczające samo naruszenie przepisów postępowania. Do istotnych naruszeń mających wpływ na wynik sprawy zaliczyć należy bez wątpienia takie przypadki, jak:

³²⁹ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

³³⁰ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1365-1366.

³³¹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

³³² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

obraza przepisów o jawności postępowania, niezasadne dopuszczenie zmiany powództwa, nierozpoznanie istoty sprawy, obraza przepisów o wyrokowaniu. Ocena sądu w przedmiocie istotności wpływu podniesionego uchybienia prawa procesowego na wynik sprawy zależy od faktu, czy uchybienie procesowe było następstwem obrazy przepisów prawa materialnego przez sąd II instancji poprzez: błędną jego wykładnię, wadliwe zastosowanie, czy niezastosowanie prawa materialnego³³³.

Odrębnego rozważenia wymaga kwestia nieważności postępowania w kontekście zarzutów naruszenia przepisów postępowania w trybie art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. Na wstępie należy poczynić uwagę, że nieważność postępowania nie jest prawem o charakterze bezwzględny, nie następuje ona mocą samego prawa. Nie będzie zatem zasadnym powoływanie się na nieważność postępowania w samym postępowaniu cywilnym, chociażby postępowanie to było dotknięte przesłanką nieważności. Zaskarżenie orzeczenia jest niezbędne w oparciu o jego nieważność i wydanie przez sąd orzeczenia o stwierdzeniu nieważności postępowania i uchyleniu zaskarżanego orzeczenia. Stosownie zatem do treści art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c., a także absolutnego charakteru prawnego nieważności postępowania należy zauważyć, że przesłanki komentowanego artykułu mają charakter względny, ponieważ uwarunkowane są wpływem na wynik postępowania. Natomiast w kontekście nieważności postępowania obowiązek wykazania wpływu na wynik postępowania nie obowiązuje na gruncie art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. Nie ma zatem obowiązku redakcji zarzutu, stosownie do dyspozycji art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. w kontekście wpływu nieważności na wynik sprawy³³⁴. Nieważność postępowania procesowego jest brana z urzędu przez Sąd Najwyższy, a w przypadku stwierdzenia nieważności, Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie, bez względu na istnienie wpływu na wynik sprawy³³⁵.

Podstawy skargi kasacyjnej wniesionej w trybie art. 398³ § 2 k.p.c. przez Prokuratora Generalnego, zostały w sposób znaczący ograniczone w odniesieniu do pozostałych podmiotów, czyli Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Ograniczenie wobec Prokuratora Generalnego odnosi się do możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w przypadkach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., jeżeli przez wydanie orzeczenia zostały naruszone podstawowe zasady porządku prawnego. Zasady porządku prawnego podlegają rozpatrzeniu w kontekście klauzuli porządku publicznego, a dotyczą one zasad ustroju społecznego i politycznego. Zasady porządku prawnego odwołują się zarówno do naczelných zasad konstytucyjnych, jak i zasad naczelných poszczególných gałęzi prawa: cywilnego, gospodarczego, procesowego, rodzinnego itd.

³³³ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1366.

³³⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

³³⁵ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1366-1367.

Nawiązując do prawa procesowego można przytoczyć zasadę sporności postępowania cywilnego, zasadę równości stron postępowania, zasadę rozporządzalności procesowej³³⁶.

Odnosząc się do Rzecznika Praw Obywatelskich, podniesienie przez niego skargi kasacyjnej jest możliwe, jeżeli skutek wydania orzeczenia naruszone zostały konstytucyjne wolności lub prawa człowieka. Rzecznik Praw Dziecka został ograniczony w możliwość wniesienia skargi, do okoliczności, w których doszło do naruszenia praw dziecka. Na podstawie przysługującego Rzecznikowi Praw Dziecka uprawnienia, może on w praktyce wnosić skargę kasacyjną w sprawach o przysposobienie. Zarówno Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Dziecka, jak i Rzecznik Praw Obywatelskich, obowiązani są do wykazania w treści skargi, że w wydanym przez sąd orzeczeniu naruszono podstawowe zasady porządku publicznego albo naruszono konstytucyjne wolności i prawa człowieka i obywatela. Brak wykazania powyższych okoliczności, skutkuje odrzuceniem skargi na zasadzie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z uchybieniem wymogom skargi z art. 398⁴ § 1 pkt. 2 k.p.c.³³⁷.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. wymaga się, aby skarga kasacyjna zawierała:

Pkt. 1. oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, a także wskazanie czy orzeczenie to zaskarżone jest w całości, czy w części;

Pkt. 2. skarga kasacyjna powinna zawierać przytoczenie podstaw kasacyjnych wraz z ich uzasadnieniem;

Pkt. 3. skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia lub wnioski o uchylenie i zmianę zaskarżonego orzeczenia z oznaczeniem zakresu objętego żądaniem uchylenia i zmiany orzeczenia.

Wymagania zawarte w art. 398⁴ § 1 k.p.c. mają charakter nieusuwalny w przypadku wystąpienia ich braków. Na tle niniejszych wymogów, mogą powstać pewne nieścisłości, w związku z czym istnieją obawy przed pozbawieniem strony, prawa do skargi kasacyjnej. Zasadne jest wobec powyższego, wezwanie do sprecyzowania dyskusyjnych elementów skargi. Nie stanowi to bowiem wezwania do uzupełnienia braków formalnych³³⁸. Ponadto na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna oprócz wymagań postawionych w art. 398⁴ § 1 k.p.c. powinna zawierać w swojej treści wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z jego uzasadnieniem. Stosownie do art. 398⁴ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna musi czynić zadość wymaganiom pisma procesowego, zawierać oznaczenie wartości przedmiotu sporu w sprawach majątkowych. Wraz ze skargą należy złożyć w załączniku dwa jej odpisy przeznaczone do akt

³³⁶ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

³³⁷ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-879.

³³⁸ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(4), (dostęp: 2021-12-17 15:17)

Sądu Najwyższego i dla Prokuratora Generalnego, chyba że Prokurator Generalny sam wniósł skargę kasacyjną³³⁹.

Poszczególne wymagania skargi kasacyjnej mają swój oddzielny nieusuwalny charakter. Brak w tym zakresie jest istotny. Nie podlega usunięciu w trybie uzupełnienia braków formalnych, a skarga dotknięta brakiem - podlega odrzuceniu. Uzupełnione zostać mogą tylko braki w zakresie pisma procesowego, których nieuzupełnienie powoduje odrzucenie skargi. W zakresie wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej, zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt. 1 k.p.c., oznaczenie orzeczenia, od którego wnoszona jest skarga dokonuje się, wskazując sąd, który wydał orzeczenie poprzez: wskazanie sygnatury akt sprawy, datę wydania orzeczenia, imiona i nazwiska stron postępowania oraz wskazanie podstawy przedmiotowej sprawy. Jeszcze raz należy podkreślić, iż niezbędne jest wskazanie zakresu w jakim skarga jest zaskarżona. W pozostałym zakresie tj. w części niezaskarżonej, skarga kasacyjna nie podlega rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy. W kontekście wymagań art. 398⁴ k.p.c., skarga kasacyjna, która nie zawiera wymienionych elementów jest niekompletna w świetle prawa, bez względu na podniesiony stan rzeczy. Niekompletność skargi ma miejsce na podstawie braków, w zakresie jej obligatoryjnych elementów, wymienionych w art. 398⁴ k.p.c.³⁴⁰.

Stosownie do treści art. 398⁴ § 1 pkt. 2 k.p.c., wymóg przytoczenia podstaw kasacyjnych oraz ich uzasadnienie, powinno zawierać wskazanie konkretnych przepisów, które zostały naruszone. Natomiast uzasadnienie powinno się odnosić do wyjaśnienia, na czym polegało to naruszenie i jaki ono miało wpływ na wynik sprawy. Słowem: należy odróżnić formalne powołanie się na podstawę skargi kasacyjnej na gruncie art. 398³ § 1 k.p.c., od wymagania postawionego w art. 398⁴ § 1 k.p.c., czyli: zawarcia w treści skargi przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie. Wymaganie postawione względem treści art. 398¹ § 1 k.p.c. jest realizowane poprzez skonkretyzowanie, które przepisy prawa zostały naruszone. Konstrukcja skargi kasacyjnej w oparciu o wymogi treści zapobiega ewentualnym nieścisłościom, a także pozwala na skonkretyzowanie przez Sąd Najwyższy zakresu zaskarżenia orzeczenia. Uzasadnienie nie powinno stanowić rozszerzenia podstawy kasacyjnej. Autor nie powinien w uzasadnieniu odnosić się do elementów nie będących podstawą kasacyjną, a samo jej uzasadnienie powinno się zawierać w granicach podstaw kasacyjnych. Uzasadnienie skargi kasacyjnej, które wskazuje na okoliczności nie pozostające w związku z przytoczonymi podstawami kasacji, nie są traktowane jako podstawy skargi kasacyjnej³⁴¹.

³³⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁴⁰ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 212-225.

³⁴¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 287-288.

Stosownie do art. 398⁴ § 1 pkt. 3 k.p.c., skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o uchylenie, tudzież o uchylenie i zmianę orzeczenia, z jednoczesnym oznaczeniem zakresu obejmującego żądanie uchylenia i zmiany. Skarga kasacyjna powinna zawierać jednoznaczne i niebudzące wątpliwości stwierdzenie czy skarga dotyczy całości, czy też części orzeczenia. W przypadku skargi co do części orzeczenia, treść skargi powinna zawierać jednoznaczną i niebudzącą wątpliwości informację, którą część orzeczenia obejmuje skarga kasacyjna. Następnie, stosownie do wskazanego zakresu zaskarżenia, należy zredagować wniosek kasacyjny o uchylenie, tudzież uchylenie i zmianę orzeczenia - odpowiednio do części, w której zakres zaskarżenia wskazano. Redakcja wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia bez wskazania zakresu, stanowi poważną wadę skargi kasacyjnej, co więcej, nie jest ona usuwalna w drodze uzupełnienia braków formalnych. Skarga, która zawiera wskazania zakresu zaskarżenia orzeczenia, jednakże we wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia nie zawarła zakresu, w którym żąda uchylenia (lub uchylenia i zmiany) orzeczenia, nie spełnia przesłanki art. 398⁴ § 1 pkt. 3 k.p.c., w związku z powyższym na zasadzie art. 398⁶ § 3 k.p.c. skarga podlega odrzuceniu³⁴².

Skarga kasacyjna, stosownie do art. 398⁴ § 2 k.p.c., wymaga wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i uzasadnienie tegoż wniosku. Uzasadnienie wniosku należy juretycznie uargumentować, przedstawiając przesłanki za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ocena Sądu Najwyższego w sprawie kwalifikacji skargi kasacyjnej do jej rozpoznania, nie następuje w oparciu o argumentację juretyczną w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej. Sąd Najwyższy nie może przyjąć zawartej w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej, argumentacji juretycznej jako uzasadnienia dla wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, chociażby jego treść była poświęcona uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Argumentacja juretyczna zawarta w uzasadnieniu podstawy kasacyjnej, odnosi się jedynie do naruszenia prawa materialnego i procesowego, podniesionego w zarzutach. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej przedstawienie do rozpoznania zagadnienia prawnego, bez zawarcia stosownej juretycznej argumentacji na okoliczność uzasadnienia zasadności skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, nie stanowi uzasadnienia do wniosku, o przyjęcie skargi do rozpoznania. To w gestii strony leży redakcja wniosku i wybór argumentacji względem uzasadnienia wniosku. Zasadność wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, uwarunkowana jest kwalifikacją argumentów, z uwagi na występowanie co najmniej jednej przesłanki w trybie art. 398⁹ § 1 k.p.c., stanowiącej o przyjęciu skargi do rozpoznania³⁴³.

³⁴² T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

³⁴³ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

Wymóg uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przytoczenie argumentacji na okoliczność uzasadnienia podstawy kasacyjnej, stanowią odrębne od siebie elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Przytoczenie podstaw kasacyjnych wraz z uzasadnieniem, ma za zadanie wskazanie błędów w zaskarżonym skargą orzeczeniu w trybie art. 398³ k.p.c. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, ma na celu przytoczenie argumentów na okoliczność przyjęcia lub odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania art. 398⁹ § 1 i § 2 k.p.c.³⁴⁴.

Ponadto skarga kasacyjna powinna czynić zadość dodatkowym elementom, o których mowa w art. 398⁴ § 3 k.p.c. Na wstępie przytoczonego artykułu, wymienione zostały wymogi formalne. Skarga kasacyjna powinna spełniać wymogi formalne pisma procesowego, określone w art. 126 k.p.c., a także spełniać powinna wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej w sposób następujący:

1. wymaganie konstrukcyjne w trybie art. 398⁴ § 1 pkt. 1 k.p.c. - określenie orzeczenia zaskarżonego skargą kasacyjną, określenie zakresu zaskarżenia;
2. wymaganie konstrukcyjne w trybie art. 398⁴ § 1 pkt. 2 k.p.c. – przedstawienie podstaw kasacji wraz z ich uzasadnieniem;
3. wymaganie konstrukcyjne w trybie art. 398⁴ § 1 pkt. 3 k.p.c. - wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia lub uchylenie i zmianę zaskarżonego orzeczenia wraz ze wskazaniem zakresu żądania uchylenia i zmiany zaskarżonego orzeczenia;
4. wymaganie konstrukcyjne w trybie art. 398⁴ § 2 k.p.c. – wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem³⁴⁵.

Wniosek, o którym mowa w pkt. 4, jako jedyny spośród wymienionych w zakresie jego braków nie powoduje odrzucenia skargi i może być uzupełniony w terminie tygodniowym na podstawie art. 398⁶ § 1 k.p.c.

Następnym obowiązkiem zgodnie z art. 398⁴ § 3 k.p.c., jest obowiązek oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną w sprawach o prawa majątkowe. Obowiązek należy spełnić także w przypadku niewskazania wartości przedmiotu sporu przed sądem i lub II instancji. Wskazana wartość przedmiotu sporu musi stanowić wartość wskazaną wcześniej w postępowaniu, jako wartość przedmiotu sporu lub wartość zaskarżenia wskazaną w apelacji.

Na podstawie art. 398⁴ § 3 k.p.c., przy wnoszeniu skargi kasacyjnej należy także spełnić wymóg formalny dołączenia właściwej liczby odpisów skargi kasacyjnej. Dołączony powinien być odpis dla strony przeciwnej postępowania procesowego, odpis dla Sądu Najwyższego, a także

³⁴⁴ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 761.

³⁴⁵ A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 449-451.

odpis dla Prokuratora Generalnego, chyba że to on wniósł skargę. Stosownie do art. 398⁸ k.p.c. Sąd Najwyższy może zwrócić się do Prokuratora Generalnego w sprawie wniesionej skargi kasacyjnej, z uwagi na to ustawodawca zawarł w art. 398⁴ § 3 k.p.c. obowiązek dołączenia odpisu na możliwość zaistnienia tej ewentualności. Brak właściwej ilości załączonych odpisów do skargi kasacyjnej, jest brakiem formalnym skargi i podlega uzupełnieniu w drodze uzupełnienia na podstawie art. 398⁶ § 1 k.p.c. W przypadku nieuzupełnienia braków w wyznaczonym terminie skarga podlega odrzuceniu³⁴⁶.

Zwykle wymagania formalne skargi kasacyjnej zostają spełnione, jeżeli skarga kasacyjna zawiera:

1. na podstawie art. 126 § 1 pkt. 1 k.p.c. - oznaczenie, do którego sądu skarga jest kierowana, a także imiona i nazwiska stron postępowania, pełnomocników stron lub przedstawicieli ustawowych stron;
2. na podstawie art. 126 § 1 pkt. 2 k.p.c. - oznaczenie pisma procesowego, jako skargi kasacyjnej;
3. na podstawie art. 126 § 1 pkt. 4 k.p.c. - skarga jest podpisana przez wnoszącego, tj. pełnomocnika procesowego, stronę lub przedstawiciela ustawowego;
4. na podstawie art. 126 § 1 pkt. 5 k.p.c. - wymagana jest enumeracja (wyliczenie) wszystkich załączników skargi kasacyjnej;
5. na podstawie art. 126 § 2 k.p.c. - należy wskazać numer sygnatury sprawy, której skarga dotyczy.

Ponieważ skarga kasacyjna, nie jest pierwszym wnoszonym pismem w sprawie, nie ma obowiązku zawierania takich informacji jak: numer powszechnego elektronicznego systemu ewidencji ludności, numer identyfikacji podatkowej, adres strony lub siedziby, numer krajowego rejestru sądowego. Należy jednak pamiętać o dokonaniu obowiązkowej opłaty od skargi kasacyjnej. Obowiązek opłacenia pisma wynika z art. 126² k.p.c.³⁴⁷. Na podstawie art. 23 ust. 2 u.k.s.w.c. opłata od skargi kasacyjnej wynosi sto złotych³⁴⁸.

Jeżeli wniesiona do sądu skarga kasacyjna, nie będzie czyniła zadość zwykłymi wymaganiami formalnym lub nie będzie stosownie opłacona, na zasadzie art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁶ k.p.c., strona zostanie wezwana do uzupełnienia braków formalnych w terminie tygodnia, pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej. Czynności, o których mowa są podejmowane na zarządzenie przewodniczącego sądu II instancji, przed przedstawieniem akt Sądowi Najwyższemu. Niedochowanie tych formalności w toku sprawy przez sąd II instancji

³⁴⁶ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

³⁴⁷ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 761.

³⁴⁸ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, (t.j. Dz.U. 2005 nr 167 poz. 1398).

powoduje zwrot akt z Sądu Najwyższego na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. celem przeprowadzenia postępowania naprawczego³⁴⁹.

Właściwość sądu do wniesienia skargi kasacyjnej i termin stanowi art. 398⁵ § 1 k.p.c. Zgodnie z nim, skargę wnieść należy do sądu, który wydał zaskarżone skargą orzeczenie. Termin do wniesienia skargi kasacyjnej wynosi dwa miesiące, liczone od dnia doręczenia stronie skarżącej, orzeczenia wraz z uzasadnieniem art. 398⁵ § 1 k.p.c.³⁵⁰.

Wyznaczony dla strony lub uczestnika dwumiesięczny termin, należy obliczać z uwzględnieniem art. 165 § 1 k.p.c., który stanowi, iż terminy oblicza się według prawa cywilnego. Zgodnie zatem z art. 112 k.c. termin liczony w miesiącach, kończy się z upływem dnia, który datą odpowiada początkowi terminu. Jeżeli koniec terminu wypada na dzień ustawowo wolny od pracy lub na sobotę, zgodnie z art. 115 k.c. termin upływa następnego dnia po dniu wolnym od pracy³⁵¹.

Dzień wniesienia skargi kasacyjnej do właściwego sądu, poczytuje się za datę wniesienia skargi kasacyjnej. Wniesienie skargi kasacyjnej do niewłaściwego sądu powoduje, że termin dwumiesięczny zostanie zachowany, jeżeli przed jego upływem, liczonym od doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, skarga zostanie przekazana do sądu właściwego. Terminy, o których mowa w art. 398⁵ k.p.c. są terminami ustawowymi i procesowymi. Nie podlegają skróceniu ani wydłużeniu. Przywrócenie terminu dopuszczalne jest na zasadzie art. 168 k.p.c. i następnie. Wniosek taki podlega rozpoznaniu przed sądem powszechnym³⁵².

Warunkiem wniesienia skargi kasacyjnej jest uprzednie złożenie wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Bieg terminu do złożenia skargi kasacyjnej, rozpoczyna się od doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. W nieznaczej części przypadków, orzeczenia są uzasadniane z urzędu. Doręczenie wyroku z uzasadnieniem, wymaga złożenia wniosku w trybie art. 387 § 3 k.p.c. w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia orzeczenia przez sąd II instancji³⁵³. Zgodnie z art. 25b u.o.k.s.w.c., wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem podlega opłacie, którą pobiera się w kwocie stu złotych³⁵⁴. Sąd apelacyjny z urzędu uzasadnia wydane postanowienia i wyroki, które są orzeczeniami kończącymi postępowanie w sprawie. Uzasadnienia z urzędu sąd nie sporządza, jeżeli apelacja została oddalona lub sąd wydał wyrok reformatoryjny. Wobec powyższego, niezbędny jest wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Na podstawie art. 398⁵ § 1 k.p.c. bieg terminu do wniesienia skargi kasacyjnej

³⁴⁹ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 761.

³⁵⁰ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁵¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, (t.j. Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93).

³⁵² A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(5), (dostęp: 2021-12-17 15:19).

³⁵³ T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r., s. 36.

³⁵⁴ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, (t.j. Dz.U. 2005 nr 167 poz. 1398).

upływa po doręczeniu stronie orzeczenia z uzasadnieniem, przez co niezbędne jest każdorazowe złożenie wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Nie ma znaczenia czy sąd doręczył stronie orzeczenie z uzasadnieniem sporządzonym z urzędu czy nie. Reasumując, należy podkreślić, iż strona może wnieść skargę kasacyjną tylko wówczas, gdy uprzednio złożyła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Jest to warunek sine qua non do wniesienia skargi kasacyjnej³⁵⁵.

W określonym dwumiesięcznym terminie do wniesienia skargi kasacyjnej określonym w art. 398⁵ k.p.c., strona w przypadku odrzucenia skargi wniesionej za pierwszym razem (tytułem niezuzupełnienia braków formalnych w wyznaczonym terminie), uprawniona jest do ponownego złożenia skargi kasacyjnej na zasadach ogólnych. Wydane w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej postanowienie, nie jest objęte powagą rzeczy osądzonej i nie wywiera negatywnego skutku wobec ponownego wniosku. Ponowne wniesienie skargi kasacyjnej dopuszczalne jest także w przypadku odrzucenia uprzednio złożonej skargi kasacyjnej, z uwagi na niespełnienie wymogów konstrukcyjnych. Ponownie wniesiona poprawnie skarga uwzględniona będzie nie tylko w drodze zachowania dwumiesięcznego terminu do jej wniesienia, ale także w przypadku wniesienia przed wydaniem postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań³⁵⁶.

Na podstawie art. 398⁵ § 2 k.p.c., sześciomiesięczny termin do wniesienia skargi kasacyjnej, obowiązuje względem Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka. Termin sześciomiesięczny liczony jest od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a w przypadku żądania strony o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem, termin liczony jest od chwili doręczenia stronie orzeczenia z uzasadnieniem³⁵⁷. Podmioty wymienione w art. 398⁵ § 2 k.p.c. wnoszą skargę kasacyjną za pośrednictwem sądu II instancji³⁵⁸. Przepis art. 398⁵ § 2 k.p.c. nie warunkuje wniesienia skargi kasacyjnej od doręczenia wyroku z uzasadnieniem stronie, w interesie której podmioty uprawnione w drodze art. 398⁵ § 2 k.p.c. mogą wnieść skargę kasacyjną. W przypadku doręczenia obu stronom postępowania, na ich wnioski, wyroku z uzasadnieniem, termin do wniesienia skargi kasacyjnej dla uprawnionych z art. 398⁵ § 2 k.p.c. - Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka, liczony jest od doręczenia, które nastąpiło później³⁵⁹.

³⁵⁵ T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r., s. 36.

³⁵⁶ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1377.

³⁵⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

³⁵⁸ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(5), (dostęp: 2021-12-17 15:19).

³⁵⁹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, art. 398(5), (dostęp: 2021-12-17 15:19).

Zważywszy na art. 398⁶ k.p.c. należy przyjąć, że sąd II instancji bada dopuszczalność skargi kasacyjnej pod względem spełnienia następujących wymagań:

1. ocena dopuszczalności skargi kasacyjnej w świetle ustawy, przez wzgląd na rodzaj podlegającego zaskarżeniu skargą orzeczenia i istnienie w treści orzeczenia substratu zaskarżenia skargą kasacyjną;
2. ocena dopuszczalności pod względem spełnienia kryteriów formalnych i konstrukcyjnych;
3. ocena dopuszczalności w oparciu o ustawowy termin zawity do wniesienia środka odwoławczego;
4. ocena dopuszczalności w ramach spełnienia przymusu adwokacko – radcowskiego;
5. ocena dopuszczalności w ramach badania legitymacji do wniesienia skargi kasacyjnej³⁶⁰.

Przewodniczący w sądzie II instancji wzywa stronę skarżącą do usunięcia braków, w terminie jednego tygodnia, pod rygorem odrzucenia skargi na podstawie art. 398⁶ § 1 k.p.c., jeżeli skarga nie czyni zadość wymaganiom art. 398⁴ § 2 lub 3 k.p.c.³⁶¹. Przewodniczący sądu II instancji, na podstawie art. 398⁶ § 1 k.p.c., ma obowiązek wezwania pełnomocnika strony skarżącej, do usunięcia braków formalnych w zakresie określonym w art. 398⁴ § 2 lub 3 k.p.c. Braki te, są brakami usuwalnymi, a przewodniczący wyznacza tygodniowy termin do ich usunięcia pod rygorem odrzucenia skargi³⁶².

Odrzucenie skargi przez sąd II instancji, zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c., ma miejsce w przypadku: wniesienia skargi po upływie terminu do jej wniesienia; niespełnieniu wymaganych prawem przesłanek konstrukcyjnych, określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c.; jeżeli od skargi nie wniesiono opłaty lub nie usunięto braków skargi w terminie; gdy z innych przyczyn skarga jest niedopuszczalna³⁶³. Określone w art. 398⁶ § 2 k.p.c. braki, stanowią braki o charakterze nieusuwalnym i w przypadku ich wystąpienia następuje obligatoryjne odrzucenie skargi kasacyjnej. Jak wynika z literatury przedmiotu, na gruncie art. 398⁶ § 2 k.p.c., obowiązek sądu II instancji do obligatoryjnego odrzucenia skargi z powodu niespełnienia przesłanek wymaganych prawem nie zawsze zostaje spełniony. Do odrzucenia skargi kasacyjnej uprawniony jest na zasadzie 398⁶ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy³⁶⁴. Na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c., jeżeli skarga

³⁶⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

³⁶¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁶² A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(6), (dostęp: 2022-01-05 15:40).

³⁶³ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

³⁶⁴ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 398(6), (dostęp: 2022-01-05 15:40).

podlegała odrzuceniu przez sąd II instancji Sąd Najwyższy albo odrzuci skargę albo zwróci skargę sądowi II instancji, w celu przeprowadzenia postępowania naprawczego. Zgodnie z art. 398⁶ § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy zawiadamia właściwy dla pełnomocnika w sprawie organ samorządu zawodowego o odrzuceniu skargi kasacyjnej, z uwagi na niespełnienie przesłanek art. 398⁴ § 1 k.p.c.³⁶⁵.

Odrzucenie skargi kasacyjnej następuje na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów zawodowych w drodze postanowienia (art. 367 § 3 k.p.c.). Postanowienie podlega uzasadnieniu i jest zaskarżalne do Sądu Najwyższego w drodze zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c. Zażalenie składa się w terminie tygodnia od daty doręczenia stronie postanowienia z uzasadnieniem art. 394 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. Postępowanie zażaleniowe w tym przedmiocie, objęte jest przymusem adwokacko – radcowskim³⁶⁶.

Na gruncie poczynionych uwag, wskazać można następujące przyczyny odrzucenia przez sąd II instancji skargi kasacyjnej:

1. odrzucenie skargi na podstawie nieuzupełnienia w terminie tygodniowym braków, do których uzupełnienia strona została wezwana;
2. odrzucenie skargi wniesionej z uchybieniem terminu wskazanego w art. 398⁵ k.p.c.;
3. odrzucenie na podstawie braków konstrukcyjnych z art. 398⁴ § 1 k.p.c.;
4. odrzucenie skargi z uwagi na braki fiskalne;
5. odrzucenie na podstawie innych przyczyn.

Do innych przyczyn, będących podstawą odrzucenia skargi, tytułem przykładu, można wymienić np.: uchybienie wymaganiom przymusu adwokacko – radcowskiego art. 87¹ k.p.c.; brak wniosku strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem; gdy skarga jest niedopuszczalna prawem, np. została wniesiona od wyroku, od którego skarga nie przysługuje; w przypadku wniesienia skargi od wyroku sądu II instancji, o uchyleniu wyroku sądu I instancji i przekazaniu sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania; skarga wniesiona jedynie od uzasadnienia wyroku, itd.³⁶⁷.

Sąd Najwyższy ma obowiązek zawiadomić samorząd zawodowy, właściwy z uwagi na osobę pełnomocnika procesowego, w przypadku odrzucenia skargi niespełniającej wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 1-3 k.p.c. Zawiadomienie kierowane jest odpowiednio do właściwej, z powodu siedziby, adwokata okręgowej rady adwokackiej, w stosunku do pełnomocnika będącego adwokatem i właściwej ze względu na listę wpisu, na którą wpisany jest radca prawny przez okręgową izbę radców prawnych. Zawiadomienie kierowane jest w celu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, podejmowanego na mocy przepisów

³⁶⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁶⁶ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 307-308.

³⁶⁷ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

o odpowiedzialności dyscyplinarnej, na podstawie³⁶⁸ art. 64 ust. o r.pr.³⁶⁹ w stosunku do radców prawnych i art. 80 u.o.adw.³⁷⁰ w stosunku do adwokatów.

Strona przeciwna na podstawie art. 398⁷ § 1 k.p.c. może złożyć do sądu II instancji odpowiedź na skargę kasacyjną, w terminie dwóch tygodni liczonym od dnia doręczenia jej skargi kasacyjnej. W przypadku złożenia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka, dopuszczalna jest odpowiedź na skargę od obu stron³⁷¹. Wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną nie jest obligatoryjne. Odpowiedź na skargę kasacyjną wnosi się do sądu II instancji. Wniesienie odpowiedzi na skargę, objęte jest przymusem adwokacko – radcowskim (art. 87¹ k.p.c.). Wniesienie odpowiedzi na skargę wolne jest od opłat sądowych. Odpowiedź na skargę należy wnieść z odpowiednią ilością odpisów, które doręczane są stronie przeciwnej. Brak odpowiedniej liczby odpisów, jest traktowany jako brak formalny i podlega wezwaniu do usunięcia w postępowaniu naprawczym, pod rygorem zwrotu, zgodnie z art. 130 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i odpowiednim stosowaniu przepisów o apelacji w trybie art. 398²¹ k.p.c.³⁷². Termin dwutygodniowy, wyznaczony w art. 398⁷ k.p.c. jest terminem ustawowym i zawitym, nie podlega skróceniu ani wydłużeniu. Na podstawie § 82 reg.u.s.p.³⁷³ przewodniczący wydziału ma zadanie zapewnienia sprawnego kierownictwa w zakresie rozpoznawania zaskarżonych orzeczeń, a także skargi kasacyjnej, jak również czynności podejmowanych w związku ze skargą, a zatem czynności podejmowanych w związku z wpływaniem odpowiedzi na skargę. Profesjonalnemu pełnomocnikowi przysługuje od złożonej odpowiedzi na skargę stosowna opłata, na podstawie rozporządzenia o kosztach za czynności profesjonalnych radców prawnych³⁷⁴ i adwokatów³⁷⁵.

Odpowiedź na skargę jest wyłącznym procesowym środkiem obrony przed skargą kasacyjną. Niewniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną, w zasadzie pozbawia stronę możliwości dalszej obrony. Uchybienie terminowi do wniesienia odpowiedzi na skargę, nie stanowi podstawy wniosku lub żądania dopuszczalności innego pisma, jak np. pisma uzupełniającego lub przygotowawczego, którego treść byłaby odzwierciedleniem odpowiedzi na skargę. Niedopuszczalne jest wniesienie odpowiedzi na skargę, przez podmioty znajdujące się po

³⁶⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

³⁶⁹ Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, (t.j. Dz.U. 1982 nr 19 poz. 145).

³⁷⁰ Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, (t.j. Dz.U. 1982 nr 16 poz. 124).

³⁷¹ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

³⁷² T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

³⁷³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1141).

³⁷⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, (t.j. Dz.U. 2015 poz. 1804).

³⁷⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, (Dz.U. 2015 poz. 1800).

tej samej stronie postępowania. Odpowiedź na skargę może wnieść jedynie strona przeciwna³⁷⁶. Sąd II instancji przedstawia skargę kasacyjną wraz z aktami sprawy Sądowi Najwyższemu, po upływie terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę lub po przeprowadzeniu postępowania naprawczego i doręczenie odpowiedzi skarżącemu. Do akt sprawy dołącza się dwa odpisy zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem, art. 398⁷ § 2 k.p.c.³⁷⁷.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁸ § 1 k.p.c. uprawniony jest do zwrócenia się do Prokuratora Generalnego w każdej sprawie o zajęcie stanowiska, w przedmiocie wniesionej przez skarżącego skargi kasacyjnej. Stanowisko Prokuratora Generalnego lub wyznaczonego przez niego innego prokuratora prezentowane jest w terminie trzydziestu dni. Prokurator Generalny na podstawie art. 398⁸ § 1 k.p.c. może wziąć udział w postępowaniu kasacyjnym, jeżeli uzna to za konieczne, w celu ochrony praworządności, praw obywatelskich albo interesu publicznego. Wówczas na podstawie art. 398⁸ § 2 k.p.c. odpis pisma w sprawie zajęcia stanowiska przez Prokuratora doręczany jest stronom, którym przysługuje prawo ustosunkowania się do niego w terminie czternastu dni, nie później jednak niż na rozprawie kasacyjnej³⁷⁸.

Prawo udziału Prokuratora Generalnego w postępowaniu kasacyjnym, podyktowane jest przede wszystkim interesem publicznym. Przepis art. 398⁸ k.p.c. stanowi rozszerzenie przepisów art. 6 k.p.c. i art. 60 k.p.c. uprawniających prokuratora do udziału w postępowaniu i wszczęcie postępowania³⁷⁹. Umocowanie uprawnienia prokuratora do udziału w postępowaniu kasacyjnym jest nawiązaniem ustawodawcy do art. 2 pr.o.prok.³⁸⁰. Decyzja Prokuratora Generalnego o wzięciu udziału w postępowaniu, stanowi w pełni autonomiczną decyzję Prokuratora, która nie podlega kontroli Sądu Najwyższego. Przepis art. 398⁸ k.p.c. będąc przepisem o charakterze szczególnym w stosunku do uprawnienia art. 7 k.p.c., wyłącza możliwość jego stosowania w drodze stosowania 398⁸ k.p.c.³⁸¹. Wyrażone stanowisko Prokuratora Generalnego w przedmiocie skargi kasacyjnej podlega ocenie sądu pod względem jego przydatności do prawidłowego rozpoznania skargi kasacyjnej. Niemniej jednak stanowisko Prokuratora Generalnego nie wiąże Sądu Najwyższego³⁸².

³⁷⁶ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

³⁷⁷ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 166-311.

³⁷⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁷⁹ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 166-311.

³⁸⁰ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, (Dz.U. 2016 poz. 177).

³⁸¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, art. 398(8), komentarz do (dostęp: 2022-01-05 15:42)

³⁸² A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(8), (dostęp: 2022-01-05 15:42).

3.3. Odpowiedź na skargę kasacyjną

Przyjęcie skargi do rozpoznania następuje przez Sąd Najwyższy na zasadzie art. 398⁹ § 1 k.p.c., jeżeli:

1. sprawa stanowi o istotnym zagadnieniu prawnym;
2. istnieje potrzeba w zakresie wykładni przepisów prawa, które budzą poważne wątpliwości, bądź też wywołują rozbieżności w orzecznictwie;
3. występuje nieważność postępowania;
4. skarga kasacyjna jest bez wątpienia uzasadniona.

Badanie skargi kasacyjnej pod względem formalnym odbywa się na gruncie omówionych przepisów w trzech etapach. Pierwszym etapem jest badanie skargi przez sąd II instancji w zakresie jej dopuszczalności i prawidłowości wniesienia samej skargi w celu nadania skardze biegu i przeprowadzenia w razie potrzeby postępowania naprawczego. Drugim etapem badania skargi kasacyjnej jest kontrola przeprowadzonego badania przez sąd II instancji, o którym mowa powyżej, przez Sąd Najwyższy, który w przypadku zaistnienia przesłanek skargę odrzuci. Trzecim etapem badania skargi jest badanie w trybie art. 398⁹ k.p.c. istnienia przyczyn kasacyjnych, określane potocznie mianem *przedsądu*³⁸³.

Niezbędnym elementem skargi kasacyjnej jest wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania art. 398⁴ § 2 k.p.c., w treści którego profesjonalny pełnomocnik na gruncie art. 398⁹ § 1 k.p.c. przytoczy przesłanki podstawy kasacyjnej wraz z uzasadnieniem. Powołanie się przez stronę w nawiązaniu do art. 398⁴ § 2 k.p.c. na inne względy nie stanowi wypełnienia dyspozycji art. 398⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ k.p.c. Ponownego zarysowania na gruncie poczynionych uwag wymaga, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i uzasadnienie przytoczonych podstaw skargi kasacyjnej, stanowią dwa odrębne od siebie elementy. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazanej przesłanki dla Sądu Najwyższego do przyjęcia skargi do rozpoznania art. 398⁹ k.p.c.³⁸⁴.

Zasadne jest twierdzenie, że Sąd Najwyższy rozpoznając skargę kasacyjną dokonuje merytorycznego stwierdzenia na podstawie analizy art. 398⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy kierując się kryteriami oceny art. 398⁹ k.p.c. wybiera do rozpoznania sprawy, których rozstrzygnięcie ma znaczący wymiar dla interesu publicznego i wymaga rozpoznania przez Najwyższy Sąd. Uwzględnienie rozpoznania oddaje wyraz szczególnemu charakterowi nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest skarga kasacyjna, zasadna w sprawach prawa materialnego, procesowego. Przeznaczeniem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego, poprzez

³⁸³ A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 461-466.

³⁸⁴ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 843-845.

zapewnienie jednolitej wykładni orzeczniczej, a także przez wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i rozwój jurysprudencki. Jak zapewne trafnie można stwierdzić, strona wnosząc skargę ma przede wszystkim własny interes prawny, fakt ten jednakże stanowi podczas rozpoznania dalszą okoliczność³⁸⁵.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 pkt. 1 k.p.c. istotne zagadnienie prawne powinno dotyczyć problemu prawnego, nie zaś odnosić się do problemów faktycznych, czy oceny materiału dowodowego. Zagadnienie prawne powinno mieć doniosłe znaczenie dla prawa, a jego rozstrzygnięcie stanowić ważny wymiar dla innych podobnych spraw. Niezbędne jest wskazanie przepisu lub przepisów prawa i odpowiednie uargumentowanie, na jakim tle powstaje problematyka w stosowaniu prawa³⁸⁶.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 pkt. 2 k.p.c. istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga, podobnie jak powyżej, wskazania konkretnego przepisu budzącego wątpliwości, z przytoczeniem których konkretnie wątpliwości dotyczy albo wskazaniem rozbieżności w orzecznictwie. Wskazania wymaga także rozbieżność występująca w różnych sprawach z dokumentną argumentacją na potrzeby wykładni, w kontekście przyjęcia skargi do rozpoznania³⁸⁷.

Powołanie w art. 398⁹ § 1 pkt. 3 k.p.c. przesłanki nieważności postępowania, wymaga przedstawienia jej występowania w kontekście uzasadnienia rozpoznania skargi, podobnie jak przesłanka 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., iż skarga kasacyjna jest bezspornie uzasadniona. Oczywiście naruszenie prawa w drodze orzeczenia sądu II instancji lub nieważność postępowania, stanowią w pełni samoistne przesłanki będące całkowicie adekwatne do uwzględnienia skargi kasacyjnej do rozpoznania³⁸⁸.

W przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub odmowy przyjęcia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzeka na posiedzeniu niejawnym w formie postanowienia, które nie wymaga pisemnego uzasadnienia³⁸⁹. Postanowienie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest niezaskarżalne zażaleniem. Postanowienie podlega doręczeniu obu stronom postępowania z urzędu³⁹⁰. Należy jednak

³⁸⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

³⁸⁶ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, komentarz do art. 398(9), (dostęp: 2022-01-05 15:44).

³⁸⁷ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(9), (dostęp: 2022-01-05 15:44).

³⁸⁸ A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 461-470.

³⁸⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

³⁹⁰ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 65-71.

zauważyć, że wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 30.05.2007 r.³⁹¹ art. 398⁹ § 2 k.p.c. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Na podstawie niniejszego wyroku, postanowienie Sądu Najwyższego w przedmiocie odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinno zawierać pisemne uzasadnienie. Postępowanie kasacyjne, wraz z jego merytorycznym wymiarem w zakresie dopuszczalności skargi w drodze postanowienia o przyjęciu i odrzuceniu skargi kasacyjnej, odstaje od przyjętego powszechnie systemu uzasadnień, tym bardziej nie może mieć miejsca pominięcie motywów rozstrzygnięcia, oceny problemu z uwagi na podstawy kasacji art. 398³ k.p.c. Uzasadnienie może być zawężone do minimum, gdyż jest to tylko uzasadnienie postanowienia wydanego w postępowaniu o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania³⁹².

Skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym rozpoznawana jest skarga kasacyjna jest na podstawie art. 398¹⁰ k.p.c. trzyosobowy. W pozostałych przypadkach, sąd orzeka w składzie jednoosobowym. W nawiązaniu do art. 77 § 1 u.o.s.n.³⁹³, zgodnie z którym Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów, o ile ustawa nie stanowi inaczej. W przypadku powzięcia przez Sąd Najwyższy podczas rozpoznawania skargi kasacyjnej wątpliwości w przestrzeni interpretacyjnej przepisów stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, Sąd Najwyższy może sprawę odroczyć i zgodnie z art. 82 u.o.S.N. przedstawić występujące zagadnienie składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego³⁹⁴. Merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej, następuje na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów, spośród których tylko jeden sędzia może być delegowany do sprawowania czynności w Sądzie Najwyższym. Przewodniczącym składu trzyosobowego Sądu Najwyższego nie może być sędzia, który został delegowany, stosownie do art. 81 u.o.S.N.³⁹⁵. W składzie tylko jednego sędziego, Sąd Najwyższy orzeka w przedmiocie odrzucenia zażalenia, które jest niedopuszczalne, a także o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, jak również o zawieszeniu i umorzeniu postępowania wniesionego skargą kasacyjną³⁹⁶.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹¹ § 1 k.p.c. ma miejsce na posiedzeniu niejawnym, chyba że występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, a także skarżący zawarł w skardze kasacyjnej wnioski o rozpoznanie skargi na rozprawie. Sąd Najwyższy uprawniony jest do skierowania skargi do rozpoznania na rozprawę, jeżeli uzna to za stosowne z uwagi na charakter danej sprawy³⁹⁷.

³⁹¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 maja 2007 r. sygn. akt SK 68/06, (Dz.U. 2007 nr 106 poz. 731).

³⁹² T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 319.

³⁹³ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (t.j. Dz.U. 2018 poz. 5).

³⁹⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-912.

³⁹⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

³⁹⁶ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 65-71.

³⁹⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

Zasadą jest rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym, na którym w składzie jednoosobowym sędzia wydaje postanowienie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania lub odmowie przyjęcia art. 398⁹ k.p.c. Zasada rozpoznawania na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu kasacyjnym, wynika z nadzwyczajnej specyfiki postępowania kasacyjnego, powstałego na potrzeby dokonywania w granicach podstawy kasacyjnej i zaskarżenia skargą kasacyjną, orzeczenia o zgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia II instancji. Sąd Najwyższy na podstawie akt sprawy, wszystkich wymaganych dokumentów w postępowaniu kasacyjnym w sprawie, rozstrzyga sprawę na posiedzeniu niejawnym z uwzględnieniem interesu wymiaru sprawiedliwości i stron. Przyjęcie formy rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, sprzyja szybkości postępowania i ograniczeniu kosztów wymiaru sprawiedliwości³⁹⁸. Na rozprawie sędzia sprawozdawca przedstawia zgodnie z art. 398¹¹ § 2 k.p.c. stan sprawy, uwzględniając podstawy i wnioski kasacyjne. Sędzia przewodniczący udziela głosu stronom, w razie konieczności ogranicza czas wystąpienia, stosownie do skomplikowanego i zawiłego charakteru sprawy 398¹¹ § 3 k.p.c. W przypadku udziału Prokuratora Generalnego w postępowaniu, udzielenie mu głosu przez przewodniczącego następuje na końcu art. 398¹¹ § 4 k.p.c.³⁹⁹. Przebieg rozprawy kasacyjnej przed Sądem Najwyższym podzielić można następująco:

1. część wprowadzająca;
2. przedstawienie stanu sprawy, a także podstaw i wniosków kasacyjnych;
3. udzielenie głosu stronom postępowania;
4. narada i głosowanie nad wyrokiem;
5. spisanie sentencji wyroku;
6. podanie wyroku do publicznej wiadomości.

Wyrok Sądu Najwyższego w przedmiocie skargi kasacyjnej, zapada bez względu na stawiennictwo lub niestawiennictwo stron, niemniej jednak stawiennictwo jest odnotowane do protokołu, dokonywana jest kontrola prawidłowości doręczenia, a braki w tym zakresie powodują odroczenie rozprawy art. 214 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.⁴⁰⁰. Jeżeli sprawa ma charakter szczególnie zawiły, sąd może na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 326 § 1 k.p.c. zarządzić odroczenie ogłoszenia wyroku jeden raz na okres do dwóch tygodni po zamknięciu rozprawy. Przepisy postępowania kasacyjnego mają charakter wyłączny i zupełny, przez co postępowanie dowodowe jest wyłączone w postępowaniu kasacyjnym⁴⁰¹.

³⁹⁸ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

³⁹⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁰⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

⁴⁰¹ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

Postępowanie kasacyjne przed Sądem Najwyższym na podstawie art. 398¹² k.p.c. może być zawieszona z urzędu w przypadkach określonych przez przepisy art. 173-175¹ k.p.c. Postępowanie przed Sądem Najwyższym może być także zawieszona na zgodny wniosek stron⁴⁰².

Zawieszenie postępowania przed Sądem Najwyższym z mocy prawa art. 173 k.p.c. możliwe jest jedynie na podstawie przesłanek art. 174 k.p.c., śmierci pełnomocnika art. 175 k.p.c. i wyznaczenia nowego pełnomocnika z urzędu. Poza wymienionymi okolicznościami, zawieszenie jest możliwe jedynie na zgodny wniosek stron art. 398¹² k.p.c. Charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, przemawia za zawężeniem możliwości zawieszenia postępowania. Skutki zawieszenia postępowania mają taki sam wymiar, jak w przypadku sądów powszechnych. Zgodny wniosek stron o zawieszenie postępowania powoduje w konsekwencji zawieszenie postępowania. W przeciągu sześciu miesięcy, strony mogą wnioskować o podjęcie zawieszona postępowania. Umorzenie zawieszona postępowania swoim obowiązaniem obejmuje wyłącznie postępowanie w przedmiocie rozprawy wniesionej skargą kasacyjną. Umorzenie postępowania nie dotyczy orzeczenia II instancji, w przedmiocie którego wniesiono skargę kasacyjną. Postanowienie o zawieszeniu postępowania kasacyjnego może zostać wydane na posiedzeniu niejawnym⁴⁰³. Umorzenie zawieszona postępowania kasacyjnego ma miejsce na zasadzie art. 182 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 398¹² k.p.c. Zawieszenie postępowania nie może mieć miejsca w przypadku wniosku wyłącznie jednej ze stron postępowania⁴⁰⁴.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy następuje w granicach zaskarżenia, a także w granicach podstaw kasacyjnych art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy bierze z urzędu pod rozwagę przesłankę nieważności postępowania. Stosownie do art. 398 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy wiąże ustalenia faktyczne, będące podstawą zaskarżona orzeczenia. Powoływanie nowych dowodów i faktów jest wyłączone w postępowaniu kasacyjnym. Dopuszczalne jest w myśl art. 398¹³ k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym przytoczenie nowego uzasadnienia podstawy kasacyjnej. Przepis art. 398¹³ k.p.c. wytycza granice rozpoznania skargi kasacyjnej. Praktyczne znaczenie tego przepisu ma dużą wartość, ponieważ skarżący zobowiązany jest do szczegółowego wyznaczenia zakresu zaskarżenia i podstaw kasacyjnych, w drodze czego wyznaczana jest granica rozpoznania skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy wiąże granice zaskarżenia oraz granice podstaw kasacyjnych⁴⁰⁵. Granice rozpoznania w rozumieniu art. 398¹³ k.p.c.

⁴⁰² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (tj Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁰³ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 272-274.

⁴⁰⁴ J. Gudowski, art. 39812 . [zawieszenie postępowania przed sądem najwyższym] [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*. Tom III, Warszawa 2020, LEX/el, (dostęp: 2021-11-22 13:04)

⁴⁰⁵ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 398(13), (dostęp: 2022-01-12 11:00).

oznaczają, że Sąd Najwyższy nie może, poza wskazanymi przesłankami, zakwalifikować żadnych innych naruszeń, nie może też zastosować innych przepisów prawa niż te, które zostały wskazane w skardze kasacyjnej przez skarżącego. Sąd Najwyższy nie może dokonywać samodzielnie za skarżącego doboru stosownej podstawy kasacyjnej, wskazania odpowiednich przepisów prawa. Rozpoznanie odbywa się wyłącznie w granicach podstaw i zakresu zaskarżenia⁴⁰⁶.

Artykuł 398¹³ § 2 k.p.c. wyłącza możliwość powoływania w postępowaniu kasacyjnym nowych faktów i dowodów. Ustanawia także związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi, będącymi podstawą zaskarżonego orzeczenia. Jest to oczywiste z punktu widzenia postępowania kasacyjnego, którego celem nie jest merytoryczne rozstrzygnięcie, lecz kontrola legalności zaskarżonego orzeczenia. Przytaczanie przez stronę długich i skrupulatnych argumentacji i uzasadnień w przedmiocie nieprawidłowości, w konfrontacji z ustaleniami faktycznymi sądu II instancji, przy jednoczesnym przedstawieniu własnej wersji ustaleń faktycznych, musi zostać przez Sąd Najwyższy pominięte⁴⁰⁷. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, nie analizuje ustaleń faktycznych art. 398¹³ § 2 k.p.c., a zarzuty w przedmiocie niezgodności z przepisami postępowania, w drodze których nastąpiły ustalenia faktyczne, należy uznać za niedopuszczalne, jeżeli rolą tych zarzutów było doprowadzenie do zatuszowania czy ukrycia ustaleń lub faktów. Związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi, nie stanowi wykluczenia możliwości badania legalności przepisów postępowania, w którym ustalenia faktyczne zostały poczynione. Na zasadzie art. 398¹³ § 2 k.p.c. wyłączona jest możliwość powoływania nowych dowodów, natomiast przepis ten nie wyłącza możliwości przeprowadzenia przez Sąd Najwyższy dowodu z urzędu na okoliczność badania przesłanki nieważności postępowania⁴⁰⁸. Sąd kasacyjny w swojej kompetencji, co do zasady nie zawiera uprawnienia do oceniania dowodów i kontroli zaskarżonego orzeczenia w przestrzeni stanu faktycznego. Natomiast kontrolą Sądu Najwyższego objęto przeprowadzoną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w ramach przyjętych kryteriów ocennych art. 233 § 1 k.p.c., uzasadnienie dotyczące stanu faktycznego sądu II instancji art. 327¹ § 1 pkt. 1 k.p.c. Stosownie do art. 233 § 1 k.p.c. nakazuje bez wyjątku, aby dokonanie oceny wiarygodności nastąpiło w oparciu o całość materiału dowodowego. W ramach stosowania art. 233 § 1 k.p.c. niezbędne jest wskazanie okoliczności około dowodowych, mających znaczenie dla przeprowadzenia tych dowodów, a także wywierających znaczenie dla mocy dowodowej im przypisanej i wymiaru

⁴⁰⁶ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 398(13), (dostęp: 2022-01-12 11:00).

⁴⁰⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 325.

⁴⁰⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-932.

wiarygodności⁴⁰⁹. W zakresie kontroli skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy nie ma uprawnienia wkraczać w przestrzeń swobodnego uznania sędziowskiego⁴¹⁰. Na gruncie poczynionych uwag należy stwierdzić, że zarzutu względem ustalonego stanu faktycznego w kontekście związania Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi, nie należy interpretować jako niemożności wzruszenia ustalonego w postępowaniu sądowym stanu faktycznego. Możliwe jest to w drodze zarzutu naruszenia skonkretyzowanych przepisów postępowania, przy zastosowaniu których, sąd poczynił błędy w ustaleniach faktycznych, z wyłączeniem na gruncie art. 398¹³ k.p.c. błędnej oceny dowodów i błędnych wniosków⁴¹¹.

Wraz z upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej na zasadzie art. 398¹³ § 3 k.p.c. dopuszczone jest jedynie uwzględnienie zmiany lub uzupełnienie w ramach uzasadnienia, czyli przytoczenie nowego uzasadnienia skargi kasacyjnej. Przytoczenie nowego uzasadnienia dotyczy wyłącznie podstawy kasacyjnej z wyszczególnieniem obrazy prawa materialnego lub procesowego. Nowe uzasadnienie skargi kasacyjnej musi się odnosić do argumentacji prawnej skarżącego. Po upływie terminu na wniesienie skargi kasacyjnej, wniesienie uzupełnienia w drodze przytoczenia nowych zarzutów, w ramach podstaw skargi kasacyjnej, jak też zarzutów całkowicie nowych - jest niedopuszczalne⁴¹².

Oddalenie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., nastąpi w przypadku braku uzasadnionych podstaw do uwzględnienia skargi kasacyjnej albo w przypadku, gdy pomimo błędnego uzasadnienia orzeczenia, odpowiada ono prawu⁴¹³. Na podstawie przepisu art. 398¹⁴ k.p.c. można stwierdzić występowanie dwóch przesłanek, czyli brak usprawiedliwionych podstaw skargi kasacyjnej albo, że mimo wad uzasadnienia, orzeczenie odpowiada prawu. Odwrotnie, brak wystąpienia jednej z przesłanek kwalifikujących orzeczenie do oddalenia na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. powoduje, że występuje brak podstawy do oddalenia skargi, a zatem Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do oddalenia. Sąd Najwyższy badając przesłanki do oddalenia skargi zobowiązany jest do badania ich stosownie do obowiązywania przepisów prawa w czasie, gdy orzeczenie zostało wydane⁴¹⁴. Sąd Najwyższy oddali skargę kasacyjną, jeżeli pomimo zarzutów, co do wadliwości orzeczenia i faktycznym istnieniem zarzucanej wadliwości orzeczenia, nie wywiera to wpływu na jego treść. Oddalenie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, nie musi wcale wynikać z wadliwości zaskarżonego orzeczenia w świetle prawa materialnego, ponieważ podstawę oddalenia skargi, może stanowić również

⁴⁰⁹ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 274-283.

⁴¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003 r., sygn. IV CK 151/02.

⁴¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 lutego 2014 r., sygn. V CSK 140/13.

⁴¹² A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

⁴¹³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴¹⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-911.

dobrze błędna redakcja podstaw kasacji, np. nieprzytoczenie konkretnych przepisów prawa mających istotny wpływ na wynik orzeczenia. Podobnie rzecz ujmując, oddalenie powoduje przytoczenie nieadekwatnych naruszeń, stosownie do przepisów prawa, wobec których są one skierowane⁴¹⁵. Należy dojść do wniosku, iż wyrok odpowiada prawu w rozumieniu art. 398¹⁴ k.p.c. nawet, jeżeli uzasadnienie zostało sporządzone w sposób wadliwy. Badanie wyroku pod kątem zgodności z prawem treści rozstrzygnięcia, nie opiera się w ogóle na treści sporządzonego uzasadnienia. Treść uzasadnienia wyroku, nie ma wpływu na prawidłowość zapadłego rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy oddał skargę kasacyjną, w przypadku podniesienia zarzutu naruszenia prawa materialnego art. 398³ § 1 pkt. 1 k.p.c., w okoliczności braku uzasadnienia strony wnoszącej względem zarzutu, a oddalenie względem naruszenia przepisów prawa procesowego art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. ma miejsce w przypadku zarzutu, bez wskazania naruszonych przepisów. Oparcie skargi na art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. musi wskazywać wywód, iż w drodze błędów postępowania, nastąpiło ukształtowanie orzeczenia w konkretnej treści lub też wadliwości te przyczyniły się do współkształtowania treści orzeczenia, ze wskazaniem przepisów postępowania⁴¹⁶.

Orzeczenie w przedmiocie oddalenia skargi kasacyjnej od wyroku - zapada w formie wyroku, a od postanowienia - w formie postanowienia. Orzeczenie zawiera także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania⁴¹⁷. Orzeczenie o oddaleniu skargi kasacyjnej, jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, w ramach czego rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych zapada na zasadach ogólnych tj. art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Stosownie do art. 102 k.p.c., kierując się zasadą słuszności, Sąd Najwyższy uprawniony jest do zasądzenia od przegrywającej strony części kosztów lub może całkowicie nie obciążać jej kosztami⁴¹⁸.

Stosownie do przepisów z odesłania, art. 398²¹ k.p.c., sporządzenie uzasadnienia orzeczenia przez Sąd Najwyższy ma miejsce w terminie jednego miesiąca. Orzeczenie o charakterze reformatoryjnym wydane przez Sąd Najwyższy o oddaleniu powództwa lub oddaleniu skargi kasacyjnej, w przypadku drugiej przesłanki art. 398¹⁴ k.p.c. tj. prawidłowości rozstrzygnięcia pomimo wadliwego uzasadnienia, jest rozstrzygnięciem stosowanym w drodze wyjątku od reguły ogólnej, w okolicznościach bezdyskusyjnych⁴¹⁹.

⁴¹⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 328-329.

⁴¹⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-911.

⁴¹⁷ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 283-286.

⁴¹⁸ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

⁴¹⁹ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. art. 398(14).

Uchylenie zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Najwyższy, ma miejsce na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w przypadku uwzględnienia skargi kasacyjnej. Uchylając w całości lub w części orzeczenie sądu II instancji, Sąd Najwyższy przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi lub sądowi równorzędnemu (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. może także uchylić w całości lub w części orzeczenie sądu I instancji i przekazać sprawę w zamiarze ponownego jej rozpoznania, temu sądowi lub sądowi równorzędnemu. Sąd II instancji, ponownie rozpoznając przekazaną sprawę, stosuje odpowiednio przepis art. 415 k.p.c. o obowiązku zwrotu wyegzekwowanego świadczenia⁴²⁰.

Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi II instancji w zakresie, w którym strona zaskarżyła orzeczenie. Sąd Najwyższy może skargę kasacyjną uznać za zasadną tylko w części zaskarżonego orzeczenia. Uchylenie zaskarżonego orzeczenia będzie miało miejsce w przypadku naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz w przypadku naruszenia przepisów postępowania, o ile naruszenie to miało bezpośredni wpływ na wynik sprawy⁴²¹. Orzeczenie uchylające zaskarżony wyrok w całości lub w części i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi II instancji jest orzeczeniem kasatoryjnym, stanowiącym główny rodzaj rozstrzygnięcia w postępowaniu kasacyjnym. Orzeczenie Sądu Najwyższego o charakterze kasatoryjnym odnosi się w przeważającej mierze do orzeczenia sądu II instancji. Niewykluczone jest także uchylenie przez Sąd Najwyższy w drodze stosowania art. 398¹⁵ k.p.c., orzeczenia sądu I instancji wraz z przekazaniem sprawy do ponownego rozstrzygnięcia, temu sądowi lub sądowi równorzędnemu. Uchylenie przez Sąd Najwyższy orzeczenia sądu I i II instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w sądzie I instancji, ma wymiar ekonomiczny postępowania. W przypadku, gdy Sąd Najwyższy wydał orzeczenie o uchyleniu orzeczenia sądu II instancji i przekazaniu temu sądowi sprawy, sąd ten ten musiałby i tak uchylić orzeczenie sądu II instancji i przekazać sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy uchyla orzeczenie sądu I instancji stosownie do zakresu zaskarżenia tego orzeczenia w drodze apelacji. Uchyleniu przez Sąd Najwyższy nie podlega część orzeczenia sądu I instancji, która nie była zaskarżona i w konsekwencji stała się prawomocna. Zaskarżenie orzeczenia sądu I instancji w całości i zaskarżenie orzeczenia II instancji w całości, sprowadza się do uchylenia przez Sąd Najwyższy orzeczenia w części, stosownie do fragmentu, w którym skarga kasacyjna została uwzględniona⁴²².

⁴²⁰ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴²¹ T. Szancilo (red.), *op.cit.*, s. 1396.

⁴²² A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ §1 k.p.c. uprawniony jest do uchylenia także orzeczenia sądu I instancji, przy czym, co do zasady, Sąd II instancji jest sądem *meriti*, wobec czego Sąd Najwyższy powinien uchylić orzeczenie Sądu I instancji, w przypadku nadzwyczajnych okoliczności. Na gruncie poczynionych uwag, zasadnym wydaje się, że Sąd Najwyższy w perspektywie zastosowania art. 398¹⁵ §1 k.p.c. wobec orzeczeń sądu I instancji powinien dokonywać rozważań także w oparciu o artykuł 386 § 4 k.p.c. W powołanym przepisie mowa jest o przesłance nierozpoznania istoty sprawy w przypadku konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego, celem wydania wyroku. Jeżeli istota sprawy przez sąd II instancji nie została rozpoznana, Sąd Najwyższy może uchylić zaskarżone orzeczenie przekazując akta organowi do ponownego rozpoznania. Tenże sąd podczas rozpoznawania, może wydać orzeczenie o odrzuceniu pozwu. Okazuje się niekiedy, iż merytoryczne rozpoznanie sprawy nie nastąpi, ponieważ pojawiają się przeszkody o charakterze procesowym, które niweczyć będą merytoryczne rozpoznanie sprawy⁴²³.

Dokonując rozstrzygnięcia na gruncie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpatruje czy skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, a jeżeli tak, to uchyla zaskarżony wyrok, czego skutkiem jest powrót do okoliczności sprzed wydania orzeczenia sądu II instancji. Następną kwestią, która podlega rozważeniu sądu, jest okoliczność potrzeby wydania orzeczenia w miejsce uchylonego, jak również jego niedopuszczalność. Uchylenie orzeczenia co do istoty sprawy, pociąga za sobą konieczność ponownego wydania orzeczenia, w zakresie kosztów sądowych. Ponowne wydanie zatem orzeczenia o kosztach, leży w gestii organu, któremu Sąd Najwyższy przekazał sprawę do ponownego rozpoznania art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.⁴²⁴.

Sąd Najwyższy wydając orzeczenie w oparciu o art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, wskazuje powody uznania podstaw kasacyjnych za uzasadnione, jak również wymienia wady orzeczenia stanowiące o ewentualności uchylenia orzeczenia z jednoczesnym wyznaczeniem zakresu, w jakim uchylenie nastąpiło. Ponadto uzasadnienie Sądu Najwyższego zawiera wytyczne co do dalszego kierunku, który powinno przybrać postępowanie, po odebraniu sprawy przekazanej do ponownego rozpoznania. Stosownie bowiem do art. 398²⁰ k.p.c. wykładnia prawa Sądu Najwyższego jest wiążąca dla sądu, któremu przekazana została sprawa do ponownego rozpoznania⁴²⁵.

Zasadą jest, że gdy mamy do czynienia ze skargą kasacyjną zasługującą na uwzględnienie, następuje uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi właściwemu, w celu ponownego rozpoznania, tylko i wyłącznie w tym przypadku, gdy ma miejsce naruszenie prawa

⁴²³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 330-331.

⁴²⁴ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

⁴²⁵ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

materialnego. Sąd Najwyższy może wedle swojego uznania wydać orzeczenie merytoryczne co do istoty sprawy, do czego nie jest zobowiązany prawem⁴²⁶.

Uwzględnienia wymaga także uchylenie wyroku wydanego w oparciu o przepis, który został uznany za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd Najwyższy stwierdził⁴²⁷, iż przepisy prawa niezgodne z Konstytucją RP nie mogą stanowić przyjęcia podstawy rozstrzygnięcia przez sądy powszechne, tym bardziej przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy stwierdził, że orzeczenie podlega uchyleniu na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji RP., w zw. z art. 398¹⁵ k.p.c., z wyłączeniem stosowania instytucji wznowienia postępowania, na zasadzie art. 401¹ k.p.c.⁴²⁸.

Podczas ponownego rozpoznania sprawy przekazanej w drodze art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., odpowiednie zastosowanie znajduje art. 415 k.p.c. w zakresie wniosku restytucyjnego. Przepis art. 415 k.p.c. stanowi, iż na wniosek skarżącego, sąd orzeka w przedmiocie zwrotu spełnionego czy wyegzekwowanego świadczenia, jak również w przedmiocie ewentualnego przywrócenia stanu poprzedniego. Wniosek zatem powinien zawierać precyzyjne sformułowanie roszczenia restytucyjnego, z wyszczególnieniem jego wysokości w przypadku świadczenia walutowego⁴²⁹.

Bezwzględna reguła jest wyrażona w art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., zasada że w przypadku przekazania sprawy sądowi do ponownego rozpatrzenia, ten zobowiązany jest do rozpoznania w innym składzie. Obowiązek rozpoznania w innym składzie nie dotyczy Sądu Najwyższego, który rozpoznaje skargę kasacyjną po raz kolejny. Przepis art. 398¹⁵ k.p.c. odnosi się do składu orzekającego, który ma orzekać po przekazaniu sprawy w celu ponownego rozpoznania. Wyłączenie dotyczy sędziów, którzy wcześniej uczestniczyli w wydaniu orzeczenia. Nieprzestrzeganie obowiązku z art. 398¹⁵ § 2 k.p.c. rozpoznania w innym składzie, stanowi podstawę do nieważności postępowania art. 379 pkt. 4 k.p.c. Adresatem przepisu art. 398¹⁵ § 2 k.p.c. jest sąd i lub II instancji⁴³⁰.

3.4. Problematyka rozpoznawania skargi kasacyjnej

Wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia, co do istoty sprawy, następuje z wniosku strony skarżącej o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. Zgodnie z przytoczonym przepisem, w przypadku uzasadnionej

⁴²⁶ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1778-1779.

⁴²⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 czerwca 2013 r., Sygn. akt II UK 330/12.

⁴²⁸ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

⁴²⁹ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. art. 398(15), (dostęp: 2022-01-12 15:24).

⁴³⁰ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, art. 398(15), (dostęp: 2022-01-12 15:24).

podstawy naruszenia prawa materialnego, przy jednoczesnym braku oparcia skargi kasacyjnej, także o naruszenie prawa proceduralnego lub jeżeli podstawa ta okazała się nieuzasadniona, Sąd Najwyższy może na wniosek strony skarżącej, uchylić zaskarżone orzeczenie i orzec co do istoty sprawy⁴³¹.

Uprawnienie Sądu Najwyższego do wydania wyroku reformatoryjnego, w którym wydane zostanie rozstrzygnięcie, co do istoty sprawy, stanowi element systemu rewizyjnego. Przyjęcie takiego modelu zapewnia szybsze zakończenie postępowania i redukuje koszty z nim związane. Sąd Najwyższy orzekając reformatoryjnie, stosuje na zasadzie odesłania z art. 398²¹ k.p.c. z odpowiednim zastosowaniem przepisów o wydawaniu wyroków przez sąd II instancji. Sąd Najwyższy wydając wyrok w oparciu o stosowanie przepisów z odesłania, na zasadzie stosowania art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398 k.p.c., zmienia wyrok zaskarżony i wydaje orzeczenie co do istoty sprawy⁴³². Przesłanki do wydania wyroku przez Sąd Najwyższy, co do istoty sprawy określone w art. 398¹⁶ k.p.c. wymienić można następująco:

1. brak w podstawie skargi kasacyjnej naruszenia przepisów procedury cywilnej wyroku skarżonego wnoszoną skargą;
2. istnienie niezasadnej podstawy skargi kasacyjnej, skonstruowanej w oparciu o naruszenie przepisów procedury cywilnej wyroku skarżonego wnoszoną skargą;
3. oczywiste naruszenie przepisów prawa materialnego przytoczone w podstawie;
4. wniosek skarżącego o uchylenie wyroku i wydanie orzeczenia, co do istoty sprawy.

Wydanie orzeczenia co do istoty sprawy następuje na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy wiąza ustalenia faktyczne, będące podstawą zaskarżonego orzeczenia. Wydanie więc wyroku co do istoty sprawy przez Sąd Najwyższy, następuje na podstawie stanu faktycznego sprzed wydania wyroku sądu II instancji.⁴³³

Badając wniosek strony skarżącej, w kontekście wydania orzeczenia co do istoty sprawy, można dociekać w analizie niniejszej rozprawy, czy Sąd Najwyższy związany jest wnioskiem strony, do wydania tegoż orzeczenia. Sąd Najwyższy odniósł się do niniejszej kwestii w postanowieniu, wyjaśniając, że może on wydać orzeczenie na wniosek, co stanowi jemu właściwe uprawnienie do wydania orzeczenia⁴³⁴. Wniosek strony jest niezbędny do wydania orzeczenia co do istoty sprawy, jednakże okoliczności uwzględniające wniosek, z uwagi na przesłanki art. 398¹⁶ k.p.c., należą do kompetencji Sądu Najwyższego⁴³⁵.

⁴³¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴³² K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 712-779.

⁴³³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 323-333.

⁴³⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1996 r., sygn. III CKU 8/96.

⁴³⁵ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

Odpowiednie zastosowanie podczas orzekania reformatoryjnego przez Sąd Najwyższy znajduje art. 415 k.p.c. Strona skarżąca uprawniona jest do złożenia wniosku o zwrot wyegzekwowanego lub spełnionego świadczenia, jak również o przywrócenie stanu poprzedniego. Sąd Najwyższy na wniosek uprawnionego stosuje odpowiednio art. 415 k.p.c. w orzeczeniu końcowym, rozstrzygając o zwrocie świadczenia, które zostało spełnione lub o wyegzekwowaniu świadczenia należnego, jak również o przywróceniu stanu poprzedniego⁴³⁶.

Sąd Najwyższy uprawniony jest na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. do rozpoznania w powiększonym składzie, w przypadku pojawienia się podczas rozpoznawania skargi, zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości. W przypadku pojawienia się zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, Sąd Najwyższy uprawniony jest do odroczenia orzeczenia w sprawie i przekazania zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia w powiększonym składzie orzekającym. Na podstawie art. 398¹⁷ § 2 k.p.c., uchwały powiększonego składu Sądu Najwyższego mają charakter wiążący w danej sprawie. Sąd Najwyższy może na podstawie art. 398¹⁷ § 3 k.p.c. przyjąć sprawę do rozpoznania w składzie powiększonym⁴³⁷.

Możliwość przedłożenia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, dotyczyć może zarówno prawa materialnego jak i procesowego. Sąd Najwyższy w celu przedłożenia zagadnienia powiększonemu składowi, wydaje stosowne postanowienie w tej sprawie o przekazaniu, a także odracza wydanie orzeczenia w sprawie. Poprzez powiększony skład sędziowski Sądu Najwyższego należy rozumieć skład siedmiu sędziów, przy czym skład ten mogą stanowić sędziowie, którzy wydysponowali zagadnienie prawne w tej sprawie. Kluczowym motywem przedłożenia zagadnienia prawnego powiększonemu składowi, jest potrzeba ujednolicenia wykładni i orzecznictwa, eliminowanie rozbieżności występującej w orzecznictwie w sprawach o podobnym charakterze i okolicznościach faktycznych. Samoistnej podstawy przekazania powiększonemu składowi nie stanowi występowanie rozbieżności w interpretacji prawa. Podstawę przekazania stanowią wyłącznie budzące poważne wątpliwości zagadnienia, wyłonione przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej⁴³⁸.

Wątpliwości powstałe na tle rozpoznawania skargi kasacyjnej mogą powstawać przykładowo z niejasnego brzmienia przepisów prawa przytoczonych w treści podstawy skargi kasacyjnej, które nie były uprzednio rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy lub na których tle powstają rozbieżności w orzecznictwie. Powody przedstawienia powiększonemu składowi zagadnienia prawnego, powinny być należycie uzasadnione z wyszczególnieniem powstałych

⁴³⁶ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

⁴³⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴³⁸ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1401-1402.

wątpliwości składu, na tle problemu i z odniesieniem do wątpliwości związanych z możliwością przyjęcia różnych wykładni prawa i rozwiązań, które mogłyby być zastosowane⁴³⁹.

Wzajemne zniesienie kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym, następuje na mocy art. 398¹⁸ k.p.c.⁴⁴⁰ w przypadku wniesienia kasacji przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka. Artykuł 398¹⁸ k.p.c. ma zastosowanie wyłącznie, jeżeli skargę wniosły podmioty uprawnione wymienione w przepisie. Wniesienie w obronie praw człowieka skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich wiąże się koniecznością ponoszenia kosztów procesu związanych z udziałem w sprawie przez każdą ze stron. W przypadku oddalenia skargi kasacyjnej, strona postępowania nie posiada uprawnienia domagania się zwrotu kosztów poniesionych od Skarbu Państwa⁴⁴¹.

Poprzez wzajemne zniesienie kosztów, należy rozumieć wzajemne umorzenie należności fiskalnych. Przepis art. 398¹⁸ k.p.c. nie ma zastosowania w przypadku wstąpienia do postępowania Prokuratora Generalnego na zasadzie art. 398⁸ k.p.c., a zatem do postępowania, które jest już w toku w drodze wniesionej skargi kasacyjnej przez stronę⁴⁴². Zniesienie kosztów procesu w postępowaniu cywilnym na zasadzie art. 398⁸ k.p.c. jest regulacją o charakterze szczególnym i wymaga zwięzłej interpretacji. Okoliczność ta odnosi się wyłącznie do sytuacji wniesienia skargi przez podmioty wymienione w przepisie. Przepis 398⁸ k.p.c. pozostaje w powiązaniu z art. 398¹ § 2 k.p.c. w takim sensie, że w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę postępowania, wyłącza w zakresie wniesienia możliwość wniesienia skargi przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich. Przepis art. 398⁸ k.p.c. nie znajduje zastosowania do postępowania ze skargi kasacyjnej wniesionej przez stronę postępowania⁴⁴³.

Szczególny charakter przepisu art. 398⁸ k.p.c. odnosi się do sytuacji, w której skargę kasacyjną wniosły jedynie podmioty w nim wymienione, powołane w celu ochrony interesu publicznego i działające wyłącznie w interesie publicznym, przez co charakter podejmowanych przez te podmioty działań, jak i istotność wykonywanych zadań w zakresie kosztów sądowych podlega wzajemnemu zniesieniu. Zniesienie wzajemnych kosztów ma miejsce bez względu na

⁴³⁹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

⁴⁴⁰ B. Bładowski, 3. *Sposób rozstrzygnięcia sprawy [w:] Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, LEX/el Warszawa 2007., (dostęp: 2022-01-20 14:37).

⁴⁴¹ M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego, Tom I, Komentarz do artykułów 1-500¹⁴*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007 r., s. 537

⁴⁴² A. Jakubecki, *Kodeks Postępowania Cywilnego, Komentarz.*, t. I, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2017 r., s. 656.

⁴⁴³ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 398(18), (dostęp: 2022-01-20 15:13).

wynik postępowania z wniesionej skargi kasacyjnej, wynik, zapadły w drodze orzeczenia Sądu Najwyższego⁴⁴⁴.

Uchylenie wyroku wraz z odrzuceniem pozwu lub umorzeniem postępowania, następuje przez Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398¹⁹ k.p.c. wówczas, gdy pozew podlega odrzuceniu albo zaistniała podstawa do umorzenia postępowania. Na wniosek strony odpowiednio stosuje się przepis art. 415 k.p.c. o obowiązku zawarcia w orzeczeniu o uchyleniu wyroku przyznania zwrotu uzyskanego świadczenia⁴⁴⁵.

Przepis art. 398¹⁹ k.p.c. odnosi się do dwóch okoliczności, w których następuje zakończenie postępowania ze skargi kasacyjnej w sposób ostateczny przez Sąd Najwyższy. Innym rodzajem orzeczenia jest wyrok reformatoryjny, wydany w drodze art. 398¹⁶ k.p.c. Okoliczności odrzucenia pozwu i umorzenia postępowania wiążą się z naruszeniem zasadniczych przepisów postępowania cywilnego⁴⁴⁶. Przesłanki odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, zawarto w regulacjach art. 199 k.p.c., art. 355 k.p.c. i art. 1099 k.p.c. Przesłanki przytoczonych artykułów, brane są pod rozwagę Sądu Najwyższego wyłącznie w granicach zaskarżenia. Uchylenie orzeczenia zaskarżonego skargą, nie może nastąpić w stosunku do części orzeczenia, która nie była zaskarżona. Uchylenie zapadłych wyroków w sprawie następuje w formie postanowienia⁴⁴⁷. Regulacja art. 398¹⁹ k.p.c. ma na celu przyczynienie się do ekonomicznego aspektu postępowania poprzez zminimalizowanie kosztów i zminimalizowanie czasu postępowania. Wobec braku przedmiotowej regulacji Sąd Najwyższy musiałby ponownie przekazać akta sprawy Sądowi II instancji, którego zadaniem byłoby uchylenie orzeczenia sądu I instancji i umorzenie postępowania lub odrzucenie pozwu. Sąd Najwyższy wydaje na podstawie art. 398¹⁹ k.p.c., orzeczenie z urzędu bez względu na podniesienie w podstawie kasacyjnej okoliczności, czy też wskazania tych okoliczności we wnioskach kasacyjnych. Przesłanki umorzenia postępowania lub odrzucenia pozwu Sąd Najwyższy bada z urzędu, tak jak w przypadku przesłanki nieważności postępowania. Na wpływ oceny przesłanek, bez znaczenia jest treść zapadłego wyroku sądu II instancji lub okoliczność wydania przez sąd postanowienia w trybie art. 222 k.p.c. o oddaleniu zarzutów zasadnych w przedmiocie umorzenia postępowania i odrzucenia pozwu⁴⁴⁸. Wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia w przypadku zaistnienia przesłanek w drodze stosowania

⁴⁴⁴ A. Marciniak, K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016 r., s. 189.

⁴⁴⁵ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

⁴⁴⁶ T. Ereciński (red. Nauk.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2016 r., s. 307.

⁴⁴⁷ M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego, Tom I, Komentarz do artykułów 1-500¹⁴*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007 r., s. 538.

⁴⁴⁸ A. Marciniak, K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016 r., s. 190.

art. 398¹⁹ k.p.c. jest obligatoryjne. Zaskarżone skargą kasacyjną orzeczenie przed jego uchyleniem w drodze orzeczenia Sądu Najwyższego powoduje, że zawarcie w sprawie ugody, co do zasady, nie jest dopuszczalne. Nastąpiłaby bowiem zmiana stanu prawnego w drodze nowego orzeczenia wydanego w przedmiocie ugody. Sądowa ugoda w postępowaniu kasacyjnym jest, co do zasady, w ogóle niedopuszczalna. Dopuszczalność ugody jest możliwa np. w postępowaniu w drodze ponownego rozpoznania sprawy przez sąd II instancji. Podobnie instytucja cofnięcia pozwu nie znajduje zastosowania w postępowaniu kasacyjnym, ponieważ sprawa jest, co do zasady, prawomocnie zakończona⁴⁴⁹.

Postanowienie Sądu Najwyższego o uchyleniu orzeczenia i umorzeniu postępowania albo odrzuceniu pozwu w myśl art. 398¹⁹ k.p.c. nie jest rozstrzygnięciem co do istoty sprawy, natomiast, ponieważ jest to postanowienie końcowe, zawiera ono stosowne rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w sprawie. Postanowienie w trybie art. 398¹⁹ k.p.c. zapada na posiedzeniu niejawnym⁴⁵⁰.

Podniesienie w skardze kasacyjnej zarzutu nieważności postępowania na zasadzie art. 379 pkt. 3 k.p.c. w związku z powagą rzeczy osądzonej art. 366 k.p.c. oznacza, iż Sąd Najwyższy nie może orzec jedynie wydając orzeczenie o uchyleniu zaskarżonego wyroku sądu II instancji. Orzeczenie sądu I instancji również podlega uchyleniu. Orzeczenie sądu I instancji jest bezwzględną przyczyną, na podstawie której w związku z art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c. następuje odrzucenie pozwu. W związku z powyższym, w przypadku zaistnienia wyżej przytoczonej przesłanki, Sąd Najwyższy wydaje postanowienie o uchyleniu obydwu wyroków i o odrzuceniu pozwu⁴⁵¹.

Odpowiednie stosowanie przepisów art. 398¹⁹ k.p.c. w zw. z art. 415 k.p.c. nie oznacza, że przepis art. 415 k.p.c. może stanowić samoistną podstawę roszczenia o zwrot świadczenia. Rozwaga Sądu Najwyższego, dokonywana w zakresie wniosku restytucyjnego musi opierać się na dokonaniu zindywidualizowanej interpretacji z kompleksowym uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Sąd Najwyższy dokonując analizy w zakresie wniosku restytucyjnego, ponownie ustala stan faktyczny i dokonuje ocen prawnych. Uchybienia wniosku w przedmiocie niewskazania jego należytych faktycznych okoliczności i nieszczegółowe odniesienie się do okoliczności faktycznych, stanowiących podstawę wniosku restytucyjnego, jest jego ograniczaniem, powodującym niemożność poczynienia ustaleń merytorycznych przez Sąd Najwyższy⁴⁵².

⁴⁴⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 340.

⁴⁵⁰ T. Ereciński (red. Nauk.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2016 r., s. 308.

⁴⁵¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2008 r., sygn. II PK 359/07.

⁴⁵² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2018 r., sygn. III SK 33/16.

Wykładnia zawarta w orzeczeniu Sądu Najwyższego, na mocy art. 398²⁰ k.p.c., ma charakter wiążący w konkretnej sprawie dla organu, któremu sprawa została przez Sąd Najwyższy przekazana. Przepis art. 398²⁰ k.p.c. wyłącza dopuszczalność oparcia skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego w drodze ponownego rozpoznania sprawy, na podstawie sprzeczności w stosunku do wykładni prawa, poczynionej w tej sprawie przez Sąd Najwyższy⁴⁵³.

Związanie wykładnią prawa Sądu Najwyższego, poczynioną na gruncie sprawy z wniesionej skargi kasacyjnej dotyczy każdego sądu, zarówno I jak i II instancji, któremu przekazano sprawę ze skargi kasacyjnej do ponownego rozpoznania, niezależnie od tego czy wykładania ta dotyczy materii prawa procesowego, czy materialnego. Wykładnię prawa Sądu Najwyższego rozumieć należy w sposób zawężający, poprzez wskazanie właściwego rozumienia przepisów prawa i wyjaśnienie poprawności ich stosowania. Związanie wykładnią prawa Sądu Najwyższego nie oznacza, że stanowisko Sądu Najwyższego w danej sprawie jest wiążące. Wykładania prawa interpretowana jest wąsko, dlatego nie można jej nadinterpretowywać lub identyfikować z takimi pojęciami, jak nakaz prawny, ocena prawna, wytyczne do dalszego postępowania. Nawet jeżeli Sąd Najwyższy zawarłby wskazania co do dalszego prowadzenia postępowania, to nie mają one wiążącego charakteru, dla sądu któremu przekazano sprawę⁴⁵⁴.

Charakter wiążący wykładni prawa Sądu Najwyższego w pewien sposób zawęża poczynienie autonomicznej oceny sądu II instancji, dlatego na zasadzie art. 398²⁰ k.p.c., odnosić się należy ściśle do znaczenia przepisów prawa. Wykładnia dokonana przez Sąd Najwyższy nie odnosi się poza granice podstaw skargi kasacyjnej, nie dotyczy poglądów prawnych, uwag i ocen, okoliczności odnoszących się do stanu faktycznego. Niemniej jednak w przypadku zmiany stanu faktycznego poczyniona przez Sąd Najwyższy wykładnia może okazać się nieaktualna, czy też poczyniona wykładnia może stanowić podstawę do powołania nowych faktów i dowodów w sprawie. Dokonana przez Sąd Najwyższy wykładnia nie będzie wyrażała swojego wiążącego charakteru, jeżeli przepis prawa względem którego została dokonana zostanie zmieniony poprzez wydanie nowego przepisu, a także w przypadku wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności przepisu z Konstytucją⁴⁵⁵.

Wskazania co do dalszego postępowania, nie mają wiążącego charakteru i zamieszczenie ich w wyroku, co prawda nie leży w kompetencji Sądu Najwyższego, jako sądu kasatoryjnego, jednakże mogą zostać poczynione. Natomiast charakter wiążący, odnosi się nie tylko względem sądu, któremu sprawę przekazano ponownie, ale także wiąże strony, które wniosły skargę

⁴⁵³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁵⁴ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1405.

⁴⁵⁵ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 808-912.

kasacyjną⁴⁵⁶. Reguła związania sądu, dokonaną wykładnią Sądu Najwyższego, staje się zdezaktualizowana, jeżeli w drodze kolejnych uchwał, mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy dokona innej wykładni prawa⁴⁵⁷.

Przykładowo, związanie sądu wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy, nie będzie znajdowało zastosowania, jeżeli ustalono inną niż stanowiącą podstawę zaskarżonego orzeczenia ocenę stanu faktycznego⁴⁵⁸, np. w drodze przeprowadzenia na tę okoliczność nowych dowodów art. 381 k.p.c., a także jeżeli zmienił się stan prawny objętych wykładnią przepisów. Wówczas sąd, w oparciu o przytoczone podstawy może odstąpić od związania wykładnią Sądu Najwyższego⁴⁵⁹.

Odpowiednie stosowanie przepisów o apelacji następuje na podstawie art. 398²¹ k.p.c., według którego w przypadku braku przepisów o charakterze szczególnym w ramach postępowania przed Sądem Najwyższym znajdują zastosowanie odpowiednie przepisy o apelacji, przy czym cofnięcie skargi kasacyjnej może nastąpić przez stronę postępowania. Termin sporządzenia uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego, wynosi jeden miesiąc. Czynność cofnięcia skargi kasacyjnej przez stronę postępowania, ma czystoprocesowy charakter, wobec czego, nie jest to czynność objęta kontrolą Sądu Najwyższego⁴⁶⁰.

Przepis art. 398²¹ k.p.c. umożliwia z odpowiednim uwzględnieniem stosować przepisy o apelacji do postępowania ze skargi kasacyjnej przed Sądem Najwyższym, w przypadku braku przepisów szczególnych. Stosowanie odpowiednie przepisów o postępowaniu apelacyjnym do postępowania ze skargi kasacyjnej, następuje z uwzględnieniem stosownego etapu postępowania, a także norm prawnych znamiennej dla konkretnego etapu postępowania przy jednoczesnym uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy. Odesłanie z art. 398²¹ k.p.c., do stosowania przepisów o apelacji, obejmuje swoim obowiązywaniem stosowanie przepisu art. 391 k.p.c., w drodze którego w przypadku braku szczególnych przepisów względem postępowania przed sądem II instancji, zastosowanie znajdują odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem I instancji⁴⁶¹.

Sąd Najwyższy może, na zasadzie art. 359 k.p.c., wydać postanowienie o uchyleniu wydanego uprzednio przez Sąd Najwyższy postanowienia, w przedmiocie zwrotu akt do sądu II instancji, celem przeprowadzenia postępowania naprawczego poprzez usunięcie formalnego braku

⁴⁵⁶ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

⁴⁵⁷ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 301-306.

⁴⁵⁸ J. Gudowski, [związanie wykładnią] [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo*. Piśmiennictwo. Tom III, Warszawa 2020, Lex/el komentarz do art. art. 398²⁰ (dostęp: 2021-11-22 13:21)

⁴⁵⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 341.

⁴⁶⁰ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Sporządzanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 116-119.

⁴⁶¹ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz BeckOK*, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 398²¹ k.p.c.

niewskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, o ile wydane postanowienie o przekazaniu nastąpiło w oparciu o błędne przekonanie Sądu Najwyższego w przedmiocie niewskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej⁴⁶².

Rozpoznawanie przez Sąd Najwyższy zażaleń na postanowienie sądu II instancji, a zatem dokonywane na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c., o odesłaniu do odpowiedniego stosowania względem postępowania przed Sądem Najwyższym zainicjowanego zażaleniem przepisu m.in. art. 398²¹ k.p.c., następuje z uwzględnieniem art. 380 k.p.c., o rozpoznawaniu postanowień, które nie podlegały zaskarżeniu. Przede wszystkim, w toku postępowania wyprowadzonego w drodze wniesionego zażalenia strony na postanowienie sądu II instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy z wniosku strony na zasadzie art. 380 k.p.c., uprawniony jest do rozpoznania postanowienia, oddalającego wniosek strony o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej. Stosowanie przez Sąd Najwyższy art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., uzależnione jest od wniosku strony w przedmiocie kontroli uprzedniego postanowienia, które należy wnieść jednocześnie z zażaleniem na postanowienie. Uwzględnienia w postępowaniu kasacyjnym wymagają wszelkie przepisy o doręczeniach i wyrokowaniu. Zastosowanie znajdzie zwłaszcza art. 379 k.p.c., o przesłankach nieważności postępowania, art. 386 § 2 k.p.c., o zniesieniu postępowania w zakresie nieważności, art. 383 k.p.c. o zmianie żądania powództwa⁴⁶³. Zniesienie postępowania na zasadzie art. 386 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. może mieć miejsce wyłącznie, jeżeli Sąd Najwyższy stwierdzi nieważność postępowania. Ponadto w postępowaniu kasacyjnym znajdują zastosowanie przepisy o umorzeniu postępowania, z uwagi na brak następcy prawnego strony. Umorzenie postępowania następuje w przypadku braku prawnego następcy strony, która utraciła zdolność sądową, art. 182 k.p.c. Przepis ten znajduje odpowiednio zastosowanie do postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym⁴⁶⁴.

Analiza zgodności z prawem zaskarżonego skargą kasacyjną prawomocnego orzeczenia sądu II instancji dokonywana jest w zakresie zaskarżenia i w zakresie podstaw skargi kasacyjnej. Zważywszy na powyższe, co do zasady w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne jest skuteczne podejmowanie czynności o charakterze dyspozycyjnym przez strony postępowania. Podejmowanie takich czynności możliwe było do momentu zakończenia postępowania prawomocnym orzeczeniem w sprawie. Wobec powyższego, niedopuszczalne jest cofnięcie przez stronę pozwu, uznanie powództwa, a także zawarcie przez strony ugody⁴⁶⁵.

⁴⁶² A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 306-311.

⁴⁶³ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1406-1407.

⁴⁶⁴ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1176-1251.

⁴⁶⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

Cofnięcie skargi kasacyjnej przed Sądem Najwyższym, oznacza odpowiednie stosowanie przepisu art. 391 § 2 k.p.c., w drodze którego następuje bezwarunkowe umorzenie postępowania ze skargi przez Sąd Najwyższy z jednoczesnym orzeczeniem, jak przy cofnięciu pozwu. W przypadku, gdy cofnięcie skargi kasacyjnej będzie miało miejsce jeszcze przed przekazaniem akt do Sądu Najwyższego, postanowienie o umorzeniu postępowania kasacyjnego wydaje sąd II instancji art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 2 k.p.c.⁴⁶⁶.

Termin, o którym mowa w art. 398²¹ k.p.c., w którym Sąd Najwyższy sporządza uzasadnienie orzeczenia wynosi miesiąc, bez względu na formę wydanego orzeczenia⁴⁶⁷. Inaczej niż w przypadku orzeczeń sądu II instancji termin w przypadku Sądu Najwyższego wynosi jeden miesiąc. Sporządzenie uzasadnienia nie obowiązuje sędziego sprawozdawcy zgłaszającego odrębne zdanie. W przypadku, kiedy sporządzenie uzasadnienia jest nie możliwe z innych względów, uzasadnienie orzeczenia może zostać przygotowane przez osobę sędziego, którego wyznaczy sędzia przewodniczący spośród sędziów biorących udział w wydaniu orzeczenia. Przy nazwisku sędziego, który wobec powyższego sporządził uzasadnienie wyroku, czyni się wzmiankę w nawiasie uzasadnienia. Samo uzasadnienie orzeczenia należy sporządzić zwięźle i krótko, możliwie precyzyjnie, odnosząc się wyłącznie do kwestii najważniejszych⁴⁶⁸.

3.5. Podsumowanie

Badania skargi kasacyjnej prowadzą do wniosku, że wraz ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, stanowią systemowe narzędzia do skarżenia orzeczeń sądu II instancji, które są prawomocne, pełniąc jednocześnie funkcję kontrolną⁴⁶⁹. W postępowaniu ze skargi kasacyjnej znajdują odpowiednio zastosowanie przepisy o apelacji art. 398¹² k.p.c. Zakończenie postępowania kasacyjnego, następuje w drodze wydania postanowienia uchylającego wydane w sprawie orzeczenie i odrzucenia pozwu lub umorzeniem postępowania, art. 398¹⁹ k.p.c. Zakończenie postępowania może także nastąpić poprzez wydanie wyroku w sprawie o treści stosownej do art. 398¹⁴ k.p.c. o oddaleniu skargi kasacyjnej. Wyrok uwzględniający skargę, może zapaść także reformatoryjny, stosownie do treści art. 398¹⁵ k.p.c. Możliwe jest także wydanie wyroku co do istoty sprawy, w następstwie uwzględnienia w całości skargi kasacyjnej, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c.⁴⁷⁰.

Skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym, w ujęciu historycznym była przedmiotem przeobrażeń i nowelizacji wraz ze zmieniającym się modelem instancyjnym kilku nowelizacji.

⁴⁶⁶ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 343.

⁴⁶⁷ A. Turczyn [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 398(21), (dostęp: 2022-01-12 15:34).

⁴⁶⁸ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1058-1173.

⁴⁶⁹ A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, Komentarz, t. II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1778-1779 do art. 3981 k.p.c.

⁴⁷⁰ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 855.

Podstawy skargi kasacyjnej jednak w gruncie rzeczy nie zostały znacząco przemodelowane. Ustawodawca polski nie poszedł w ślady przyjętego modelu skargi kasacyjnej w prawie francuskim, gdzie występuje enumeratywny katalog podstaw⁴⁷¹. Instytucja skargi kasacyjnej od przeszło dwudziestu pięciu lat znajduje swoje uregulowanie w polskim prawie. Przedmiotem zaskarżenia jest wyrok kończący postępowanie w sprawie lub prawomocnych postanowień w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania⁴⁷².

Na gruncie przeprowadzonych badań w przedmiocie uregulowania skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym można wskazać obszary, które wymagają zmian prawodawcy. Artykuł art. 398³ k.p.c. określają podstawy skargi kasacyjnej. Kontrola przeprowadzana w ramach skargi kasacyjnej w zakresie postępowania sądu I instancji, w przypadku zarzutu na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., a konkretniej, naruszenia przez sąd II instancji art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie, iż w postępowaniu I instancji zachodziła nieważność postępowania, jest możliwa i uzasadniona. Wobec powyższego należy powołać we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.⁴⁷³. Natomiast w art. 398³ § 1 k.p.c., określającym podstawy skargi kasacyjnej, brak jest wskazanej nieważności postępowania jako podstawy. Wydaje się wobec tego uzasadnione, aby instytucja skargi kasacyjnej z racji swojego charakteru, którym jest ochrona interesu publicznego, w drodze zapewnienia jednolitości wykładni prawa obejmowała skonkretyzowaną podstawę nieważności postępowania jako podstawy skargi.

Kolejną postulowaną zmianą, która w kontekście przeprowadzonych badań jest uzasadniona, odnosi się do zagadnienia wezwania do usunięcia braków i odrzucenia skargi kasacyjnej. W związku z art. 398⁶ § 1 k.p.c., niespełnienie wymagań skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁴ § 2 lub 3, jest przesłanką do wezwania skarżącego do ich usunięcia w terminie tygodniowym. Przepis art. 398⁶ § 1 k.p.c., co prawda nie odnosi się w swojej treści do art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.⁴⁷⁴ jednakże przepis art. 398⁶ § 3 k.p.c. traktujący o odrzuceniu skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, utracił z dniem 8 lipca 2008 roku moc w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zakresie przewidującym odrzucenie – bez wezwania do usunięcia braków skargi kasacyjnej, która nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. za sprawą wyroku TK z dnia 2008 roku^{475,476}.

⁴⁷¹ E. Niemiec, *Podstawy skargi kasacyjnej*, Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ, 2021/21, s. 103.

⁴⁷² T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1352-1363.

⁴⁷³ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 23 sierpnia 2022 r. i CSK 2917/22.

⁴⁷⁴ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz BeckOK*, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r. komentarz do art. 398⁶ k.p.c.

⁴⁷⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2008 r. SK 40/07.

⁴⁷⁶ Por. T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1379.

Pozostając jeszcze przy analizie art. 398⁴ § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 4 k.p.c., traktującym o zawiadomieniu organu samorządu zawodowego, o odrzuceniu skargi kasacyjnej przez sąd II instancji lub Sąd Najwyższy, z powodu niespełnienia wymagań przewidzianych w przepisie art. 398⁴ § 1 k.p.c. warto doprecyzować, co konkretnie stanowi o zawiadomieniu organu samorządu zawodowego. Skarga kasacyjna wniesiona przez profesjonalnego pełnomocnika odrzucona może zostać, wyłącznie jeżeli nie będzie ona całkowicie spełniała wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., bądź też wymogi co prawda zostały spełnione, aczkolwiek sposób jaki to uczyniono, uniemożliwia zobrazowanie przedmiotu skargi i zakresu zaskarżenia. Pozostałe braki formalne skargi kasacyjnej podlegają postępowaniu naprawczemu w tym zakresie⁴⁷⁷. Niemniej jednak, odnosząc się do samego rygoru z art. 398⁶ § 4 k.p.c. zawiadomienia organu samorządu zawodowego należy w kontekście przeprowadzonych badań ocenić krytycznie. Niewątpliwie sporządzenie skargi kasacyjnej wiąże się ze spełnieniem wielu wymagań, w tym wyjaśnienia niekiedy skomplikowanych zagadnień prawnych. W tym kontekście wydaje się uzasadnione wprowadzenie instytucji pełnego postępowania naprawczego, umożliwiającego sprostanie wymaganiom skargi kasacyjnej⁴⁷⁸.

Należy również poczynić uwagę, iż termin na wniesienie odpowiedzi na skargę, stosownie do art. 398⁷ § 1 k.p.c., jest dwutygodniowy, co w konfrontacji z terminem do wniesienia skargi kasacyjnej, który wynosi dwa tygodnie, stosownie do art. 398⁵ § 1 k.p.c., wydaje się niewystarczające. Mając na uwadze stopień skomplikowania samej skargi, należy zważyć, iż dla prawidłowej ochrony należałoby ustalić stosownie dłuższy termin na udzielenie odpowiedzi.

⁴⁷⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 23 czerwca 2009 r. III UZ 4/09.

⁴⁷⁸ M. Asłonowicz, *Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym* Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013 r., s. 250-257.

Rozdział IV Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

4.1. Uwagi wprowadzające

Orzeczenia referendarza sądowego mogą być zaskarżane skargą w przypadkach, gdy na postanowienie wydane przez sąd przysługiwałoby zażalenie. Złożenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego wywiera ten skutek, że wydane przez referendarza sądowego orzeczenie traci moc. Odstępstwem od tej zasady są orzeczenia w zakresie kosztów sądowych, kosztów procesu, a także w zakresie odmowy ustanowienia radcy prawnego lub adwokata w sprawie. Wymienione orzeczenia, będące odstępstwem w zakresie utraty mocy obowiązującego orzeczenia w sprawie, w przypadku wniesienia skargi, załatwiane są w drodze wstrzymania wykonalności. Podobnie wstrzymanie wykonalności zapada również w przypadku skargi na orzeczenie referendarza w postępowaniu rejestrowym, skargi na wpis w księdze wieczystej. Wstrzymanie wykonalności zaskarżonego orzeczenia powoduje, że nie ma ono mocy prawnej, a rozstrzygnięcie dalsze w sprawie zapada przed sądem, który w przedmiocie tym wydaje osobne rozstrzygnięcie⁴⁷⁹. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego, pozostaje w związku z zażaleniem w tym sensie, że ocena w zakresie dopuszczalności skargi na orzeczenie referendarza sądowego następuje w oparciu o przedmiotowy katalog wydawanych w sprawach postanowień i zarządzeń, od których przysługuje zażalenie⁴⁸⁰,

4.2. Obostrzenia dopuszczalność skargi na orzeczenie referendarza sądowego

Orzeczenia referendarza sądowego zaskarżalne są w drodze skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Skarga dopuszczalna jest w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługiwałoby zażalenie art. 398²² § 1 k.p.c.⁴⁸¹.

Przepis art. 398²² § 1 k.p.c. nie zawiera enumeratywnie wyliczonego katalogu orzeczeń, co do których przysługuje skarga. Ustawodawca zrezygnował z takiego rozwiązania na rzecz przyjęcia, iż skarga dopuszczalna jest w przypadkach, kiedy przysługiwałoby zażalenie, wobec powyższego w obecnym stanie prawnym nie ma niejasności, iż na orzeczenie referendarza sądowego przysługuje skarga. Wobec tak przyjętej konstrukcji regulacji art. 398²² § 1 k.p.c., w celu ustalenia, czy na konkretne orzeczenie referendarza sądowego przysługuje skarga, należy ocena, czy orzeczenie to mieści się w katalogu orzeczeń wymienionych w art. 394 § 1 k.p.c. i w art. 394^{1a} § 1 k.p.c. i art. 394² § 1¹ k.p.c. Oceny tej dokonać należy oczywiście, w oparciu o przysługujące uprawnienie referendarza sądowego do wydania konkretnego orzeczenia. Należy także zwrócić uwagę, iż przepis art. 398²² § 1 k.p.c. odnosi się jedynie do zażalenia, a zatem

⁴⁷⁹ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 305.

⁴⁸⁰ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 999.

⁴⁸¹ A. Cempura, A. Kasolik, *op.cit.*, s. 510.

odniesienie do okoliczności, kiedy przysługiwałoby inne niż zażalenie orzeczenie zawierać się może w przepisach szczególnych, jak np. art. 518¹ § 1¹ k.p.c.⁴⁸².

Przepis art. 398²² k.p.c. nie oznacza w żadnym wypadku, iż wszystkie postanowienia sądu I instancji, od których przysługuje ujęte w katalogu zamkniętym zażalenie, mogą być równoważnikami w stosunku do orzeczeń wydawanych przez referendarza sądowego. Ujęcie katalogu zamkniętego postanowień sądu, na które służy zażalenie, jest w stosunku do wydawanych orzeczeń referendarza sądowego znacznie bardziej wyczerpujące, ponieważ z drugiej strony, możliwość wydania konkretnego orzeczenia przez referendarza sądowego uzależniona jest od przyznania kompetencji referendarzowi do jego wydania, poprzez ustawy zawarte w treści konkretnego przepisu. Występuje zatem zależność: jeżeli na postanowienie przysługuje zażalenie, to na równorzędne orzeczenie referendarza przysługuje skarga⁴⁸³.

Stosownie do art. 398 § 2 k.p.c., skargę na orzeczenie referendarza sądowego, należy wnosić do sądu, w którym referendarz sądowy je wydał. Termin wniesienia skargi wynosi tydzień i liczony jest od dnia doręczenia stronie orzeczenia, na które skarga przysługuje lub w przypadku żądania uzasadnienia orzeczenia referendarza sądowego w terminie tygodnia od dnia doręczenia stronie orzeczenia z uzasadnieniem. Wniesienie skargi na orzeczenie referendarza sądowego, zgodnie z art. 398²² § 3 k.p.c., powoduje utratę mocy obowiązującej zaskarżonego orzeczenia⁴⁸⁴.

Przepis art. 398 § 2 k.p.c., stanowi, iż skarga wniesiona powinna być do sądu, w którym referendarz wydał zaskarżone skargą orzeczenie w terminie tygodnia od doręczenia orzeczenia, a w przypadku żądania sporządzenia uzasadnienia, od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Z treści art. 398 § 2 k.p.c., wynika, iż powiązany jest on z zasadą ogólną sporządzania uzasadnień i ich doręczania, a o której mowa w art. 357 k.p.c. Termin tygodniowy przyjęty w art. 398 § 2 k.p.c., jest to ustawowy termin zawity procesowy, a zatem nie podlega on skracaniu ani wydłużaniu. Na zasadzie instytucji przywrócenia terminu, art. 168 k.p.c. i kolejne, możliwe jest przywrócenie terminu do złożenia skargi na orzeczenie referendarza sądowego. W przypadku wniesienia skargi z uchybieniem terminu, art. 398 § 2 k.p.c., skarga podlega odrzuceniu w drodze postanowienia referendarza sądowego. Postanowienie o odrzuceniu skargi wniesionej po terminie, zaskarżalne jest jako postanowienie kończące sprawę stosownie do art. 394 § 1 k.p.c.⁴⁸⁵. Wniesienie skargi na orzeczenie referendarza sądowego, zgodnie z art. 398²² § 3 k.p.c. powoduje, że zaskarżone skargą orzeczenie traci moc. Rozpoznanie skargi przez sąd następuje przez sąd, pełniący rolę sądu I instancji, który jest także władny do wydania

⁴⁸² K. Panfil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 398(22), (dostęp: 2022-01-12 15:39)

⁴⁸³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 350-355.

⁴⁸⁴ A. Cempura, A. Kasolik, *op.cit.*, s. 510.

⁴⁸⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 354.

orzeczenia w przedmiocie wniesionej skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Wszelkie uprzednio podjęte czynności przez referendarza sądowego tj. sprzed wydania orzeczenia, pozostają w mocy obowiązującego prawa. Zgodnie z mocą obowiązującą wszelkich uprzednich czynności, takich, jak np. przeprowadzenie dowodów z dokumentów, stanowić może pełnoprawną podstawę do wydania orzeczenia w przedmiocie skargi na orzeczenie⁴⁸⁶. Wobec faktu, że wniesienie skargi powoduje utratę mocy obowiązującego orzeczenia, skarga ma charakter anulacyjny

Zgodnie z art. 398²² § 4 k.p.c., jeżeli skarga na orzeczenie referendarza sądowego zasługuje oczywiście na uwzględnienie, referendarz sądowy w terminie tygodnia może wydać stosowne orzeczenie w przedmiocie zasadności skargi, jak również wydać nowe orzeczenie w sprawie. Od wydanego ponownie orzeczenia przez referendarza sądowego, na podstawie art. 398²² § 4 k.p.c. przysługuje skarga na zasadach ogólnych. W przypadku ponownego wniesienia skargi na orzeczenie, wydane w następstwie skargi, przepisów art. 398²² § 4 k.p.c. nie stosuje się⁴⁸⁷. Przepis art. 398²² § 4 k.p.c., jest przyjęciem rozwiązania innowacyjnego. W terminie tygodnia, w przypadku zasadności skargi w drodze postanowienia, referendarz może wydać ponowne orzeczenie. Od ponownie wydanego orzeczenia, przysługuje skarga na zasadach ogólnych, a w przypadku zaskarżenia przepisu, paragrafu § 4 nie stosuje się. Skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty, jeżeli referendarz sądowy natychmiast doszuka się poczynionego błędu w wydanym przez siebie orzeczeniu i będzie chciał ów błąd poprawić. Wówczas ma taką możliwość na zasadzie autokontroli, poprzez zastosowanie art. 398²² § 4 k.p.c., Wniosek strony w przedmiocie zastosowania przez referendarza sądowego art. 398²² § 4 k.p.c. nie jest wymagany, przepis ten znajduje zastosowanie z urzędu. Należy przy tym zauważyć, że o ile zajdzie potrzeba wydania kolejnego orzeczenia w oparciu o stosowanie art. 398²² § 4 k.p.c., to treść tego orzeczenia powinna zawierać inne rozstrzygnięcie niż uprzednio wydane orzeczenie. Dokonanie autokontroli wydanego orzeczenia przez referendarza sądowego, zgodnie z art. 398²² § 4 k.p.c., możliwe jest tylko jednokrotnie. Kanwa przepisu 398²² § 4 k.p.c., opiera się na możliwości poprawienia wydanego orzeczenia, które jest wadliwe, dokonanie samokontroli w celu usunięcia poczynionego błędu⁴⁸⁸.

Wraz z wniesieniem skargi na orzeczenie referendarza sądowego do właściwego sądu zaskarżone orzeczenie traci moc, po czym na podstawie art. 398²² § 5 k.p.c. sprawę rozpoznaje sąd jako Sąd I instancji. Jeżeli skarga na orzeczenie referendarza sądowego do sądu wyższego szczebla nie jest możliwa, z uwagi na brak sądu wyższej instancji, wówczas skargę może

⁴⁸⁶ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 398(22), (dostęp: 2022-01-20 18:00).

⁴⁸⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁸⁸ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 357-358.

rozpoznać ten sam sąd, jednakże w innym składzie, art. 398²² § 5 k.p.c. zd. 2.⁴⁸⁹. Rozpoznanie skargi przez sąd, jako Sąd I instancji oznacza, że artykułu 397 § 1 k.p.c. się nie stosuje. Wraz z utratą mocy obowiązującej orzeczenia referendarza sądowego podejmowane w następstwie czynności sądu stanowią czynności sądu I instancji, nie zaś te, które podejmowane są przez sąd, jak w przypadku wniesienia zażalenia na postanowienie. Na tle tej uwagi można wskazać, iż art. 397 § 2 k.p.c., również nie znajdzie zastosowania do czynności I instancji, ponieważ odnosi się on do uzasadnienia sporządzonego w postępowaniu wytoczonym zażaleniem. Wobec powyższego, postępowanie ze skargi na orzeczenie referendarza sądowego rozpoznawane przez sąd jako sąd I instancji, kończy się w formie postanowienia, które stosownie do art. 357 k.p.c. podlega uzasadnieniu i doręczeniu na zasadach ogólnych. Ponieważ orzeczenie referendarza sądowego traci moc z chwilą wniesienia skargi, sąd wydaje orzeczenie, przyjmując jakby orzeczenie referendarza sądowego w ogóle w sprawie nie zapadło⁴⁹⁰. Do postępowania wywołanego skargą na orzeczenie referendarza sądowego nie znajdują zastosowania przepisy art. 384 k.p.c., o zakazie orzekania na niekorzyść strony wnoszącej, art. 381 k.p.c., pominięcie faktów i dowodów, które mogły być powołane przed sądem I instancji, art. 378 § 2 k.p.c. o granicach rozpoznania sądu II instancji. Stosowanie tych przepisów ma miejsce w postępowaniu apelacyjnym, jednakże z uwagi na anulacyjny charakter skargi względem orzeczenia, powyższe przepisy nie obowiązują w tym postępowaniu. Nadto, postanowienie wydane w następstwie rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza, zaskarżalne jest w drodze zwykłych środków zaskarżenia tj. zażalenie i apelacji. Wyjątek stanowi art. 398²³ § 3 k.p.c.⁴⁹¹. Wydane orzeczenie sądu jako organu I instancji z uwagi, że jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, powinno zawierać rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. W przypadku wydania błędnego rozstrzygnięcia przez sąd, podjętego w następstwie skargi, tj., jeżeli orzeczenie nie będzie odnosiło się do zawartego w skardze zakresu żądania strony, a jednocześnie sąd uzna orzeczenie referendarza sądowego za właściwe i utrzyma w mocy zaskarżone orzeczenie lub też jedynie uchylili zaskarżone orzeczenie referendarza, wówczas będzie miało miejsce nierozpoznanie przez sąd istoty sprawy⁴⁹², w myśl art. 386 4 k.p.c.⁴⁹³.

Uznanie przez referendarza sądowego, iż wniesiona skarga na wydane przez niego orzeczenie podlega odrzuceniu, na zasadzie z art. 398²² § 6 k.p.c., powoduje przekazanie sprawy sądowi. Jeżeli sąd, któremu sprawa została przekazana w trybie art. 398²² § 6 k.p.c. stwierdzi brak

⁴⁸⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (tj Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁹⁰ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1411-1415.

⁴⁹¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 398(22), (dostęp: 2022-01-12 15:39).

⁴⁹² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2016 r., sygn. V CZ 10/16.

⁴⁹³ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1411-1415.

podstaw do odrzucenia skargi, może rozpoznać skargę, jeżeli aktualny stan sprawy na to zezwala⁴⁹⁴. Regulacja art. 398²² § 6 k.p.c. pozwala przyjąć, że w drodze stosowania przepisu o odesłaniu z art. 398²⁴ k.p.c. braki fiskalne skargi, wniesienie skargi z uchybieniem terminu do jej wniesienia, jak również niedopuszczalność z innych przyczyn, czy też nieusunięcie braków skargi, do których uzupełnienia strona została wezwana w postępowaniu naprawczym, stanowi podstawę prawną do odrzucenia skargi, na podstawie odpowiedniego stosowania z odesłania przepisów art. 373 k.p.c., o przesłankach odrzucenia apelacji, w związku z art. 397 § 3 k.p.c. o stosowaniu odpowiednio przepisów o apelacji do postępowania zażaleniowego i w związku z art. 398²⁴ k.p.c. o odesłaniu do stosowania przepisów o zażaleniu, w zakresie nieuregulowanym. Referendarz sądowy przedkłada akta sprawy sądowi, w przypadku uznania, że skargę należy odrzucić. Referendarz sądowy przedkłada akta sprawy sądowi także w przypadku uznania, iż skarga jest w sposób oczywisty nie zasadna, wobec czego nie ma konieczności wydawania nowego orzeczenia, w nawiązaniu do art. 398²² § 4 k.p.c. Natomiast z art. 398²² § 6 k.p.c. wynika uprawnienie referendarza do dokonywania kontroli skargi w zakresie przesłanek do jej odrzucenia, a w przypadku ich stwierdzenia przedkłada akta sprawy sądowi⁴⁹⁵.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego podlega opłacie sądowej na podstawie art. 3 ust. 2 pkt. 8 lit., c., u.k.s.c. Opłata od skargi na orzeczenie referendarza sądowego stosownie do art. 25 ust. 2. u.k.s.c., pobierana jest w wysokości opłaty od wniosku o wydanie orzeczenia, jednakże nie więcej niż sto złotych. Opłaty nie pobiera się od skargi na orzeczenie referendarza sądowego wydane w przedmiocie zwolnienia strony od kosztów sądowych, art. 95 ust. 2 pkt. 3 u.k.s.c., a także na orzeczenie referendarza sądowego wydane w przedmiocie odmowy ustanowienia z urzędu radcy prawnego lub adwokata art. 95 ust. 2 pkt. 4 u.k.s.c. Opłata nie jest także pobierana na podstawie 95 ust. 4 u.k.s.c, od zażalenia i skargi na orzeczenie referendarza sądowego w postępowaniu elektronicznym upominawczym⁴⁹⁶.

4.3. Odesłanie do przepisów o zażaleniu

Skarga strony postępowania wniesiona na postanowienia referendarza sądowego wydana w przedmiocie odmowy ustanowienia z urzędu profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego lub adwokata lub skarga wniesiona na postanowienie o kosztach procesu, z uwagi na art. 398²³ § 1 k.p.c., powoduje wstrzymanie wykonalności zaskarżonego postanowienia. Wniesienie skargi na wydane w oparciu o art. 395 § 2 k.p.c., postanowienie referendarza sądowego, zgodnie z art. 398²³ § 2 k.p.c., wydanie postanowienia ponownie przez referendarza

⁴⁹⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁹⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

⁴⁹⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, *Postępowanie cywilne, Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 489-494.

sądowego czyni niedopuszczalne w oparciu o art. 395 § 2 k.p.c. Rozpoznanie skargi na postanowienie referendarza sądowego, następuje w składzie jednego sędziego jako sądu II instancji, art. 398²³ § 3 k.p.c. W następstwie rozpoznania skargi sąd wydaje orzeczenie o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia lub zmienia zaskarżone postanowienie. Przepisy o zażaleniu stosuje się odpowiednio, art. 398²³ § 3 k.p.c.⁴⁹⁷.

Przepis art. 398²³ k.p.c., ma charakter szczególny, ponieważ odmiennie niż w przypadku art. 398²² k.p.c., wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego, nie powoduje utraty mocy zaskarżonego orzeczenia. Wniesienie skargi na zasadzie art. 398²³ k.p.c. powoduje wstrzymanie wykonalności zaskarżonego skargą postanowienia referendarza sądowego. Sąd właściwy rozpoznający skargę na postanowienie działa jako sąd II instancji stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Charakter skargi na postanowienie, nawiązuje w swojej istocie do środków odwoławczych, przez co podejmowane czynności sądu, pozostają w charakterze sądu II instancji. Problematyka skargi na orzeczenia referendarza sądowego w przedmiocie kosztów procesowych i sądowych lub odmowy ustanowienia radcy prawnego, czy adwokata, z uwagi na swoją systematykę kodeksową, nie są środkami odwoławczymi. Problematyka ta została unormowana w innych przepisach kodeksu postępowania cywilnego niż rozdział poświęcony środkom odwoławczym⁴⁹⁸.

Przedmiotowy zakres art. 398²³ k.p.c. odnosi się do postępowania ze skargi wniesionej od postanowienia w przedmiocie kosztów procesu lub kosztów sądowych, a także o odmowie ustanowienia radcy prawnego lub adwokata. Orzeczenia referendarza sądowego, wydawane w przedmiocie kosztów dotyczą różnej materii w zależności od potrzeby. Orzeczenia o kosztach przykładowo mogą odnosić się do kosztów procesu, art. 108 § 1 k.p.c., honorarium mediatora, biegłego, tłumacza przysięgłego, art. 92 u.k.s.c. i art. 93 u.k.s.c. Przepis art. 398²³ § 1 k.p.c. należy rozumieć tak, że nie wszystkie postanowienia o kosztach, o których mowa w przepisie, mogą być zaskarżone skargą. Kryteria uwzględnienia skargi na koszty sądowe lub koszty procesu rozpatrywać należy w kontekście art. 398²² § 1 k.p.c. Podstawa skargi wynikać może również z art. 125 u.k.s.c.⁴⁹⁹.

Reasumując, można wskazać następujące podstawy skargi na postanowienie referendarza sądowego:

1. Postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia stron postępowania, świadków w sprawie, tłumaczy przysięgłych i biegłych art. 93 u.k.s.c.;

⁴⁹⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁴⁹⁸ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 398(23), (dostęp: 2022-01-20 18:01).

⁴⁹⁹ K. Panfil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, komentarz do art. 398(23), (dostęp: 2022-01-12 15:41)

2. Zarządzenie o zwrocie opłaty na podstawie art. 82 u.k.s.c.;
3. Postanowienie o odroczeniu należności sądowych lub rozłożeniu ich na raty, w oparciu o art. 125 u.k.s.c.;
4. Postanowienie o kosztach sądowych wydane w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c.;
5. Postanowienie w przedmiocie ustanowienia bądź odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, wydane na podstawie art. 123 § 2 k.p.c.⁵⁰⁰.

Rozstrzygnięciem, które zapada w drodze rozpoznania skargi, może być: albo postanowienie o utrzymaniu w mocy zaskarżonego skargą postanowienia tj. negatywne - albo postanowienie o zmianie zaskarżonego skargą postanowienia tj. pozytywne. Natomiast na podstawie art. 398²³ § 2 k.p.c., w przypadku wniesienia skargi na postanowienie wydane w oparciu o art. 395 § 2 k.p.c., referendarz sądowy nie jest uprawniony do wydania ponownego postanowienia. W sprawie powyższej orzeczenie może wydać jedynie sąd⁵⁰¹.

Wydając orzeczenie w przedmiocie skargi na podstawie art. 398²³ § 3 k.p.c. działania sądu podejmowane są jako II instancji, a rozpoznanie skargi następuje w składzie jednoosobowym. Z uwagi na okoliczność, postanowienie zapadłe w wyniku rozpoznania przez sąd jest postanowieniem sądu II instancji, nie może być z tego tytułu skarżone zażaleniem⁵⁰².

Na podstawie art. 398²⁴ k.p.c., odpowiednie zastosowanie do przepisów ze skargi na orzeczenie referendarza sądowego znajdują przepisy o zażaleniu.

4.4. Porównanie instytucji referendarza sądowego do prawa niemieckiego

Prawo niemieckie należy do kultury prawa państw europejskich. Geneza prawa niemieckiego znajduje swoje podwaliny w prawie rzymskim, a następnie w prawie starogermańskim. Odrodzenie prawa rzymskiego miało miejsce na przełomie XII i XIII wieku, za sprawą pogłębionych studiów nad Digestami Justyniańskimi w szkole glosatorów w Bolonii. Szkoła glosatorów stanowiła podwaliny dla kolejnych prac nad prawem rzymskim w XIII i XIV wieku tzw. Komentatorów.

Dorobek pracy komentatorów i sposób ich nauczania znalazł swój wyraz w uniwersytetach europejskich, gdzie dokonała się recepcja doktrynalna. System prawny wykształcony za sprawą recepcji prawa rzymskiego nazywano niekiedy współczesnym prawem pandektom⁵⁰³.

W okresie średniowiecza za sprawą odnowienia na nowo nauk o prawie we Włoszech, wznowiono także studia nad prawem w Hiszpanii, a następnie we Francji. Prawo rzymskie

⁵⁰⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 359.

⁵⁰¹ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1251-1257.

⁵⁰² E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz BeckOK*, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r. komentarz do art. 398²³ k.p.c.

⁵⁰³ W. Wołodkiewicz, M. Zabłocka, *Prawo Rzymskie Instytucje*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014 r., s. 340-341.

ponownie doznało rozkwitu od XII do XV w. nastąpiło jego rozpowszechnienie w krajach europejskich. Recepcja prawa rzymskiego w Niemczech obejmowała dostosowanie prawa starogermańskiego do prawa rzymskiego. Doniosłe znaczenie dla rozwoju prawa niemieckiego przyniosła rewolucja francuska kodyfikacja Kodeksu Napoleona. W prawie niemieckim za sprawą wpływu prawa francuskiego i angielskiego implementowano do prawa niemieckiego m.in. zasadę wolności prawa i zasadę trójpodziału władzy, jak również szereg zasad prawa procesowego, w tym ustność, jawność rozprawy, czy zasadę swobody oceny materiału dowodowego. Prawo niemieckie dążyło do ujednoczenia, czego wyrem było przyjmowanie w na terenie Niemiec jednolitego prawodawstwa⁵⁰⁴.

Zmiana ustroju państw niemieckich miała miejsce po utworzeniu Rzeszy Niemieckiej w 1871 r. Konstytucja II rzeczy z 1871 r. uprawniała parlament do ustawodawstwa takich dziedzinach, jak prawo karne, obligacyjne, handlowe, wekslowe, postępowanie sądowe. W 1871 roku wprowadzono w Rzeszy niemieckiej kodeks karny, którego koncepcja oparta była o pruski kodeks karny z 1851 r.. Dążeniem Sejmu II Rzeszy Niemieckiej było rozszerzenie praw podmiotowych obywateli, stąd do najważniejszych ustawa z 1877 roku należy zaliczyć akry regulujące ustrój sądownictwa, postępowanie karne, a także postępowanie cywilne. Procedura Niemiecka z 1877 r. poważała zasadzie dyspozycyjności co korespondowało z autonomią woli stron w prawie materialnym. Brak było w niej w zasadzie ustawowych reguł dowodowych, ocena dowodów dokonywana przez sąd była wolna. Należy jednak podkreślić, iż w procedurze tej brak było skutecznych środków przeciwdziałaniu przewlekaniu postępowania sądowego⁵⁰⁵.

Referendarz sądowy w ustawodawstwie niemieckim znajduje swoje uregulowanie w początkach XX wieku.

Instytucja urzędu pisarza sądowego znajduje swoje unormowanie w prawie niemieckim wraz z recepcją prawa rzymskiego w ok. XIV wieku. Urząd pisarza sądowego wyspecjalizował się za sprawą realizacji zasady pisemności, zgodnie z którą protokołowano postępowanie dowodowe stanowiące później podstawę wydania wyroku. Instytucja urzędu pisarza sądowego przechodziła kolejno ewolucje w zakresie rozszerzenia i ograniczania kompetencji.

Wprowadzenie szeregu ustaw z 1877 r. skutkowało obłożeniem sędziego pracą, która w znacznej mierze polegała na wykonywaniu czynności nie wymagających specjalnej wiedzy prawniczej, którą sędzia posiadał i zajmowały sporą ilość czasu. W związku z powyższym postanowiono wdrożyć rozwiązania zaradcze mające na celu odciążenie pracy sędziego, tak aby jego praca skupiona była na najważniejszych czynnościach. Zaczęto wprowadzać

⁵⁰⁴ M. Sztorc, *Status prawny referendarza sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa, 2016 r., s. 44-52.

⁵⁰⁵ A. Dziadzio, *Powszechna historia prawa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008 r., s. 220.

w ustawodawstwie szereg rozwiązań mających na celu odciążenie sędziego, np. unormowanie urzędu pisarza sądowego zarządzeniem pruskim z 25 kwietnia 1906 r., celem wspierania pracy sędziego. Zarządzenie zawierało podział czynności na te niewymagającej specjalistycznej wiedzy sędziowskiej i mogą być wykonywane samodzielnie. Nowelizacją kodeksu postępowania cywilnego z 1909 r. powierzono pisarzom sądowym ustalanie kosztów postępowania. Ustawa pruska z 14 grudnia 1920 r. powierzyła urzędowi pisarzy sądowych prowadzenie spraw z zakresu ksiąg wieczystych. Nowelizacja z 11 marca 1921 r. poszerzała uprawnienia pisarzy sądowych do prowadzenie spraw, w tym także w zakresie do prowadzenie spraw spornych i w postępowaniu wykonawczym.

W 1928 r. w zarządzeniu o odciążeniu pracy sędziego po raz pierwszy posłużono się nazwą „Rechtspfleger” dla określenie urzędnika sądowego, którego zadaniem jest pomoc w pracy sędziego. Należy przyjąć, iż nazwę „Rechtspfleger” należy równoważyć z polską nazwą referendarza sądowego, albowiem odpowiada ona w swojej istocie tej instytucji. Wraz z przejściem władzy Rzeszy w 1935 r. nastąpiło szeroko pojmowane rozpowszechnienie instytucji referendarza sądowego. Rozporządzeniem z dnia 26 lutego 1941 r. rozpoczęto na terenie Rzeszy kształcenie referendarzy sądowych. Następnie za sprawą rozporządzenia z dnia 3 lipca 1943 roku na terenie Rzeszy wprowadzono obowiązywanie pruskiego rozporządzenia odciążającego sędziów w ich pracy.

W okresie powojennym na terenie Republiki Federacyjnej Niemiec, w związku z rozwinięciem sądownictwa i załatwianiem coraz większej ilości spraw w sądach postępowano dalsze odciążanie sędziów, za sprawą udziału w czynnościach sędziego ze strony referendarza sądowego.

W konsekwencji rola referendarza sądowego, w związku z powierzeniem mu czynności z zakresu pracy sędziego o mniejszej wadze unormowano pozycję referendarza sądowego w ustawodawstwie powszechnym⁵⁰⁶. Pozycja ustrojowa referendarza sądowego pierwszy raz ujęta została w ustawie z dnia 12 września 1950 r. o przywróceniu jedności prawnej w dziedzinie organizacji sądów, wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, postępowania karnego i praw kosztowego⁵⁰⁷. Ustawą z dnia 8 lutego 1957 r.⁵⁰⁸ wprowadzono zasadnicze zmiany, w drodze których w sposób kompleksowy uchylono dotychczas obowiązujące przepisy regulujące zakres czynności i kompetencje referendarza sądowego i unormowano ustrojowo pozycję referendarza sądowego w ten sposób, że referendarz sądowy uzyskał odrębną od sędziego własną pozycję. Potrzeba dalszego rozszerzenia zadań powierzonych referendarzom sądowym

⁵⁰⁶ M. Sztorc, *op.cit.*, s. 44-52.

⁵⁰⁷ Rechtseinheitsgesetz z dnia 12 września 1950 r., BGBl i nr 455.

⁵⁰⁸ Rechtspflegergesetz z dnia 8 lutego 1957 r., BGBl i nr 18,44.

i doprecyzowania zadań powierzanych referendarzom stanowiło przedmiot badań komisji, owocem czego uchwalono ustawę z dnia 5 listopada 1969 r. (Rechtspflegergesetz), której przepisy weszły w życie z dniem 1 lipca 1970 r. Ustawa Rechtspflegergesetz z dnia 5 listopada 1969 r. zachowała w znacznej mierze rozwiązania przyjęte ustawą z dnia 8 lutego 1957 r., różnicując jednak zasadniczo pozycję referendarza sądowego od pisarza sądowego, przyznając referendarzowi, stanowiąc iż referendarz sądowy polega jedynie ustawie. Referendarzowi sądowemu przyznano autonomię w podejmowanych przez niego rozstrzygnięciach⁵⁰⁹.

W ustawodawstwie niemieckim pozycję referendarza sądowego uregulowano ustawą Rechtspflegergesetz (RPflG) – ustawa o urzędnikach wymiaru sprawiedliwości bez uprawnień sędziowskich (referendarzach sądowych)⁵¹⁰. Referendarz sądowy w prawie niemieckim jest urzędnikiem wymiaru sprawiedliwości podwyższego szczebla

Referendarz sądowy w prawie niemieckim nie jest sędzią, tym nie mniej w zakresie wykonywanych przez siebie czynności podobnie jak sędzi jest faktycznie niezależny i związany jedynie prawem i porządkiem., o czym traktuje § 9 ustawy RPflG. Przepisy obecnie obowiązującej ustawy nakładają na referendarzy sądowych w Niemczech obowiązek przedłożenie sprawy do rozpoznania sędziemu w określonych przypadkach, do których zaliczyć należy konieczność wydania orzeczenia przez Federalny Trybunał Konstytucyjny albo sąd właściwy orzeczenia dotyczącego sporu konstrukcyjnego danego Landu.

W zakresie spraw, w których zastosowanie znajdują przepisy prawa zagranicznego, referendarz sądowy może przekazać sprawę sędziemu. Po przekazaniu sprawy przez sędziego, ten może zwrócić sprawę referendarzowi sądowemu, wówczas referendarza sądowego obowiązuje wyrażony pogląd sędziego w przedmiotowej sprawie, § 5 RPflG.

W zakresie kwestii spornych dotyczących tego, czy sprawa rozpoznana ma być przez sędziego, czy przez referendarza sądowego, sędzia decyduje o tym, kto ma jurysdykcję. Decyzja jest ostateczna. Na postanowienie wydane w tym przedmiocie zażalenie nie przysługuje § 7 RPflG.

Stosownie do § 8 RPflG czynności podjęte przez sędziego w sprawie przekazanej referendarzowi sądowemu nie powodują, iż stają się one bezskutecznymi.

Jeżeli referendarz sądowy wykona sprawę sędziego, która nie została mu przydzielona ani nie może zostać mu powierzona na mocy ustawy, podjęte przez referendarza sądowego czynności w sprawie stają się bezskutecznymi. Nie dotyczy to sytuacji, gdy sprawa została powierzona referendarzowi sądowemu postanowieniem na podstawie z § 7 RPflG.

⁵⁰⁹ Rechtspflegergesetz z dnia 5. listopada 1969 r., BGBl i nr 2065.

⁵¹⁰ Rechtspflegergesetz z dnia 5 listopad 1969 r., BGBl. 2023 i nr 51 z poz. zm.

Stosownie do § 10 RPflG do wyłączenia referendarza i odmowy wyłączenia referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące sędziego. Decyzja w zakresie wyłączenia lub odmowy wyłączenia referendarza sądowego podejmowana jest przez sędziego.

Zgodnie z § 11 RPflG od decyzji wydawanych przez referendarzy sądowych w Niemczech przysługuje środek prawny dozwolony na mocy ogólnych przepisów proceduralnych⁵¹¹. Stosownie do § 11 pkt 2 RPflG, jeżeli zgodnie z ogólnymi przepisami proceduralnymi nie można wnieść odwołania od decyzji, środek odwoławczy należy wnieść w ciągu dwóch tygodni.

W przypadku niedochowania terminu z własnej winy, możliwe jest jego przywrócenie na wniosek uprawnionego, jeżeli złoży środek odwoławczy w terminie dwóch tygodni od usunięcia przeszkody i przedstawi wiarygodne dowody na fakty uzasadniające przywrócenie. Domniemywa się brak winy, jeżeli pouczenie o środkach prawnych jest pominięte lub błędne. Nie można już wnioskować o przywrócenie, po upływie jednego roku od zakończenia utraconego okresu.

Wniosek o przywrócenie terminu nie może być złożony po upływie roku od upływu uchybionego terminu. Rechtspfleger może interweniować w sprawie odwołania⁵¹².

Postanowienia sądu, decyzje lub zaświadczenia, które stały się skuteczne zgodnie z przepisami kodeksu ksiąg wieczystych, kodeksu ksiąg okrętowych lub ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i w sprawach dobrowolnej jurysdykcji i które nie mogą być już zmienione, nie mogą być kwestionowane w drodze ponaglenia. Ponadto środek odwoławczy jest wykluczony w sprawach na podstawie art. 694, 700 kodeksu postępowania cywilnego oraz przeciwko decyzjom o przyznaniu prawa głosu (art. 77 kodeksu upadłościowego). Postępowanie upominawcze jest wolne od opłat sądowych.

Stosownie do przepisów ustawy Rechtspflegergesetz referendarz sądowy uprawniony jest m. in do:

1. Odbierania zapewnień o zdolności finansowej dłużnika;
2. Podejmowania czynności w sprawach rejestrowych dotyczących stosunków prawnych pomiędzy małżonkami;
3. Podejmowania czynności w sprawach dotyczących dokumentów;
4. Podejmowania czynności w sprawach zaginięć
5. Podejmowania czynności w rejestrach ksiąg wieczystych, rejestru okrętowego i ewidencji budowy statku, wpisów z rastru zastawów na statki powietrzne;
6. Podejmowania czynności w postępowaniach działowych;

⁵¹¹ ZPO, Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 19 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51).

⁵¹² Rechtspflegergesetz z dnia 5 listopad 1969 r., BGBl. 2023 I nr 51 z poz. zm.

7. Podejmowania czynności w sprawach rodzinnych i opiekuńczych – ustanowienie opiekuna lub kuratora dla małoletniego lub częściowo ubezwłasnowolnionego;
8. Podejmowania czynności w sprawach uproszczonych o alimenty, sprawy spadkowe, działowe, sprawach handlowych;
9. Wydawania nakazów zapłaty, rozliczania kosztów sądowych;
10. Nadzorowania czynności syndyka masy upadłościowej.
11. Otwarcie i ogłoszenie testamentu
12. Czynności w postępowaniu nakazowym, upominawczym^{513,514}.

Powierzenie referendarzowi sądowemu zadań z zakresu kompetencji sędziego uwarunkowane jest zagadnieniem prawa konstytucyjnego dotyczącego władzy orzeczniczej sędziego. Ponieważ w rozumieniu konstytucyjnego prawa niemieckiego referendarz sądowy nie jest sędzią, art. 92⁵¹⁵ ustawy zasadniczej Niemiec stanowi, iż Władza sądownicza jest powierzona sędziom; jest sprawowana przez Federalny Trybunał Konstytucyjny, sądy federalne przewidziane w niniejszej Ustawie Zasadniczej oraz sądy krajów związkowych. Pozostaje kwestia tego, czy rozstrzyganie w sprawach nieprocesowych dotyczy władzy orzeczniczej sędziego. stosownie do art. 92 konstytucji niemieckiej. Przyjmując stanowisko, iż sprawy sporne postępowania nieprocesowego, należą do materii orzeczniczej, można powiedzieć, iż referendarz sądowy realizując zadania powierzone mu ustawą *Rechtspflegergesetz* wydaje niekiedy rozstrzygnięcia o charakterze orzeczniczym⁵¹⁶.

4.5. Podsumowanie

Nowelizacja przepisów z 2019 roku, wprowadziła istotne zmiany w dotychczasowym modelu skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Charakterystyczne dla skargi na orzeczenie referendarza sądowego jest, w przypadku wystąpienia uzasadnionych przesłanek, stwierdzenie zasadności skargi przez referendarza, który wydał zaskarżone orzeczenie i wydanie w tej samej sprawie ponownego orzeczenia. Stanowi to pewnego rodzaju *autoremedurę*, czyli naprawienie nieprawidłowości (*autoremedura*, tj. szczególnie sposób uzdrowienia). Wydane więc może być nowe orzeczenie w miejsce poprzedniego, względem którego ponownie przysługuje kolejna skarga na orzeczenie referendarza sądowego. Taka sytuacja może mieć miejsce tylko jeden raz,

⁵¹³ A. Okońska, *Zakres kognicji sądów powszechnych w Niemczech*, Publikacja Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2017 r., s. 7-9.

⁵¹⁴ A. Arkuszewska, *Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2011 r., s. 61-69.

⁵¹⁵ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 19. Dezember 2022 (BGBl. I S. 2478)

⁵¹⁶ A. Arkuszewska, *Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2011 r., s. 61-69.

ponowna *autoremedura* nie jest już dopuszczalna⁵¹⁷. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego może być skutecznie wycofana. Wycofanie wniesionej skargi, możliwe jest do zakończenia prawomocnego postępowania. Następuje to z chwilą uprawomocnienia się postanowienia wydanego w następstwie skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Wycofanie skargi nie jest uwarunkowane w żaden sposób zajęciem stanowiska czy dokonaniem określonej czynności przez pozostałe strony postępowania⁵¹⁸. Zastosowanie znajdują odpowiednio przepisy o zażaleniu, wobec czego termin na wniesienie skargi jest tygodniowy.

Odniesienie do przeprowadzonych badań o skardze na orzeczenie referendarza sądowego, pozwala postulować wprowadzenie zmiany w treści art. 398²² k.p.c. poprzez wskazanie, iż na postanowienia wydane przez referendarza sądowego o których mowa w art. 394^{1a} k.p.c. i art. 394 § 1 k.p.c., przysługuje skarga, oczywiście z uwzględnieniem tych postanowień, które może wydać referendarz sądowy. Nie można bowiem dopuścić do sytuacji, gdy na konkretne postanowienie sądu przysługiwałoby zażalenie, zaś na tożsame postanowienie, (z tym, że wydane przez referendarza sądowego) skarga byłaby niedopuszczalna⁵¹⁹.

Problematyka skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście problemów badawczych sprowadza się do orzeczeń referendarza sądowego wydawanych w sądzie II instancji. Stosownie do rat. 147 § 1 u.o.s.p. referendarze sądowi uprawnieni są do wykonywania określonych w ustawach czynności, a zatem uprawnieni są do podejmowania czynności także w sądzie II instancji. W organie II instancji, referendarz sądowy może wydać postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, w przedmiocie zwolnienia strony od kosztów sądowych⁵²⁰, a także o ustanowieniu urzędu profesjonalnego, jak również o przyznaniu wynagrodzenia biegłemu lub świadkowi. Wobec powyższego wymaga rozstrzygnięcia ustalenie, czy stosownie do treści art. 398²² § 1 k.p.c., skarga na orzeczenie referendarza sądowego w postępowaniu przed sądem II instancji przysługuje w przypadkach, gdy na postanowienie sądu przysługuje zażalenie, a zatem czy odnosić należy tę regulację do art. 394^{1a} k.p.c., czy do 394² k.p.c.⁵²¹. W konkluzji należy jednak stwierdzić, że to art. 394^{1a} k.p.c., w przypadku skargi na orzeczenia referendarza sądowego w postępowaniu sądu II instancji wyznacza podstawę dopuszczalności⁵²².

Pozytywnie należy ocenić na podstawie przeprowadzonych badań, że konstrukcja art. 398²³ § 3 k.p.c. stanowiąca, że sąd rozpoznaje skargę na orzeczenie referendarza sądowego,

⁵¹⁷ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 1000.

⁵¹⁸ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 360.

⁵¹⁹ A. Arkuszewska, *Skarga na orzeczenie referendarza sądowego – kilka uwag de lege ferenda*, Dyskurs prawniczy i administracyjny nr 1/2022, str. 7-18.

⁵²⁰ P. Rylski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, art. 398²² k.p.c., Beck Online Komentarze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r.

⁵²¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 347.

⁵²² T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r., Lex/El, komentarz do art. 394²² k.p.c.

jako sąd II instancji, jest dobrym rozwiązaniem ustawodawcy. W szczególności przyczynia się to do sprawności i szybkości postępowania.

Negatywnie należy ocenić, także w kontekście zmian nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 4 lipca 2019 r., brak regulacji uprawniającej referendarza sądowego do odrzucenia przez niego skargi na orzeczenie legendarza sądowego. Referendarz sądowy nie ma bowiem kompetencji w następstwie badania skargi i przeprowadzenia ewentualnego postępowania naprawczego. Co prawda treść art. 398²² § 6, pozwala przyjąć, że referendarz sądowy przeprowadza analizę w zakresie dopuszczalności skargi, badania skargi pod względem fiskalnym i formalnym, niemniej jednak nie ma uprawnienia, aby ją odrzucić, a w przypadku uznania, iż podlega ona odrzuceniu zobowiązany jest przedstawić skargę sądowi⁵²³. Zgodnie natomiast z art. 373 § 2 k.p.c., referendarz sądowy może wykonywać czynności w związku z nadaniem biegu apelacji⁵²⁴. Wobec powyższego postulowane jest przyznanie referendarzowi sądowemu uprawnień w zakresie odrzucenia skargi, tym bardziej, że na podstawie art. 398²² k.p.c., uprawniony on jest do kontroli wydanego przez siebie orzeczenia.

⁵²³ Tak też, S. Śniady, *Rozpoznanie skarg na postanowienie referendarza sądowego przez sąd orzekający jako sąd II instancji (art. 398²³ k.p.c. i art. 767^{3a} k.p.c.)*, Towarzystwo Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ 2015/4, s. 274.

⁵²⁴ Tak też, A. Arkuszewska, *Skarga na orzeczenie referendarza sądowego – kilka uwag de lege ferenda*, Dyskurs prawniczy i administracyjny nr 1/2022, str. 7-18.; P. Rylski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, art. 398²² k.p.c., Beck Online Komentarze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r.

Rozdział V Wznowienie postępowania

5.1. Uwagi wprowadzające

Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem prawnym, w drodze którego zachodzi ponowne przeprowadzenie zakończonego prawomocnie postępowania. W drodze skargi o wznowienie, zachodzi wzruszenie prawomocnie zakończonego postępowania. Charakter skargi o wznowienie postępowania wyróżnia brak dwóch elementów: suspensywność i dewolutywność. Z powodu braku tych cech, skarga o wznowienie, nie jest środkiem odwoławczym, nie jest środkiem prawnokształtującym. Poprzednio zakończonemu postępowaniu (w drodze postępowania ze skargi) nadawany jest nowy bieg. Postępowanie toczy się dalej w tej samej sprawie. Element ten stanowi cechę wyjątkową skargi, przy czym jest ona również środkiem nadzwyczajnym. Skupia w sobie właściwości środka skarżącego i nowego powództwa; lecz tu uwaga: powództwa w tej samej sprawie, a konkretnie: o ponowne rozpoznanie tej samej sprawy. Ponowne rozpoznanie sprawy powinno nastąpić, zgodnie z przepisami postępowania, przed sądem I i II instancji. Istotnym elementem samej skargi jest jej przeciwstawny i naprawczy charakter. W wyniku wady dążenie zmierza do wydania nowego orzeczenia, które będzie obowiązywało w miejsce poprzedniego⁵²⁵.

5.2. Problematyka dopuszczalność wznowienia postępowania

Skarga o wznowienie postępowania, dopuszczalna jest w polskim prawie zgodnie z art. 399 k.p.c. w przypadkach określonych w dziale nr VI., pt. Wznowienie postępowania art. 399 – 416 k.p.c., przy czym żądanie wznowienia postępowania może nastąpić względem spraw zakończonych prawomocnym wyrokiem. Ustawodawca artykułem 399 § 2 k.p.c. dopuścił także możliwość żądania wznowienia postępowania na podstawie zaistnienia przesłanek art. 401¹ k.p.c.⁵²⁶.

Wznowienie postępowania, zgodnie z art. 399 k.p.c. może być wszczęte w stosunku do postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem, który jest rozstrzygnięciem co do istoty sprawy. Zakresem dyspozycji art. 399 k.p.c. należy objąć wyroki: nakazy zapłaty wydane zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i upominawczym, a także postanowienia zapadłe w trybie nieprocesowym. Stosownie do przepisów o postępowaniu nieprocesowym skarga o wznowienie postępowania dopuszczalna jest na zasadzie art. 524 k.p.c. Instytucja wznowienia postępowania została także dopuszczona na zasadzie art. 1148¹ § 3 k.p.c. względem uznania orzeczeń sądów państw obcych. Zgodnie z art. 1208 § 3 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania od wyroku uchylającego orzeczenie sądu polubownego⁵²⁷. Na zasadzie

⁵²⁵ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 930.

⁵²⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁵²⁷ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 399, (dostęp: 2022-01-20 18:01).

art. 1151¹ § 3 k.p.c. i następne, wznowienie postępowania dopuszczalne jest także na prawomocne postanowienie sądu okręgowego o nadaniu klauzuli wykonalności orzeczenia państwa obcego. Stosownie do art. 1153¹³ k.p.c. i art. 1153²⁴ k.p.c. instytucja wznowienia postępowania znajduje zastosowanie również w zakresie uznania, odmowy uznania lub wykonania orzeczeń państw będących członkami Unii Europejskiej⁵²⁸

Instytucja skargi o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przez co należy rozumieć, że nie można się ową skargą posługiwać, jako zwyczajnym środkiem odwoławczym. Zwyczajnym w rozumieniu takim, że stronie przysługuje prawo odwołania się od orzeczenia, w związku z czym może się posłużyć w tej drodze skargą o wznowienie postępowania. Postępowania zainicjowane skargą o wznowienie, z powodu swojego nadzwyczajnego charakteru, nie podlega wszystkim gwarancjom prawa do drogi sądowej w postępowaniu cywilnym, a także nie podlega zasadzie, że postępowanie jest dwuinstancyjne. W nadzwyczajnym charakterze, postępowanie to doznaje ograniczeń. Instytucja ta jest środkiem naprawczym, a nie odwoławczym czy kontrolnym. Stosowanie instytucji wznowienia pozwala na wyeliminowanie błędów orzeczenia uprawomocnionego. Kompleks przepisów normujących skargę podlega wykładni ścisłej, z uwagi na nadzwyczajny charakter skargi. Skarga o wznowienie wzrusza prawomocne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie⁵²⁹.

Legitymacja do wniesienia skargi o wznowienie postępowania sądowego, przysługuje wyłącznie stronie procesowej, którą wymieniono w treści prawomocnie zakończony wyrok sądu. Oznacza to, że do wniesienia skargi nie został uprawniony żaden inny podmiot. Na tle poczynionych uwag, można wskazać na następujące podmioty legitymowane do wniesienia skargi:

1. Prokurator na podstawie art. 7 k.p.c.;
2. Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatela, na zasadzie jak w przypadku Prokuratora;
3. Organizacje pozarządowe, na zasadzie art. 61 k.p.c. i kolejne ;
4. Inspektor Pracy;
5. Powiatowy Miejski Rzecznik Konsumentów;
6. Osobie, na której rzecz powództwo wytoczył prokurator art. 56 § 1 k.p.c.;
7. Kurator Sądowy, powołany przez sąd opiekuńczy w zakresie spraw o ustalenie ojcostwa⁵³⁰.

⁵²⁸ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, Lex/el, komentarz do art. 399, (dostęp: 2022-01-20 17:40).

⁵²⁹ O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, T. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe*. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021, komentarz do art. 399, (dostęp: 2022-01-12 15:46).

⁵³⁰ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck,

Przedmiotowa przesłanka dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania, w kontekście uwzględnienia skargi kasacyjnej, połączona jest z kryterium podmiotowym powiązaniem z legitymacją do wniesienia skargi. Ponadto o dopuszczalności skargi, decyduje także dochowanie terminu, spełnienie wymogów fiskalnych, a także istnienie substratu zaskarżenia. W zakresie oceny spełnienia przesłanki przedmiotowej orzeczenia, stwierdzenie prawomocności jest wystarczające do uwzględnienia wniosku, na zasadzie art. 364 k.p.c.⁵³¹.

Niedopuszczalność skargi zachodzi na podstawie art. 400 k.p.c. wobec: wyroku o unieważnienie małżeństwa, orzeczenia o rozwodzie lub orzeczenia ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli jedna ze stron zawarła po uprawomocnieniu się wyroku nowy związek małżeński⁵³². Przesłanki art. 400 k.p.c. stanowią o wyjątkach, kiedy nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem. Przytoczone orzeczenia w art. 400 k.p.c. w drodze ich uprawomocnienia stanowią podstawę do ponownego zawarcia związku małżeńskiego. Skarga o wznowienie postępowania jest niedopuszczalna, jeżeli po ustaniu lub rozwiązaniu małżeństwa w drodze prawomocnego wyroku strona ponownie zawarła związek małżeński. Wprowadzając zakaz, o którym mowa w art. 400 k.p.c. ustawodawca zapewnia ochronę nowo zawartego w świetle prawa związku małżeńskiego⁵³³. Ponadto z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wznowienie postępowania jest niedopuszczalne, jeżeli jedna ze stron zmarła po uprawomocnieniu się wyroku o rozwód⁵³⁴. Dokonując analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle problematyki art. 400 k.p.c. w związku z dopuszczalnością skargi o wznowienie, należy przyjąć, że skarga jest dopuszczalna od prawomocnie zakończonego wyroku: o alimenty, podział majątku wspólnego małżonków, wyroku rozstrzygającego wspólne mieszkanie stron i sprawy eksmisji. Dopuszczalność skargi, o której mowa dotyczy sytuacji, w której strona po uprawomocnieniu się wyroku zawarła nowy związek małżeński. Niedopuszczalna jest skarga na orzeczenie rozstrzygające winę rozkładu pożycia małżonków, a także w przedmiocie sprawowania opieki nad małoletnimi dziećmi art. 524 § 1 k.p.c.⁵³⁵.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 400 k.p.c. jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, w związku z art. 18 Konstytucji RP.⁵³⁶

Podstawę żądania wznowienia postępowania tytułem nieważności można wyprowadzić stosownie do art. 401 k.p.c. w przypadku:

Warszawa 2019 r., s. 884-912.

⁵³¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 363.

⁵³² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁵³³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 372.

⁵³⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2005 r., sygn. III CZP 52/05.

⁵³⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1213-1297.

⁵³⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2011 r. sygn. akt SK 11/09, (Dz.U. 2011 nr 105 poz. 621).

1. Uczestniczenia osoby nieuprawnionej w składzie sądu lub jeżeli sędzia orzekł będąc wyłączonym z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia;
2. Braku zdolności sądowej lub procesowej strony lub braku należytej reprezentacji strony w procesie, tudzież na skutek naruszenia przepisów prawa strona była pozbawiona możliwości działania. Wznowienia postępowania nie można żądać, jeżeli przed uprawomocnieniem wyroku niemożność, o której mowa ustała albo brak reprezentacji był podnoszony w zarzucie lub jeżeli strona potwierdziła dokonanie czynności procesowej⁵³⁷.

Na podstawie art. 401 k.p.c. przyczyny nieważności postępowania powodują uchylenie wyroku, bez względu na fakt czy nieważność postępowania wywarła wpływ na rezultat postępowania. Stosownie do art. 401 k.p.c. nie jest wymagane, aby strona wykazywała w skardze, że wymienione w przepisie podstawy nieważności miały wpływ na wynik orzeczenia, od którego skarga jest wnoszona. Wobec podstaw nieważności art. 401 k.p.c. bez znaczenia jest także fakt, że orzeczenie i tak odpowiada prawu, pomimo wystąpienia przesłanek nieważności⁵³⁸.

Wnoszący skargę o wznowienie postępowania na zasadzie art. 401 k.p.c. ma obowiązek przytoczenia podstawy prawnej wznowienia postępowania. Postawa prawna wznowienia postępowania, stanowi przedmiot badania sądu we wstępnym etapie postępowania. Ustalenie braku ustawowej podstawy do wznowienia, skutkuje odrzuceniem skargi o wznowienie. Sporządzenie skargi opartej na podstawie art. 401 k.p.c. w sposób odpowiadający wymaganiom przepisów kodeksu postępowania cywilnego, nie jest tożsame z oparciem skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli można przyjąć w oparciu chociażby o samo uzasadnienie skargi, że ustawowa podstawa nie występuje⁵³⁹.

Podstawy nieważności wymienione w art. 401 k.p.c. stanowiące o wznowieniu postępowania, nie stanowią odmiennych przesłanek nieważności na gruncie art. 379 k.p.c. Wspomniane przesłanki nieważności mają charakter szczególny. Są one zawężone do katalogu zamkniętego art. 401 k.p.c. Rozwiązanie to zostało podyktowane nadzwyczajnym charakterem postępowania o wznowienie, które w odróżnieniu od zwykłych środków odwoławczych, ma na celu ochronę prawomocnego orzeczenia i bywa stosowane wyjątkowo. Ponadto przesłankę nieważności postępowania sąd bierze pod uwagę z urzędu w przypadku badania dopuszczalności wznowienia postępowania. Pomimo jednak innego ujęcia przesłanek nieważności postępowania

⁵³⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁵³⁸ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art.

⁵³⁹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1426-1427.

w art. 401 k.p.c. w stosunku do art. 379 k.p.c., zasadne jest przyjęcie wspólnych cech obu przepisów i dokonywanie rodzajowo zbliżonej wykładni⁵⁴⁰.

Przyczyny nieważności postępowania na gruncie art. 401 k.p.c.:

1. Uczestnictwo osoby nieuprawnionej w składzie sądu;
2. Wydanie orzeczenia z udziałem sędziego wyłączanego mocą ustawy, w okoliczności, gdy strona przed wydaniem orzeczenia nie mogła domagać się wyłączenia sędziego ze składu;
3. Brak zdolności sądowej lub procesowej strony postępowania;
4. Brak należytej reprezentacji strony w postępowaniu;
5. Pozbawienie strony procesowej możliwości działania, na skutek naruszenia przepisów.

Nadzwyczajny charakter środka prawnego - skargi o wznowienie - stanowi o ścisłej wykładni tych przepisów, gdzie podstawy wskazane muszą być jasno i precyzyjnie. W następstwie skargi sąd wydaje ponowne orzeczenie, w drodze wzruszenia prawomocnie zakończonego wyroku⁵⁴¹.

Nieuprawnionym sędzią w składzie orzekającym jest sędzia, który faktycznie pracuje w sądzie niebędącym właściwym sądem do rozpoznania sprawy, o ile ustawa nie stanowi inaczej. Osoba niebędąca sędzią lub ławnikiem także jest nieuprawniona. Jeżeli na dowolnym etapie postępowania brał udział sędzia, który (mocą przepisu art. 48 § 1 k.p.c.) był wyłączony z mocy prawa od udziału w postępowaniu, przesłanka nieważności postępowania jest również spełniona. Podstawa wyłączenia sędziego, jest o tyle istotna ze względu na problematykę nieważności, że wyłączenie sędziego na wniosek z art. 49 k.p.c. w okoliczności udziału sędziego w postępowaniu nie stanowi pozytywnej przesłanki nieważności, a co za tym idzie podstawy do wznowienia postępowania sądowego. Kluczowym elementem przesłanki nieważności postępowania generalnie jest fakt, iż strona - od momentu uprawomocnienia się orzeczenia - nie wiedziała o występowaniu podstawy do wyłączenia⁵⁴². Natomiast art. 401 pkt. 1 k.p.c. stanowi, że jest niedopuszczalne żądanie wznowienia, na podstawie nieważności opartej o art. 49 k.p.c. Dzieje się tak wówczas, gdy: w składzie sędziowskim zasiadał sędzia, którego strona mogła wyłączyć w drodze złożonego wniosku lub też sędzia sam mógł wyłączyć się na własne życzenie, o ile sędzia nie był wyłączony mocą ustawy art. 48 k.p.c.⁵⁴³.

Niewątpliwie za podstawę nieważności należy uznać występowanie w składzie sędziowskim sędziego bez stosownej delegacji, jak również w przypadku nieprawidłowej delegacji w związku z art. 77 § 1, 8 i 9 Pr.o.u.s.p.⁵⁴⁴. Zarówno w przypadku art. 379 k.p.c., jak i w przypadku art. 401 k.p.c. przesłanki braku delegacji, jak nieprawidłowego delegowania

⁵⁴⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 374-375.

⁵⁴¹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1427.

⁵⁴² K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 884-912.

⁵⁴³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., sygn. i PZ 9/07.

⁵⁴⁴ I. Haładuk-Hawrylak, B. Kołdecki, A. Wlekińska, *op.cit.*, s. 243-253.

znajdują zastosowanie. Nieprawidłowość występowania sędziego w składzie orzekającym, w związku z delegacją może mieć różne podłoże. Podstawą może być np. podanie do publicznej wiadomości wyroku przez odczytanie treści przez sędziego w czasie, kiedy obowiązywanie delegacji już wygasło. Powołanie się na podstawy art. 401 k.p.c. jest możliwe jedynie, gdy strona postępowania nie mogła domagać się wyłączenia przed uprawomocnieniem się wyroku.⁵⁴⁵

Zdolność sądowa rozumiana jest jako zdolność występowania w procesie sądowym w charakterze strony art. 64 § 1 k.p.c. Zdolność sądowa przysługuje każdej osobie fizycznej, prawnej, a także jednostkom organizacyjnym niebędącym osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Stosownie do art. 65 k.p.c., zdolność procesowa dotyczy czynności podejmowanych w procesie. Zdolność procesową mają osoby fizyczne w pełni dopuszczone do podejmowania czynności prawnych, osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Brak zdolności procesowej odnosi się wyłącznie do osób fizycznych. W przypadku osób prawnych, zdolność procesowa występuje zawsze⁵⁴⁶. Podstawę wznowienia postępowania stanowi fakt, że strona pozbawiona była zdolności sądowej lub procesowej w stosunku do postępowania zakończonego prawomocnie. Inną kwestię stanowi problematyka badania zdolności procesowej i sądowej strony postępowania, jako przesłanek w kontekście wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Uzasadniona podstawa nieważności w zw. z art. 401 k.p.c. występuje, jeżeli sąd orzekł w warunkach występowania przesłanek nieważności (których nie stwierdził). Stwierdzenie nieważności w orzeczeniu sądu wyklucza możliwość wznowienia postępowania na podstawie nieważności, o której mowa w art. 401 k.p.c.⁵⁴⁷

Brak należytej reprezentacji stanowi na podstawie art. 401 pkt. 2 następną podstawę wznowienia postępowania. Brak należytej reprezentacji strony występuje, gdy strona niebędąca osobą fizyczną, nie była reprezentowana. Czyli w imieniu strony, nie działał uprawniony organ lub osoba, art. 67 k.p.c. Brak reprezentacji występuje także wtedy, gdy osoba fizyczna będąca stroną postępowania, nie posiadała zdolności procesowej, a w procesie była reprezentowana przez osobę nieuprawnioną tj. przez osobę, która nie jest ustawowym przedstawicielem strony, albo reprezentowana była przez nieuprawnionego, na podstawie przepisów prawa materialnego. Ponieważ osoba fizyczna posiadająca zdolność procesową, również może – z powodu wieku - być reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego, reprezentacja strony przez osobę niebędącą

⁵⁴⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1213-1297.

⁵⁴⁶ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 128.

⁵⁴⁷ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 401 k.p.c.

przedstawicielem ustawowym, stanowi o nienależytej reprezentacji, w związku z czym spełnia przesłankę podstawy do wznowienia postępowania⁵⁴⁸.

Wystąpienie przesłanki nieważności postępowania, zgodnie z art. 401 pkt. 2 k.p.c. w postaci pozbawienia strony możliwości działania, poprzez naruszenie przepisów prawa, stanowi najczęściej występującą przesłankę. W dokonaniu analizy przesłanki pozbawienia strony możliwości działania decydujące znaczenie ma rodzaj naruszenia przepisów prawa i znaczenie naruszenia przepisu wobec wyniku postępowania. Wniosek z art. 401 pkt. 2 k.p.c. powinien zawierać wskazanie okoliczności pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, wobec czego zachodzi relatywna ocena sądu czy skarżący rzeczywiście mógł bronić swych praw i czy naruszenie przepisów stanowiło o faktycznym pozbawieniu możliwości obrony praw skarżącego w procesie. Pozbawienie możliwości obrony swych praw w procesie, jest uzasadnione na gruncie orzecznictwa w myśl art. 401 pkt. 2 k.p.c. Wtedy, gdy strona była całkowicie pozbawiona możliwości obrony swoich praw procesowych, pomimo że wyrażała ona aktywną wolę obrony swoich praw. Przesłanka pozbawienia możliwości obrony praw strony w art. 401 pkt. 2 k.p.c. została wyrażona w sposób ogólny, dlatego wyrażać może się w różnych stanach prawnych, wobec czego jej zindywidualizowany charakter zależy od okoliczności konkretnej sprawy. Należy także zwrócić uwagę, na pozbawienie możliwości działania (art. 401 k.p.c.) i pozbawienie możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt. 5 k.p.c.). W zakresie stosowania art. 401 pkt. 2 k.p.c. podstawa nieważności przepisów musi wynikać z naruszenia prawa, czyli wskutek naruszenia przepisów prawa, strona była pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Na gruncie przyjęcia takiej konstrukcji przepisu, jak również przez wzgląd na szczególny charakter postępowania, a co za tym idzie jego ścisłą wykładnię, należy przyjąć, że chodzi o naruszenie absolutne w którym występowało zarówno pozbawienie możliwości obrony praw, jak również pozbawienie to wystąpiło w następstwie naruszenia przepisów prawa⁵⁴⁹.

Podkreślenia wymaga, iż podejmowanie działań przez pełnomocnika procesowego wywiera skutki prawne dla strony. Wobec czego, przyjąć należy, iż nierzetelne przedstawicielstwo strony przez pełnomocnika procesowego, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania, w drodze przesłanki pozbawienia z tytułu reprezentacji możliwości obron praw (w myśl art. 401 k.p.c.). Taki pogląd należy przyjąć za właściwy, wobec przeważającego orzecznictwa Sądu Najwyższego w przestrzeni problematyki. Podstawa art. 401 pkt. 2 k.p.c. doznaje wyłączenia w okoliczności, kiedy istniała możliwość podniesienia zarzutu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw przed uprawomocnieniem się postępowania np. w apelacji⁵⁵⁰.

⁵⁴⁸ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, komentarz do art. 401, (dostęp: 2022-01-20 17:41).

⁵⁴⁹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1429-1430.

⁵⁵⁰ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1213-1297.

Kolejną przyczynę wznowienia postępowania stanowi, zgodnie z art. 401¹ k.p.c. orzeczenie sądu wydane w oparciu o akt normatywny, względem którego zapadło orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej lub z ratyfikowaną umową międzynarodową, czy też z ustawą⁵⁵¹. Przesłanka wznowienia postępowania zasadna jest w stosunku do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie wydanego w oparciu o przepis, który stanowił przedmiot orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją niezależnie od faktu, czy przepis należał do kategorii prawa materialnoprawnego, czy procesowego. Wznowienie postępowania z uwagi na niezgodność z Konstytucją przepisu materialnego i procesowego prowadzić może: w pierwszym przypadku do rozpoznania w oparciu o inne przepisy, a w drugim przypadku, do ponownego rozpoznania w całości. Zgodnie z art. 401¹ k.p.c. wznowienie postępowania, nie jest możliwe w przypadku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności przepisu ustrojowego z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁵². Wznowienie postępowania w myśl art. 401¹ k.p.c. stanowi uregulowanie będące konsekwencją ustawodawcy podstawy do wznowienia postępowania o której mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP. Podstawą wznowienia jest podważenie aktu normatywnego będącego podstawą wydania prawomocnego orzeczenia. Norma prawna stanowiąca przedmiot badania niezgodności z konstytucją musi pozostawać w relacji przyczynowej z prawomocnym orzeczeniem w sprawie, w ten sposób, że wydanie przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia o niezgodności aktu normatywnego stanowić musi podstawę wydania orzeczenia prawomocnego. Stosownie do art. 401¹ k.p.c. sąd bada czy niezgodna na podstawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego norma prawna, ma wpływ na wynik rozstrzygnięcia sprawy⁵⁵³. Przepis art. 401¹ k.p.c. nie wskazuje precyzyjnie zakresu czasu obowiązywania skutku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Zgodnie z wykształtowaną linią orzeczniczą Sądu Najwyższego, zasadne jest przyjęcie, że w stosunku do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego należy przyjąć moc obowiązywania wstecz. Instytucja wznowienia postępowania z art. 401¹ k.p.c. odnosi się wyłącznie do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Podstawy wznowienia, w związku z przywołanym powyżej artykułem, nie stanowią orzeczenia wydanego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka⁵⁵⁴.

Skarga podlega odrzuceniu, jeżeli nie spełnia wymagań ustawowych, tj. wzorce przewidziane przez ustawodawcę (art. 401¹ k.p.c.) nie zostały przytoczone. Ponadto sąd odrzuci

⁵⁵¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁵⁵² M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 401(1), (dostęp: 2022-01-31 13:22)

⁵⁵³ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, art. 401(1), (dostęp: 2022-01-31 13:22).

⁵⁵⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 382-383.

skargę, gdy pomimo, że skarga zawiera wzorce przytoczone w podstawie, przewidziane w art. 401¹ k.p.c., jednakże w stanie faktycznym przesłanka podstawy wznowienia się nie wypełniła - w ogóle nie istniała⁵⁵⁵. Zasadne jest przyjęcie przez sąd, iż skargi nie oparto o ustawową podstawę wznowienia postępowania, gdy strona skarżąca, pomimo, że klarownie wskaże podstawę skargi o wznowienie postępowania i wyraźnie uzasadni okoliczności podstawy skargi, jednakże bezsprzecznie skarga nie będzie wypełniała przesłanki ustawowej z art. 401¹ k.p.c. Skarga tak skonstruowana uzasadniać będzie odrzucenie skargi o wznowienie na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.⁵⁵⁶.

Inne podstawy wznowienia postępowania znajdują unormowanie w art. 403 k.p.c., który mówi, że przesłankę wznowienia postępowania może stanowić wyrok wydany w oparciu o dokument podrobiony albo przerobiony w inny sposób, lub w oparciu o skazujący wyrok karny następnie uchylony, art. 403 § 1 pkt. 1 k.p.c. Kolejną przesłankę wznowienia można oprzeć o wydanie wyroku uzyskanego za pomocą przestępstwa, art. 403 § 1 pkt. 2 k.p.c. Możliwe jest wznowienie postępowania w przypadku wyjścia na jaw innego prawomocnego wyroku wydanego w przedmiocie tego samego wyroku, bądź w okoliczności ujawnienia faktów lub środków dowodowych mogących mieć wpływ na wynik sprawy, przy czym strona postępowania nie miała możliwości skorzystania z tych środków i wskazania tych okoliczności w toku postępowania art. 403 § 2 k.p.c.⁵⁵⁷.

Inne podstawy restytucyjne określone w art. 403 k.p.c. stanowią tzw. właściwe przyczyny restytucyjne. Właściwość ta polega na związku pomiędzy okolicznościami wznowienia postępowania a treścią orzeczenia. Inaczej mają wpływ okoliczności stanu rzeczy w chwili orzekania, gdy przekładają się bezpośrednio na przyczynę wznowienia. Nie mogą stanowić przyczyny wznowienia okoliczności, które nie występowały w chwili orzekania⁵⁵⁸.

Podstawa wznowienia postępowania w dokumencie podrobionym lub przerobionym, obejmuje swoim obowiązaniem dokumenty o charakterze urzędowym i prywatnym, które stanowią materiał akt sprawy, i w oparciu o analizę których sąd wydał orzeczenie lub które wywarły wpływ na treść zapadłego orzeczenia. Podrobienie dokumentu powiązane jest z procesem jego utworzenia dokonanego w określony sposób, z użyciem odpowiednich środków i nadaniem dokumentowi określonych cech przez konkretną osobę. Dokument podrobiony to taki, który sporządzony został przez podmiot nieuprawniony, pochodzący od innego niż widniejący na dokumencie podmiot, od którego rzekomo dokument ten pochodzi. Przerobienie dokumentu, to naniesienie na oryginale dokumentu zmian przez osobę w nim oznaczoną. Stwierdzenie

⁵⁵⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2018 r., sygn. III CZ 43/18.

⁵⁵⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 sierpnia 2018 r., sygn. III AUa 701/17.

⁵⁵⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁵⁵⁸ J. Gałczyński, D. Szostek (red.), *op.cit.*, s. 1-605.

falszerstwa dokumentowego, nie obliguje konieczności przytoczenia orzeczenia sądu karnego na tę okoliczność. Możliwe jest stwierdzenie falszerstwa dokumentowego w toku postępowania dowodowego⁵⁵⁹. Sama okoliczność istnienia sfalszowanych dokumentów w materiale sprawy, nie stanowi samoistnej podstawy wznowienia postępowania, o ile wyrok, który jest skarżony skargą, nie został wydany w oparciu o sfalszowane dokumenty⁵⁶⁰. Pomijając cechy danego dokumentu, w celu skutecznego oparcia skargi o wznowienie o przesłankę podrobienia lub przerobienia, muszą zostać spełnione istotne warunki, przez co należy rozumieć walor dokumentu stanowiącego materiał dowodowy w sprawie. Przy tym wyrok musi zostać wydany w oparciu o ten dokument. Wymagań tych nie spełnia na przykład pismo procesowe strony, pełnomocnika, uczestnika, jak również dokumenty co prawda będące materiałem procesowym sprawy, aczkolwiek nie znajdujące wyrazu w treści orzeczenia⁵⁶¹.

Uzyskanie wyroku przy pomocy przestępstwa art. 403 § 1 pkt. 2 k.p.c. odnosi się zgodnie z definicją prawa karnego do występków i zbrodni. Przepis ten stosowany jest na zasadzie rozszerzonej interpretacji względem wykroczeń. Dotyczy to czynów o różnym charakterze, zarówno tym pośrednim, jak i bezpośrednim. Skierowany jest głównie do uczestników postępowania, a zatem sędziów, stron, ich pełnomocników procesowych, świadków i uczestników. Kluczowym elementem oparcia przesłanki o przestępstwo, jest związek z treścią wyroku. Inaczej, zgodnie z art. 403 § 1 pkt. 2 k.p.c. wznowienie postępowania nie będzie zasadne, jeżeli strona posłuży się co prawda prawomocnym wyrokiem sądu karnego wydanym w przedmiocie przestępstwa, jednakże w toku rozpoznania postępowania cywilnego okoliczność ta nie miała wpływu na treść rozstrzygnięcia. Termin, w którym należy wnieść skargę na podstawie art. 403 § 1 pkt. 2 k.p.c. liczony jest od dnia, w którym strona dowiedziała się o uzyskaniu wyroku z pomocą przestępstwa⁵⁶².

Strona może zażądać wznowienia postępowania po wykryciu w późniejszym czasie: prawomocnego wyroku, okoliczności faktycznych, środków dowodowych mających wpływ na wynik sprawy, stosownie do art. 403 § 2 k.p.c. Podstawę w przypadku 403 § 2 k.p.c. stanowi wyrok prawomocny wydany względem tego samego stosunku prawnego. Wyrok wydany w takim samym stosunku prawnym dotyczy zarówno strony przedmiotowej, jak i podmiotowej, czyli wydany został względem tych samych stron postępowania, regulując tę samą kwestię stanowiącą przedmiot postępowania (o ustanowienie stosunku prawnego, o roszczenie odszkodowawcze, o zapłatę itd.). Taki sam stosunek prawny występuje na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. w przypadku

⁵⁵⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 384-385.

⁵⁶⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2008 r., sygn. II CZ 7/08.

⁵⁶¹ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1213-1297.

⁵⁶² K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 884-912.

wykrycia prawomocnego wyroku, przedmiotem którego są tożsame prawa i obowiązki stron, określone w wyniku przytoczenia tych samych podstaw prawnych rozstrzygniętych w drodze orzeczenia, będącego przedmiotem skargi o wznowienie postępowania. Współrzędność stanu faktycznego i stanu prawnego postępowania, nie prowadzi do ziszczenia się przesłanki występowania takiego samego stosunku prawnego. Wobec powyższego, rozbieżność w dokonaniu interpretacji prawnej stanowiącej treść uzasadnienia obu orzeczeń, polegająca na przyjęciu odmiennej interpretacji jednego wyroku względem drugiego, nie może stanowić podstawy uzasadniającej wznowienie postępowania w myśl art. 403 § 2 k.p.c.⁵⁶³. Podstawa wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c. opiera się o przesłankę niejawności, w tym sensie, że odnosi się w ujęciu szerszym do faktów lub środków dowodowych nieujawnionych w postępowaniu (zakończonym prawomocnym wyrokiem). W ujęciu węższym odnosi się do nieznanych stronie faktów lub środków dowodowych. W związku z tym fakty i środki dowodowe, z którymi strona mogła się zapoznać, czy też z którymi powinna być zaznajomiona – strona ta miała obowiązek się zapoznać. Niewiedza strony nie może stanowić przesłanki pozytywnej w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c.⁵⁶⁴.

Wznowienie postępowania w trybie art. 403 § 2 k.p.c. warunkuje spełnienie się łącznie trzech przesłanek, do których zaliczyć należy następujące okoliczności:

1. po uprawomocnieniu się zapadłego wyroku, wykrycie innego wyroku wydanego w przedmiocie tego samego stosunku prawnego lub znalezienie środków dowodowych lub wykrycie nowych okoliczności faktycznych, które nie były przedmiotem innego rozstrzygnięcia;
2. wpływ powyższych okoliczności na rezultat postępowania;
3. brak możliwości posłużenia się nowymi dowodami, brak uwzględnienia tych okoliczności w zakończonym prawomocnie postępowaniu⁵⁶⁵.

Wznowienie postępowania w trybie art. 403 § 2 k.p.c. jest możliwe jedynie, kiedy okoliczności faktyczne, o których mowa w przepisie istniały w okresie prawomocnie zakończonego postępowania sądowego. Zarówno wykrycie nowych okoliczności faktycznych, jak i środków dowodowych może stanowić - każde z nich - samodzielnie niezależną podstawę wznowienia postępowania na zasadzie art. 403 § 2 k.p.c.⁵⁶⁶. Powstanie środka dowodowego już po uprawomocnieniu się wyroku nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania na podstawie zastosowania art. 403 § 2 k.p.c.⁵⁶⁷.

⁵⁶³ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1450-1451.

⁵⁶⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. III UZ 49/19.

⁵⁶⁵ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 stycznia 2020 r., sygn. III AUa 261/18.

⁵⁶⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2019 r., sygn. II UZ 20/19.

⁵⁶⁷ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz BeckOK*, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalis, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 403 § 2 k.p.c.

Można żądać wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania (na podstawie art. 403 § 4 k.p.c.), jeżeli na orzeczenie miało wpływ postanowienie nie będące postanowieniem kończącym w sprawie, które wydane zostało w oparciu o przepis lub akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją RP, niezgodny z ratyfikowaną umową międzynarodową lub niezgodny z ustawą uchyloną lub zmienioną w trybie stosowania art. 416¹ k.p.c.⁵⁶⁸. Przepis art. 403 § 4 k.p.c. pozostaje w korespondencji z przepisami 190 ust. 4 Konstytucji RP, a także z przepisem 416¹ k.p.c., zgodnie z którym dopuszczalne jest uchylanie lub zmiana postanowień prawomocnych niekończących postępowanie, jeżeli wydane zostało orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o ich niezgodności z Konstytucją. Relację tę należy tak rozumieć w ten sposób, że zanim nie ziszcza się przesłanki art. 416¹ k.p.c. tj. nie dojdzie do uchylenia postanowienia lub jego zmiany, nie można skutecznie zastosować podstawy wznowienia z art. 403 § 4 k.p.c. Najpierw zatem należy przeprowadzić w sprawie postępowanie w trybie art. 416¹ k.p.c., aby można było zastosować art. 403 § 4 k.p.c. Relacja pomiędzy przesłanką art. 403 § 4 k.p.c. wznowienia postępowania, a przepisem art. 416¹ k.p.c. polega na tym, że prawomocne postanowienie poruczone art. 416¹ k.p.c. występowało w związku z wyrokiem kończącym w sprawie⁵⁶⁹. Strona skarżąca po pierwsze musi wskazać podstawę wznowienia postępowania, a po drugie musi wykazać zależność pomiędzy orzeczeniem niekończącym postępowanie w sprawie, orzeczeniem uchylonym, bądź pomiędzy orzeczeniem zmienionym w trybie art. 416¹ k.p.c., a prawomocnym wyrokiem. Wpływ zmienionego lub uchylonego w trybie art. 416¹ k.p.c. postanowienia niekończącego sprawę na treść wyroku kończącego decyduje o zasadności wznowienia w trybie art. 403 § 4 k.p.c.⁵⁷⁰.

5.2. Wymagania prawne wznowienia postępowania

Wznowienia postępowania cywilnego można żądać stosownie do art. 404 k.p.c. na podstawie przestępstwa, wyłącznie w przypadku stwierdzenia czynu, prawomocnym wyrokiem skazującym, o ile nie nastąpiło umorzenie postępowania karnego z przyczyn innych niż brak dowodów lub gdy wszczęcie postępowania nie jest możliwe⁵⁷¹. Przyjęcie tej argumentacji, stanowi dopełnienie konstrukcji, przyjętej w art. 403 § 1 pkt. 2 k.p.c. dotyczącym uzyskania wyroku za pomocą przestępstwa. Następuje zatem (na gruncie art. 404 k.p.c.) ograniczenie w zakresie wznowienia postępowania do okoliczności, których podstawę stanowi popełnienie przestępstwa⁵⁷².

⁵⁶⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296)

⁵⁶⁹ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 403, (dostęp: 2022-01-20 17:43)

⁵⁷⁰ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 403 k.p.c.

⁵⁷¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁵⁷² O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, T. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie*

Warunkiem dopuszczenia skargi o wznowienie postępowania, opartej na art. 403 § 1 pkt. 2 k.p.c. jest okoliczność popełnienia przestępstwa, stosownie do relacji z art. 404 k.p.c. stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądowym. Jeżeli przestępstwo nie zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem, dopuszczalność wznowienia postępowania możliwa jest jedynie w przypadku, kiedy wydanie prawomocnego wyroku nie było możliwe. Przesłanki niemożności wydania wyroku skazującego, przytoczone w art. 404 k.p.c. to umorzenie postępowania karnego i brak możliwości wszczęcia postępowania karnego, przy czym umorzenie postępowania z tytułu braku dowodów w sprawie⁵⁷³ nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania. Na podstawie art. 17 k.p.k.⁵⁷⁴ przesłanki umorzenia postępowania występują wtedy, gdy:

- nie popełniono czynu lub brak jest dostatecznych danych uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu;
- brak jest znamion czynu zabronionego, brak jest ustawowych podstaw popełnienia przestępstwa;
- występuje znikoma szkodliwość społeczna czynu;
- sprawca nie podlega karze w świetle ustawy;
- śmierć oskarżonego;
- przedawnienie karalności czynu zabronionego;
- postępowanie karne w tej sprawie zostało wcześniej prawomocnie zakończone;
- brak jurysdykcji krajowej;
- brak skargi uprawnionego;
- brak wymaganego zezwolenia lub wniosku o ściganie;
- inne okoliczności wyłączające ściganie.

Przesłanka art. 17 § 1 pkt. 1 k.p.k. braku dostatecznych dowodów uzasadniających popełnienie przestępstwa, stanowi podstawę do umorzenia postępowania. Możliwe jest także orzeczenie uniewinniające oskarżonego, wobec czego wystąpi druga przesłanka (art. 404 k.p.c.) o niedopuszczalności skargi⁵⁷⁵. Stosownie do dyspozycji (art. 403 § 1 k.p.c.) o podrobieniu i przerobieniu dokumentu, stanowiącej podstawę wznowienia postępowania sądowego, może stanowić przestępstwo sfalszowania dokumentów unormowane w art. 270 k.k.⁵⁷⁶. Należy przeanalizować, jak będzie następowało stosowanie prawa, w przypadku wystąpienia przesłanek art. 404 k.p.k. i art. 403 § 1 pkt. 1 k.p.c. Pierwszeństwo w stosowaniu prawa w tym wypadku ma art. 403 § 1 pkt. 1 k.p.c. Przerobienie lub podrobienie dokumentu wykazać można przed sądem

procesowe. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021, komentarz do art. 404, (dostęp: 2022-01-31 13:24).

⁵⁷³ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 391.

⁵⁷⁴ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks postępowania karnego, (t.j. Dz.U. 1969 nr 13 poz. 96).

⁵⁷⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1213-1297.

⁵⁷⁶ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, (t.j. Dz.U. 1969 nr 13 poz. 94).

rozpoznającym skargę o wznowienie postępowania, w przypadku braku prawomocnego wyroku stwierdzającego przestępstwo. Stanowi to oczywistą podstawę wznowienia postępowania⁵⁷⁷.

Nieważność postępowania, jako podstawa do wnoszenia postępowania, w związku z przesłankami art. 401¹ k.p.c. o wznowieniu postępowania z tytułu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, stanowią na podstawie art. 405 k.p.c., że właściwym sądem do wznowienia postępowania jest ten, który wydał zaskarżone orzeczenie. W przypadku zaskarżenia orzeczeń różnych sądów, właściwym jest sąd wyższej instancji⁵⁷⁸. Jeżeli żądanie wznowienia oparte jest na innej podstawie, niż przyczyny nieważności lub przesłanki art. 401¹ k.p.c. właściwym jest sąd, który ostatni wydał orzeczenie co do istoty sprawy⁵⁷⁹. Właściwość sądowa w sprawie o wznowienie postępowania zależy - zgodnie z art. 405 k.p.c. - od podstawy skargi. Skarga oparta o zarzut nieważności na podstawie art. 401 k.p.c., podobnie jak w przypadku oparcia skargi o artykuł 401¹ k.p.c. stanowi o właściwości rzeczowej sądu przy wznowieniu, należącej w tym przypadku do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie. Jeżeli natomiast zaskarżono orzeczenia różnych sądów, rzeczowo właściwy jest sąd wyższej instancji. Przyczyny restytucyjne z art. 403 k.p.c., stosownie do art. 405 zd. 2 k.p.c. kwalifikują jako właściwy do wznowienia postępowania ten sąd, który wydał ostatnio orzeczenie co do istoty sprawy. Ustawodawca określając konstrukcję właściwości w art. 405 k.p.c., połączył funkcjonalność instytucji wznowienia postępowania z prawomocnie wydanym orzeczeniem w sprawie przez ten sam sąd. Wyraża się to w określeniu właściwości, stosownie do sądu który wydał ostatnie orzeczenie, sądu wyższej instancji (orzeczenia różnych sądów), czy też sądu orzekającego co do istoty sprawy jako ostatni (restytucja)⁵⁸⁰. Zaskarżenie orzeczeń sądów różnych instancji stosownie do przesłanki nieważności, należy rozumieć tak, że właściwym w zakresie skargi o wznowienie jest sąd, który wydał orzeczenie w postępowaniu dotkniętym nieważnością, o ile nieważność postępowania dotyczy jedynie I instancji. W przypadku dotknięcia nieważnością postępowania pierwszej i drugiej instancji właściwym jest sąd wyższej instancji. Sąd wyższej instancji właściwy jest do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności, zarówno w przypadku, kiedy postępowanie II instancji było dotknięte nieważnością, jak i w przypadku występowania nieważności postępowania ustawicznie w toku pierwszej jak i drugiej instancji. W rozumieniu art. 405 k.p.c. sądem wyższej instancji jest także Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy będzie właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie w przypadku występowania przesłanki nieważności w postępowaniu przed tym sądem lub gdy

⁵⁷⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 392.

⁵⁷⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁵⁷⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. i CZ 40/18.

⁵⁸⁰ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1459.

nieważność ma charakter ciągły⁵⁸¹. Właściwość sądu I instancji ma miejsce, jeżeli w sprawie istnieje tylko jedno prawomocne orzeczenie wydane przez sąd I instancji. Sąd I instancji jest właściwy również w przypadku uchylenia przez sąd II instancji orzeczenia sądu I instancji i przekazaniu przez sąd II instancji sądowi I instancji sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd II instancji właściwy jest w przypadku zasadnej nieważności występującej w obu instancjach. Stosownie do art. 405 k.p.c. sąd wyższej instancji jest właściwy, jeżeli rozstrzygnął sprawę w sposób merytoryczny kończący sprawę wskutek instancyjnej kontroli sądu odwoławczego w postępowaniu⁵⁸². Podobieństwo przyczyn wznowienia postępowania, tj. nieważności (art. 401 k.p.c.) i podstaw restytucyjnych (art. 403 k.p.c.) kwalifikuje stosownie do art. 405 zd. 1 k.p.c. właściwość jak w przypadku nieważności postępowania. Wynika to z konieczności uchylenia wyroku zaskarżonego skargą, w przypadku stwierdzenia nieważności postępowania. Redakcja art. 401¹ k.p.c. pozwala przyjąć, że podstawa właściwości została ustanowiona identycznie jak w przypadku nieważności, stąd zbieg art. 401¹ k.p.c. i art. 403 k.p.c. należy oceniać w zakresie właściwości na podstawie art. 405 zd. 1 k.p.c.⁵⁸³.

Oddalenie apelacji przez sąd II instancji nie jest orzeczeniem co do istoty sprawy. Orzeczeniem sądu II instancji jest wyłącznie orzeczenie reformatoryjne. Sąd II instancji jest sądem właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania na podstawie przesłanki restytucyjnej wyrażonej w art. 403 § 2 k.p.c. wyłącznie w przypadku zmiany zaskarżonego wyroku o wydaniu orzeczenia co do istoty sprawy, nie w przypadku oddalenia środka zaskarżenia. Obok tej linii utrzymała się odmienna opinia, zgodnie z którą oddalenie apelacji przez sąd II instancji jest orzeczeniem co do istoty sprawy i stanowi podstawę dla art. 405 zd. 2 k.p.c. Stanowisko nawiązuje do zasad postępowania apelacyjno- kasacyjnego. W świetle tychże zasad, II instancja jest sądem merytorycznym, w związku z czym orzeczenie o oddaleniu apelacji jest orzeczeniem co do istoty sprawy. Stanowisko Sądu Najwyższego wyraża na tym tle pogląd, iż orzeczenie sądu II instancji jest orzeczeniem co do istoty sprawy, kiedy w drodze jego zaskarżenia skargą kasacyjną, nastąpi oddalenie skargi kasacyjnej⁵⁸⁴.

Odpowiednie zastosowanie do postępowania ze skargi o wznowienie, znajdują na podstawie art. 406 k.p.c. przepisy o postępowaniu pierwszoinstancyjnym, o ile przepisy działu VI

⁵⁸¹ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 405, (dostęp: 2022-01-31 13:24)

⁵⁸² A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1257-1316.

⁵⁸³ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 405, (dostęp: 2022-01-20 17:43).

⁵⁸⁴ A. Tomaszek, *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 469-473.

o wznowieniu postępowania nie stanowią inaczej⁵⁸⁵. Zgodnie z art. 406 k.p.c. przepisy z odesłania znajdują zastosowanie w sposób odpowiedni, nie zaś bezpośredni, w związku z czym przepis ulega odpowiedniej modyfikacji uwarunkowanej tym czy skarga wnoszona jest do sądu i czy II instancji. Należy także dostrzec, że odpowiednie zastosowanie ma miejsce, jeżeli przepisy działające o wznowieniu nie stanowią inaczej, a zatem w pierwszej kolejności zastosowanie znajdują przepisy szczególne. Sformułowania o odpowiednim stosowaniu przepisów o postępowaniu przed sądem I instancji, nie należy rozumieć tak, że sąd właściwy do rozpoznania skargi jest sądem I instancji⁵⁸⁶. Przyjęcie takiej wykładni oznacza, że sąd odwoławczy, który jest właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania działa jako sąd wyższej instancji. Wobec powyższego możliwość zaskarżenia zachodzi jedynie w przypadkach przewidzianych ustawą. Słusznie należy zauważyć, że przepis art. 406 k.p.c. nie odnosi się do zakresu w jakim sprawa jest powtórnie rozpoznawana⁵⁸⁷. Zakres art. 406 k.p.c. odnosi się jedynie do postępowania wznowieniowego i odpowiednie stosowanie przepisów z odesłania do postępowania wznowieniowego. Wskazać można takie akty prawne, jak przepisy o doręczeniach, o rozprawie, lub w zakresie czynności procesowych. Odpowiednie stosowanie wyraża się w modyfikacji norm z nich wynikających do właściwości postępowania wznowieniowego⁵⁸⁸. Wydając wyrok w sprawie, ze skargi o wznowienie, podstawą dla sądu orzekającego jest stan rzeczy z końca postępowania zainicjowanego skargą o wznowienie. Natomiast postępowanie wznowieniowe ma na celu ponowne rozpoznanie sprawy. Postępowanie rozpoczyna się ponownie w miejscu, w którym nastąpiła okoliczność stanowiąca podstawę do kolejnego wznowienia postępowania. Przykładowo, jeżeli skargę o wznowienie postępowania wniesiono od wyroku sądu II instancji, proces wznowi się na etapie postępowania przed sądem II instancji. Przypomnijmy zatem dla doprecyzowania całokształtu wyводу, że sąd, który rozpoznaje skargę o wznowienie, będzie w powyższej sytuacji, sądem badającym dopuszczalność skargi o wznowienie. Rzadziej występuje stanowisko doktryny, że sąd ten działa najpierw jako sąd I instancji w zakresie badania dopuszczalności skargi, następnie jako sąd II instancji w przedmiocie postępowania ze skargi i wydania orzeczenia kończącego sprawę co do istoty⁵⁸⁹. Dopuszczalne jest w postępowaniu ze skargi o wznowienie cofnięcie skargi, cofnięcie pozwu⁵⁹⁰. Nie znajduje zastosowania w postępowaniu ze skargi o wznowienie w odniesieniu do art. 406 k.p.c. przepis art. 384 k.p.c.,

⁵⁸⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁵⁸⁶ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1462.

⁵⁸⁷ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 884-912.

⁵⁸⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2008 r., sygn. III CZ 26/08.

⁵⁸⁹ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 406, dostęp: 2022-01-20 18:04)

⁵⁹⁰ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz BeckOK*, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalis, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art.

art. 382 k.p.c. - z uwagi na specyfikę odmienności postępowania o wznowienie. Nie znajduje zastosowania zakaz orzekania na niekorzyść. Nie znajduje zastosowania odesłanie do przepisów o apelacji. Nie stosuje się także przepisu art. 390 § 1 k.p.c.⁵⁹¹, traktującego o przedłożeniu do Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego, które budzi poważne wątpliwości. Niedopuszczalność stosowania przepisu art. 390 § 1 k.p.c. dotyczy odesłania z 406 k.p.c. do stosowania przepisów o postępowaniu przed sądem I instancji, natomiast przepis ten dotyczy postępowania w II instancji⁵⁹².

Termin do wniesienia skargi o wznowienie, zgodnie z art. 407 § 1 k.p.c. wynosi trzy miesiące. Bieg terminu należy liczyć od dnia skutecznego powiadomienia strony o podstawie do wznowienia postępowania. Jeżeli podstawę wznowienia stanowi przesłanka pozbawienia możliwości działania lub brak należytej reprezentacji, termin liczony jest od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, organ lub ustawowy przedstawiciel strony⁵⁹³. Termin trzymiesięczny jest terminem procesowym i ustawowym. Nie podlega wydłużeniu ani skróceniu. Złożenie skargi dopuszczalne jest tylko w okresie jego obowiązywania. Termin trzymiesięczny określony w art. 407 § 1 k.p.c. jest terminem względnym, wobec czego istnieje możliwość przywrócenia na zasadzie art. 168 k.p.c. i in.⁵⁹⁴. Trzymiesięczny termin dotyczy każdej podstawy wznowienia, natomiast odmienna jest chwila, od której należy rozpocząć liczenie biegu terminu. Niedopuszczalne jest rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia skargi, przed uprawomocnieniem się orzeczenia. W zależności od podstawy stanowiącej przyczynę skargi o wznowienie, czy też kilku podstaw do wznowienia, uzasadniających wniesienie skargi o wznowienie, ponieważ taka sytuacja również może wystąpić, obliczenie terminu biegnie dla każdej z podstaw o wznowienie według własnego trybu i tak należy termin ten obliczać. Wraz z upływem terminu wniesienia skargi, występuje podstawa do niedopuszczalności skargi. Zasadne jest jedynie oparcie skargi o podstawy, których termin do wniesienia jeszcze obowiązuje, ponieważ to właśnie wniesienie skargi w prawidłowym terminie, decyduje o jej dopuszczeniu do rozpoznania^{595,596}. Bieg terminu w stosunku do przesłanki pozbawienia możliwości działania lub brak należytej reprezentacji

⁵⁹¹ O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, T. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, komentarz do art. 406, (dostęp: 2022-01-31 13:27)

⁵⁹² A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 375-380.

⁵⁹³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁵⁹⁴ M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. art. 1-477(16)*, wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 407, (dostęp: 2022-01-31 13:50).

⁵⁹⁵ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 407, (dostęp: 2022-01-20 17:44)

⁵⁹⁶ Zob. szerzej Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2011 r., sygn. V CZ 104/10, o zarzucie nieważności postępowania w oparciu o wyrok ETPC, w zw. z naruszeniem prawa strony do rzetelnego procesu sądowego, gwarancja art. 6 ust. 1 Konwencji o prawach człowieka.

rozpoczyna się od dnia, w którym strona dowiedziała się z sentencji wyroku. Stąd termin ten nie jest powiązany z innym zdarzeniem prawnym lub czynnością procesową, jak np. data doręczenia stronie uzasadnienia wyroku⁵⁹⁷.

Obliczenie terminu trzymiesięcznego następuje zgodnie z art. 407 k.p.c., natomiast zgodnie z art. 408 k.p.c. termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od uprawomocnienia się wyroku w sprawie, o ile strona nie była pozbawiona możliwości działania lub była nienależycie reprezentowana.

Brak wystarczających dowodów do wykazania chwili, w której strona dowiedziała się o podstawie do wniesienia skargi o wznowienie nie stanowi automatycznej podstawy do odrzucenia skargi o wznowienie. Na okoliczność niedysponowania przez stronę odpowiednim dowodem o chwili powzięcia wiadomości o podstawie skargi, zadaniem sądu jest dokonanie oceny twierdzenia strony, na podstawie doświadczenia życiowego, przy wzglądzie na inne dowody. Wobec powyższego możliwe jest na podstawie dokonanej przez sąd pozytywnej oceny w zakresie złożonego przez stronę oświadczenia uznanie zasadności skargi o wznowienie postępowania⁵⁹⁸.

Termin wniesienia skargi na podstawie art. 407 § 2 k.p.c. w sytuacji określonej w art. 401¹ k.p.c. wynosi trzy miesiące od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Wniesienie środka odwoławczego od wydanego przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia, o którym mowa jest w art. 401¹ k.p.c., który następnie uległ odrzuceniu procesowemu, skutkuje rozpoczęciem biegu terminu od dnia, w którym nastąpiło doręczenie postanowienia o odrzuceniu środka odwoławczego od wydanego orzeczenia, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c. Jeżeli postanowienie o odrzuceniu zostało wydane na posiedzeniu niejawnym, termin do wniesienia skargi liczony jest od dnia w którym nastąpiło ogłoszenie treści postanowienia o odrzuceniu⁵⁹⁹.

Prekluzja przewidziana w art. 408 k.p.c. przewiduje okres dziesięcioletni, liczony od uprawomocnienia się wyroku, w okresie którego można żądać wznowienia postępowania. Wyjątek stanowi okoliczność, w której strona pozbawiona była możliwości działania w sprawie lub nie była należycie reprezentowana w postępowaniu⁶⁰⁰. Termin dziesięcioletni wyrażony w art. 408 k.p.c., ma charakter materialnoprawny, w związku z powyższym wraz z jego upływem nie jest możliwe zastosowanie instytucji przywrócenia terminu w myśl art. 168 k.p.c. Przesłanki

⁵⁹⁷ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 407, (dostęp: 2022-01-20 18:05).

⁵⁹⁸ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego*. Komentarz BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art.

⁵⁹⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁶⁰⁰ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

dochowania terminu z art. 408 k.p.c. dokonuje się w oparciu o art. 165 k.p.c.⁶⁰¹. Jedyna dopuszczalność skargi jaka występuje po upływie terminu dziesięciu lat, stosownie do art. 408 k.p.c. dotyczy wniesienia skargi w oparciu o pozbawienie możliwości obrony strony do działania lub w oparciu o nienależyte reprezentowanie strony w związku z art. 401 pkt. 2 k.p.c. Należy jednak podkreślić, że do wyjątków zawartych w art. 408 k.p.c. nie należy podstawa wznowienia postępowania oparta o orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją RP. Ponadto wznowienie postępowania na zasadzie art. 408 k.p.c., jest wyłączone w przypadku powstania podstaw do wznowienia określonych w przedmiotowym przepisie po upływie terminu w nim określonego. Znaczenie terminu dziesięcioletniego określonego w art. 408 k.p.c. ma ten wymiar, że jest to bezwzględny termin czasowy, po upływie którego wniesienie skargi nie jest dopuszczalne. Charakter tego przepisu jest prekluzyjny, więc nie podlega przywróceniu. Po upływie terminu dziesięciu lat, liczonego od uprawomocnienia się orzeczenia, nie jest możliwe żądanie wznowienia postępowania, za wyjątkiem okoliczności w nim wskazanych tj. pozbawienia możliwości działania i nienależytej reprezentacji art. 408 k.p.c.⁶⁰².

Wymagania względem skargi o wznowienie postępowania, na podstawie art. 409 k.p.c. stanowią:

- spełnienie wymogów jak w przypadku pozwu;
- wskazanie zaskarżonego orzeczenia;
- wskazanie podstawy wznowienia wraz z uzasadnieniem;
- wskazanie okoliczności zachowania terminu do wniesienia skargi;
- wnioski o uchylenie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia⁶⁰³.

Wymaganie skargi o wznowienie postępowania, odnosi się do powiązania skargi o wznowienie z podjęciem nowego postępowania cywilnego w drodze pozwu przed instytucją odwoławczą o cechach nadzwyczajnych; postępowania, w którym następuje wzruszalność prawomocnego orzeczenia z jednoczesnym dalszym prowadzeniem postępowania w danej sprawie⁶⁰⁴. Prawdą jest, że dosłowne brzmienie artykułu 409 k.p.c. o czynieniu zadość warunkom pozwu stanowić może kontrowersje. Literalne uczynienie zadość pozwowi zawiera główne elementy stanowiące o pozwie, które odnoszą się do wskazania żądania wraz z okolicznościami faktycznymi uzasadniającymi żądanie pozwu, wobec czego nie korespondują one charakterystyką skargi o wznowienie. Przychylić się należy zatem do propozycji, aby wiązać art. 409 k.p.c.

⁶⁰¹ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 884-912.

⁶⁰² A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1257-1316.

⁶⁰³ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 326.

⁶⁰⁴ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 409, (dostęp: 2022-01-20 18:05).

z elementami pisma procesowego zawartymi w art. 126 k.p.c. Problem polega w dalszym ciągu na tym, że skoro zgodnie z art. 409 k.p.c. skarga ma czynić zadość warunkom pozwu, stosownie do art. 187 § 1 pkt. 1 k.p.c. skarga o wznowienie powinna zawierać wskazanie żądania. Wobec powyższego trzeba przyjąć, iż należy zawrzeć stosownie do przytoczonych przepisów żądanie wznowienia postępowania, które zostało już prawomocnie zakończone⁶⁰⁵.

Dodatkowym elementem, który należy zawrzeć, jest wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia, wartości która została zaakceptowana przez sąd w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Wskazać należy, iż skarga co do zasady podlega stosownej opłacie sądowej, równej jak w przypadku pozwu art. 18 u.k.s.c. Na podstawie art. 409 k.p.c. wskazać należy podstawę wznowienia wraz z uzasadnieniem. Wznowienie postępowania mogą stanowić wyłącznie podstawy wyrażone w przepisach: od art. 401 k.p.c. do art. 403 k.p.c. Z orzecnictwa wynika, że samo powołanie podstawy prawnej do wznowienia postępowania jest niewystarczające. W celu skutecznego wniesienia skargi o wznowienie, należy przytoczyć wszelkie fakty i okoliczności wskazujące na występowanie przyczyny ustawowej wznowienia. Uzasadnienie zawierać winno argumentację wystąpienia prawnych podstaw wznowienia z uwzględnieniem faktów i dowodów, przy jednoczesnym uzasadnieniu, iż w drodze zaistniałych okoliczności treść wyroku powinna ulec zmianie⁶⁰⁶. Należy również wspomnieć o wymogu formalnym sporządzenia skargi przez profesjonalnego pełnomocnika z uwzględnieniem reguł art. 87¹ k.p.c. Niespełnienie wymogu pociąga za sobą konieczność odrzucenia skargi z pominięciem postępowania naprawczego⁶⁰⁷.

5.3. Zagadnienie prekluzji procesowej

Skarga o wznowienie postępowania, podlega odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. w przypadku upływu terminu do wniesienia skargi lub jeżeli skarga o wznowienie jest niedopuszczalna w świetle prawa, albo skargi nie oparto na ustawowej podstawie. Sąd może wezwać skarżącego na podstawie art. 410 § 2 k.p.c. do uprawdopodobnienia okoliczności stwierdzających zachowanie terminu lub niedopuszczalność wznowienia⁶⁰⁸. Artykuł 410 k.p.c. wyznacza trzy obszary badania skargi przez sąd: termin, przesłankę dopuszczalności skargi i dopuszczalność wznowienia w oparciu o ustawowe podstawy. Niespełnienie jednej z trzech przesłanek odnosi skutek w postaci odrzucenia skargi. Badanie sądu w zakresie art. 410 k.p.c.

⁶⁰⁵ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 409, (dostęp: 2022-01-20 17:45)

⁶⁰⁶ O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, T. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, komentarz do art. 409, (dostęp: 2022-01-31 14:11).

⁶⁰⁷ M. Manowska [w:] A. Adameczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 409, (dostęp: 2022-01-31 14:11).

⁶⁰⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

dokonywane przez ten sąd, zakreślone jest szerzej niż badanie wymogów formalnych skargi, którą przeprowadza przewodniczący z uwzględnieniem art. 130 k.p.c. Zanim skarga będzie badana pod względem wymogów formalnych i fiskalnych, wstępne badanie obejmuje pozostałą część w świetle art. 410 § 1 k.p.c. Sąd poprzedza badanie z art. 410 k.p.c. uprzednim badaniem właściwości sądu stosownie do art. 200 § 1⁴ k.p.c. Stwierdzenie, iż skarga spełnia wymogi art. 410 k.p.c. stanowi podstawę do skierowania jej na rozprawę sądową⁶⁰⁹.

Dopuszczalność skargi o wznowienie, jako szczególnego środka odwoławczego jest badana w sposób szerszy niż w przypadku badania innych środków. Badanie to obejmuje ustalenie czy skarga została wniesiona zgodnie z poprawnym orzeczeniem, czy orzeczenie to jest prawomocne, czy skarga została wniesiona przez podmiot legitymowany do jej wniesienia⁶¹⁰. Skargę należy odrzucić, jeżeli jej treść nie odpowiada ustawie lub jeśli pomimo wskazania prawidłowych podstaw względem ustawy, w rzeczywistości nie miały miejsca te podstawy. Postanowienie o odrzuceniu skargi może zostać wydane na posiedzeniu niejawnym art. 148 § 2 k.p.c. Postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania jest postanowieniem kończącym, wobec powyższego na postanowienie wydane przez I instancję, przysługuje zażalenie na zasadach ogólnych⁶¹¹. W stanie prawnym sprzed nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 4 lipca 2019 r., zażalenie na postanowienie o odrzuceniu wydane przez sąd II instancji przysługiwało Sądowi Najwyższemu (zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c.) wyłącznie wtedy, jeżeli w sprawie dopuszczalna była skarga kasacyjna. Ponieważ jednak przepis art. 394¹ § 2 k.p.c. uchylono (wspomnianą nowelizacją od postanowienia sądu II instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej) zażalenie obecnie nie przysługuje⁶¹².

Ponowne rozpoznanie sprawy przez sąd na podstawie art. 412 § 1 k.p.c. następuje w granicach zakreślonych podstawą wznowienia. W następstwie ponownego rozpoznania sprawy, sąd w zależności od zaistniałych okoliczności oddala skargę o wznowienie postępowania. Może też uwzględnić skargę i jednocześnie zmienić zaskarżone orzeczenie. Niekiedy uchyla zaskarżone orzeczenie jednocześnie i w uzasadnionych okolicznościach odrzuca pozew lub umarza postępowanie, art. 412 § 2 k.p.c.⁶¹³.

Procedowanie ze skargi o wznowienie postępowania zakłada kolejno etapy postępowania:

- badanie dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania;
- badanie dopuszczalności wznowienia postępowania;
- faza ponownego rozpoznania sprawy.

⁶⁰⁹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 408-409.

⁶¹⁰ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1213-1297.

⁶¹¹ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego*. Komentarz BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 410 k.p.c.

⁶¹² T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 426.

⁶¹³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

Badanie dopuszczalności wznowienia, obejmuje stwierdzenie rzeczywistego istnienia podstawy skargi o wznowienie postępowania, w następstwie czego sprawa jest ponownie rozpoznawana. Możliwe rezultaty badania dopuszczenia wznowienia postępowania są następujące:

- stwierdzenie rzeczywistego istnienia powołanej podstawy skargi o wznowienie, w następstwie czego zasadne jest ponowne rozpoznanie sprawy;
- stwierdzenie nieistnienia powołanej podstawy skargi o wznowienie, w następstwie czego skarga jest oddalona.

Dopuszczenie wznowienia postępowania powoduje, że kwestia uchylenia orzeczenia zaskarżonego skargą o wznowienie postępowania, zostanie rozstrzygnięta w treści orzeczenia końcowego wydanego w przedmiocie rozpoznania sprawy o wznowienie⁶¹⁴.

Piśmiennictwo doktryny podkreśla, że wznowienie postępowania powoduje powrót do etapu postępowania, który określa podstawa skargi z uwzględnieniem właściwości sądu i lub II instancji. Wznowienie postępowania umiejscowione w podstawach wznowieniowych, wywiera wpływ w sferze dalszego całego postępowania, w tym postępowania dowodowego. Ustalenia dowodowe są wówczas wiążące dla sądu, który w konsekwencji prowadzonego postępowania wznowieniowego wydaje orzeczenie kończące. Należy jednak wspomnieć, że art. 412 § 1 k.p.c. traktuje o rozpoznaniu w granicach podstaw wznowienia. Nadzwyczajny charakter instytucji wznowienia, uzasadnia precyzyjne wskazanie podstaw wznowienia, przez co sąd jest związany tak, że nie może brać pod uwagę podstaw, które nie zostały wskazane⁶¹⁵.

Zgodnie z art. 412 § 4 k.p.c., jeżeli postępowanie zakończone zostało wyrokiem, względem którego o rozstrzygnięciu o wznowieniu właściwy jest Sąd Najwyższy, to tenże Sąd Najwyższy wydaje orzeczenie w zakresie dopuszczalności wznowienia, przekazując do rozpoznania sprawę sądowi II instancji⁶¹⁶. Dotyczy to przede wszystkim okoliczności, gdy skarżone jest orzeczenie Sądu Najwyższego wydane w następstwie przyjęcia przez Sąd Najwyższy sprawy w II instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.⁶¹⁷. Artykuł 413 k.p.c. dotyczy wyłączenia sędziego od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie. Wyłączony jest sędzia, którego udział lub zachowanie, dotyczą procesu poprzedniego, od którego wnoszona jest skarga o wznowienie⁶¹⁸. Ustawowa przyczyna wyłączenia dotyczy sędziego, który brał udział

⁶¹⁴ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 412, (dostęp: 2022-01-20 17:47).

⁶¹⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 421.

⁶¹⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁶¹⁷ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*. Komentarz aktualizowany. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 412, (dostęp: 2022-01-20 18:06).

⁶¹⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

w poprzednim postępowaniu lub którego zachowania w poprzednim procesie dotyczy owa skarga.

Można wyszczególnić na podstawie art. 413 k.p.k. następujące przyczyny wyłączenia:

- sędzia był wyłączony mocą ustawy na podstawie, art. 401 pkt. 1 k.p.k.;
- sędzia występował w składzie orzekającym, pomimo iż nie był do tego uprawniony, art. 401 pkt. 1 k.p.c.;
- sędzia w drodze podejmowanych przez siebie czynności, przy naruszeniu przepisów prawa, pozbawił stronę możliwości działania w sprawie, art. 401 pkt. 2 k.p.c.;
- sędzia podrobił lub przerobił dokument, na którym oparty został wyrok art. 403 § 1 pkt. 1 k.p.c.;
- popełnił przestępstwo, w następstwie którego został uzyskany wyrok⁶¹⁹.

Wyłączenie sędziego z art. 413 k.p.c. jest wyłączeniem z mocy prawa (*ex lege*). Obejmuje ono zarówno etap wstępnego badania dopuszczalności, jak i rozpoznawanie sprawy. Takie również jest stanowisko Sądu Najwyższego, wedle którego na podstawie art. 48 § 3 k.p.c. i art. 413 k.p.c.⁶²⁰ sędzia wyłączony jest w całym zakresie w przedmiocie wznowienia postępowania i dopuszczalności skargi o wznowienie⁶²¹. Zaniechanie wyłączenia sędziego i orzekanie tego samego sędziego w postępowaniu o wznowienie, skutkuje nieważnością postępowania⁶²².

Wniesienie skargi o wznowienie, zgodnie z art. 414 k.p.c., nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. Sąd może się przychylić do wniosku skarżącego, w którym uprawdopodobni groźbę wyrządzenia niepowetowanej szkody skarżącemu, na skutek wykonania wyroku. Strona przeciwna może przeciwdziałać wstrzymaniu wykonania wyroku w drodze złożenia odpowiedniego zabezpieczenia, poprzez np. złożenie odpowiedniej sumy do depozytu sądowego. Postanowienie sądu I instancji o wstrzymaniu wykonania wyroku w oparciu o art. 414 k.p.c. jest zaskarżalne zażaleniem, stosownie do art. 394 § 1 pkt. 4¹ k.p.c.⁶²³. Analiza art. 414 k.p.c. pozwala przyjąć, iż chodzi o szerszy zakres wykonania, niż tylko ten o którym mowa w postępowaniu egzekucyjnym, na podstawie tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Dotyczy to także innego rodzaju wykonalności orzeczeń, jak np. regulującego zmianę wpisu w księdze wieczystej. Wymagania uprawdopodobnienia grożącej szkody należy rozmieć według art. 243 k.p.c. w którym mowa jest o uprawdopodobnieniu. Natomiast groźba niepowetowanej szkody powinna być rozumiana tożsamo z art. 388 § 5 k.p.c. i art. 335 § 1 k.p.c.⁶²⁴.

⁶¹⁹ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 413, (dostęp: 2022-01-20 17:47)

⁶²⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2016 r., sygn. II UZ 44/16.

⁶²¹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2019 r., sygn. II UK 90/18.

⁶²² K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 884-912.

⁶²³ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 943.

⁶²⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

Stosownie do art. 394^{1a} § 1 pkt. 4 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienie sądu I instancji, którego przedmiotem jest wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania. Zażalenie z art. 394^{1a} § 1 pkt. 4 k.p.c. przysługuje zarówno od pozytywnych jak i negatywnych postanowień. Zażalenie przysługuje do innego składu sądu I instancji. Wniosek taki należy wyprowadzić wprost z faktu, że ograniczenie przedmiotu zaskarżenia w drodze zażalenia przez ustawodawcę, zawsze wiąże się z precyzyjnym wyrażeniem tegoż w treści artykułu. Ma to miejsce w przypadku art. 394 § 1 pkt. 5 k.p.c., gdzie zażalenie przysługuje na postanowienie o zawieszeniu postępowania i na odmowę podjęcia zawieszzonego postępowania⁶²⁵. Orzecznictwo podnosi, że wniosek, iż w drodze wykonania wyroku, skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, jest niewystarczający wobec przytoczenia samej treści przepisu. Należy zawrzeć uzasadnienie z przytoczeniem faktów na okoliczności, w oparciu o które zasadne jest wstrzymanie wykonania orzeczenia. Argumentację należy wtedy poprzeć należytych udokumentowaniem finansowej sytuacji skarżącego⁶²⁶.

Uwzględnienie wniosku o wstrzymanie wykonania prawomocnego wyroku, wydawane jest stosownie do postanowienia o wstrzymaniu wykonania prawomocnego wyroku w oparciu o art. 414 k.p.c. Wstrzymanie wykonania prawomocnego zaskarżonego skargą wyroku, sąd określa do czasu rozpoznania skargi o wznowienie i do czasu wydania w tym przedmiocie orzeczenia kończącego⁶²⁷.

Sąd może wydać orzeczenie uchylające wyrok lub zmieniające treść wyroku, na podstawie którego dokonało się wyegzekwowanie świadczenia. Na wniosek skarżącego sąd również może (stosownie do treści art. 415 k.p.c.) w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, orzec o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia albo nakazać przywrócenie stanu poprzedniego⁶²⁸. Wniosek z art. 415 k.p.c. o zwrot spełnionego świadczenia lub wyegzekwowanego świadczenia, jak i przywrócenie stanu poprzedniego, zawrzeć można ustnie w treści skargi, do protokołu, do momentu zamknięcia rozprawy, której przedmiotem jest ponowne rozpoznanie sprawy. Wniosek należy dookreślić wskazując, jak ma zostać dokonane przywrócenie poprzedniego stanu. Materialnoprawne przesłanki wniosku⁶²⁹ opierają się na przepisach o świadczeniu nienależnym⁶³⁰. Wniosek restytucyjny⁶³¹ nie stanowi środka prawnego

⁶²⁵ M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. LEX/el., 2021 r., art. 1-477(16), wyd. IV

⁶²⁶ *Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 maja 2014 r.*, sygn. II FSK 2871/13.

⁶²⁷ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 414 k.p.c.

⁶²⁸ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalix, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 415.

⁶²⁹ *Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2019 r.*, sygn. II CSK 110/18.

⁶³⁰ *Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 listopada 2018 r.*, sygn. i ACa 687/18.

⁶³¹ Zob. szerzej: <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/4-2018/artukul/wniosek-restytucyjny>, (dostęp z dnia 05.03.2022 r.).

zasadnego w przedmiocie dochodzenia naprawienia szkody powstałej na skutek wydania lub wykonania wyroku sądu. Wobec wyżej przytoczonych roszczeń, należy zachować odrębną drogę sądową. Można dochodzić roszczeń, także od Skarbu Państwa, w osobnym procesie, na podstawie art. 415 zd. 2 k.p.c.⁶³².

Wniesienie wniosku restytucyjnego nie oznacza, że w tym przedmiocie będzie prowadzone nowe postępowanie. Oznacza to, że dotychczasowo prowadzone postępowanie zmieni swój charakter prawny. Następuje zmiana przedmiotu postępowania w drodze zmiany przepisów ochrony praw leżących u podstaw postępowania. Roszczenie o zwrot świadczenia staje się przedmiotem postępowania. Sam wniosek nie jest objęty wymaganiami, jak to się dzieje w przypadku nowego pozwu. Charakter wniosku restytucyjnego podobny jest do środków odwoławczych, z uwagi na pełnioną funkcję⁶³³.

Sąd właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania, przed którym wniesiono wniosek z art. 415 k.p.c. jest nim związany, przez co należy rozumieć, że sąd nie może wniosku w tym przedmiocie nie rozpoznać lub odesłać strony do innego postępowania w tym zakresie⁶³⁴. Orzeczenie w przedmiocie wniosku restytucyjnego nie podlega zaskarżeniu w drodze skargi kasacyjnej, a wartość roszczenia objętego wnioskiem restytucyjnym nie jest wliczana do wartości przedmiotu zaskarżenia⁶³⁵. Artykuł 415 k.p.c. nie zawiera wskazania terminu do złożenia wniosku restytucyjnego przez skarżącego. Warto też wspomnieć, że wniosek ten nie jest ani obligatoryjny, ani fakultatywny. Przyjąć należy, iż wniosek powinien być złożony przed zamknięciem rozprawy - w czasie, w którym umożliwi on rozpoznanie jego treści przez sąd i umożliwi zawarcie rozstrzygnięcia w treści orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie⁶³⁶.

Niedopuszczalne jest natomiast dalsze wznowienie postępowania, zakończone już prawomocnym orzeczeniem, wydanym w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 416 § 1 k.p.c. Przepis art. 416 § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania w przypadku skargi o wznowienie postępowania opartej o art. 401¹ k.p.c. tj. wznowienie postępowania w oparciu o orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego⁶³⁷. Zasada jednorazowego wznowienia postępowania, art. 416 § 1 k.p.c. odnosi się do orzeczenia kończącego postępowanie i rozstrzygającego sprawę co do istoty. Sąd wydaje orzeczenie co do istoty sprawy uchylając albo

⁶³² H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 943.

⁶³³ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 417-422.

⁶³⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1968 r., sygn. i PR 441/67.

⁶³⁵ M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I., LEX/el. 2021, art. 1-477(16), wyd. IV.

⁶³⁶ O. M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe*. Komentarz aktualizowany, LEX/el, 2021, art. 415.

⁶³⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

zmieniając poprzednie orzeczenie. W związku z art. 416 § 1 k.p.c. stanowi to o niedopuszczalności ponownego wniesienia skargi o wznowienie postępowania, ponieważ nastąpiło ponowne rozpoznanie lub też oddalenie skargi o wznowienie⁶³⁸. Przepis art. 416 § 1 k.p.c. nie będzie miał zatem zastosowania w przypadku pierwotnego prawomocnego zwrotu skargi o wznowienie lub w przypadku odrzucenia skargi o wznowienie. Podobnie dopuszczalne jest ponowne wniesienie, w przypadku cofnięcia skargi - w drodze czego nastąpiło umorzenie postępowania zainicjowanego wniesieniem skargi o wznowienie⁶³⁹. Wyjątek od zasady jednorazowości wznowienia postępowania (art. 416 § 1 k.p.c.) zakończony prawomocnym wyrokiem wydanym w następstwie skargi o wznowienie, przewidziano w art. 416 § 2 k.p.c. Wznowienie postępowania możliwe jest wyłącznie jeden raz - poza wyjątkiem z art. 416 § 2 k.p.c.⁶⁴⁰. Regulacja niedopuszczalności ponownego wznowienia wyrażona w art. 416 k.p.c. jest bezwzględnie obowiązująca, a przesłanki nieważności postępowania czy przesłanki restytucyjne nie mogą stanowić uzasadnionej podstawy wznowieniowej, względem prawomocnie zakończonego postępowania w drodze skargi o wznowienie. Podstawa wyrażona w art. 401¹ k.p.c., przywołana wyłącznie w art. 416 § 2 k.p.c., może stanowić powód żądania ponownego wznowienia. Wniesienie skargi o wznowienie postępowania może być zakończone prawomocnym wyrokiem⁶⁴¹. Stosownie do art. 416¹ k.p.c., jeżeli w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem, zostały wydane również postanowienia niekończące postępowanie, które wydane zostały w oparciu o akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, niezgodny z ratyfikowaną umową międzynarodową lub niezgodny z ustawą, to takie postanowienia mogą być uchylone (art. 416¹ zd. 1 k.p.c.) Zastosowanie znajdują odpowiednio przepisy o wznowieniu postępowania⁶⁴². Przepis art. 416¹ k.p.c. jest szczególnym przepisem, który wzrusza prawomocne postanowienia niekończące postępowanie w sprawie. Znajdują tu zastosowanie odpowiednio przepisy o wznowieniu postępowania. W oparciu o art. 416¹ k.p.c. można wskazać następujące podstawy jego zastosowania, które wystąpić muszą łącznie:

- uznanie przez Trybunał Konstytucyjny aktu prawnego będącego podstawą wydania postanowienia w sprawie, które nie jest postanowieniem kończącym, za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, ani z ratyfikowaną umową międzynarodową lub niezgodny z ustawą;
- warunkiem uchylenia postanowienia niekończącego na zasadzie art. 416¹ k.p.c. jest zakończenie postępowania w drodze prawomocnego orzeczenia kończącego. Postanowienia wydane w sprawie

⁶³⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2016 r., sygn. i UZ 37/16.

⁶³⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2018 r., sygn. II PZ 13/18.

⁶⁴⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2015 r., sygn. i CZ 112/14.

⁶⁴¹ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 422-424.

⁶⁴² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

przed jej zakończeniem w drodze wydania prawomocnego orzeczenia kończącego mogą być uchylane lub zmieniane na zasadzie art. 359 § 2 k.p.c. traktującym o zmianie i uchyleniu, w przypadku zmiany okoliczności sprawy;

- stosowanie art. 416¹ k.p.c. obejmuje jedynie postanowienia niekończące wydane w sprawie, która w rezultacie postępowania została zakończona prawomocnym wyrokiem, a zatem wyrokiem merytorycznie rozstrzygającym co do istoty sprawy⁶⁴³.

Jedynym dopuszczalnym rozstrzygnięciem na gruncie art. 416¹ k.p.c. jest postanowienie o uchyleniu postanowienia. W zakresie stosowania art. 416¹ k.p.c. odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy o wznowieniu postępowania, wobec czego uchylenie postanowień, o których mowa jest w przepisie, nie jest możliwe z urzędu. Niezbędna jest skarga w tym przedmiocie. W przypadku uznania przez sąd niezasadności skargi, sąd wydaje postanowienie o oddaleniu skargi, przez co należy rozumieć odmowę uchylenia zaskarżonych postanowień⁶⁴⁴. Zaskarżalność postanowień w drodze art. 416¹ k.p.c. nie jest uwarunkowana wpływem treści tych postanowień na treść prawomocnego wyroku kończącego postępowanie w sprawie. Natomiast, jeżeli wpływ taki występuje, to postanowienia te miały wpływ na wynik prawomocnego wyroku, zatem stanowi do podstawę do wznowienia postępowania na zasadzie art. 403 § 4 k.p.c.⁶⁴⁵.

5.4. Podsumowanie

W kontekście przeprowadzonych badań z analizy wynika, że instytucja wznowienia postępowania stanowi środek o charakterze prawnym, opozycyjnym w stosunku do prawomocnego wyroku. Stanowi ona stały element katalogu nadzwyczajnych środków odwoławczych, jako narzędzie do wzruszenia prawomocnego wyroku. Wznowienie może jednak nastąpić wyłącznie na skutek czynności podjętych przez podmiot legitymowany prawnie do wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Musi być przy tym zachowany termin. Wymogi formalne muszą zostać dochowane⁶⁴⁶. Wydanie postanowienia w przedmiocie wznowienia postępowania cywilnego nie wywiera skutku powodującego uchylenie z mocy prawa postanowienia, względem którego skarga o wznowienie postępowania została wniesiona⁶⁴⁷. W postępowaniu o wznowienie postępowania, występuje zasada jednorazowości. Rozumiemy przez to niedopuszczalność postępowania ze skargi o wznowienie w następstwie orzeczenia w sprawie zainicjowanej skargą o wznowienie postępowania. Jeżeli sprawa w drodze wniesionej skargi o wznowienie postępowania została rozpoznana lub skarga o wznowienie została oddalona, to nie jest dopuszczalne kolejne

⁶⁴³ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 416(1), (dostęp: 2022-01-20 17:49).

⁶⁴⁴ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 416(1), (dostęp: 2022-01-20 18:08).

⁶⁴⁵ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 436.

⁶⁴⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2018 r., sygn. III CZ 29/18.

⁶⁴⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 22 stycznia 2015 r., sygn. III SA/Łd 986/14.

wznowienie postępowania (tym samym uwzględnienie skargi o wznowienie postępowania)⁶⁴⁸. Artykuł 5 kodeksu cywilnego „Nadużycie prawa podmiotowego”, nie może stanowić wyłącznej ani ubocznej podstawy do wznowienia postępowania na drodze cywilnej⁶⁴⁹.

Można wnioskować na podstawie przeprowadzonych badań, że wznowienie postępowania mogło znaleźć także swoją podstawę we wszystkich przesłankach art. 379 k.p.c. o nieważności postępowania. W przepisach o skardze o wznowienie postępowania należałoby uwzględnić przesłanki (z art. 379 k.p.) o nieważności postępowania, jak niedopuszczalność drogi sądowej. Tak się dzieje, gdy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa, a także jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której właściwy jest raczej sąd okręgowy.

Należy także wskazać, że stosownie do art. 401 pkt 1 k.p.c. podstawę żądania wznowienia postępowania stanowi okoliczność, iż w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona lub jeżeli orzekł sędzia wyłączony z mocy ustawy, przy czym strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia. Przepis ten zatem ogranicza możliwość żądania wznowienia postępowania z powodu nieważności, do braku możliwości żądania wyłączenia przed uprawomocnieniem się wyroku. Ten zapis należy zmienić, tak aby uprawniony mógł żądać wznowienia za każdym razem, gdy orzeczenie wyda sędzia wyłączony z mocy ustawy⁶⁵⁰.

Należy również zauważyć, że zgodnie z art. 408 k.p.c. nie można żądać wznowienia postępowania po upływie dziesięciu lat. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana⁶⁵¹. Można postulować zatem zakreślenie kilkuletniego terminu (np. pięciu lat), w celu zapewnienia prawidłowego obrotu prawnego również w zakresie okoliczności pozbawienia możliwości działania strony lub braku jej należytej reprezentacji.

W obecnym stanie prawnym stosownie do art. 406 k.p.c. w związku z art. 394 § 1 k.p.c. skarżący może wnieść zażalenie na postanowienia sądu I instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania. Stanowi to pewnego rodzaju ograniczenie z uwagi na odniesienie się ustawodawcy w art. 406 k.p.c. do postępowania przed sądem I instancji, co stanowi o możliwości wniesienia zażalenia jedynie w sytuacji wydania postanowienia przez sąd I instancji. Wydaje się zasadne wprowadzenie regulacji, w drodze której uprawnienie do wniesienia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, możliwe będzie bez względu na to, w której instancji zostanie wydane przedmiotowe postanowienie. Za poglądem tym przemawia

⁶⁴⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 22 stycznia 2015 r., sygn. III SA/Łd 986/14.

⁶⁴⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2015 r., sygn. III CZ 30/15.

⁶⁵⁰ M. Asłanowicz, *Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H.Beck Warszawa, 2022 r., str. 90-94.

⁶⁵¹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 13 lutego 2015 r. II CZ 98/14.

przede wszystkim prawo do zaskarżenia przedmiotowego postanowienia, w kontekście którego ograniczenie jest nieuzasadnione z uwagi na ochronę praw skarżącego⁶⁵².

⁶⁵² M. Aślanowicz, *op.cit.*, str. 90-94.

Rozdział VI Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

6.1. Uwagi wprowadzające

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia należy do środków zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym i szczególnym. Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. uprawnienie do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, przysługuje stronom i uczestnikom postępowania, którym na skutek wydanego w sprawie orzeczenia, wyrządzona została szkoda, przy czym nie było i nie jest możliwe w drodze zastosowania obowiązujących przepisów prawa, zaskarżenie wydanego w sprawie orzeczenia w celu jego zmiany lub uchylecia⁶⁵³. Przepis art. 424¹ § 2 k.p.c. dotyczy stanu, gdy podstawę skargi stanowi naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnego albo praw człowieka i obywatela. Uprawnienie do żądania stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje względem wyroku kończącego sądu i lub II instancji. Stosownie do art. 424¹ § 2 k.p.c. żądanie stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest zasadne, o ile strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że możliwa jest zmiana lub uchYLENIE wyroku poprzez zastosowanie innych środków prawnych⁶⁵⁴. Wyrokiem z 1 kwietnia 2008 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w zakresie sformułowania „kończącego postępowanie w sprawie” nie jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.⁶⁵⁵

Odnosząc się do art. 424¹ § 1 k.p.c. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje wyłącznie, gdy niezgodność jest oczywista, rażąca i ma postać kwalifikowaną, a tak rozumiany przepis jest zgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP.⁶⁵⁶

Uprawomocnienie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 stycznia 2008 r., sygn. SK 77/06, uprawniało pomiędzy 9 kwietnia 2008 r. a 25 września 2010 r. do skarżenia prawomocnych orzeczeń sądu II instancji wydawanych w sprawach, w których wyrządzenie szkody miało miejsce przed wydaniem orzeczenia w sprawie. Ustawą nowelizującą kodeks postępowania cywilnego z 2010 r.⁶⁵⁷ rozszerzono możliwość wniesienia skargi. Przepisy prawa o skardze wspomnianą nowelą, weszły w życie od jej obowiązywania tj. od dnia 25. września 2010 r. i od tej daty stosowanie ich obowiązuje względem każdej skargi wniesionej od tej daty.

⁶⁵³ G. Jędrejek (red.), *op.cit.*, s. 326.

⁶⁵⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁶⁵⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r., sygn. SK 77/06.

⁶⁵⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 2012 r. SK 4/11.

⁶⁵⁷ Ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, (Dz.U. 2010 nr 155 poz. 1037).

Wobec powyższego, skarga przysługuje od każdego wyroku prawomocnego, którego prawomocność zapadła w ciągu dwóch lat wstecz licząc od momentu wniesienia skargi. W stosunku do orzeczeń wydanych od 17 października 1997 r. do 1 września 2004 r. skarga przysługiwała do 25. września 2012 r., ponieważ, jak zostało wspomniane, data wejścia w życie ustawy rozpoczęła bieg terminu dwuletniego w którym wniesienie skargi było prawnie dopuszczalne⁶⁵⁸.

6.2. Szczególne okoliczności skargi w kontekście jej dopuszczalności

Bezprawności, o której mowa w art. 424¹ § 1 k.p.c. nie należy utożsamiać z występującym potocznie w literaturze przedmiotu pojęciem w prawie materialnym i proceduralnym. Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. oznacza niezgodność z przepisami prawa, co do których nie ma wątpliwości interpretacyjnych, w zakresie których są jednolite linie interpretacyjne. Niezgodność może dotyczyć również tzw. powszechnych standardów rozstrzygnięć w sprawach⁶⁵⁹. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jak sama nazwa wskazuje odnosi się do płaszczyzny niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i twierdzeń o powiązaniach szkody z wydanym orzeczeniem. Wykazać należy po pierwsze błędną wykładnię prawa materialnego lub błędną wykładnię prawa procesowego. Po drugie, trzeba wykazać, iż powstałe błędy były następstwem niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia, wskazując przepis prawa. Należy też dowodnie uprawdopodobnić możliwość wyrządzenia szkody skarżącemu⁶⁶⁰. Artykuł 77 ust. 1 Konstytucji RP, traktuje o prawie każdego do wynagrodzenia za szkodę, która została tej osobie wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Nawiązując do art. 471¹ § 2 k.c. w przypadku wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, można żądać naprawienia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (po stwierdzeniu na drodze odpowiedniego postępowania). Prawo do dochodzenia naprawienia wyrządzonej szkody, uwarunkowano zatem od uprzedniego stwierdzenia w stosownym postępowaniu, niezgodności orzeczenia z prawem. Wobec powyższego, przeprowadzenie postępowania, w następstwie którego wydane zostanie orzeczenie o niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, stanowi podstawę do roszczenia w odrębnym postępowaniu i naprawienia szkody powstałej wskutek wydanego orzeczenia, na podstawie art. 417¹ § 2 k.c.⁶⁶¹.

⁶⁵⁸ M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I., LEX/el. 2021, art. 1-477(16), wyd. IV

⁶⁵⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 912-938.

⁶⁶⁰ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 426.

⁶⁶¹ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 439-440.

Podstawa przedmiotowej dopuszczalności skargi wyrażona w art. 424¹ § 1 k.p.c. zasadna jest przy łącznym spełnieniu wyrażonych w niej przesłanek, tj.

- wydanie zaskarżonego wyroku przez sąd powszechny Rzeczypospolitej Polskiej;
- wyrok musi być wyrokiem kończącym postępowanie;
- jest to wyrok sądu II instancji;
- wydany wyrok w sprawie jest prawomocny;
- wyroku nie można było uchylić lub zmienić na drodze przysługujących stronie środków prawnych;
- wydany wyrok jest wyrokiem niezgodnym z prawem;
- w następstwie wydanego w sprawie wyroku powstało wyrządzenie szkody stronie skarżącej.

W artykule 424¹ § 2 k.p.c. przewidziano szczególne okoliczności, których wystąpienie uprawnia do wniesienia skargi. Ma to miejsce, gdy:

- podstawą niezgodności wyroku z prawem jest naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej lub praw konstytucyjnych, lub też wolności człowieka i obywatela;
- jest to wyrok sądu I lub II instancji;
- uprzednio w postępowaniu strony procesowe nie wykorzystały przysługujących w ramach postępowania środków prawnych;
- w drodze zastosowania innych niż skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem środków prawnych, nie jest możliwe uchylenie bądź zmiana wyroku⁶⁶².

Postanowienia o charakterze procesowym, nie mogą być skarżone w drodze skargi, ponieważ podlegają one odrzuceniu jako niedopuszczalne. Odrzuceniu jako niedopuszczalna, podlega także skarga na postanowienie o stwierdzeniu przewlekłości postępowania⁶⁶³. W tym zakresie przysługuje droga odwoławcza na podstawie odrębnej ustawy⁶⁶⁴.

Postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wymaga dla swojej słuszności, prawidłowego zdefiniowania pojęcia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w kontekście skargi. Pojęcie bezprawności wyrażone w cywilistycznej definicji odpowiedzialności cywilnej stanowi o naruszeniu przepisu prawa, które definiuje normę zachowań. Przenosząc się na grunt wydanego w sprawie orzeczenia, odpowiedzialność tę należy konfrontować z wykonywaniem władzy sądowniczej i ustrojem sądów. Literatura przedmiotu wskazuje, że pojęcie błędu nie może być bezwzględne. Potrzebny jest niewielki zakres

⁶⁶² A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1316-1351.

⁶⁶³ O. M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, art. 424¹ k.p.c.

⁶⁶⁴ Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, (t.j. Dz.U. 2004 nr 179 poz. 1843).

dopuszczalności błędu, w ramach podstawy do roszczenia odszkodowawczego. Przekroczenie tych skonkretyzowanych granic dopuszczalności w sposób rażący, będzie równoznaczne z dosłownie rażącym naruszeniem prawa, względem czego nie można mówić o jakimkolwiek uchyleniu się Państwa od odpowiedzialności tytułem błędu. Będzie mowa zatem o sytuacjach bezpretensjonalnych, w których naruszenie prawa jest oczywiste, widoczne na pierwszy rzut oka, a stwierdzenie błędu nie wymaga dogłębnej wykładni i analizy prawniczej⁶⁶⁵. Niezgodność z prawem musi mieć formę kwalifikowanej niezgodności z prawem, dla uznania jej jako podstawy do stwierdzenia odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. W przeciwnym wypadku nie będzie można uznać owej niezgodności za bezprawną w świetle prawa. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu prawnego z Konstytucją RP, stanowi o wyłączeniu z obowiązującego porządku prawnego ustawy, innego aktu prawnego, które zgodnie z panującą zasadą ogólną stanowią część obowiązującego porządku prawnego i są zgodne z Konstytucją RP. W zakresie obowiązywania ustawy, organy orzekające zostały związane mocą obowiązującego aktu prawnego, art. 178 Konstytucji RP. Uchylenie przez Trybunał Konstytucyjny aktu prawnego jako niezgodnego z Konstytucją RP nie stanowi wystarczającej podstawy na drodze sądowej o roszczenie odszkodowawcze⁶⁶⁶.

Państwo lub podmioty publiczne, na podstawie art. 417 k.c. odpowiadają za szkodę wyrządzoną wskutek wykonywania władzy publicznej imperium. Szkody powstałe poza zakresem wykonywania władzy wykonawczej mogą być dochodzone na podstawie przepisów art. 416 k.c. (i następne). Odpowiedzialność władzy publicznej: ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, powiązana jest z art. 77 Konstytucji RP, a konkretnie z niezgodnym z prawem działaniem w następstwie czego powstała szkoda. Dla zasadności odpowiedzialności Państwa wystarczające staje się stwierdzenie bezprawności działania. Bez konieczności ustalenia czyjejkolwiek winy. Zasada odpowiedzialności w rozumieniu art. 417² k.c. na zasadzie słuszności, znajduje uzasadnienie w przypadku braku podstaw do dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych, natomiast powstają uzasadnione powody do rekompensaty wyrządzonej szkody. Wówczas przesłanką szkody na zasadzie słuszności, jest działanie władzy publicznej zgodne z przepisami prawa, wyrządzenie szkody na osobie w drodze działania władzy publicznej, związek pomiędzy działaniem władzy publicznej, a powstałą szkodą na osobie, co podlega stosownej ocenie w kontekście słuszności. Wspomnieć należy również o odpowiedzialności tytułem zaniechania władzy publicznej w sferze legislacji i wydawania rozstrzygnięć legislacyjnych (o czym mowa w art. 417¹ § 1-4 k.c.)

⁶⁶⁵ E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, BeckOK, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalis, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., komentarz do art. 424¹ k.p.c.

⁶⁶⁶ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1316-1350.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia na podstawie art. 424¹ k.p.c. może być wniesiona od poniższych orzeczeń:

- uprawomocniony wyrok sądu II instancji kończący postępowanie w sprawie art. 424¹ § 1 k.p.c.;
- uprawomocnione postępowanie sądu II instancji kończące nieprocesowe postępowanie.

W tym przypadku zaliczyć należy:

- Postanowienie *meriti*, rozstrzygające sprawę do istoty sprawy art. 519² § 1 k.p.c.;
- Postanowienie rozstrzygające w zakresie uznania innego orzeczenia sądu państwa obcego, art. 1148¹ § 3 k.p.c.;
- Postanowienie rozstrzygające z wniosku o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego lub ugody zawartej przed sądem państwa obcego art. 1151¹ § 3 k.p.c., art. 1152 k.p.c.;
- Postanowienie rozstrzygające z wniosku o stwierdzenie wykonalności sądu polubownego za granicą lub ugody zawartej przed sądem za granicą, art. 1215 § 3 k.p.c.⁶⁶⁷.

Wniesienie skargi na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. wymaga przedłożenia zajścia wyjątkowych okoliczności, polegających na niezawinionej niemożności skorzystania przez stronę ze zwykłych środków prawnych. Przesłanki te powinny być skonkretyzowane i uprawdopodobnione. Jako wyjątkowy wypadek w przedmiocie art. 424¹ § 2 k.p.c.⁶⁶⁸ nie można uznać rodzaju naruszenia lub samej wartości przedmiotu sporu, czy nawet zmiany kierunku linii orzeczniczej, podjętej uchwałą Sądu Najwyższego⁶⁶⁹. Stosownie do art. 424¹ § 2 k.p.c. w skardze (powołując się na wyjątkowe okoliczności) należy przedstawić wywód prawny w przedmiocie niezgodności z prawem, będącego następstwem naruszenia zasad porządku prawnego, argumentując, że zasada porządku prawnego występuje w sprawie i wywiera znaczenie na porządek prawny. Oparcie skargi o przesłankę naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw człowieka i obywatela, wymaga przytoczenia konkretnego przepisu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, będącego podstawą normy ochrony z przytoczeniem charakteru, w jaki zostaje ona naruszona⁶⁷⁰.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zgodnie z art. 424^{1a} § 1 k.p.c. nie przysługuje od wyroków wydanych przez sądy II instancji, względem których wniesiona została skarga kasacyjna. Ponadto wspomniana skarga nie przysługuje także od orzeczeń Sądu Najwyższego. Wyłączenie możliwości wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, od orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego w następstwie wniesienia skargi kasacyjnej, opiera się na zasadzie art. 424^{1a} § 2 k.p.c. Według niej

⁶⁶⁷ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 950-962.

⁶⁶⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2009 r., sygn. II CNP 130/08.

⁶⁶⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2007 r., sygn. III CNP 37/07.

⁶⁷⁰ M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, LEX/el, 2021, art. 424¹ k.p.c.

orzeczenie to traktowane jest jako wydane w postępowaniu, wywołanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia⁶⁷¹. Wyłączenie względem orzeczeń II instancji, względem których wniesiono skargę kasacyjną odnosi się do skargi kasacyjnej wniesionej w sposób skuteczny, w następstwie czego została rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Poddanie skargi przedsądowi jest wystarczające dla spełnienia przesłanki wyłączenia⁶⁷². Dopuszczenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie wymaga, aby skarga była dopuszczona do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. Odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie stanowi zawsze (w swojej istocie) zasadnej przesłanki do przyjęcia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Odrzucenie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy nie wyłącza możliwości skarżenia ponownie orzeczenia, na drodze niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wydany przez Sąd Najwyższy wyrok jest równoznaczny z orzeczeniem wydanym w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia⁶⁷³. Uchylenie przez Sąd Najwyższy zapadłego wyroku w następstwie postępowania ze skargi kasacyjnej, uprawnia stronę w drodze art. 417 § 2 k.p.c. do żądania odszkodowania w uzasadnionych przypadkach. Odmowa rozpoznania skargi kasacyjnej, jak też oddalenie skargi kasacyjnej, stanowi tożsamy skutek prawny (podobnie jak stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w przypadku oddalenia skargi)⁶⁷⁴. Kwestionowanie zgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Najwyższego, dokonywane skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie jest dopuszczalne przez prawo, nie jest w ogóle możliwe na drodze jakiegokolwiek postępowania⁶⁷⁵.

Właściwie względem treści art. 424^{1b} k.p.c. prawomocne orzeczenia, wobec których nie przysługuje droga skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, strona może domagać się odszkodowania bez potrzeby przeprowadzania postępowania o stwierdzenie niezgodności. Oczywiście tylko w wypadku, gdy strona nie wyczerpała przysługujących jej środków prawnych w postępowaniu⁶⁷⁶. Istota odszkodowania, o którym mowa w art. 424^{1b} k.p.c., stanowi o powiązaniu wraz z przepisem art. 424¹ k.p.c. o dopuszczalności skargi z przepisem art. 417¹ § 2 k.p.c. nawiązując do możliwości naprawienia wyrządzonej szkody, po przeprowadzeniu odpowiedniego postępowania, w którym stwierdzona zostanie niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia, wskutek czego wyrządzona została przedmiotowa szkoda, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej. Należy zwrócić uwagę, iż

⁶⁷¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁶⁷² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. II BU 7/17.

⁶⁷³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2014 r., sygn. IV CNP 7/14.

⁶⁷⁴ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1497.

⁶⁷⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2015 r. m sygn. i ACa 1464/14.

⁶⁷⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

przyczyny regulujące odmiennie powyższą regułę, zachodzą w drodze art. 424^{1b} k.p.c. uprawniając stronę postępowania do dochodzenia odszkodowania, z wyłączeniem obowiązku przeprowadzenia postępowania o niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, przysługuje od prawomocnego wyroku sądu II instancji, a na zasadzie art. 424¹ § 2 k.p.c. (w wyjątkowych wypadkach) przysługuje także od wyroku I instancji, kończącego postępowanie w sprawie, przez co należy rozumieć wydawane w sprawach majątkowych nakazy zapłaty. Podobnie jest w przypadku postanowień kończących, merytorycznie rozstrzygających sprawę, w istocie wydawanych w sądach II instancji w trybie postępowania nieprocesowego, o czym traktuje w sposób szczegółowy art. 519² k.p.c. Dopełniając powyższe wspomnieć należy o art. 1148¹ § 3 k.p.c. (wykonywanie orzeczeń państw obcych) i art. 1151¹ § 3 k.p.c. (stwierdzenie wykonalności orzeczenia zagranicznego sądu polubownego, jak również wyrok wydany za granicą - ugoda), przepis art. 1215 § 3 k.p.c.⁶⁷⁷. Sformułowanie w przepisie, że jeżeli strona nie skorzystała w postępowaniu z przysługujących jej środków prawnych, to nie może domagać się skutecznie odszkodowania, nie pozbawia strony uprawnienia do wystąpienia z powództwem o odszkodowanie, w drodze przysługującego stronie uprawnienia domagania się odszkodowania na zasadzie art. 424^{1b} k.p.c. Sąd w postępowaniu odszkodowawczym bada sprawę. Ustala, czy strona skorzystała czy nie skorzystała w postępowaniu z przysługujących jej w świetle prawa środków prawnych. Ustalenie przez sąd w postępowaniu, iż strona z przysługujących jej środków nie skorzystała, zakończy sprawę, oddalając wniesiony pozew o odszkodowanie. Powyższe wynika z przyjęcia w konstytucyjnym porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej reguły, wynikającej wprost z treści art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z przepisem art. 417¹ § 2 k.p.c., iż Skarb Państwa ponosi ciężar wyrządzonej stronie szkody, jeżeli strona wyczerpała wszelkie środki prawne, aby zapobiec wyrządzeniu szkody względem jej osoby⁶⁷⁸. Rzeczowa właściwość sądu w sprawie z wniosku o odszkodowanie z art. 424^{1b} k.p.c. na podstawie art. 17 pkt. 4⁴ k.p.c. należy do sądu okręgowego, jako sądu właściwego w I instancji. Przytoczyć należy również w tym miejscu treść art. 398² § 1 zd. 3 k.p.c., w którym prawodawca reguluje dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w postępowaniach odszkodowawczych, tytułem strat powstałych na skutek wydanego w sprawie, a niezgodnego z prawem orzeczenia, po jego uprawomocnieniu (niezależnie od wartości przedmiotu sporu). Sąd Najwyższy w drodze zastosowania przedmiotowych przepisów, spełnia funkcję nadzorczą nad zapadłymi wyrokami w sprawach o odszkodowania powstałe na skutek straty, poniesionej wydaniem orzeczenia

⁶⁷⁷ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 36.

⁶⁷⁸ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 424(1(b)).

niezgodnego z prawem⁶⁷⁹. Przysługujące stronie środki prawne, o których mowa w przepisie art. 424^{1b} k.p.c., z których strona nie skorzystała, należy zdefiniować, jako zwyczajne środki odwoławcze, zaś środki zaskarżenia innego rodzaju, o których mowa w art. 363 § 1 k.p.c., należy zdefiniować jako środki zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym. Ponadto należy uwzględnić w ramach art. 424^{1b} k.p.c. instytucje prawa innego rodzaju, w drodze stosowania których, sprawa podlega ponownemu osądzeniu. Możliwe jest uwzględnienie instytucji przywrócenia terminu zawitego do złożenia środka odwoławczego. Niewyczerpanie przez stronę wszelkich środków prawnych i środków zaskarżenia niweczy możliwość dochodzenia odszkodowania⁶⁸⁰.

Stosowna legitymacja procesowa, przysługuje osobie Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich na podstawie art. 424² k.p.c. w przypadkach określonych w art. 424¹ k.p.c. Prawo wniesienia skargi przysługuje wymienionym podmiotom. W przypadku osoby Prokuratora Generalnego przysługuje, jeżeli niezgodność z prawem jest wynikiem naruszenia podstaw porządku prawnego. Jeśli chodzi o Rzecznika Praw Obywatelskich – wniesienie skargi przysługuje w przypadku niezgodności orzeczenia z prawem wynikającego z naruszenia konstytucyjnych wolności, bądź praw człowieka i obywatela. Na zasadzie art. 424² k.p.c. uprawniony jest także Rzecznik Praw Dziecka, gdy nastąpiła niezgodność wyroku z prawem, wynikająca z naruszenia praw dziecka⁶⁸¹.

Legitymacja procesowa, przysługująca na zasadzie art. 424² k.p.c. stanowi odrębną od uprawnień strony, wyłączną formalną możliwość podmiotów wskazanych do zaskarżenia orzeczenia. Fakt, iż podmioty wskazane w art. 424² k.p.c. nie brały udziału w postępowaniu, jest bezprzedmiotowy dla legitymowania tych podmiotów procesowo. Podmioty, o których mowa w art. 424² k.p.c. działają zarówno w interesie strony, jak i w interesie publicznym. Realizacja uprawnienia strony do skargi, wyłącza jednocześnie możliwość wniesienia skargi przez podmioty wymienione w art. 424² k.p.c. Podobnie w przypadku wniesienia skargi przez jeden z podmiotów wymienionych w 424² k.p.c., wyłączona zostaje możliwość wniesienia skargi przez inny podmiot⁶⁸². Stosownie do art. 13 § 2 k.p.c. przepis art. 424² k.p.c. znajduje również zastosowanie w związku z art. 510² k.p.c., a zatem w zakresie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy.

⁶⁷⁹ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. I A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1316-1351.

⁶⁸⁰ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, art. 424(1(b)).

⁶⁸¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁶⁸² T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 464.

6.3. Ograniczenie wielokrotności skargi

Zasada jednej skargi uregulowana w art. 424³ k.p.c. stanowi, iż od tego samego wyroku strona może wnieść wyłącznie jedną skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zasada wyrażona w art. 424³ k.p.c. znajduje zastosowanie wyłącznie w stosunku do skarg, które wniesiono w sposób skuteczny, tym bardziej odrzucenie skargi nie niweczy ponownej możliwości w kontekście art. 424³ k.p.c.⁶⁸³. Treść przepisu art. 424³ k.p.c. używa wprost sformułowania: „wniesienie skargi”. Wniesienie skargi nie jest tożsame z wniesieniem skargi w sposób skuteczny. Wniesieniem skargi jest złożenie pisma, na podstawie którego sąd dokonuje rozstrzygnięcia choćby jedynie formalnego⁶⁸⁴. Wyrażona w postanowieniu Sądu Najwyższego teza, potwierdza zasadę jednej skargi z art. 424³ k.p.c. Stronie przysługuje tylko jedna skarga w przedmiocie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - względem skonkretyzowanego orzeczenia, które jest prawomocne⁶⁸⁵. Kolejna skarga wniesiona przez ten sam podmiot postępowania powoduje, że należy w świetle art. 424³ k.p.c. uznać ją za niedopuszczalną w postępowaniu⁶⁸⁶. Zasada wyrażona w art. 424³ k.p.c. odnosi się do wszystkich podmiotów postępowania, w tym także legitymacji Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich. Skargi nie można złożyć ponownie, jeżeli uprzednio była wniesiona w sposób skuteczny i poddana co najmniej przedsądowi. Dopuszczalne jest jedynie, jak to zostało zaznaczone, ponowne jej wniesienie po uprzednim jej odrzuceniu⁶⁸⁷.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem, prawomocnego orzeczenia na podstawie art. 424⁴ k.p.c. można oprzeć na podstawie stanowiącej naruszenie przepisów prawa materialnego lub naruszenie przepisów prawa procesowego, w następstwie którego wystąpiła niezgodność wyroku z prawem, przy czym stronie została wyrządzona szkoda. Skargi nie można oprzeć na zarzutach względem ustaleń faktów lub oceny dowodów w sprawie⁶⁸⁸. Nie każde naruszenie prawa może stanowić uzasadnioną podstawę skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Uznanie orzeczeń jako wadliwych w kontekście art. 424⁴ k.p.c. z uwzględnieniem ich niezgodności z prawem, stanowi ryzyko naruszenia swobody i porządku prawnego. Zajęcie stanowiska przez sąd, w kontekście niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424⁴ k.p.c.), powinno uwzględniać zasady swobodnej oceny dowodów lub faktów, jak również swobody w zakresie dokonywania ocen prawnych. Istota niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia musi występować w konstatacji z zaistnieniem odpowiedzialności o charakterze odszkodowawczym w stosunku do orzeczenia, przy czym stwierdzić należy, że

⁶⁸³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. i BU 13/12.

⁶⁸⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2008 r., sygn. II CNP 55/08.

⁶⁸⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2008 r., IV CNP 3/08.

⁶⁸⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2007 r., sygn. V CNP 34/07.

⁶⁸⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2006 r., sygn. III CNP 22/05.

⁶⁸⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

odpowiedzialność tę ponosi Skarb Państwa. Jedynie wówczas, gdy niezgodność jest jasno czytelna, a odpowiedzialność odszkodowawcza stypizowana, można przypisać orzeczeniu cechy bezprawności⁶⁸⁹. Oparcie skargi o podstawę naruszenia prawa materialnego lub procesowego stanowi zakres w art. 87 ust. 1 Konstytucji RP, stanowiący katalog źródeł powszechnie obowiązującego prawa. Stosownie do katalogu art. 87 ust. 1 Konstytucji, skarga może zostać oparta o naruszenie przepisów ratyfikowanych umów międzynarodowych oraz rozporządzeń. Pozycja w systemie prawa umów ratyfikowanych stosownie do art. 91 Konstytucji RP, ma pierwszeństwo za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie - przed ustawą (jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową). Ustawa może także wskazywać prawo obce jako właściwe, wobec czego obejście prawa międzynarodowego stanowi naruszenie ustawy⁶⁹⁰.

Naruszeniem przepisów prawa materialnego, które stanowią podstawę skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, może być niewłaściwe zastosowanie normy prawnej, a zatem błąd subsumpcji prawa. Ponadto niewykluczone jest pogwałcenie przepisów prawa wprost, stosowanie nieistniejącego prawa lub niestosowanie prawa istniejącego. Naruszeniem prawa materialnego jest także błędna jego wykładnia, gdy treść prawa jest rozumiana w sposób błędny. Formy naruszenia przepisów prawa procesowego są takie same, a zatem: niewłaściwe zastosowanie prawa oraz błędna wykładnia prawa⁶⁹¹.

Stosownie do art. 424⁵ § 1 k.p.c. treść skargi powinna zawierać formalne wymagania wyliczone w pkt. 1-6. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jest środkiem prawnym wysoce sformalizowanym, o nadzwyczajnym prawnie charakterze. Podobnie jak w przypadku innych czynności podejmowanych przed Sądem Najwyższym, skarga powinna zawierać wszystkie niezbędne elementy, przedstawione precyzyjnie i profesjonalnie. Przede wszystkim skarga winna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego (art. 125 k.p.c. i następne). Zwrócić należy jednak uwagę, że poza dołączeniem odpowiednich (względem osób uczestniczących w sprawie) dokumentów: odpisów i odpisów załączników, o czym mowa w art. 128 k.p.c., należy dołączyć jeszcze dwa, przeznaczone do akt Sądu Najwyższego. Przechodząc zatem do przepisów precyzujących nadzwyczajny charakter skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, spełniać ona musi wymogi przewidziane w art. 424¹ k.p.c. Wymagania art. 424¹ k.p.c. stanowią istotę konstrukcyjnych cech dopuszczalności⁶⁹². Wymagania przewidziane w art. 424⁵ § 1 k.p.c. muszą być bez wyjątków

⁶⁸⁹ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1499.

⁶⁹⁰ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 424(4), (dostęp: 2022-01-20 18:10).

⁶⁹¹ A. Marciniak, K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016 r., s. 1297-1325.

⁶⁹² J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 424(5), (dostęp: 2022-01-20 17:51).

spełnione łącznie. Chociażby jedno uchybienie w katalogu, stanowi przesłankę do odrzucenia skargi. Każdy z wymienionych w katalogu art. 424⁵ § 1 k.p.c. elementów konstrukcyjnych skargi, jest wyodrębnionym autokratycznym kryterium. Spełnieniem wymagania nie jest samo powołanie się na wymieniony przepis. W stosunku do każdego z elementów konstrukcyjnych jest wymagane przytoczenie argumentacji prawnej na okoliczność spełnienia wymagania. Stosownie do art. 424⁵ § 1 pkt. 1 k.p.c. wymagane jest w skardze określenie wyroku, od którego skarga ta jest wniesiona. Należy wskazać sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, należy również podać datę wydania orzeczenia, należy podać sygnaturę sprawy oraz określić, czy orzeczenie jest zaskarżone w całości, czy też w części. Podstawą do odrzucenia skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt. 1 k.p.c. staje się każda niepoprawność zawarta w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku. Wedle 424⁵ § 1 pkt. 2 k.p.c. skarga powinna zawierać oznaczenie: przytoczenie podstaw skargi wraz z ich uzasadnieniem. Należy w punkcie tym wskazać podstawę skargi i przytoczyć konkretny przepis prawa, będący przedmiotem naruszenia przez sąd, określając sposób w jaki przepis ten został naruszony przez sąd. Uzasadnienie podstawy naruszenia musi zawierać jurydyczny wywód, wraz z argumentacją w przedmiocie naruszenia przepisu przez sąd. W przypadku przytoczenia kilku naruszeń przepisów, względem każdego z osobna należy zawrzeć stosowne uzasadnienie⁶⁹³. Wymóg z art. 424⁵ § 1 pkt. 3 k.p.c. odnosi się do wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny. Występuje różnica pomiędzy naruszonymi przepisami prawa, a przepisami prawa, z którymi zaskarżony skargą wyrok jest niezgodny. Ocena dokonywana w świetle art. 417¹ § 2 k.c. o odpowiedzialności o charakterze odszkodowawczym Skarbu Państwa, w tym kontekście czyni interpretację przepisów w zakresie przesłanek niezgodności z prawem bardziej przejrzystą. Interpretacji w zakresie niezgodności z prawem dokonuje się w kontekście przepisu kodeksu postępowania cywilnego o odpowiedzialności Skarbu Państwa. Postępowanie ze skargi przed Sądem Najwyższym, wymaga wskazania wyrządzonej szkody w drodze wydania orzeczenia. Dotyczy to szkody wyrządzonej, czyli takiej która faktycznie miała miejsce⁶⁹⁴. Na podstawie art. 424⁵ § 1 pkt. 4 k.p.c. uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody jest wymogiem. Chodzi oczywiście o szkodę, spowodowaną przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy. Uprawdopodobnienie polega na wywiedzeniu, z którego wynika, że szkoda została rzeczywiście wyrządzona, przytaczając jednocześnie okoliczności jej powstania, czas, miejsce, charakter wyrządzonej szkody, wykazując zarazem powiązanie z wydaniem niezgodnego z prawem orzeczenia. Uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody będzie zasługiwać na uwzględnienie, jeżeli zostanie wydane oświadczenie o wystąpieniu przedmiotowej szkody ze wskazaniem jej postaci,

⁶⁹³ O. M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*

⁶⁹⁴ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 471.

zakresu, a jednocześnie strona przytoczy dowody lub wskaże inne okoliczności na potwierdzenie złożonego oświadczenia. Powołać można się jedynie na szkodę, która faktycznie wystąpiła. Zagrożenie powstania szkody lub hipotetyczna ewentualność powstania szkody nie stanowi przesłanki w rozumieniu art. 424⁵ § 1 pkt. 4 k.p.c. Powoływanie się na wyrządzenie szkody, bez wskazania zakresu jej wystąpienia, podania wysokości szkody, bez argumentacji prawnej, z pominięciem dowodów na poparcie podniesionych przez stronę okoliczności, nie stanowi podstawy do przyjęcia za wystarczająco uprawdopodobnione wyrządzenie szkody⁶⁹⁵. Wskazać należy również na podstawie art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., że wzruszenie orzeczenia zaskarżonego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przy pomocy innych środków prawnych nie było możliwe. Należy również wskazać w przypadku wniesienia skargi z zastosowaniem art. 424¹ § 2 k.p.c., na występowanie wyjątkowego wypadku uzasadniającego wniesienie skargi na tej podstawie⁶⁹⁶. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 czerwca 2021 r., skarżący musi poza uprawdopodobnieniem wyrządzenia szkody w drodze wydania orzeczenia, wykazać, że wzruszenie orzeczenia, które jest zaskarżone skargą, nie było możliwe i obecnie również nie jest możliwe za pomocą innych środków prawnych⁶⁹⁷. Niezachowanie wymogu z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. oznacza każdorazowy przypadek, w którym skarżący powołując się na brak możliwości wniesienia skargi ogranicza się do tego stwierdzenia, przy czym zgodnie z treścią przepisu powinien wykazać brak możliwości wzruszenia orzeczenia za pomocą innych środków prawnych⁶⁹⁸. Jednocześnie strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w myśl art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. strona wnosząca powinna także należycie wykazać, iż wystąpiła z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej, podnosząc, że wniosek ten nie został uwzględniony⁶⁹⁹. Skarżący zatem, w rozumieniu art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. jest zobowiązany przekonać Sąd Najwyższy o tym, że wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest środkiem ostatecznym i jedynym, w drodze którego istnieje możliwość usunięcia występującego pokrzywdzenia⁷⁰⁰. Wreszcie na podstawie art. 424⁵ § 1 pkt 6 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać w swojej treści wniosek o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia.

Należy również czynić zadość wymaganiu art. 424⁵ § 2 k.p.c. dochowując wymogom właściwym dla pisma procesowego art. 126 k.p.c. Należy również dołączyć dwa dodatkowe odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego. Przepis art. 424⁵ § 2 k.p.c. w sposób

⁶⁹⁵ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1298-1325.

⁶⁹⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁶⁹⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. III CNP 14/20.

⁶⁹⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2021 r., sygn. i PUNPP 2/21.

⁶⁹⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2020 r., sygn. V CNP 5/20.

⁷⁰⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2020 r., sygn. i CNP 25/19.

wyczerpujący odnosi się do pozostałych wymogów skargi odsyłając w tym zakresie do art. 126¹ § 1 k.p.c.⁷⁰¹. Skarga złożona w sprawie majątkowej wymaga oznaczenia wartości przedmiotu sporu zaskarżenia (w związku z art. 424⁵ § 2 k.p.c. i art. 126¹ § 1 k.p.c.)⁷⁰².

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zgodnie z art. 424⁶ § 1 k.p.c. należy wnieść do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat licząc od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego wyroku. Stosownie do art. 424⁶ § 2 k.p.c., jeżeli skarga nie czyni zadość wymaganiom formalnym, o których mowa w art. 424⁵ § 2 k.p.c. sędzia przewodniczący wzywa do poprawienia skargi lub jej uzupełnienia. Sąd odrzuci skargę na podstawie art. 424⁶ § 3 k.p.c.⁷⁰³.

Sądem właściwym będzie co do zasady ten sąd, który wydał zaskarżone skargą orzeczenie, czyli sąd II instancji. W wyjątkowych wypadkach może to być sąd I instancji⁷⁰⁴. Skargę wnosi się do sądu II instancji, natomiast adresować należy ją do Sądu Najwyższego, ponieważ to ten jest merytorycznie właściwy w zakresie rozpoznania skargi⁷⁰⁵. Sąd, do którego wniesiono skargę, tj. sąd który wydał zaskarżony wyrok, bada wniesioną skargę w zakresie spełnienia wymogów formalnych określonych przepisem art. 424⁵ § 2 k.p.c. Badanie braków formalnych przez sąd, który wydał zaskarżony skargą wyrok następuje w oparciu o art. 424⁶ § 2 k.p.c. braki formalne podlegają uzupełnieniu. Sąd wzywający może odrzucić skargę na podstawie braków formalnych, jeżeli uprzednio wezwał stronę skarżącą do uzupełnienia ich w trybie art. 424⁶ § 2 k.p.c.⁷⁰⁶.

Skarga podlega badaniu w zakresie spełnienia wymogów pisma procesowego, spełnienia wymogów fiskalnych, jak i dochowania wymogu przymusu adwokacko radcowskiego art. 87¹ § 1 k.p.c. Stwierdzenie przez przewodniczącego braków, np.: braku opisu pisma, braku opłaty fiskalnej, przewodniczący wzywa stronę do uzupełnienia braków formalnych skargi w terminie tygodniowym, pod rygorem odrzucenia skargi, stosownie do art. 398⁶ k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c. o odpowiednim stosowaniu przepisów o skardze kasacyjnej. Na zasadzie art. 168 k.p.c. termin do uzupełnienia braków formalnych skargi może być przywrócony. Wysokość opłaty wynosi, jak w przypadku wysokości opłaty od pozwu lub pisma inicjującego postępowanie w sprawie, art. 18 u.o.k.s.w.c.⁷⁰⁷.

Termin dwuletni, w którym możliwe jest skuteczne wniesienie skargi, staje się terminem materialnoprawnym. Nie jest możliwe jego przywrócenie na zasadzie art. 168 k.p.c. i następane.

⁷⁰¹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2011 r., sygn. IV CZ 55/11.

⁷⁰² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2007 r., sygn. I BU 10/06.

⁷⁰³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁷⁰⁴ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1298-1325.

⁷⁰⁵ K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r., s. 912-938.

⁷⁰⁶ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 479-483.

⁷⁰⁷ T. Szancilo (red.), *op.cit.*, s. 1501-1502.

Termin dwuletni obowiązuje bez wyjątku wszystkie podmioty legitymowane. Wniesienie skargi z uchybieniem oznaczonego w art. 424⁶ § 1 k.p.c. terminu, stanowi podstawę do odrzucenia skargi. Stwierdzenie zachowania terminu z art. 424⁶ § 2 k.p.c. sąd bada z urzędu, obliczając termin na podstawie art. 112 k.c. w związku z art. 165 § 1 k.p.c.⁷⁰⁸.

Według art. 424⁶ § 3 k.p.c. podstawę odrzucenia skargi przez sąd stanowi wniesienie jej z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c., wniesienie spóźnione, nieopłacanie skargi, niedopuszczalność skargi z jakichś innych przyczyn, ponadto nieuzupełnienie braków przez stronę w wyznaczonym terminie. Przypadki wymienione w art. 424⁶ § 3 k.p.c. są wyczerpujące, wszelkie inne przesłanki odrzucenia skargi, jak np. niezachowanie terminu określonego w art. 424⁶ § 1 k.p.c., czy niedochowanie wymogów konstrukcyjnych skargi należy do oceny Sądu Najwyższego. Stosownie do przepisu art. 394¹ § 1 k.p.c. na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi, przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Rozszerzając wykładnię art. 394¹ § 1 k.p.c. w drodze orzeczniczej⁷⁰⁹ o argumentację celowościową i funkcjonalną przez postanowienie sądu II instancji, należy także rozumieć postanowienie sądu I instancji⁷¹⁰.

Przedstawienie akt Sądowi Najwyższemu odbywa się na podstawie art. 424⁷ k.p.c., po dokonaniu doręczenia skargi przeciwnej stronie postępowania, natomiast w przypadku wniesienia skargi przez osobę Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich, przedstawienie akt Sądowi Najwyższemu następuje niezwłocznie po doręczeniu skargi obu stronom postępowania⁷¹¹. Sąd zobowiązany jest ustawą do doręczenia odpisu skargi podmiotom postępowania wskazanym w art. 424⁷ k.p.c. Po stwierdzeniu przez Sąd Najwyższy, że skarga zasługuje na uwzględnienie, a zatem nie podlega odrzuceniu przez Sąd, następuje doręczenie odpisu skargi przeciwnej stronie postępowania sądowego. Strona przeciwna, po odebraniu odpisu skargi na podstawie art. 398⁷ k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c. uprawniona jest do złożenia odpowiedzi na skargę⁷¹². W przypadku doręczenia odpisu skargi obu stronom postępowania, jak to ma miejsce w skardze Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Dziecka czy Rzecznika Praw Obywatelskich, po odebraniu zwrotnych potwierdzeń odbioru, sąd niezwłocznie przedstawia akta Sądowi Najwyższemu. W przypadku doręczenia odpisu skargi obu stronom postępowania, każda z nich może w terminie dwóch tygodni wnieść odpowiedź na skargę do sądu⁷¹³.

⁷⁰⁸ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 474-475.

⁷⁰⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., sygn. III CZ 49/05.

⁷¹⁰ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 424(6), (dostęp: 2022-01-20 17:52).

⁷¹¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁷¹² O. M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, art. 424⁷ k.p.c.

⁷¹³ A. Marciniak (red.), *op.cit.*, s. 1298-1325.

6.4. Przedstawienie akt Sądowi Najwyższemu

Odrzucenie skargi przez Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 424⁸ § 1 k.p.c. ma miejsce w przypadkach odrzucenia skargi przez sąd niższej instancji, niedochowania wymagań skargi, stosownie do art. 424⁵ § 1 k.p.c., a ponadto w przypadku niedopuszczalności skargi z powodu innych przyczyn. Na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. skarga podlega odrzuceniu przez sąd, jeżeli możliwym jest lub było dokonanie przy pomocy innych środków prawnych zmiany zaskarżonego wyroku, albo jeżeli występują przesłanki z art. 424¹ § 2 k.p.c.⁷¹⁴.

Sąd Najwyższy dokonuje powtórnej kontroli skargi w zakresie dopuszczalności i dochowania wymogom formalnym. Badanie wstępne przez Sąd Najwyższy obejmuje także zakres poczynionych przez sąd, do którego skarga została wniesiona, czynności w zakresie badania wstępnego i uzupełnienia braków formalnych. Stwierdzenie przez Sąd Najwyższy, iż występują braki, w zakresie których nie zostało przeprowadzone postępowanie naprawcze skutkuje zwróceniem akt sądowi, który wydał zaskarżone orzeczenie. W celu przeprowadzenia postępowania naprawczego, zastosowanie znajdują przepisy art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c. Skarga może ulec odrzuceniu w przypadku stwierdzenia, że sąd niższej instancji powinien skargę odrzucić⁷¹⁵.

Sąd Najwyższy dokonuje badania wstępnego stosownie do art. 424⁶ k.p.c., a stwierdzenie w tym zakresie uchybień pociąga za sobą odrzucenie skargi. Kontroli podlegają także w kontekście art. 424⁵ § 1 k.p.c. wymagania konstrukcyjne. Inne przyczyny niedopuszczalności skargi mogą stanowić np. przedwczesne zaskarżenie orzeczenia (nieprawomocne), zaskarżenie wyroku wydanego przez sąd administracyjny lub brak legitymacji⁷¹⁶. Niedopuszczalność skargi z innych powodów, stanowi pierwszoplanowo przesłanka wniesienia skargi od wyroku, od którego skarga nie przysługuje. Artykuł 424⁸ § 2 k.p.c. dotyczy odrzucenia skargi w przypadku, gdy istniała wzruszalność w drodze zastosowania innych środków prawnych, jak również stosownie do art. 424¹ § 2 k.p.c. nieistnienia przesłanek o charakterze wyjątkowym. Stosowanie przepisów art. 424⁸ § 2 k.p.c. należy wyłącznie do Sądu Najwyższego⁷¹⁷.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁹ k.p.c. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania, jeżeli skarga jest rzeczywiście bezzasadna. Z bezzasadnością oczywistą mamy do czynienia, w przypadku dostrzeżenia jej od razu, na podstawie podstawowej wiedzy prawniczej. Bezzasadność dostrzegalna musi być na pierwszy rzut oka i winna wynikać już z samej treści skargi. Literalne podstawy skargi już od samego początku nie pozwalają na uwzględnienie skargi.

⁷¹⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁷¹⁵ T. Szanciło (red.), *op.cit.*, s. 1503.

⁷¹⁶ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 424(8), (dostęp: 2022-01-20 17:52).

⁷¹⁷ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, komentarz do art. 424(8), (dostęp: 2022-01-20 18:12).

Od samego początku badania skargi Sąd Najwyższy może dokonać stwierdzenia, iż przytoczone podstawy skargi w ogóle nie miały miejsca albo są nieistotne dla zaskarżonego wyroku⁷¹⁸. Wobec powyższego w obliczu stwierdzenia, że skarga zasługuje na oddalenie, ocenie podlega z góry oczywista jej bezzasadność⁷¹⁹.

Przyjęcie skargi do rozpoznania, jak również odmowa przyjęcia skargi do rozpoznania dokonywana jest przez Sąd Najwyższy, w składzie jednego sędziego, na wyznaczonym posiedzeniu niejawnym art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 398¹⁰ k.p.c. w związku z art. 424¹² k.p.c.⁷²⁰. Postanowienie o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, sąd uzasadnia z urzędu, jednakże nie sporządza się uzasadnienia, jeżeli skarga została przyjęta do rozpoznania. Postanowienie w przedmiocie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania jest niezaskarżalne⁷²¹.

Skarga jest rozpoznawana przez Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 424¹⁰ k.p.c. w granicach jej zaskarżenia i przytoczonych podstaw skargi. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, o ile ważne względy nie przemawiają za wyznaczeniem terminu rozprawy⁷²².

Rozpoznanie skargi następuje po przyjęciu skargi do rozpoznania, przy spełnieniu przesłanki art. 424⁹ k.p.c. w związku z art. 398⁸ k.p.c. i art. 424¹² k.p.c. W następstwie przyjęcia skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie ma możliwości zwrócenia skargi i uznania jej za bezzasadną. Możliwe jest odrzucenie, o ile zachodzą ku temu przesłanki, które nie zostały wcześniej zauważone⁷²³. Rozpoznanie skargi przez Sąd Najwyższy w granicach jej podstaw należy rozumieć tak, że Sąd Najwyższy bada jedynie przepisy podniesione w przez skarżącego w podstawie skargi. Wszelkie inne przepisy, poza przytoczonymi przez skarżącego nie stanowią przedmiotu badania w kontekście skargi przez Sąd Najwyższy. Związanie granicami przytoczonych podstaw, odnosi się także do nieważności postępowania, przez co w przypadku nieprzytoczenia w podstawie zarzutu nieważności, nie może on być badany przez Sąd Najwyższy z urzędu. Wyjątkiem od tej zasady jest art. 424¹¹ § 3 k.p.c. Treść skargi powinna określać, czy skarżone orzeczenie jest zaskarżalne w całości, czy w części. Powinna też wskazywać, w jakiej części. Granice podstaw skargi wyznacza art. 424⁴ k.p.c. i art. 424⁷ k.p.c.⁷²⁴.

⁷¹⁸ A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 487-491.

⁷¹⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2009 r., sygn. i BP 20/08.

⁷²⁰ T. Wiśniewski (red.), *op.cit.*, s. 483.

⁷²¹ O. M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, art. 424⁹ k.p.c.

⁷²² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

⁷²³ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 424(10), (dostęp: 2022-01-20 17:53)

⁷²⁴ M. P. Wójcik [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019, LEX/el, komentarz do art. 424(10), (dostęp: 2022-01-20 18:13)

Rodzaje rozstrzygnięć Sądu Najwyższego w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia reguluje art. 424¹¹ k.p.c. Oddalenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia następuje zgodnie z art. 424¹¹ § 1 k.p.c. w przypadku braku podstaw do stwierdzenia, iż wyrok zaskarżony wniesiony skargą jest niezgodny z prawem. Sąd Najwyższy w przypadku uwzględnienia skargi na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c. stwierdza, że zaskarżony skargą wyrok jest niezgodny z prawem w zakresie zaskarżenia. Sąd Najwyższy uchyli zaskarżony wyrok oraz wyrok sądu I instancji i odrzuci pozew lub umorzy postępowanie, zgodnie z art. 424¹¹ § 3 k.p.c., jeżeli w momencie orzekania z uwagi na osobę, sprawa nie podlega orzecznictwu sądów polskich lub niedopuszczalna okazała się droga sądowa⁷²⁵.

Przyjęcie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia rozpoczyna merytoryczne rozpoznanie. W następstwie tego rozpoznania Sąd Najwyższy wydaje wyrok stwierdzający, że wyrok zaskarżony skargą jest niezgodny z prawem. Ewentualnie skargę oddala. W wyjątkowych okolicznościach, o których mowa w art. 424¹¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy uchyli zaskarżone skargą orzeczenie i orzeczenie sądu I instancji, odrzuca pozew lub umarza postępowanie⁷²⁶. Oddalenie skargi i stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jak również te wydawane w oparciu o 424¹¹ § 3 k.p.c. stanowią rozstrzygnięcia merytoryczne co do istoty sprawy. Za wyjątkiem przewidzianym w 424¹¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy nie rozstrzyga o uchyleniu zaskarżonego skargą orzeczenia⁷²⁷. Przepis art. 424¹¹ § 3 k.p.c. wyznacza podstawy uchylenia wyroku jako okoliczność, że w chwili orzekania, sprawa z uwagi na osobę nie należała do właściwości sądów polskich lub droga sądowa była niedopuszczalna. Sąd Najwyższy uchyli zaskarżony skargą wyrok w razie spełnienia przesłanek art. 424¹¹ § 3 k.p.c. i albo odrzuci pozew albo umorzy postępowanie, stwierdzając jednocześnie niezgodność wyroku z prawem⁷²⁸.

6.5. Podsumowanie

Odpowiednio zastosowanie przepisy o skardze kasacyjnej znajdują zastosowanie na podstawie art. 424¹² k.p.c. w przypadkach nieuregulowanych przepisami niniejszego działu do postępowania wywołanego wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia⁷²⁹. Zgodnie zatem z art. 424¹² k.p.c. w zakresie nieuregulowanym stosuje się przepisy

⁷²⁵ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).

⁷²⁶ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX/el, komentarz do art. 424(11), (dostęp: 2022-01-20 17:53)

⁷²⁷ H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 973-974.

⁷²⁸ A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 1316-1351.

⁷²⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).

art. 398¹ k.p.c. – 398¹² k.p.c. które stanowią instytucję również o charakterze nadzwyczajnym. Ustawodawca w przepisach o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenie nie uregulował tej instytucji do samego końca odsyłając do odpowiedniego stosowania od innych przepisów⁷³⁰. Ponieważ w przepisach o skardze kasacyjnej znajdują się odesłania do stosowania innych przepisów prawa, znajdują one zatem zastosowanie do przepisów o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia na zasadzie odesłania z art. 424¹² k.p.c. w związku z przepisem o dalszym odesłaniu⁷³¹. Stosownie do art. 424¹² k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. zastosowanie znajdują odpowiednio przepisy o apelacji.

Na gruncie przeprowadzonych badań w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia poczynić należy następujące uwagi *de lege ferenda*.

Dopuszczenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zgodnie z *przeważającym* poglądem uwarunkowane jest uprzednim wyczerpanie drogi skutkującej bezskutecznością za pośrednictwem skargi nadzwyczajnej stosownie do art. 89 SNU^{732,733}, tj. wykazaniem, że uchylenie zaskarżonego orzeczenia nie jest możliwe także w drodze skargi nadzwyczajnej. Niezbędne zatem jest udokumentowanie, że uprzednio skarżący wystąpił z wnioskiem o wniesie skargi nadzwyczajnej, a w następstwie Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku^{734,735}. Mając na uwadze cel, któremu służy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także przeważające stanowisko doktryny w tym przedmiocie, jak również wyrażony pogląd Sądu najwyższego, postulować należy zmianę redakcyjną przepisów o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w ten sposób, aby wyartykułować, iż poza wyczerpaniem środków przysługujących na podstawie kodeksu postępowania cywilnego, konieczne jest strona udokumentowała, iż wystąpiła z wnioskiem do do uprawnionego podmiotu, o którym mowa w art. 89 § 2 SNU, a dopiero wobec odmowy tego podmiotu, otwarta pozostaje droga do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W przypadku bowiem nieudokumentowania przeprowadzenia tych czynności skarga podlegać będzie odrzuceniu⁷³⁶.

Należy również zauważyć, że termin na wniesienie odpowiedzi na skargę o wznowienie postępowania, stosownie do art. 398^{7 § 1} k.p.c. wynosi dwa tygodnie, natomiast w konfrontacji

⁷³⁰ M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, LEX/el, 2021 r., art. 424¹² k.p.c.

⁷³¹ O. M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el, 2021 r., art. 424¹² k.p.c.

⁷³² Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 maja 2020 r. i CNP 10/19.

⁷³³ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 19 lutego 2020 r. II CNP 51/19

⁷³⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 lipca 2020 r. i CNP 5/20.

⁷³⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 24 kwietnia 2019 r. IV CNP 8/18.

⁷³⁶ T. Szanciło (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, t. I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r., Lex/el, komentarz do art. 424¹ k.p.c.

z terminem na wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wynosi zgodnie z art. 424⁶ § 1 k.p.c. dwa lata. Zachodzi więc znacząca dysproporcja pomiędzy tymi terminami, co niewątpliwie godzi w równouprawnienie stron postępowania ze skargi. Mając bowiem na uwadze, że przepis art. 424⁷ k.p.c. odnoszący się do przedstawienia akt Sądowi Najwyższemu, po doręczeniu skargi stronie przeciwnej nie artykułuje wprost możliwości wniesienia odpowiedzi na skargę, przyjęć należy na zasadzie art. 398⁷ § 1 k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c, iż takie uprawnienie stronie przysługuje, skoro mowa jest o doręczeniu stronie przeciwnej skargi. Wykluczając wątpliwości w tym zakresie należałoby dla porządkując postępowanie *de lege ferenda* wskazać, że przekazanie akt Sądowi Najwyższemu będzie miało miejsce po upływie terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę⁷³⁷.

Stosownie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r.⁷³⁸, treść art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w zakresie słów "kończącego postępowanie w sprawie" uznana została za niegodną z z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wobec powyższego postulowana jest stosowna zmiana redakcyjna w tym przedmiocie.

⁷³⁷ O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe*. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 424(7).

⁷³⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 77/06.

Rozdział VII Skarga Nadzwyczajna

7.1. Uwagi wprowadzające

Stosownie do ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym⁷³⁹ w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje środek zaskarżenia, którym jest skarga nadzwyczajna. Skarga nadzwyczajna jest środkiem o charakterze nadzwyczajnym do prawomocnych orzeczeń. Projekt ustawy uzasadniono potrzebą korygowania orzeczeń prawomocnych. Potrzebę korygowania orzeczeń dostrzeżono w potrzebie wydawania wyroków sprawiedliwych z uwzględnieniem jednolitych i sprawiedliwych standardów, takich jak poprawność normy prawnej, w oparciu o którą wydano wyrok, który również jest wydany, stosownie do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego⁷⁴⁰. Nadzwyczajny charakter skargi występuje także poprzez nadanie jej przymiotu subsydiarności, tj. stosowanie skargi tym bardziej uzasadnia przesłanka możliwości naprawienia błędów, na gruncie zapadłego orzeczenia, co nie spowoduje dalszych negatywnych prawnie konsekwencji, kolejnych błędów w drodze naprawienia obarczonego błędami orzeczenia. Przyjęto prymat zasady sprawiedliwości w rozumieniu pozbawionego wad orzeczenia; pozbawionego wad pod względem prawa materialnego i procesowego, a także konfrontującego z kwalifikowanym zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Jednocześnie przepisy o skardze nadzwyczajnej nawiązują do zasady stabilności orzeczeń prawomocnych, w kontekście głównego celu, w którym skarga nadzwyczajna została ukonstytuowana⁷⁴¹.

Konstrukcja skargi nadzwyczajnej w postępowaniu cywilnym w państwach Europy zachodniej nie znajduje powszechnie przyjętego rozwiązania. W prawie niemieckim odpowiednikiem Sądu Najwyższego jest Federalny Trybunał Sprawiedliwości w Karlsruhe, (Bundesgerichtshof). W postępowaniu w izbie cywilnej, funkcjonuje w niemieckim prawie środek zaskarżenia w postaci rewizji. Rewizja w prawie niemieckim uregulowana została w niemieckim kodeksie postępowania cywilnego⁷⁴². Niemiecki kodeks postępowania cywilnego w ramach uprawnienia do rewizji od orzeczeń wydanych w II instancji, z zachowaniem obowiązku reprezentowania stron przez profesjonalnego pełnomocnika. Na podstawie § 566 z.p.⁷⁴³ rewizja przysługuje także od orzeczenia I instancji, jest to tzw. rewizja przeskakująca⁷⁴⁴.

⁷³⁹ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (Dz.U. 2018 poz. 5).

⁷⁴⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o Sądzie Najwyższym, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VIII kadencji, Warszawa 26 września 2017 r., druk Nr 2003.

⁷⁴¹ K. Szczucki, *Skarga nadzwyczajna w praktyce*, LEX/el. 2017.

⁷⁴² Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781 z poz. m.).

⁷⁴³ *Ibidem*

⁷⁴⁴ J. Stasiak, *Skarga Nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 9-15.

Natomiast w prawie austriackim, funkcjonuje środek zaskarżenia, o nazwie skarga nadzwyczajna. Dla polskiego Sądu Najwyższego, odpowiednikiem w Austrii, jest również Sąd Najwyższy, (Der Oberste Gerichtshof) w Vienna. Regulacja rewizji nadzwyczajnej, znajduje się w prawie austriackim w kodeksie postępowania cywilnego Austrii⁷⁴⁵. Przepis § 505 austriackiego kodeksu postępowania cywilnego, uprawnia do wniesienia środka zaskarżenia, w postaci rewizji nadzwyczajnej od orzeczenia sądu II instancji w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu stanowi kwotę pomiędzy pięć tysięcy euro, a trzydzieści tysięcy euro i powyżej tej wartości. Zasady uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej nie odbiegają znacząco od warunków dla rewizji zwykłej w austriackim kodeksie postępowania cywilnego⁷⁴⁶.

7.2. Przesłanki szczególne wniesienia Skargi Nadzwyczajnej

Ustawa o Sądzie Najwyższym w art. 89 u.s.n., uprawnia ograniczony krąg podmiotów do wniesienia skargi nadzwyczajnej koniecznej dla zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasadę sprawiedliwości społecznej. Skarga nadzwyczajna przysługuje od kończącego postępowanie w sprawie prawomocnego orzeczenia, wydanego przez sąd powszechny lub wojskowy⁷⁴⁷. Zgodnie z art. 89 § 1 pkt. 1-3. u.s.n. skarga nadzwyczajna może być wniesiona względem orzeczenia, które

- łamie zasady, wolności lub prawa człowieka i obywatela wyrażone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- rażąco narusza prawo, przez błędną wykładnię prawa lub niewłaściwe zastosowanie,
- występuje oczywista sprzeczność pomiędzy istotnymi ustaleniami sądu, a treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Skarga nadzwyczajna może być wniesiona, o ile występują przesłanki powyższe, wydane w sprawie orzeczenie nie może być uchylone lub nie może być zmieniona jego treść, w drodze innego środka zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym.

Warto zwrócić uwagę, że skarga nadzwyczajna, przysługuje od prawomocnego wyroku i postanowienia, które zapadło zarówno w sądzie I instancji, jak i w sądzie odwoławczym. Nawiązując w tym miejscu do skargi kasacyjnej, należy powiedzieć, że ukształtowanie podmiotowości skargi nadzwyczajnej i skargi kasacyjnej, powoduje brak możliwości skarżenia postanowienia sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego. Wynika to z utrwalonego poglądu o braku cechy w postaci prawomocności tych orzeczeń, w związku z czym, nie mogą one stanowić przedmiotu zaskarżenia we

⁷⁴⁵ Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO). (StF: RGBI. Nr. 113/1895 z poz. zm.).

⁷⁴⁶ J. Stasiak, *Skarga Nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 9-15.

⁷⁴⁷ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (Dz.U. 2018 poz. 5).

wspomnianych instytucjach nadzwyczajnych⁷⁴⁸. Literatura przedmiotu wyraża również dyskusję o dopuszczalności skargi nadzwyczajnej od orzeczeń Sądu Najwyższego, na podstawie art. 94 § 2 u.o.s.n.,, którego treść znowelizowano w 2018 r.⁷⁴⁹. W nowym brzmieniu skarga nadzwyczajna jest rozpoznawana przez Sąd Najwyższy, jeżeli dotyczy ona orzeczenia, które zapadło w wyniku postępowania, w którego toku orzeczenie zostało wydane przez Sąd Najwyższy. Orzeczenia zapadłe w toku postępowania, które uzasadniałyby rozpoznanie skargi w rozszerzonym składzie nie zostały przez ustawodawcę scharakteryzowane. A zatem mowa jest o np. orzeczeniu w przedmiocie rozpoznania kasacji, formalnoprawne np. o przekazaniu sprawy innemu sądowi, pozostawienie bez rozpoznania. Wobec powyższego należy przychylić się do stanowiska autora stwierdzając, iż analizując treść art. 94 § 2 u.s.n. w związku z podmiotowym zakresem art. 89 § 1 u.s.n. prowadzi do wniosku, iż możliwość wniesienia skargi nadzwyczajnej od orzeczenia Sądu Najwyższego jest niedopuszczalna⁷⁵⁰.

Skarga nadzwyczajna wymaga obligatoryjnie podniesienia jednego z uchybień, o którym mowa w art. 89 § pkt 1-3 u.s.n., nie przyświadcza to w pełni o dopuszczalności skargi. Konieczne jest nawiązanie do obowiązku zagwarantowania zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Wymagane jest uzasadnienie konieczności uchylenia, zmiany orzeczenia, względem którego skarga jest wnoszona, w kontekście zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawa, urzeczywistniającego zasadę sprawiedliwości społecznej⁷⁵¹.

Skarga nadzwyczajna, co do zasady jest dopuszczalna, jeżeli łącznie zostaną spełnione następujące przesłanki:

- istnieje orzeczenie będące przedmiotem zaskarżenia;
- zaskarżenie orzeczenia skargą nadzwyczajną jest dopuszczalne przez prawo;
- termin na wniesienie skargi został dochowany;
- wykazano interes prawny w zaskarżeniu skargą nadzwyczajną;
- wnoszący jest prawnie legitymowany do wniesienia skargi;
- skarga dochowuje wymogów formalnych i fiskalnych przewidzianych w ustawie;
- skargę wniesiono z zachowaniem przymusu reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika.

⁷⁴⁸ Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Karna, z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. i KZP 6/16.

⁷⁴⁹ Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, (Dz.U. 2018 poz. 1045).

⁷⁵⁰ K. Dżiga, *Czy merytoryczne rozpoznanie skargi nadzwyczajnej w sprawach karnych jest możliwe?*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych, Wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie i Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego, Kraków Nr 5/2019, s. 3-4.

⁷⁵¹ K. Szczucki [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 89, (dostęp: 2022-01-18 13:57).

Niedochowanie któregoś z powyżej przytoczonych warunków, stanowi o odrzuceniu skargi nadzwyczajnej. Sama zaskarżalność jest ocenna w zakresie konieczności, dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego. Uwypukla się zatem spektrum możliwości dokonywania swobodnej oceny w ramach sprawiedliwości społecznej. Sprawiedliwość społeczna jest pojęciem bardzo głębokim i złożonym, wobec czego uznaniowość dopuszczalności, występuje w bardzo szerokim zakresie⁷⁵².

Subsydiarność skargi nadzwyczajnej, nie występuje w jej pełnym zakresie, tj. bezprzedmiotowe jest, czy środki odwoławcze w postępowaniu nie przysługiwały np. w ogóle, czy też np. przysługiwały środki odwoławcze, a strona nie wyczerpała drogi odwoławczej. Co więcej, bez znaczenia jest przyczyna, która nie wyczerpała przysługującej drogi odwoławczej. Wobec powyższego, występuje sytuacja, w której strona być może z uwagi na niedbalstwo, pozwoliła na ziszczenie się skutku, w postaci bezskutecznego upływu terminu do wniesienia środka odwoławczego. Następstwo takie jest dopuszczone przez ustawodawcę, jak wynika bowiem z uzasadnienia ustawy, skarga nadzwyczajna przysługuje również od orzeczeń, względem których nie wniesiono środka odwoławczego⁷⁵³.

Stosownie do art.89 u.s.n. skuteczność wniesienia skargi nadzwyczajnej, nie przysługuje od orzeczeń Sądu Najwyższego. Orzeczenia te, nawet prawomocne, nie są orzeczeniami sądów powszechnych i wojskowych. art. 175 Konstytucji RP, wyraźnie wyodrębnia pozycję ustrojową Sądu Najwyższego, w kontekście sądów powszechnych. Różnicę także widać w przepisach ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 1, art. 2 u.o.s.p. Skarga nadzwyczajna przysługuje także od orzeczenia I instancji o uchyleniu lub zmianie zaskarżonego wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania. Jest to prawomocne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, od którego nie przysługuje skarga kasacyjna. Jednakże w sytuacji, kiedy od wyroku I instancji wydanego w postępowaniu o wznowienie przysługiwałaby skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, to wówczas skarga nadzwyczajna nie będzie przysługiwała. Dopuszczalność wniesienia skargi nadzwyczajnej, zgodnie z art. 89 u.s.n., przysługuje po upływie terminów do wniesienia innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia lub bezskutecznym ich wniesieniu. Warto w tym miejscu podkreślić, iż po spełnieniu przesłanek łącznych, musi być co najmniej spełniona jedna przesłanka rozłączna, ponieważ podstawy skargi nadzwyczajnej nie może stanowić jedynie klauzula generalna. Do przesłanek rozłącznych spośród których, co najmniej jedna musi być spełniona, należą:

⁷⁵² H. Pietrzykowski, *op.cit.*, s. 975-976.

⁷⁵³ T. Wiśniewski (red.), *Skarga nadzwyczajna w świetle systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2019 r., s. 223-225.

1. Naruszenie zasady Konstytucji RP oraz prawa i wolności człowieka i obywatela, wyrażone w Konstytucji RP;
2. Istnienie substratu zaskarżenia, rażąco naruszającego prawo przez błędną wykładnię prawną, czy też niezgodne z prawem zastosowanie, (stanowi to najbardziej złożoną przesłankę przybliżającą instytucję skargi nadzwyczajnej do skargi kasacyjnej. Analizie poddana jest legalność i orzeczenie w horyzoncie przepisów prawa materialnego i procesowego, obligatoryjne jest zatem wykazanie rażącego naruszenia prawa dla skuteczności wniesienia skargi);
3. Oparcie skargi nadzwyczajnej na przesłance istotnej i na oczywistej sprzeczności ustaleń sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (możliwe jest zatem kontestowanie przez skarżącego poczynionych ustaleń faktycznych i postępowania dowodowego)⁷⁵⁴.

Sąd dokonując oceny rażącego naruszenia prawa, warunkuje stwierdzenie naruszenia, poprzez kryterium pozycji naruszonej normy prawnej w systemie norm prawnych, istotnością naruszenia, jak również skutkami prawnymi, którymi to naruszenie wywarło na pozycję prawną stron postępowania. Sąd wydając ocenę, nie może kwestionować ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd w postępowaniu, ponieważ odnosi się to do czynności interpretacyjnych, znajdujących przedmiotem, których są przepisy prawa⁷⁵⁵.

Zważywszy na powyższe, na podstawie art. 89 § 2 u.o.s.n. skargę nadzwyczajną mogą wnosić we wszystkich sprawach Rzecznik Praw Obywatelskich, Prokurator Generalny, a w zakresie swojej właściwości Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji Konsumentów, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców⁷⁵⁶. Zgodnie z przepisem art. 89 § 2 u.o.s.n., można wnioskować do podmiotu legitymowanego prawnie, podnosząc konieczność wniesienia skargi nadzwyczajnej w konkretnej sprawie, wykazując spełnienie się przesłanek art. 89 § 1 u.o.s.n. Podmioty legitymowane prawnie, na podstawie art. 89 § 2 u.o.s.n., dokonują merytorycznej oceny, czy zachodzą podstawy do wniesienia skargi nadzwyczajnej. Ocena dokonywana jest przez wzgląd na konieczność ochrony zasad demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i nie podlega w tym zakresie ocenie sądowej. Decyzja negatywna legitymowanego podmiotu, z uwagi na brak przesłanek do wniesienia skargi nadzwyczajnej, nie podlega żadnemu prawnemu środkowi odwoławczemu.

⁷⁵⁴ L. Bagińska, *Skarga kasacyjna i nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym, Komentarz praktyczny z orzecznictwem*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 305-307.

⁷⁵⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2022 r., sygn. i NSNc 39/21.

⁷⁵⁶ J. Stasiak, *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 31.

Zwrócić uwagę należy na art. 90 § 1 u.o.s.n., zgodnie z którym skarga może być wniesiona jedynie raz. Dlatego też, wniesienie skargi nadzwyczajnej przez jeden z legitymowanych podmiotów, wyłącza możliwość wniesienia skargi przez inny podmiot. Wniesienie skargi nadzwyczajnej przez jeden z legitymowanych podmiotów, podczas gdy inny legitymowany podmiot już taką skargę wniósł, będzie prowadziło do jej odrzucenia na zasadzie art. 90 § 1 u.o.s.n., nawet jeżeli zostały w niej podniesione przesłanki. Odnosi się to wyłącznie do sytuacji, w której skargi zostały wniesione od tego samego prawomocnego orzeczenia. W zakresie tych regulacji, nie funkcjonują żadne przepisy o wzajemnym informowaniu się podmiotów o wniesieniu skargi nadzwyczajnej w konkretnej sprawie⁷⁵⁷.

Termin na wniesienie skargi zgodnie z art. 89 § 3 u.o.s.n. wynosi pięć lat. Od dnia uprawomocnienia się orzeczenia zaskarżonego skargą. Jeżeli natomiast od prawomocnego orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna, wówczas skarga nadzwyczajna przysługuje w terminie roku, od dnia ich rozpoznania⁷⁵⁸. Wprowadzono rozstrzygnięcie zaczerpnięte z prawa karnego, wedle którego niedopuszczalne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej, na niekorzyść oskarżonego, wniesionej po upływie roku, od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Natomiast, jeżeli od orzeczenia, wniesiono kasację lub skargę kasacyjną, niedopuszczalne jest wniesienie skargi nadzwyczajnej na niekorzyść oskarżonego, po upływie sześciu miesięcy od dnia rozpoznania kasacji lub skargi kasacyjnej. W konsekwencji, jeżeli wnoszący chciałby skarżyć orzeczenie na niekorzyść oskarżonego, zobowiązany jest do wniesienia jej w zakreślonym w art. 89 § 3 u.o.s.n. terminie. Inaczej sąd w świetle prawa będzie mógł uwzględnić skargę tylko w zakresie okoliczności występujących na korzyść oskarżonego. Ustawa nie precyzuje, czy termin wyrażony w art. 89 § 3 u.o.s.n. jest terminem materialnym. Należy więc rozpatrywać kwestię przywrócenia terminu, w oparciu o przepisy kodeksu postępowania karnego dotyczące kasacji, na podstawie odesłania zawartego w art. 95 u.o.s.n. Przepisów z odesłania nie stosuje się wprost, należy je stosować z odpowiednim uwzględnieniem charakteru skargi nadzwyczajnej i zgodności z przepisami regulującymi tę instytucję. Należy zatem dojść do wniosku, iż instytucja przywrócenia terminu mogłaby prowadzić do rozstrzygnięcia na niekorzyść oskarżonego, co jest sprzeczne z charakterem gwarancyjnym takiej konstrukcji przepisu o dopuszczalności skargi na niekorzyść oskarżonego. Na tej podstawie należy stwierdzać, że nie można wnosić o przywrócenie terminu. Względem innych okoliczności należy dojść do wniosku, iż przywrócenie terminu również nie jest możliwe. Przepisy o skardze nadzwyczajnej należy interpretować wąsko, obowiązuje także przymus

⁷⁵⁷ T. Wiśniewski (red.), *Skarga nadzwyczajna w świetle systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, *op.cit.*, s. 241-244.

⁷⁵⁸ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (Dz.U. 2018 poz. 5).

adwokacko-radcowski, dlatego też oczekuje się profesjonalizmu. Ponadto wyznaczone w ustawie terminy są długie, co pozwala na szczegółową analizę zasadności skargi nadzwyczajnej⁷⁵⁹. Należy zauważyć, że zaskarżenie orzeczenia skargą kasacyjną, w nawiązaniu do art. 89 § 3 u.o.s.n., przerywa bieg pięcioletniego terminu do wniesienia skargi nadzwyczajnej, o ile skarga kasacyjna zostanie rozpoznana przez sąd. Terminu pięcioletniego do wniesienia skargi nadzwyczajnej, określonego w art. 89 § 3 u.o.s.n., nie przerywa wniesienie skargi kasacyjnej niedopuszczalnej, podlegającej odrzuceniu i wniesienie skargi co prawda dopuszczalnej, jednakże która nie została przyjęta do rozpoznania, w myśl przepisów art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. Biegu terminu pięcioletniego nie przerywa także umorzenie postępowania kasacyjnego. Wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia o oddaleniu skargi kasacyjnej złożonej od orzeczenia sądu II instancji, zgodne z art. 89 § 3 u.o.s.n., rozpoczyna bieg rocznego terminu do wniesienia skargi nadzwyczajnej⁷⁶⁰. Przesłankę o charakterze negatywnym, stanowi także wniesienie skargi nadzwyczajnej w sprawie, w której skarga nadzwyczajna jest niedopuszczalna. Przykładowo, odrzucona powinna być skarga, oparta wyłącznie na zarzutach tożsamych z zarzutami będącymi przedmiotem w postępowaniu kasacyjnym i rozpoznanych przez Sąd Najwyższy, art. 90 § 2 u.o.s.n. Nawiązując do treści art. 89 § 1 u.o.s.n., skarga nadzwyczajna nie przysługuje od wyroku Sądu Najwyższego, ponieważ przysługuje ona od wyroków sądów powszechnych i sądów wojskowych. Skargą kasacyjną zaskarżyć można orzeczenie, które zapadło w następstwie uchylecia orzeczenia, w postępowaniu ze skargi kasacyjnej, jak również orzeczenie, wydane przez sąd powszechny, od którego skarga kasacyjna została odrzucona, oddalona albo odmówiono jej przyjęcia do rozpoznania⁷⁶¹. Za sprawą zmiany przepisów prawa z dnia 1 maja 2018 r.⁷⁶², zmieniono redakcję przepisu art. 89 § 4 u.o.s.n. Wobec powyższego, jeżeli występują przesłanki z art. 89 § 1 u.o.s.n., a zaskarżone orzeczenie wywołałoby nieodwracalne skutki prawne, jeżeli upłynęło pięć lat od uprawomocnienia się orzeczenia, jeżeli uchylecie orzeczenia prowadziłyby do naruszenia międzynarodowych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy stwierdza jedynie, iż doszło do wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa, wskazując przy tym, dlaczego dokonał takiego rozstrzygnięcia. Powyższe rozstrzygnięcie wydaje Sąd Najwyższy, o ile zasady wolności i prawa człowieka i obywatela wyrażone w Konstytucji RP, przemawiają za wydaniem orzeczenia w oparciu przesłanki uwzględniające, wyrażone w art. 91 § 1 u.o.s.n.⁷⁶³.

⁷⁵⁹ K. Szczucki [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 89, (dostęp: 2022-06-10 14:44).

⁷⁶⁰ T. Wiśniewski (red.), *Skarga nadzwyczajna w świetle systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, *op.cit.*, s. 272-273.

⁷⁶¹ J. Stasiak, *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 41-43

⁷⁶² Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, (Dz.U. 2018 poz. 1045).

⁷⁶³ L. Bagińska, *op.cit.*, s. 311.

7.3. Postępowanie Sądu Najwyższego ze Skargi Nadzwyczajnej

Warunki dopuszczalności wniesienia skargi nadzwyczajnej, wyrażone zostały w ustawie w art. 90 § 1-4 u.o.s.n. Skarga nadzwyczajna, może być wniesiona od tego samego orzeczenia, w interesie tej samej strony w sprawie wyłącznie raz, art. 90 § 1 u.o.s.n. Ponadto, jak wskazuje art. 90 § 2 u.o.s.n., niedopuszczalna jest skarga kasacyjna oparta na zarzutach, które uprzednio były już przedmiotem rozpoznania skargi kasacyjnej lub też kasacji przyjętej do rozpoznania przed Sądem Najwyższym. Jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, na gruncie art. 90 § 2 u.o.s.n., zarzuty będące przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy, należy interpretować w ten sposób, iż powtórzenie tych samych zarzutów w skardze nadzwyczajnej, które występowały w skardze kasacyjnej, nie wypełnia dyspozycji normy zawartej w art. 90 § 2 u.o.s.n.⁷⁶⁴. Niezbędne jest rozpoznanie tych zarzutów w sposób merytoryczny przez sąd. Nie należy do kompetencji Sądu Najwyższego dokonywanie oceny treści wydanego w postępowaniu kasacyjnym wyroku w tej samej sprawie, co również dotyczy treści uzasadnienia wyroku. Odnosi się to zarówno do argumentacji podniesionych zarzutów, jak i samych wymogów kompletności i jasności. Skarga nadzwyczajna jest niedopuszczalna, jeżeli oparta została o zarzuty będące przedmiotem rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym, nawet jeżeli podniesiona została przesłanka szczególna tj. 89 § 1 pkt 1 u.o.s.n., będąca przedmiotem zarzutów podniesionych i rozpoznanych w postępowaniu kasacyjnym^{765,766}. Skarga nadzwyczajna może zawierać zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej, pod warunkiem, iż nie zasługiwały one na przyjęcie do rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym przez Sąd Najwyższy albo takich, które nie były podniesione w postępowaniu ze skargi kasacyjnej w ogóle, w związku z czym nie były one przyjęte do rozpoznania w ogóle. Odwołując się natomiast do przesłanki z art. 89 § 1 pkt 3 u.o.s.n., uprawnia ona do podważania wyłącznie ustaleń faktycznych, które zostały poczynione przez sąd w postępowaniu, w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy i wyłącznie w zakresie, w którym ustalenia poczynione przez sąd w tym postępowaniu są oczywiście błędne w stosunku do przeprowadzonych w sprawie dowodów⁷⁶⁷.

Mając powyższe na względzie, należy stwierdzić, iż Sąd Najwyższy dokonując rozpoznania skargi nadzwyczajnej, zobowiązany jest dokonać kontroli zarzutów ze skargi kasacyjnej, z zarzutami ze skargi nadzwyczajnej, a następnie poczynić ustalenie, czy dany zarzut stanowił przedmiot rozpoznania przez Sąd Najwyższy. Poczynienie ustaleń przez Sąd Najwyższy

⁷⁶⁴ H. Pietrzykowski, *Konkurencja skargi nadzwyczajnej ze skargą o wznowienie, skargą kasacyjną oraz skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia* [w:] *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Lex/el, Warszawa 2020.

⁷⁶⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2021 r., sygn. i NSNc 104/21.

⁷⁶⁶ M. Szczepaniec, *Skarga nadzwyczajna w praktyce – wybrane zagadnienia*, Prokuratura i Prawo, Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, Kraków 2021, Nr 9, s. 13-21.

⁷⁶⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2021 r., sygn. i NSNc 6/21.

w tym zakresie, wymaga analizy uzasadnienia prawomocnego orzeczenia zaskarżonego w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej⁷⁶⁸. Skarga nadzwyczajna niedopuszczalna jest także względem wyroków ustalających nieistnienie małżeństwa, wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód, jeżeli chociażby jedna strona postępowania, po uprawomocnieniu się orzeczenia, zawarła na nowo związek małżeński, skarga nadzwyczajna jest niedopuszczalna także od wyroku o przysposobieniu art. 90 § 3 u.o.s.n.⁷⁶⁹. Dopuszczalność skargi nadzwyczajnej wyłączona jest także w sprawach o wykroczenia i wykroczenia skarbowe, art. 90 § 4 u.o.s.n. Nadzwyczajny charakter skargi nadzwyczajnej, jako środka zaskarżenia wyraża przede wszystkim funkcja publiczna. Możliwość uchylecia wadliwego prawomocnego orzeczenia, jest ochroną dla demokratycznego państwa prawa, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Tym sposobem realizowana jest konstytucyjna zasada rzetelności funkcjonowania instytucji publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej. Zasada rzetelności, wyrażona została zarówno w preambule Ustawy Zasadniczej, art. 2 Konstytucji RP o zasadach państwa prawnego, jak i w zasadzie legalizmu, art. 7 Konstytucji RP⁷⁷⁰.

Rozstrzygnięcia, które mogą zapaść w następstwie rozpoznania skargi nadzwyczajnej, zawiera art. 91 § 1 u.o.s.n. Zgodnie z przywołanym przepisem, Sąd Najwyższy może uwzględnić lub oddalić skargę nadzwyczajną. W przypadku, kiedy Sąd Najwyższy skargę nadzwyczajną uwzględnia, uchyla zaskarżone skargą orzeczenie i adekwatnie do wyników rozprawy, orzeka co do istoty sprawy albo przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi, uchylając w przypadku konieczności także orzeczenie sądu I instancji lub też postępowanie umarza. Jeżeli Sąd Najwyższy stwierdzi badając skargę, iż nie zachodzą podstawy do uchylecia zaskarżonego orzeczenia, wówczas oddala skargę nadzwyczajną. Sąd Najwyższy zobowiązany jest artykułem 91 § 2 u.o.s.n. do wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego, z pytaniem, w przypadku uznania, iż podstawą naruszenia zasady wolności i prawa człowieka i obywatela jest brak zgodności przepisów ustawy z Konstytucją. Sąd Najwyższy zawiesza postępowanie ze skargi nadzwyczajnej z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie skargi nadzwyczajnej zależy od rezultatu innego toczącego się postępowania przez Trybunałem Konstytucyjnym. Warto również zwrócić uwagę na charakter art. 193 Konstytucji RP. Wyrażający fakultatywną potrzebę wystąpienia z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego. W związku z powyższym uzdatniona wydaje się konfrontacja z konstytucyjnością konieczności wystąpienia z pytaniem do Trybunału Konstytucyjnego, wyrażoną w art. 91 § 2 u.o.s.n.⁷⁷¹.

⁷⁶⁸ T. Wiśniewski (red.), *Skarga nadzwyczajna w świetle systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, *op.cit.*, s. 481-482.

⁷⁶⁹ L. Bagińska, *op.cit.*, s. 312.

⁷⁷⁰ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. i NSNc 97/20.

⁷⁷¹ J. Kluza, *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu karnym*, IUSNOVUM Kwartalnik Wydziału Prawa

Uwzględnienie skargi nadzwyczajnej może następować, poprzez jedną z wielu możliwości. Chodzi tutaj o to, że skarga nadzwyczajna rozpoznana zostaje w sposób pozytywny, w drodze uchylenia orzeczenia zaskarżonego skargą nadzwyczajną, w całości bądź jedynie w części. W efekcie, stosownie do wyników postępowania, następuje orzeczenie, co do istoty sprawy, względnie przekazanie sprawy do rozpoznania właściwemu sądowi. Niewykluczone jest także pozytywne rozpatrzenie skargi w drodze uchylenia orzeczenia zarówno sądu I, jak i II instancji, bądź poprzez uchylenie orzeczenia sądu I instancji albo orzeczenia sądu II instancji. Podzielić należy pogląd doktryny prawa, iż w konstrukcji skargi nadzwyczajnej ustawodawca przyjął za główny rodzaj rozstrzygnięcia orzeczenie, jako zmieniające zaskarżone orzeczenie. Wniosek taki wyprowadzić należy wprost z wykładni językowej art. 91 § 2 zd. 1 u.o.s.n. Takie uregulowanie konstrukcji skargi nadzwyczajnej, tj. odmienne od skargi kasacyjnej, nawiązuje do wyrażonej w projekcie ustawy prawdy materialnej uobecnionej poprzez wydanie orzeczenia charakteryzującego, czy też może dającym wyraz zgromadzonemu w sprawie i prawidłowo ocenionemu przez Sąd materiałowi dowodowemu⁷⁷².

Warto w tym miejscu wskazać, iż Sąd Najwyższy dokonując uwzględnienia skargi nadzwyczajnej, może postępowanie umorzyć. Wystąpienie potrzeby umorzenia postępowania może mieć miejsce zarówno w postępowaniu karnym, jak i cywilnym. Sąd Najwyższy dokonując ustalenia w sprawie karnej, iż zachodzą podstawy przewidziane w art. 17 § 1 k.p.k. umarza postępowanie (jak stanowi przepis, postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza) w okolicznościach wskazanych w pkt 1-11, art. 17 § 1 k.p.k. Natomiast w sprawie cywilnej, umorzenie postępowania następuje na podstawie art. 182 k.p.c. o umorzeniu postępowania zawiedzonego, art. 332 § 2 k.p.c. i art. 335 § 1 k.p.c. traktujących o cofnięciu pozwu., na podstawie art. 335 § 1 k.p.c., jeżeli wydanie wyroku z uwagi na inne przyczyny stało się zbędne lub też niedopuszczalne, a także jeżeli zawarto w sprawie ugodę przed mediatorem, art. 335 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy oddala skargę, jeżeli stwierdzi brak podstaw do uchylenia zaskarżonego skargą orzeczenia. Stwierdzenie braku podstaw stanowi ustalenie, iż co najmniej nie ziszcza się jednocześnie podstawa o charakterze ogólnym i przesłanki o charakterze szczególnym⁷⁷³.

Żądanie sporządzenia uzasadnienia, przysługuje Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 92 u.o.s.n., jeżeli nie zawiera go zaskarżone orzeczenie. Sąd Najwyższy wskazał w uzasadnieniu postanowienia Izby Karnej, iż złożenie kasacji od wyroku Sądu Rejonowego,

i Administracji Uczelni Łazarskiego, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2019, Nr 1, s. 45-55.

⁷⁷² J. Stasiak, *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 73-83.

⁷⁷³ K. Szczucki [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2021, LEX/el, komentarz do art. 91, (dostęp: 2022-01-18 13:58)

zarzucenie w kasacji poczynienia błędnej oceny materiału dowodowego przez Sąd Rejonowy powoduje, iż Sąd Najwyższy nie może odnieść się do trafności owego zarzutu, bez poznania dokonanej przez Sąd Rejonowy kwestionowanej przez skarżącego oceny. Wobec powyższego konieczne jest sporządzenie stosownego uzasadnienia do niniejszego orzeczenia, dzięki czemu Sąd Najwyższy pozna motywy rozstrzygnięcia. Szczególnie istotne jest poznanie dowodów, na których oparto orzeczenie o tym, w jaki sposób dowody zostały przez Sąd Rejonowy ocenione w postępowaniu. Wówczas dopiero możliwe będzie odniesienie się do samej kasacji w sprawie⁷⁷⁴.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, a także Prezes Sądu Najwyższego uprawnieni są, każdy z osobna, na podstawie art. 93 § 1 u.o.s.n., do powołania osoby rzecznika interesu społecznego, jako uczestnika postępowania. Uznanie konieczności powołania rzecznika interesu publicznego zachodzi dzięki potrzebie ochrony praworządności i sprawiedliwości społecznej, szczególnie w kontekście rozpatrzenia skargi nadzwyczajnej. Osoba Rzecznika interesu publicznego spełniać musi wymagania przewidziane dla urzędu sędziego Sądu Najwyższego. Zadaniem Rzecznika interesu społecznego, zgodnie z art. 93 § 1 zd. 1 u.o.s.n. jest dążenie do urzeczywistnienia się zasad praworządności i sprawiedliwości społecznej.

Stosownie do art. 93 § 2 u.o.s.n., rzecznik interesu społecznego zawiadamiany jest o posiedzeniu Sądu Najwyższego. Wówczas rzecznik interesu społecznego uprawniony jest do składania pisemnych oświadczeń, może także uczestniczyć w posiedzeniu Sądu Najwyższego i zabierać głos.

Zgodnie z art. 94 § 1 u.o.s.n., skarga nadzwyczajna rozpoznawana jest w składzie dwóch sędziów Sądu Najwyższego, którzy orzekają w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz jednego ławnika Sądu Najwyższego⁷⁷⁵. Stosownie do art. 94 § 2 u.o.s.n., Sąd Najwyższy będzie rozpoznawał skargę nadzwyczajną w składzie pięciu sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz dwóch ławników Sądu Najwyższego. Tak się dzieje w przypadku, w którym skarga nadzwyczajna dotyczy będzie orzeczenia zapadłego w wyniku postępowania, w toku którego orzeczenia wydał Sąd Najwyższy. Analiza w kontekście powiększonego składu rozpoznającego skargę nadzwyczajną odnoszą się do treści art. 89 § 1 u.o.s.n., albowiem zgodnie z przywołanym przepisem skarga kasacyjna może być wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu wojskowego bądź powszechnego. Natomiast w przepisie art. 94 § 2 u.o.s.n. mowa jest o Sądzie Najwyższym, co nie pozostaje w dyspozycji art. 89 § 1 u.o.s.n. Powstaje zatem pytanie, kiedy poszerzony skład Sądu Najwyższego orzekać będzie w sprawie ze skargi nadzwyczajnej. Wykładnia systemowa przepisów o skardze nadzwyczajnej prowadzi do wniosku, że odnosi się to do sytuacji, kiedy

⁷⁷⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. III KK 642/19.

⁷⁷⁵ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1093 z późn. zm.).

w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem, zapadło orzeczenie Sądu Najwyższego nie będące rozstrzygnięciem co do istoty sprawy. Mowa wówczas np.: o orzeczeniu Sądu Najwyższego o przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania wskutek uwzględnienia kasacji lub skargi kasacyjnej, czy też miało miejsce oddalenie kasacji lub skargi kasacyjnej. Nie jest zatem możliwe nadzwyczajne wniesienie skargi od orzeczenia Sądu Najwyższego rozstrzygającego sprawę co do istoty⁷⁷⁶.

Przepis art. 94 § 3 u.o.s.n. odnosi się do regulacji odstąpienia do zasady prawnej, która uchwalona została przez Izbę Sądu Najwyższego.

W postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej, jak i w zakresie nieuregulowanym, stosownie do art. 95 u.o.s.n., zastosowanie znajdują przepisy kodeksu postępowania cywilnego za wyjątkiem art. 398⁴ § 2 i 398⁹, a także przepisy kodeksu postępowania karnego w zakresie kasacji. W sprawach cywilnych, nie ma wymogu sporządzenia wniosku o przyjęcie skargi nadzwyczajnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, a także uzasadnienia wniosku. Nie znajduje zastosowania w tym przedmiocie analiza na etapie tzw. przedsądu. Zastosowanie znajdują natomiast na podstawie art. 398²¹ k.p.c., odpowiednie przepisy o apelacji, jak również odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy o postępowaniu przed sądem I instancji, art. 391 § 1 k.p.c.⁷⁷⁷. Skarga nadzwyczajna powinna zawierać wniosek o uchylenie lub zmianę orzeczenia, ze wskazaniem zakresu zmiany lub uchylenia⁷⁷⁸. Wskazanie zakresu zaskarżenia, jak i sam wniosek powinien być sformułowany precyzyjnie, tak aby nie pozostawiał wątpliwości interpretacyjnych. Zarówno podstawy zaskarżenia, jak i zakres stanowią o zakresie rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy⁷⁷⁹.

7.4. Podsumowanie

Wprowadzona do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, instytucja skargi nadzwyczajnej, w dalszym ciągu jest przedmiotem licznych kontrowersji i uwag w kontekście realizacji zasady pewności obrotu prawnego, powagi rzeczy osądzonej, zaufania obywatela do pewności prawa oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Konieczne zatem jest pytanie, czy funkcjonująca instytucja skargi nadzwyczajnej, w rzeczywistości spełnia cel w postaci wyeliminowania wadliwego orzeczenia z porządku prawnego, czy może raczej stanowi narzędzie destabilizacji porządku prawnego⁷⁸⁰. Stabilność

⁷⁷⁶ K. Szczucki [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, wyd. II, Lex/el, Warszawa 2021, art. 94.

⁷⁷⁷ *Ibidem*, art. 94.

⁷⁷⁸ Postanowienie SN z 7.06.2023 r., II NSNc 124/23, LEX nr 3589178.

⁷⁷⁹ Postanowienie SN z 1.06.2023 r., II NSNc 75/23, LEX nr 3579306.

⁷⁸⁰ M. Balcerzak, Skarga Nadzwyczajna do Sądu Najwyższego w kontekście Skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2018/arttykul/skarga-nadzwyczajna-do-sadu->

prawa, a zatem powaga rzeczy osądzonej, niewątpliwie jest istotna, chociaż w kontekście zasady sprawiedliwości, nie można mówić o jej wyższości, tym samym takie wartości jak godność i sprawiedliwość nie mogą być ograniczane sformalizowanymi przepisami postępowania sądowego. Wręcz przeciwnie, to przepisy prawa procesowego mają służyć ochronie sprawiedliwości i godności człowieka⁷⁸¹.

Skarga nadzwyczajna jako radykalnie inny nadzwyczajny środek zaskarżenia znajduje zastosowanie przede wszystkim w sprawach cywilnych, co wynika zarówno z kontradyktoryjności, z którą mamy do czynienia w procesie cywilnym, jak i z faktu, iż prawo cywilne obejmuje bardzo dużą kategorię spraw, co w konsekwencji przekłada się na liczbę spraw w wydziałach cywilnych. Skarga nadzwyczajna złożona może być jedynie, gdy mamy do czynienia z rażąco niesprawiedliwym orzeczeniem sądowym, które wydane zostało z naruszeniem praw człowieka i pogwałceniem standardów orzekania⁷⁸².

Użycie skargi nadzwyczajnej, jako środka szczególnie nadzwyczajnego, w wyniku stosowania którego następuje wyeliminowanie z obrotu prawnego wadliwego orzeczenia ma charakter absolutnie fundamentalny. Wobec powyższego w kontekście zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, ingerencja w prawomocne orzeczenie jest całkowicie uzasadniona⁷⁸³. Skarga nadzwyczajna stosowana powinna być wyłącznie w pojedynczych wyjątkowych sprawach, w których rzeczywiście pomoże uprawnionym. Istotnym zatem elementem stosowania skargi nadzwyczajnej, w kontekście stabilności orzeczeń, jest rozważenie wartości⁷⁸⁴. Z punktu widzenia takiego stosowania skargi nadzwyczajnej wspomniana powyżej krytyka nie będzie drugorzędna⁷⁸⁵.

Skarga nadzwyczajna stanowi pewnego rodzaju ograniczenie w stosowaniu skargi o stwierdzenie niegodności z prawem prawomocnego orzeczenia, w efekcie czego w większości skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia następuje ich odrzucenie^{786,787}. Wprowadzenie dodatkowego środka zaskarżenia, jakim jest skarga

najwyższego-w-kontekście-skargi-do-europejskiego-trybunału-praw-człowieka, (dostęp z dnia 21.08.2023 r.)

⁷⁸¹ K. Szczucki, *Krytyka nadzwyczajna nadzwyczajnej skargi*, serwis; rzeczpospolita.pl, <https://www.rp.pl/sady-i-trybunały/art10174771-krytyka-nadzwyczajna-nadzwyczajnej-skargi>, (dostęp z dnia 18.09.2022)

⁷⁸² J. Kluza, *Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach ze skargi nadzwyczajnej w sprawach cywilnych i karnych*, Przegląd Sejmowy, nr 3(164)/2021, s. 261–279.

⁷⁸³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2020 r., sygn. akt i NSNu 2/20.

⁷⁸⁴ M. Szczepaniec, *Skarga nadzwyczajna w praktyce – wybrane zagadnienia*, Prok.i Pr. 2021, nr 9, s. 13-27.

⁷⁸⁵ K. Sobczak, *Skarga nadzwyczajna czasem pożyteczna*, portal internetowy Prawo.pl, (dostęp z dnia 22.06.2022), <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/skarga-nadzwyczajna-rpo-juz-kieruje-do-sn-ale-ostroznie,334057.html>

⁷⁸⁶ Biuletyn Informacji Publicznej Rzecznika Praw Obywatelskich, *Skarga nadzwyczajna ograniczyła prawo obywateli do skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia*, <http://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-skarga-nadzwyczajna-ograniczyla-skargi-na-niezgodnosc-z-prawem-prawomocnego-orzeczenia>, (dostęp z dnia 01.09.2021).

⁷⁸⁷ A. Partyk, *Mało kto może złożyć skuteczną skargę nadzwyczajną*, LEX/el. 2019.

nadzwyczajna, której uzasadnienie znalazło swój wyraz w eliminowaniu rażąco wadliwych niesprawiedliwych orzeczeń sprawiło rozbudowanie systemu zaskarżeń, a obawy z tym związane sprowadzają się do konfabulacji; do obaw, iż orzeczenie wydane w przedmiocie skargi nadzwyczajnej również będzie wadliwe. Wobec powyższego ustawodawca będzie chciał wprowadzić kolejny nadzwyczajny środek zaskarżenia, w drodze którego będzie możliwa naprawa wadliwego orzeczenia⁷⁸⁸. Zarówno charakter skargi nadzwyczajnej, zasadność wprowadzenia tej instytucji, a także dotychczasowe jej stosowanie, pozwalają stwierdzić, iż ustawodawcy udało się zachować konsensus w strukturze rozbudowania systemu zaskarżeń, na rzecz idei sprawiedliwości, bowiem wątpliwości związane z funkcjonowaniem tej instytucji nie zostały w pełni urzeczywistnione.

Pomimo, iż skarga nadzwyczajna uregulowana jest jedynie w kilku przepisach tj. art. 89-95 u.o.s.n., nie można zgodzić się z opinią, że stanowi ona konstrukcję wadliwą i niepotrzebną w porządku prawnym, wobec czego należałoby ją wyeliminować ze środków zaskarżenia, przede wszystkim z uwagi na jej niezgodność ze standardem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a jej cele mogłyby zostać spełnione w drodze stosownej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego⁷⁸⁹.

Standardy konstytucyjne w kontekście skargi nadzwyczajnej odnoszące się do powagi rzeczy osądzonej oraz powiązany z nią porządek prawny, odnosi się w swojej istocie do art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, czyli zasady demokratycznego państwa prawnego. Zbiór tych wartości może stanowić zatem przedmiot ograniczeń, na rzecz ochrony innych wartości, stąd nie można przyjąć bezkrytycznie, iż w przypadku rażącej wady orzeczenia, z uwagi na stabilność prawa, nie można wzruszyć orzeczenia i naprawić błędu. Niewątpliwie takie podejście sprzeczne byłoby z zasadą praworządności, co wynika bezpośrednio z art. 2 Konstytucji, jak również zamykałoby drogę do sprawiedliwego procesu.

Wobec powyższego należy wysnuć wniosek, że instytucja skargi nadzwyczajnej jest zgodna z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a w ramach zgodności z Konstytucją, uzasadnione pozostaje tylko rozumowanie dotyczące sposobu regulacji i relacji prawnej wobec innych instytucji nadzwyczajnych⁷⁹⁰.

⁷⁸⁸ T. Zembruski, *Skarga nadzwyczajna w polskim postępowaniu cywilnym*, PiP 2019, nr 6, s. 123-138.

⁷⁸⁹ M. Asłanowicz, *op.cit.*, str. 51-53.

⁷⁹⁰ M. Radajewski, *Skarga nadzwyczajna (wybrane zagadnienia)*, PiP 2020, nr 3, s. 64-78.

Zakończenie

Weryfikując postawioną na wstępie dysertacji tezę należy stwierdzić, że zachodzi ich konfirmacja. System zaskarżeń w postępowaniu cywilnym w kontekście przyjętych unormowań charakteryzujących poszczególne instytucje zaskarżenia zapewnia zachowanie prawa do rzetelnej procedury, a także gwarancji i praw podmiotowych uprawnionego do zaskarżenia, stanowiąc jednocześnie system, co prawda rozbudowany, lecz ostatecznie dość spójny i zapewniający prawidłową kontrolę orzeczeń.

Aktualny model systemu zaskarżeń w polskim ustawodawstwie ukształtowany został w procesie zmian i przeobrażeń, będących odpowiedzią ustawodawcy na potrzeby społeczno – gospodarcze. Nie budzi zatem wątpliwości w szerokim gronie praktyków prawa, jak i doktryny prawniczej aktualnie funkcjonująca, ugruntowana systematyzacja środków zaskarżenia.

Nie pozostawia cienia wątpliwości, iż zarówno przepisy normujące poszczególne instytucje czy przyjęte rozwiązania prawne, jak i samo stosowanie przepisów o środkach zaskarżenia, nie jest w pełni perfekcyjne i nigdy takie nie będzie, pozostawiając w tej przestrzeni wiele problemów prawnych.

Stwierdzić należy iż procedura cywilna spełnia standardy konstytucyjne w zakresie stosowania środków zaskarżenia w odniesieniu do gwarancji rzetelnego procesu sądowego i prawa do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych przez sądy. Ustawodawca w przepisach procedury cywilnej wprowadził gwarancje procesowe chroniąc strony postępowania w świetle ich interesu prawnego, a jednocześnie zapewniając możliwie skuteczny i szybki model prowadzenia postępowania, przy uwzględnieniu ochrony postępowania przed nadużywaniem procesowym.

Wnioski płynące z badań prowadzą do konkluzji, iż w obecnym stanie prawnym przepisy o stosowaniu środków zaskarżenia zmierzają w kierunku większego reżimu prawnego, jak również w kierunku zapewnienia większej ochrony przed nadużywaniem prawa procesowego, wobec czego stosowanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym przez uprawnionych, powinno być w większym stopniu zharmonizowane z prawem do sądu.

Analiza wyników badań w kontekście przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań normujących środki zaskarżenia, pozwala wnioskować o konieczności przyjęcia przez ustawodawcę licznych zmian. Zmiany te dotyczą różnych aspektów procedury cywilnej, z czego najistotniejsze dotyczą udoskonalenia praw stron i uczestników postępowania w kontekście realizacji prawa do sądu zaskarżenia.

Realizowane przez ustawodawcę cele w ustawie o postępowaniu cywilnym nakładają na obowiązanego szereg wymogów prawnych, których spełnienie wymaga należytej staranności, a wraz z ich uchybieniem należy liczyć się z negatywnymi skutkami.

Przechodząc do omówienia efektów poznania naukowego, będących przedmiotem zawartych w poszczególnych rozdziałach analiz z uwzględnieniem zastosowanych w pracy metod badawczych, w tym przeprowadzonych wywiadów eksperckich wśród praktyków prawa tj. sędziów, referendarzy sądowych, asystentów sędziego, wydziałów cywilnych Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie przestawić należy następujące wnioski.

Weryfikując wyniki badań w kontekście apelacji, po pierwsze należy odnieść się do warunków formalnych apelacji i ich kontroli. Wprowadzony w art. 368 § 1¹ k.p.c., obowiązek wskazania przez skarżącego w zarzutach (względem podstawy faktycznej), rozstrzyga o faktach ustalonych w I instancji - niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotnych dla oceny sprawy, dla nieustalonych przez sąd I instancji faktów. Redakcja przytoczonego przepisu rodzi pewne kontrowersje, będąc jednocześnie istotnym zagadnieniem procesowym, bowiem z punktu widzenia skarżącego, działającego bez profesjonalnego pełnomocnika niejasne jest, co należy rozumieć pod pojęciem istotnych dla rozstrzygnięcia faktów nieustalonych przez sąd I instancji, wobec czego skarżący nie jest w stanie ani właściwie ich rozpoznać ani wskazać. Odnosi się to do faktów zgłoszonych w postępowaniu, ale z pewnych względów nieustalonych, na skutek pominięcia lub nierozpoznania wniosków dowodowych. W konsekwencji sąd II instancji może pominąć zarzut jako nieczytelny rozpoznając sprawę w oparciu o pozostałe zarzuty. Sąd II instancji związany jest zarzutami prawa procesowego, a zatem brak zarzutu odnoszącego się do ustaleń stanu faktycznego sądu I instancji, stanowi podstawę do oceny zastosowanego prawa materialnego. Postawione przez ustawodawcę wymagania formalne dotyczące podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, pomimo iż mają przyczynić się do usprawnienia postępowania, stanowią na tyle skomplikowane wyzwanie, iż w ocenie istoty środka zaskarżenia, którym jest apelacja zasadnym postulatem *de lege ferenda* wydaje się zmiana redakcji przepisu art. 368 § 1¹ k.p.c., poprzez interpretację literalną istotnych dla rozstrzygnięcia faktów nieustalonych przez sąd I instancji.

Wśród praktyków prawa dobrze przyjęta została zmiana wynikająca z treści art. 371 k.p.c., na podstawie którego, zarządzeniem niepodlegającym zaskarżeniu, sąd I instancji przekazuje akta sprawy właściwemu sądowi odwoławczemu, aby nadać bieg apelacji. W obowiązującym sprzed nowelizacji z dnia 7 listopada 2019 roku stanie prawnym, czynności związane z nadawaniem biegu apelacji sądu I instancji powielane były przez sądy obu instancji, co w konsekwencji prowadziło do powtarzania tych samych czynności. Za sprawą nowelizacji art. 371 k.p.c. nastąpiło powierzenie postępowania międzyinstancyjnego sądowi II instancji, dzięki czemu z jednej strony skrócono czas prowadzenia samego postępowania międzyinstancyjnego, znacznie usprawniając pracę nie tylko sądu I instancji, ale i II instancji, z drugiej strony ujednotwiono orzecznictwo i praktykę sądów w tym zakresie. W wynikach badań podkreślono również, iż zmianom tym

odpowiada treść art. 373 k.p.c. traktująca o odrzuceniu apelacji przez sąd II instancji. Stosownie do treści art. 373 § 2 k.p.c., referendarz sądowy może wykonywać czynności związane z nadaniem biegu apelacji, wobec czego uzasadniony jest postulat *de lege ferenda* wprowadzenia w art. 398²² k.p.c. możliwości wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego w zakresie powierzonych mu czynności związanych z nadaniem biegu apelacji.

Pozytywnie oceniona została w wynikach badań wywiadów zasadnicza zmiana ustawodawcy odnosząca się do wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, art. 328 k.p.c. i art. 331 k.p.c. W obecnym stanie prawnym wniosek o sporządzenie uzasadnienia jest koniecznym warunkiem wniesienia apelacji lub zażalenia przez stronę. Brak wniosku o uzasadnienie, wyłącza możliwość wniesienia apelacji. Wiąże się to z koniecznością wprowadzenia stosownej opłaty od wniosku o uzasadnienie, na podstawie art. 25b u.k.s.c., co pozostaje w związku ze zmianą polegającą na odejściu od uzasadnienia z urzędu, w kontekście warunku jakim jest wniesienie wniosku o uzasadnienie, jako przesłanki do wniesienia środka zaskarżenia. Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, iż zmiana w tym przedmiocie spotkała się z pozytywnym przyjęciem wśród praktyków prawa. Dzięki niej odciążono pracę sądów za sprawą odejścia od sporządzania uzasadnień z urzędu, ograniczając jednocześnie sporządzanie uzasadnień do sytuacji, w których strona złoży stosowny wniosek, a zatem będzie chciała rzeczywiście zaskarżyć orzeczenie. Postulatem *de lege ferenda*, w tym kontekście pozostaje stosowne do podążających zmian społeczno-gospodarczych podwyższenie opłaty od wniosku o uzasadnienie zażalenia i apelacji.

Niewątpliwie także i w tym aspekcie wnioski z wywiadów prowadzą do konkluzji, iż udało się ograniczyć ilość bezprzedmiotowo wnoszonych zażeń i apelacji, stanowiących przyczynę przewlekłości i destabilizacji rozstrzygnięcia sprawy co do istoty.

Odnosząc się do przemodelowanego systemu zażaleniowego w postępowaniu cywilnym art. 394 - 398 k.p.c., przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania w postaci zażalenia poziomego art. 394^{1a} k.p.c., 394² k.p.c. ocenione zostały przez grupę badanych jako uzasadnione, z uwagi na sprawność postępowania. Wprowadzenie modelu zażeń poziomych znacznie przyspiesza całe postępowanie, albowiem zażalenie nie tylko mogą być szybciej rozpoznawane, ale i całe postępowanie jest szybciej zakończone. Wskazano, iż za sprawą ograniczenia zażeń dewolutywnych, art. 394 k.p.c., do postanowień kończących postępowanie w sprawie i wskazanych w katalogu najbardziej istotnych kwestii mających wpływ na przebieg dalszego postępowania na rzecz poziomych art. 394^{1a} k.p.c., odeszła konieczność przedkładania akt sądowi II instancji, dzięki czemu ograniczono przewlekanie postępowania. Grupa badanych osób wskazała, że wprowadzenie zażeń poziomych, a tym samym pozostawienie rozpatrywania postanowień incydentalnych innemu składowi sądu I instancji porządkuje postępowanie. Jako

negatywny wymiar wprowadzenia zażeń poziomych wskazano, iż w przeważającej części właśnie takie zażenia wpływają do sądu, w związku z czym stanowi to dodatkowe obciążenie referatów sędziów I instancji rozpatrujących zażenia w repertorium „Cz”.

Szczególnie pozytywnie należy ocenić, na podstawie przeprowadzonych badań, mechanizm przewidziany w art. 394³ k.p.c., służący przeciwdziałaniu nadużyciom prawa procesowego przez uprawnione do wniesienia zażenia strony. Niedopuszczalne jest z punktu widzenia ochrony prawa uprawnionych do zażenia, aby traktować prawo do sądu nie jako środek służący ochronie praw uprawnionego w postępowaniu do zaskarżenia, lecz jako narzędzie do nadużywania prawa procesowego. Grupa badanych, w kontekście art. 394³ k.p.c., wskazała, że wielokrotnie strony składające kaskadowe zażenia, doprowadzały od niemalże całkowitego zablokowania postępowania lub nadmiernego przewleknięcia postępowania. W wyniku przeprowadzonych badań, stwierdzić należy, że za sprawą wprowadzenia art. 394³ k.p.c. problematyka nadużywania prawa procesowego w drodze łańcucha zażeń i przewlekłości postępowania z tym związanej została ograniczona. Postulatem *de lege ferenda* jest to, aby ustawodawca kontynuował zmiany zapoczątkowane w tym kierunku, w odpowiedzi na pojawiające się kwestie w przemodelowanym systemie zażaleniomym, problemy związane ze składaniem zażeń kolejnych nieuzasadnionych zażeń, w celu destabilizacji postępowania.

Wyniki badań, w przedmiocie skargi kasacyjnej, prowadzą do nasuwających się postulatów *de lege ferenda*. W redakcji art. 398³ § 1 k.p.c., określającego możliwe podstawy skargi kasacyjnej nie wymieniono, jako podstawy nieważności postępowania. Uzasadnione jest, z racji charakteru skargi kasacyjnej, jakim jest ochrona interesu publicznego, w drodze zapewnienia jednolitości wykładni prawa, by redakcja art. 398³ § 1 k.p.c. obejmowała skonkretyzowaną podstawę nieważności postępowania jako jedną z podstaw skargi.

Kolejny postulat *de lege ferenda* odnosi się do zagadnienia wezwania do usunięcia braków i odrzucenia skargi kasacyjnej, w związku z art. 398⁶ § 1 k.p.c. Uchybienie w zakresie wymagań, o których mowa w art. 398⁴ § 2 lub 3 k.p.c., powoduje wszczęcie postępowania naprawczego. W obecnym brzmieniu art. 398⁶ § 1 k.p.c., odnosi się w swojej treści do art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., jednakże art. 398⁶ § 3 k.p.c. traktujący o odrzuceniu skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, w zakresie przewidującym odrzucenie – bez wezwania do usunięcia braków skargi kasacyjnej, która nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., został uznany za niezgodny z art. 45 ust. 1, w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2008 r.

Uzasadniony pozostaje w kontekście przeprowadzonych badań postulat *de lege ferenda* odnoszący się do terminu na wniesienie odpowiedzi na skargę. Stosownie do art. 398⁷ § 1 k.p.c., wynosi on dwa tygodnie. W ocenie praktyków prawa termin niniejszy wydaje się być

niewystarczający. Zważywszy na stopień skomplikowania samej skargi należy stwierdzić, iż termin na udzielenie odpowiedzi powinien być zdecydowanie dłuższy.

Przechodząc do wniosków związanych ze skargą na orzeczenie referendarza sądowego, poczynić należy postulat *de lege ferenda* zmiany treści art. 398²² k.p.c. poprzez wskazanie, iż na postanowienia wydane przez referendarza sądowego, o których mowa w art. 394^{1a} k.p.c. i art. 394 § 1 k.p.c. przysługuje skarga, oczywiście z uwzględnieniem tych postanowień, które może wydać referendarz sądowy. Wniosek ten znajduje swoje uzasadnienie w tym, iż nie może dojść do sytuacji, w której na konkretne postanowienie sądu, przysługiwałoby zażalenie, a na tożsame postanowienie – lecz wydane przez referendarza sądowego - skarga byłaby niedopuszczalna.

W kontekście przeprowadzonych wywiadów, uznano że konstrukcja art. 398²³ § 3 k.p.c. stanowiąca, że sąd rozpoznaje skargę na orzeczenie referendarza sądowego jako sąd II instancji, jest dobrym rozwiązaniem ustawodawcy. W szczególności podkreślono, iż przyczynia się to do sprawności i szybkości postępowania.

Negatywnie oceniono, w wynikach badań wywiadów eksperckich, brak regulacji uprawniającej referendarza sądowego do odrzucenia przez niego skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Zauważyć należy, iż treść art. 398²² § 6 k.p.c. pozwala przyjąć, że referendarz sądowy przeprowadza analizę w zakresie dopuszczalności skargi, bada skargę pod względem fiskalnym i formalnym. Pozbawiony jest przy tym kompetencji do odrzucenia skargi, a w przypadku uznania, iż podlega ona odrzuceniu, zobowiązany jest skargę przedstawić sądowi. Zgodnie natomiast z art. 373 § 2 k.p.c. referendarz sądowy może wykonywać czynności w związku z nadaniem biegu apelacji. Uzasadnione jest więc *de lege ferenda* przyznanie referendarzowi sądowemu uprawnień w zakresie odrzucenia skargi, tym bardziej, że na podstawie art. 398²² k.p.c. uprawniony jest on do kontroli wydanego przez siebie orzeczenia.

Przeprowadzone badania w kontekście wniosków odnoszących się do przepisów o wznowieniu postępowania *de lege lata* art. 399-416¹ k.p.c., pozwalają postulować, iż w przepisach tych należałoby uwzględnić wszystkie przesłanki art. 379 k.p.c. jako podstawy do wznowienia postępowania.

Poruszyć należy także *de lege lata*, treść art. 401 pkt 1 k.p.c., iż podstawą żądania wznowienia postępowania, jest okoliczność, że w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona lub jeżeli orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, przy czym strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia. Ustawodawca zatem ograniczył możliwość żądania wznowienia postępowania, znajdującego swoją podstawę w nieważności, do braku możliwości żądania wyłączenia przed uprawomocnieniem się wyroku. Ograniczenie to, istotnie zawężyło możliwość żądania wznowienia postępowania. Wobec

powyższego, uzasadnione jest zniesienie owego ograniczania, powodując tym samym możliwość żądania wznowienia postępowania w każdym przypadku, gdy orzeczenie wydane zostanie przez sędziego wyłączzonego z mocy ustawy.

Inną kwestią wymagającą odniesienia w wynikach badań, jest *de lege lata*, termin o którym mowa w art. 408 k.p.c. Zgodnie z nim, nie można żądać wznowienia postępowania po upływie dziesięciu lat. Wyjątek w tym przedmiocie odnosi się do okoliczności pozbawienia strony możliwości działania lub jeżeli strona nie była należycie reprezentowana w postępowaniu. Zasadne jest zatem rozważenie *de lege ferenda* - zakreślenie przez ustawodawcę stosownego np. kilkuletniego terminu porządkującego postępowanie, obejmującego okoliczności pozbawienia możliwości działania strony lub braku jej należytej reprezentacji.

Zarysowania wymaga, w kontekście przeprowadzonych badań, wniosek który płynie z regulacji art. 406 k.p.c. w związku z art. 394 § 1 k.p.c., zgodnie z którym *de lege lata* skarżącemu przysługuje uprawnienie do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu I instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania. Należy bowiem dojść do wniosku, iż jest to pewnego rodzaju ograniczenie, albowiem w treści art. 406 k.p.c. ustawodawca odnosi się jedynie do postępowania przed sądem I instancji. Uzasadnione będzie zatem *de lege ferenda* wprowadzenie zapisu umożliwiającego wniesienie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, bez względu na to, która instancja wydała to postanowienie. Zważywszy na ochronę praw skarżącego, obecne ograniczenie jest nieuzasadnione.

Wnioski odnoszące się do regulacji skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia dotyczą przede wszystkim problematyki dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi, która uwarunkowana jest koniecznością uprzednią polegającą na wyczerpaniu drogi skutkującej bezskutecznością za pośrednictwem skargi nadzwyczajnej, stosownie do art. 89 SNU. Skarżący zatem musi udowodnić, iż uprzednio skarżący wystąpił do uprawnionego podmiotu z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej, a w następstwie Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku. Uzasadnione zatem jest, zgodnie z przeważającymi poglądami doktryny, jak również ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, aby *de lege ferenda* nastąpiła zmiana redakcyjna przepisów o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, tak, aby uwzględniała konieczność udokumentowania, iż strona wystąpiła z wnioskiem do uprawnionego podmiotu, o którym mowa w art. 89 § 2 u.o.s.n. Dopiero wobec odmowy uprawnionego podmiotu strona będzie mogła wnosić skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Nawiązując w tym miejscu do porównania terminu na wniesienie odpowiedzi na skargę o wznowienie postępowania, o którym mowa w art. 398⁷ § 1 k.p.c., który zgodnie z przywołanym przepisem wynosi zaledwie dwa tygodnie, z terminem na wniesienie skargi o stwierdzenie

niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, który wynosi zgodnie z art. 424⁶ § 1 k.p.c. dwa lata, widoczna jest znacząca dysproporcja, co z pewnością godzi w równouprawnienie stron postępowania ze skargi.

Mając bowiem na uwadze, że przepis art. 424⁷ k.p.c. odnoszący się do przedstawienia akt Sądowi Najwyższemu, po doręczeniu skargi stronie przeciwnej nie artykułuje wprost możliwości wniesienia odpowiedzi na skargę, przyjęć należy na zasadzie art. 398⁷ § 1 k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c, iż takie uprawnienie stronie przysługuje, skoro mowa jest o doręczeniu stronie przeciwnej skargi. Wykluczając wątpliwości w tym zakresie należałoby, porządkując postępowanie *de lege ferenda* wskazać, że przekazanie akt Sądowi Najwyższemu będzie miało miejsce po upływie terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę.

Stosownie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r. SK 77/06, treść art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w zakresie słów "kończącego postępowanie w sprawie" uznana została za niezgodną z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wobec powyższego, postulowana *de lege ferenda* jest odpowiednia zmiana redakcyjna w tym przedmiocie.

Wnioski płynące z uregulowania skargi nadzwyczajnej art. 89-95 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym pozwalają stwierdzić, iż skarga nadzwyczajna znajduje zastosowanie przede wszystkim w sprawach cywilnych, a jej zastosowanie jako instytucji szczególnie nadzwyczajnej, ma na celu wyeliminowanie z obrotu prawnego wadliwego orzeczenia o charakterze absolutnie fundamentalnym.

W kontekście zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, ingerencja w prawomocne orzeczenie jest całkowicie słuszna i uzasadnia skargę nadzwyczajną.

Ustawodawca w samej konstrukcji prawnej skargi nadzwyczajnej, jako środka mającego ekstraordynaryjne cechy, a także w systematyce nadzwyczajnych środków zaskarżenia zachował konsensus na rzecz idei sprawiedliwości i poszanowania prawa, nie doprowadzając do nadmiernego rozbudowania struktury środków zaskarżeń. Niewątpliwie instytucja skargi nadzwyczajnej dowiodła, że jest potrzebna w systemie prawa. Zasluguje wobec powyższego na pozostawienie jej w systemie zaskarżeń. Relacja instytucji skargi nadzwyczajnej do takich standardów konstytucyjnych jak powaga rzeczy osądzonej i powiązany z nią porządek prawny, odnosi się w istocie do zasady demokratycznego państwa prawnego, art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wartości objęte zasadą demokratycznego państwa prawnego, z uwagi na ich niebezwzględny charakter mogą stać się przedmiotem pewnych ograniczeń, na rzecz ochrony innych wartości. Wobec powyższego rażąca wada orzeczenia w kontekście ochrony takich wartości jak godność i sprawiedliwość uzasadnia wzruszenie prawomocnego orzeczenie

w drodze instytucji skargi nadzwyczajnej. Należy dojść do wniosku, iż instytucja skargi nadzwyczajnej jest zgodna przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Stabilność prawa, a zatem powaga rzeczy osądzonej, niewątpliwie jest istotna, aczkolwiek w kontekście zasady sprawiedliwości nie można mówić o jej wyższości, tym samym takie wartości jak godność i sprawiedliwość nie mogą być ograniczane sformalizowanymi przepisami postępowania sądowego.

Reasumując, należy także podkreślić, co do zasady, iż przepisy prawa odnoszące się praw stron do wniesienia środków zaskarżenia powinny być przejrzyste i czytelne, nie budzące wątpliwości interpretacyjnych, szczególnie dla stron działających bez profesjonalnego pełnomocnika. W tym sensie powinny być to przepisy doskonalsze pod względem legislacyjnym. Sama elastyczność procedury cywilnej również powinna być bardziej uwypuklona, nie zawsze bowiem elastyczność ta wynika wprost z przepisów prawa.

Przyjęcie przez ustawodawcę niekiedy rozbudowanych konstrukcji prawnych czy też nadmierne rozbudowanie procedury cywilnej w zakresie przepisów o środkach zaskarżenia nie zawsze jest uzasadnione w kontekście stosowania tych instytucji.

Rezultaty powyższych wniosków prowadzą to twierdzenia, iż system zaskarżeń w postępowaniu cywilnym, uwydatniony w rozdziałach niniejszej pracy nie pozwala przyjąć, iż nie chroni w sposób należyty prawa strony do zaskarżenia orzeczenia, a struktura przyjętego przez ustawodawcę modelu zaskarżeń, co do orientacji poszczególnych środków zaskarżenia jest uzasadniona i potrzebna. Ewolucja poszczególnych środków zaskarżenia jest konieczna z uwagi na przemiany społeczno-gospodarcze, adekwatną reakcję ustawodawcy wobec nieuczciwych praktyk, słuszną ochronę obywateli, jak również z uwagi na postęp informatyzacji.

Zagadnienia będące przedmiotem analizy w niniejszej pracy nie wyczerpują wszystkich problemów związanych ze stosowaniem środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym odnosząc się jedynie do najistotniejszych kwestii.

Bibliografia:

Akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r., (t.j. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
2. Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (t.j. Dz.U. 2018 poz. 5).
3. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296).
4. Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1469).
5. Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, (t.j. Dz.U. 2009 nr 52 poz. 417).
6. Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, (t.j. Dz.U. 1987 nr 21 poz. 123).
7. Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, (t.j. Dz.U. 2000 nr 6 poz. 69), Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, (t.j. Dz.U. 2006 nr 157 poz. 1119).
8. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (t.j. Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593).
9. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, (t.j. Dz.U. 2005 nr 167 poz. 1398).
10. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, (t.j. Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168).
11. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, (t.j. Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93).
12. Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, (t.j. Dz.U. 1982 nr 16 poz. 124).
13. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, (t.j. Dz.U. 1982 nr 19 poz. 145).
14. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, (Dz.U. 2016 poz. 177).
15. Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks postępowania karnego, (t.j. Dz.U. 1969 nr 13 poz. 96).
16. Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, (t.j. Dz.U. 1969 nr 13 poz. 94).
17. Ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, (Dz.U. 2010 nr 155 poz. 1037).
18. Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, (Dz.U. 2018 poz. 5).

19. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, (Dz.U. 2018 poz. 1045).
20. Ustawa o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 marca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 614).

Akty prawa zagranicznego:

1. Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. i S. 3202; 2006 i S. 431; 2007 i S. 1781 z poz. m.).
2. Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO). (StF: RGBl. Nr. 113/1895 z poz. zm.).
3. Rechtseinheitgesetz z dnia 12 września 1950 r., BGBl i nr 455.
4. Rechtspflegergesetz z dnia 8 lutego 1957, BGBl i nr 18,44;
5. Rechtspflegergesetz z dnia 5. listopada 1969 r., BGBl i nr 2065.
6. ZPO, Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. i S. 3202; 2006 i S. 431; 2007 i S. 1781), die zuletzt durch Artikel 19 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 i Nr. 51).

Uzasadnienia do projektów ustaw.

1. Uzasadnienie do projektu ustawy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o Sądzie Najwyższym, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VIII kadencji, Warszawa 26 września 2017 r., druk Nr 2003.

Akty prawa europejskiego:

1. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2., (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284).
2. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r., Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 326/391.

Akty prawa międzynarodowego:

1. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2., (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284).

Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych, (Dz.U. 2021 poz. 1167).
2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych, (Dz.U. 2016 poz. 408).
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1141).
4. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. - Kodeks Postępowania Cywilnego, (Dz.U. 1930 nr 83 poz. 651).
5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, (Dz.U. 2015 poz. 1800).
6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, (t.j. Dz.U. 2015 poz. 1804).

Inne źródła prawa:

1. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Druk Sejmowy Nr 3137

Literatura:

1. Arkuszewska A, *Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2011 r.;
2. Aslanowicz M., *Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H.Beck Warszawa, 2022 r.;
3. Bagińska L., *Skarga kasacyjna i nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Komentarz praktyczny z orzecnictwem, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
4. Bładowski B., *Sposób rozstrzygnięcia sprawy [w:] Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2007. LEX/el (dostęp: 2022-01-20 14:37);
5. Cempura A., Kasolik A., *Metodyka sporządzania pism procesowych w sprawach karnych, cywilnych, gospodarczych i administracyjnych*, Wydanie 6, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.;
6. Dziadzio A., *Powszechna historia prawa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008 r.;
7. Dziga K., *Czy merytoryczne rozpoznanie skargi nadzwyczajnej w sprawach karnych jest możliwe?*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych, Wydawnictwo Polskiej

Akademii Umiejętności w Krakowie i Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego, Kraków Nr 5/2019;

8. Flaga-Gieruszyńska K., Flejszar r., Malczyk M. (red.), *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
9. Flaga-Gieruszyńska K., *Postępowanie cywilne, Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
10. Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r.;
11. Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r.;
12. Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., *Sporządzanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r.;
13. Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
14. Gałczyński J., Szostek D. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r.;
15. Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne*, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2011 r.
16. Góra – Błaszczkowska A., *Orzeczenia w procesie cywilnym, Komentarz do art. 316-366 KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
17. Góra-Błaszczkowska A. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. i A, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r.;
18. Góra-Błaszczkowska A., *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
19. Góra-Błaszczkowska A., *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424(12) KPC*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
20. Gudowski J., art. 3871 . [obowiązek zawiadomienia o zmianie miejsca zamieszkania] [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom III, Warszawa 2020*. LEX/el (dostęp: 2021-11-22 12:48);
21. Haýduk-Hawrylak I., KołECKi B., WleKlińska A., *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 r.;

22. Jakubecki A., *Kodeks Postępowania Cywilnego, Komentarz.*, t. I, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2017 r.;
23. Jaworski S., *Apelacje cywilne i karne. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r.;
24. Jaworski S., *Apelacje cywilne i karne. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r.
25. Jędrejek G. (red.), *Postępowanie Cywilne po Nowelizacji Vademecum*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.;
26. Kłós M., *Postępowanie apelacyjne w sprawach cywilnych. Komentarz praktyczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
27. Kozłowski M., *Apelacje cywilne, zagadnienia praktyczne, akta i kazusy*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r.;
28. Manowska M. [w:] Adamczuk A., Pruś P., Radwan M., Sieńko M., Stefańska E., Manowska M., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, art. 373. LEX/el, (dostęp: 2021-11-15 12:50);
29. Marciniak A. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
30. Marszałkowska-Krześ E., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz BeckOK*, wydanie elektroniczne Nr 30/Legalis, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r.;
31. Okońska A., *Zakres kognicji sądów powszechnych w Niemczech*, Publikacja Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2017 r.;
32. Partyk A. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2021, art. 367. (dostęp: 2021-11-03 08:33);
33. Piaskowska O. M. [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2023, art. 424(7).
34. Pietrzykowski H., *Konkurencja skargi nadzwyczajnej ze skargą o wznowienie, skargą kasacyjną oraz skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia* [w:] Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych, Lex/el, Warszawa 2020 r.;
35. Pietrzykowski H., *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnym*, Wydanie 8, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r.;

36. Rylski P., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, art. 394^{1a} k.p.c., Beck Online Komentarze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r.;
37. Rylski P., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, art. 394^{1a} k.p.c., Beck Online Komentarze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r.;
38. Stasiak J., *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
39. Szanciło T. (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, t. I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r.;
40. Szanciło T. (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz*, t. I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 r.;
41. Szczucki K. [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, wyd. II, Lex/el, Warszawa 2021 r.;
42. Szczucki K. [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2021, art. 89., LEX/el, (dostęp: 2022-01-18 13:57);
43. Szczucki K., *Skarga nadzwyczajna w praktyce*, LEX/el. 2017. (dostęp: 2021-11-15 12:50);
44. Sztorc M., *Status prawny referendarza sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa, 2016 r. ;
45. Tomaszek A., *Metodyka pracy adwokata w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020 r.;
46. Wiśniewski T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, t. II, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r.;
47. Wiśniewski T. (red.), *Skarga nadzwyczajna w świetle systemu środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2019 r.
48. Wołodkiewicz W., Zabłocka M., *Prawo Rzymskie Instytucje*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014 r.;

Artykuły

1. Arkuszewska A., *Skarga na orzeczenie referendarza sądowego – kilka uwag de lege ferenda*, Dyskurs prawniczy i administracyjny nr 1/2022;
2. Dziurda M., *Charakter zażalenia na postanowienie sądu I instancji po nowelizacji KPC*, Monitor Prawniczy, rok. 2021, numer 11;
3. Kluza J., *Skarga nadzwyczajna w postępowaniu karnym*, IUSNOVUM Kwartalnik Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2019, Nr 1;

4. Kluza J., *Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach ze skargi nadzwyczajnej w sprawach cywilnych i karnych*, Przegląd Sejmowy, nr 3(164)/2021;
5. Niemiec E., *Podstawy skargi kasacyjnej*, Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ, 2021/21;
6. Partyk A., *Mało kto może złożyć skuteczną skargę nadzwyczajną*, LEX/el. 2019;
7. Radajewski M., *Skarga nadzwyczajna* (wybrane zagadnienia), PiP 2020, nr 3;
8. Rylski P., *Zmiany w przepisach o postępowaniu apelacyjnym w świetle modelu apelacji cywilnej*, PPC 2020, nr 1;
9. Szczepaniec M., *Skarga nadzwyczajna w praktyce – wybrane zagadnienia*, Prokuratura i Prawo, Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, Kraków 2021, Nr 9;
10. Szczepaniec M., *Skarga nadzwyczajna w praktyce – wybrane zagadnienia*, Prok.i Pr. 2021, nr 9;
11. Tomaszek A., *Nowe zasady postępowania po nowelizacji procedury cywilnej*, Monitor Prawniczy, Nr. 19, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019 r. s. 1033-1040;
12. Woch K., *Nowy model postępowania międzyinstancyjnego w postępowaniu cywilnym*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Prawnicza. Prawo 29, Zeszyt 111/2020;
13. Zembruski T., *Skarga nadzwyczajna w polskim postępowaniu cywilnym*, PiP 2019, nr 6;

Wyroki Sądu Okręgowego:

1. Wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie, VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 listopada 2020 r., sygn., VIII U 1452/20;
2. Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi - VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 czerwca 2021 r., sygn. VIII Ua 32/21;
3. Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu - II Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 16 czerwca 2021 r., sygn. II Ca 892/21.

Wyroki Sądu Apelacyjnego:

1. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. i ACa 1461/15;
2. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - VII Wydział Gospodarczy z dnia 22 kwietnia 2021 r., sygn. VII Aga 756/20;
3. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. i ACa 276/16;
4. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - i Wydział Cywilny, z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. i ACa 442/17;
5. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie - i Wydział Cywilny z dnia 19 października 2015 r. i ACz 1787/15;
6. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 listopada 2018 r., sygn. i ACa 687/18;

7. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2015 r. m. sygn. i ACa 1464/14.

Postanowienia Sądu Apelacyjnego:

1. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 stycznia 2020 r., sygn. III AUa 261/18;
2. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach - i Wydział Cywilny z dnia 7 marca 2014 r., sygn. akt i ACz 156/14;
3. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23 sierpnia 2012 r., sygn.. akt. III AUa 864/12.

Wyroki Trybunału Konstytucyjnego:

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lutego 2003 r., sygn. P 11/02;
2. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01;
3. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 maja 2007 r. sygn. akt SK 68/06, (Dz.U. 2007 nr 106 poz. 731);
4. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2011 r. sygn. akt SK 11/09, (Dz.U. 2011 nr 105 poz. 621);
5. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r., sygn. SK 77/06;
6. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 2012 r. SK 4/11;
7. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 1999 r., SK 11/99;
8. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 77/06.

Wyroki Sądu Najwyższego:

1. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 grudnia 2020 r., sygn. III UK 380/19;
2. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 9 lipca 2014 r., sygn. i PK 316/13;
3. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 27 listopada 2019 r., sygn. II CSK 494/18;
4. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003 r., sygn. IV CK 151/02;
5. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 lutego 2014 r., sygn. V CSK 140/13;
6. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 czerwca 2013 r., Sygn. akt II UK 330/12;
7. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2008 r., sygn.. II PK 359/07;
8. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2018 r., sygn. III SK 33/16;
9. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1968 r., sygn. i PR 441/67;
10. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2021 r., sygn. i NSNc 6/21;

11. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. i NSNc 97/20;
12. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 marca 2008 r. i CSK 439/07;
13. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2020 r., sygn. akt i NSNu 2/20.

Wyroki Sądów Administracyjnych

1. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 22 stycznia 2015 r., sygn. III SA/Łd 986/14;
2. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 22 stycznia 2015 r., sygn. III SA/Łd 986/14.

Postanowienia Sądu Najwyższego:

1. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 maja 2014 r., sygn. II FSK 2871/13;
2. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2020 r., sygn. IV CZ 85/19.
3. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - i Wydział Cywilny z dnia 17 maja 2013 r. i ACz 424/13;
4. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 13 lutego 2015 r. II CZ 98/14;
5. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 sierpnia 2020 r., sygn. V CSK 618/19;
6. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 15 października 2020 r. V CNP 7/20;
7. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 lipca 2020 r. i CNP 5/20;
8. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 września 2021 r., sygn. III CZP 108/20;
9. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 czerwca 2020 r., II CSK 615/19;
10. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 19 lutego 2020 r. II CNP 51/19;
11. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 maja 2020 r. i CNP 10/19;
12. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 24 kwietnia 2019 r. IV CNP 8/18;
13. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 24 lipca 2009 r., sygn. II CZ 38/09;
14. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 26 sierpnia 2020 r. i CSK 390/19.
15. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. IV CZ 28/20;

16. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 30 kwietnia 2021 r., sygn. i CSK 714/20;
17. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 30 listopada 2016 r., sygn. III CZ 51/16;
18. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 31 marca 2020 r. i CZ 12/20;
19. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06;
20. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 9 marca 2021 r., sygn. i CSK 429/20;
21. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. III KK 642/19;
22. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 16 marca 2009 r. III PZ 1/09;
23. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 23 czerwca 2009 r. III UZ 4/09;
24. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2022 r., sygn. i NSNc 39/21;
25. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2021 r., sygn. i PUNPP 2/21;
26. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2008 r., sygn. III CZ 26/08;
27. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. II BU 7/17;
28. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2020 r., sygn. V CNP 5/20;
29. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. i BU 13/12;
30. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2008 r., IV CNP 3/08.];
31. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2021 r., sygn. i NSNc 104/21;
32. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2016 r., sygn. i UZ 37/16;
33. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2004 r., sygn. i PZP 1/04;
34. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., sygn. III CZ 49/05;
35. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. III CNP 14/20;
36. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2019 r., sygn. II CSK 110/18;
37. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2006 r., sygn. III CNP 22/05;
38. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. III UZ 49/19;
39. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., sygn. i PZ 9/07;
40. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2016 r., sygn. V CZ 10/16;
41. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2019 r., sygn. II UZ 20/19;
42. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2011 r., sygn. II UZ 38/11;
43. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2007 r., sygn. III CNP 37/07;
44. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2008 r., sygn. II CNP 55/08;

45. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2015 r., sygn. III CZ 30/15;
46. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2016 r., sygn. II UZ 44/16;
47. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. i CZ 40/18;
48. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2008 r., sygn. II CZ 7/08;
49. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2019 r., sygn. II UK 90/18;
50. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1996 r., sygn. III CKU 8/96;
51. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2009 r., sygn. II CNP 130/08;
52. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2011 r., sygn. IV CZ 55/11;
53. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2009 r., sygn. i CZ 83/09;
54. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2009 r., sygn. i BP 20/08;
55. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2018 r., sygn. III CZ 43/18;
56. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2007 r., sygn. i BU 10/06;
57. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2020 r., sygn. i CNP 25/19;
58. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2018 r., sygn. III CZ 29/18;
59. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CZ 9/15;
60. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2018 r., sygn. II PZ 13/18;
61. Postanowienie SN z 1.06.2023 r., II NSNc 75/23, LEX nr 3579306;
62. Postanowienie SN z 7.06.2023 r., II NSNc 124/23, LEX nr 3589178;
63. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn.. akt. II CSKP 43/21;
64. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2020 r., sygn. akt. II UZ 1/20.32/

Uchwały Sądu Najwyższego:

1. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 maja 2021 r., sygn. III CZP 1/21;
2. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 lutego 2021 r., sygn. III CZP 14/20;
3. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20;
4. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 18 sierpnia 2010 r., sygn. II PZP 7/10;
5. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2009 r., sygn. III CZP 83/09;
6. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2005 r., sygn. III CZP 52/05;
7. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2021 r. III CZP 17/20;
8. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. III CZP 49/07;

9. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Karna, z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. i KZP 6/16;
10. Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07;
11. Uchwała SN(7z) z 31.01.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55.

Rozporządzenia Unii Europejskiej

1. Rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń.

Źródła netograficzne:

1. <https://kruczek.pl/czym-jest-gravamen/>, (dostęp z dnia 07.11.2021 r.).
2. [https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/4-2018/artukul/wniosek-restytucyjny](https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/4-2018/artukul/wniosek-restytucyjny;);
3. Sobczak K., *Skarga nadzwyczajna czasem pożyteczna*, portal internetowy Prawo.pl, (dostęp z dnia 22.06.2022), <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/skarga-nadzwyczajna-rpo-juz-kieruje-do-sn-ale-ostroznie,334057.html>;
4. Balcerzak M., *Skarga Nadzwyczajna do Sądu Najwyższego w kontekście Skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2018/artukul/skarga-nadzwyczajna-do-sadu-najwyzszego-w-kontekscie-skargi-do-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka>, (dostęp z dnia 21.08.2023 r.);
5. Szczucki K., *Krytyka nadzwyczajna nadzwyczajnej skargi*, serwis; rzeczpospolita.pl, <https://www.rp.pl/sady-i-trybunaly/art10174771-krytyka-nadzwyczajna-nadzwyczajnej-skargi>, (dostęp z dnia 18.09.2022);
6. Biuletyn Informacji Publicznej Rzecznika Praw Obywatelskich, *Skarga nadzwyczajna ograniczyła prawo obywateli do skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia*, <http://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-skarga-nadzwyczajna-ograniczyla-skargi-na-niezgodnosc-z-prawem-prawomocnego-orzeczenia>, (dostęp z dnia 01.09.2021).

Załącznik:

Wywiady Eksperckie przeprowadzone w wydziałach cywilnych Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie.

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Przepisy oceniam dobrze, skończy się wreszcie rozbieżności co do tego kiedy i gdzie złożyć apelację. Słusznie wprowadzono opłatę od uzasadnienia i apelacji.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Przepisy o apelacji realizują prawo do odwołania się od orzeczenia - zasada dwuintancyjności. Wniesienie apelacji pozwala na ponowne rozpatrzenie sprawy, przez niezawisły sąd II instancji.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Należy wykazać interes prawny, orzeczenie faktycznie musi być dotknięte wadą, należy też spełnić wymagania formalne związane z apelacją jak z pismem procesowym.

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Szczególnie dobrze, rozwiewa to rozbieżności, co do tego kto ma przeprowadzać postępowanie międzyinstancyjnym.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Należałoby wprost wyjaśnić w przepisach, że jeżeli nie złoży się wniosku o uzasadnienie nie można wnosić apelacji.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Właśnie powyżej wspomniałem samo rozwiązanie jest dobre. Ci którzy nie rozumieją prawa nie rozumieją dlaczego rezultat postępowania jest taki a nie inny, chcą skarżyć orzeczenie. Po przeczytaniu uzasadnienia mogą zwątpić, czy rzeczywiście słusznie nie zgadzają się z takim rozstrzygnięciem. Oczywiście będzie grupa ludzi którzy bez względu na wszystko i tak będą dążyli do wniesienia apelacji, a nawet dalej będą skarżyć orzeczenia.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Nie narusza on moim zdaniem zasady II instancyjności. Już dawno można by było przenieść zażalenia od postanowień nierozstrzygujących sprawy co do istoty do np. innego wydziału, czy innego składu sądu. Bez sensu jest ciągle wysyłanie akt. Ile to paczek idzie dziennie z tymi aktami. Strasznie długo schodzi się z obiegiem akt pomiędzy sądami, a i tak one tam będą leżały zanim się nimi ktoś zajmie. Nie ma na to czasu. Na aktach trzeba pracować, a nie one mają leżeć beczynnie w sądzie.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Moim zdaniem, co odbija się na postępowaniu, należy zmienić przepisy o doręczeniach komorniczych, art 139 (1) Jeżeli pozwany będący osobą fizyczną, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał wysłanego pod wskazany adres pozwu, innego pisma procesowego lub orzeczenia wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ani nie ma zastosowania art. 139 § 2 lub inny przepis szczególnie przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu odpis pisma sądowego dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego odpisu pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca korespondencję wraz z dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6. Uważam, że przepis ten narusza prawa strony, jak można żądać od komornika aby ten doręczył przesyłkę a następnie zawieszać postępowanie. To się nie sprawdzi, rozumiem że odeszliśmy od fikcji doręczeń, ale trzeba wypracować jakieś inne podejście, np. aby zobowiązać stronę, żeby udowodniła, w jaki sposób wywiązuje się z obowiązku nałożonego przez sąd. Jeżeli strona wykaże, że lata z tą korespondencją od komornika do komornika, i próbuje ją doręczyć, czyli aktywnie działa w tej płaszczyźnie, na tym etapie już moim zdaniem nie można zawieszać i umarzać postępowania, trzeba poczekać, aż w końcu któryś komornik to doręczy. Zważywszy na nakład pracy komorników sądowych ja nie wierzę, żeby oni nic innego nie robili tylko latali z korespondencją aby ją doręczyć. To na stronie właściwie spoczywa obowiązek doręczenia, nie może ona zostawić to komornikowi i zapomnieć. Z tej racji, moim zdaniem trzeba kontynuować postępowanie.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażaleń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Uważam, że jest to świetne rozwiązanie ukróci składanie niepotrzebnych zażaleń. Nie jest to jak niektórzy twierdzą, układy, koleśiostwo, czy inne takie epitety. Jeżeli ja widzę że rzeczywiście, może ktoś się pomylił, to po prostu zmieniam to postanowienia i tyle. Chodzi przecież o to żeby postępowanie było zgodne z prawem i odpowiadało stanowi faktycznemu. Jeżeli są przesłanki to ja zmieniam lub uchylam i tyle. To samo zrobił by inny sędzia.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Uważam, że prawa stron w postępowaniu sądowym są dobrze chronione. Nie ma problemu, można w zasadzie skarżyć każde orzeczenie, tak powinno być zawsze moim zdaniem.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Oj tak, tutaj to na prawdę niektórzy przeszli samych siebie.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Chyba jak na razie jest lepiej. Można by wprowadzić po części rozwiązanie hybrydowe, tak żeby chociaż część akt była już w formie elektronicznej, z uwzględnieniem możliwości wydawania i rozpatrywania postanowień online. Ale to są marzenia jak na razie.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Referendarze są potrzebni w sądach, wiele jest spraw mniejszej wagi, które wymagają jednak sporego nakładu pracy. Nie wyobrażam sobie żeby rozpatrywać tylko te najdonioślejsze problemy, a przy sprawach mniejszej wagi nie pochylać się nad aktami. Trzeba w każdym przypadku czytać i analizować wszystko, co wiąże się z nakładem pracy, więc pewna kategoria spaw może być z powodzeniem rozpatrywana przez referendarza sądowego.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

w mojej ocenie nie ma znaczenie czy zaskarżone postanowienie jest pozytywne czy negatywne, ważna są okoliczności merytoryczne, stanowiące podstawę jego wydania. Sąd bierze pod uwagę stan faktyczny z chwili orzekania. Postanowienie może być przecież zmienione. Niektórzy myślą, że jak sąd wyda postanowienie to już będzie to rzutować na całe postępowanie.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Uważam, że to dobre rozwiązanie, w przypadku kiedy referendarz sam nie uwzględni zmiany sprawa trafia do sędziego. Więc zatem referendarz sam może korygować swoje błędy wzywać do uzupełniania materiału dowodowego.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Dobrze. Uważam że skarga kasacyjna jest już w zasadzie ugruntowaną instytucją w naszym porządku prawnym.

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważana/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Oceniam regulację dobrze, nie jest to środek odwoławczy, nie wymaga więc objęcia wszystkimi gwarancjami i dopuszczalne są w nim ograniczenia. Dość szeroko ujęte jest wznowienie. Jeżeli w sprawie toczy się jednocześnie postępowanie kasacyjne o wznowienie postępowania, to w pierwszej kolejności powinna zostać rozpoznana skarga kasacyjna.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

Moim zdaniem jest wszystko w porządku

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2020 r. V CZ 38/20 W razie wniesienia apelacji od wyroku, który choćby w części utrzymał w mocy nakaz zapłaty, po 6 listopada 2019 r. sąd odwoławczy z urzędu uchyla postanowieniem ten wyrok w całości, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, po czym przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469)). Jeżeli więc w takiej sprawie akta wraz z apelacją będą po 6 listopada 2019 r. jeszcze w sądzie pierwszej instancji, sąd ten nie może na podstawie art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. uchylić wyroku, lecz musi akta przekazać do sądu odwoławczego. Po uchyleniu przez sąd odwoławczy sprawa w pierwszej instancji nadal jest rozpoznawana według przepisów dotychczasowych, a więc w brzmieniu sprzed nowelizacji z 4 lipca 2019 r., z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym. Nie jest przy tym, zasadne aby to zastrzeżenie o pominięciu przepisów o postępowaniu nakazowym musiało się znaleźć w treści rozstrzygnięcia o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. Zasady rozpoznania sprawy w takiej sytuacji wprost wynikają z tego przepisu i nie muszą być wyrażone w postanowieniu.

Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2019 r. I UK 292/19 Ustawodawca wyeliminował możliwość wnoszenia kolejnych środków zaskarżenia (skargi kasacyjnej bądź zażalenia) na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, które w istocie uruchamiałyby kolejny etap postępowania, czyniąc z Sądu Najwyższego sąd "trzeciej instancji". Wypada zauważyć, że nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, która weszła w życie 7 listopada 2019 r. (ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2019 r. poz. 1469 z późn. zm.), uchyliła § 2 w art. 3941 k.p.c., co oznacza, że od 7 listopada 2019 r. zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego podlegają tylko dwie kategorie orzeczeń:

- 1) postanowienia sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz postanowienia sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia;
- 2) orzeczenia sądu drugiej instancji uchylające wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych został wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

III CZP 94/20

Po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469), Sąd drugiej instancji rozpoznaje zażalenie w postępowaniu uproszczonym w składzie jednego sędziego.

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Moim zdaniem za dużo test tych instytucji. Skarga nadzwyczajna jest niepotrzebna. Kolejna instancja?

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Szczególnie dobrze oceniam regulację art. 328 § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku.

§ 2. W przypadkach gdy wyrok doręcza się z urzędu, termin, o którym mowa w § 1, liczy się od dnia doręczenia wyroku.

§ 3. We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych nim rozstrzygnięć.

§ 4. Sąd odrzuca wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Apelacji ma na celu ponowne rozpoznanie sprawy przez sąd wyższej instancji w granicach żądań określonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, przy jednoczesnej możliwości przytaczania nowych faktów i dowodów. Apelacja ma na celu merytoryczne rozpoznanie sprawy przez sąd drugiej instancji na skutek skargi strony i w jej granicach. Chodzi nie tylko o przeprowadzenie kontroli zaskarżonego orzeczenia pod względem merytorycznym i prawnym, ale także o poczynienie przez sąd drugiej instancji własnych ustaleń faktycznych.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Środek odwoławczy powinien przede wszystkim zmierzać do zmiany zaskarżonego orzeczenia

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Aktualnie sądu pierwszej instancji po wpłynięciu apelacji ogranicza się wyłącznie do przedstawienia akt sądowi wyższego rzędu z wniesionym środkiem odwoławczym. poprzednio badanie apelacji następowało zarówno w sądzie pierwszej instancji, jak i w sądzie odwoławczym.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Pomimo iż apelacja jest pełna sąd drugiej instancji może bowiem pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Powołując nowe fakty lub dowody, należy uprawdopodobnić, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później. Co może prowadzić do nieuczciwej praktyki.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Pozytywnie należy ocenić odejście od dualizmu Uchylono § 2 Jeżeli strona nie zgłosiła wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do zgłoszenia takiego wniosku. Na uwagę zasługuje wprowadzony obowiązek uprzedniego uzyskania przez stronę pisemnego uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Kognicja sędziego referenta sprawy pozostaje jednak wąska. Poza zbadaniem braków formalnych i ewentualnym odrzuceniem zażalenia, może on jedynie uwzględnić zażalenie we własnym zakresie w całości. Wątpliwości budzi czy zażalenie wniesione w terminie tygodniowym od dnia doręczenia odpisu postanowienia, mimo niezgłoszenia wniosku o doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem, jest dopuszczalne.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Zwiększenie opłaty od uzasadnienia,

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażaleń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Bardzo dobrze sprawdza się w innych systemach prawnych, chociażby w k.p.c. Chodzi głównie o merytoryczne rozpoznana niekiedy błahych kwestii, jako niezawisli sędziowie bez znaczenia pozostają relacje wewnętrzne, czy innego rodzaju kwestie.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

gwarancje storn są jak najbardziej zachowane, wnoszenie zażaleń i przekazywanie akt za każdym razem do innego sądu, wskazuje na to że nie do końca chodzi stronie o to, żeby zmienić postanowienie, o czym świadczy ilość zażaleń i spraw przekazywanych.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Nadużywanie występuje również na innych płaszczyznach, jak np. wyłączenie sędziego, co niewątpliwie bardzo potrafi wydłużyć postępowanie.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Możliwa jest dalsze uściślenie na gruncie sądu I instancji, np w poszerzonym składzie sędziowskim.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżenia różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Odejście od katalogu wyliczenia orzeczeń referendarza sądowego, na które przysługuje skarga i wprowadzenie dopuszczalności skargi z dopuszczalnością zażalenia. Niewątpliwe jest to dobre rozwiązanie.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Skarga kasacyjna to szczególnie doniosły środek prawnym, wykraczający poza indywidualny interes skarżącego przedkładać interes dobra powszechnego. Przyczynia się do ochrony porządku prawne przed arbitralnością orzekania. Zapewnia jednolistość orzecznictwa.

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważano/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Ograniczenia w pewien sposób możliwości wznowienia poprzez ograniczony katalog okoliczności wznowienia. Wąsko jest ujęte, prze co osłabia pozycję strony.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

Nie mam uwag.

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Nastąpi z pewnością ujednoczenie praktyki sądów, więc w zasadzie wszelkie problemy będą rozstrzygane na bieżąco.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych zostały wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Nie uważam, że od tego jest właśnie publikacja, żeby strony mogły te motywy usłyszeć, w przeciwnym razie należałoby sporządzać dodatkowo krótkie uzasadnienie. Mija się to z celem ustawodawcy.

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Uważam, że obecne standardy są do przyjęcia, jesteśmy przecież krajem Unii Europejskiej, więc musimy mieć wyspecjalizowane instytucje prawne zajmujące rozstrzygnięciem skomplikowanych problemów prawnych.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Oceniam dobrze zmiany wprowadzone ustawą z dnia 7 listopada 2019 r., przyspieszy to dochodzenie roszczeń przez zainteresowanych.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Dobrze realizuje, strony dzięki zmianom będą mogły jeszcze szybciej dochodzić roszczeń, wszcząć egzekucje.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

zmierza do wzruszenie orzeczenia, pozwala na zmianę orzeczenia, pozwala lepiej dochodzić roszczeń

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Nieporządek panował w tym międzyinstancyjnym postępowaniu, każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Wymagania co do apelacji są bardzo daleko idące, wymaga się aby osoby nie będące prawnikami wnikliwie przedstawiali wszystkie błędy i zarzuty a jeszcze je uzasadniali, a jeszcze wnioski, ewentualnie nowe fakty i dowody. To wszystko musi być zwięzłe konkretne i ujęte w sposób syntetyczny. Jak ludzie mają to zrobić? Przecież jeżeli się skutecznie nie dokona oceny w zakresie materiału dowodowego sprawy na podstawie którego został ustalony stan faktyczny, to jak można skutecznie wnosić zarzuty. Przecież to trzeba znać procedurę i prawo materialne. Przy nieznanomości prawa materialnego i procesowego sporządzenie apelacji jest niemożliwe.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Bardzo dobrze, nie będzie tyle niepotrzebnych pism, gdzie strony nie będące prawnikami piszą jakieś swoje własne wywody jak to powinno wyglądać, i jak ma sąd zrobić żeby było dobrze. Skarżący często przedstawiają swoją wersję wydarzeń.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Uważam, że jest w porządku nie nie dobrze jest z tego względu, że przez to jest więcej pracy w sądzie, ale dobrze, ponieważ w sumie szybciej się to zakończy.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Uważam, że w zakresie nadawania biegu apelacji przez referendarza sądowego powinna być wprowadzona skarga na orzeczenie referendarza sądowego.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Uważam, że można by jeszcze bardziej przeciwdziałać nadużywaniu prawa procesowego. Np. kiedy storna wskazuje, że zaszła zmiana okoliczności, i ponownie domaga się zwolnienia od kosztów. Przeważnie nic się nie zmieniło, a sąd nie będzie za każdym razem przeprowadzał dochodzenia.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Storna owszem ma prawo do żalenia postanowień ale nie powinna tego prawa nadużywać, wynika to często też z niezajomości prawa. Zażalenia są głównym środkiem za pośrednictwem którego strony chcą coś ugrać dla siebie. Odbiegając od głównego problemu, skupiają się na mało istotnych rzeczach.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Wnoszenie zażaleń w Cz na koszty, od wniosku o doręczenie orzeczenia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych z uzasadnieniem nie pobiera się opłaty stałej w kwocie 100 złotych.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

moim zdaniem powinno się jeszcze zwiększyć opłatę za zażalenie, żeby w konsekwencji mniej ich wnoszono. Albo niech zatrudnią więcej osób w sądach więcej referendarzy, którzy będą się tym zajmować. Prawo jest do tego aby służyć obywatelom a nie żeby się nim bawić.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Przekazać te całe zażalenia referendarzom, powierzyć im kompetencje w tym zakresie, według mnie we wszystkich zażaleniach poziomych powinni być właściwi referendarze. Sędzia właściwie powinien podejmować czynności, kiedy referendarz uzna, że nie ma podstaw do zmiany orzeczenia. Po za tym referendarz sądowy powinien mieć możliwość do odrzucenia skargi wniesionej na jego orzeczenie.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Nie widzę problemu z tym związanego. Dotyczy to kwestii merytorycznej.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Moim zdaniem jest okey, jeżeli referendarz sądowy nie zgadza się z tym żeby uwzględnić skargę i zmienić orzeczenie, przekazuje sprawę sędziemu.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

W mojej ocenie przepisy wymagają doprecyzowania, art. 398 (3) w mojej ocenie jest to dosyć wąskie ujęcie.

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważano/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

problem dotyczy koniecznością wystąpienia ze skargą nadzwyczajną. Została zatem w pewien sposób skomplikowana, a może nie potrzebnie.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

ta skarga nadzwyczajna jest w ogóle nie potrzebna. Według mnie narusza to przepisy Konstytucji. Mamy już przecież skargę kasacyjną. Według mnie Sąd Najwyższy powinien zająć się na prawdę ważnymi sprawami, więc moim zdaniem jest to żeby ją usunąć. I tak się

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych został wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

Wniesioną po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469 z późn. zm.) apelację od wyroku wydanego przed wejściem w życie tej ustawy w sprawie, która według dotychczasowych przepisów nie podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, sąd odwoławczy rozpoznaje według przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu uproszczonym, w brzmieniu nadanym tą ustawą, jeśli w świetle nowych przepisów do tego rodzaju sprawy mają zastosowanie przepisy o postępowaniu uproszczonym.

W przypadku, gdy sprawa, w której wyrok sądu pierwszej instancji został wydany przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, nie podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, zaś po wejściu w życie tej ustawy należy do tego rodzaju kategorii, w związku też z brakiem w tej materii klarownego przepisu intertemporalnego, konieczne jest wydanie przez przewodniczącego wydziału w sądzie drugiej instancji zarządzenia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu uproszczonym (art. 201 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). W przypadku, gdy przewodniczący wydziału w sądzie drugiej instancji nie wydał zarządzenia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu apelacyjnym w trybie uproszczonym, sąd drugiej instancji wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu apelacyjnym w trybie uproszczonym (art. 201 § 2 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

Skarżący nie jest pozbawiony możliwości powołania nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, z których nie mógł skorzystać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Zawarta bowiem w art. 5059 § 2 k.p.c. reguła nie ma zastosowania do nowych środków dowodowych, które są odrębnym w stosunku do zarzutów elementem apelacji (art. 368 § 1 pkt 4 i § 12 k.p.c.), podobnie, jak i do przytoczenia dalszej argumentacji dotyczącej uzasadnienia podniesionych zarzutów.

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Według mnie nie, tylko na wniosek

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Skarga nadzwyczajna nie może być uznana za kolejny nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnego orzeczenia, nie może prowadzić do postrzegania jej jako instrumentu zainicjowania kolejnej instancji kasacyjnej.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

w mojej ocenie są to złe zmiany

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

ustawodawca wprowadzając na siłę zmiany w kpc pod pretekstem ułatwienia przepisów prawa jeszcze bardziej odwrócił się od społeczeństwa

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

wstrzymanie błędnego orzeczenia, umożliwienie stronie jej praw do obrony, niezawisłość sędziów

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

w praktyce wydłuża postępowanie

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

uzasadnienia wyroku, opłaty od uzasadnienia które i tak sąd musi napisać

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Termin 7 dniowy często nie daje osobie która nie zna przepisów uniemożliwia skuteczne wniesienie apelacji

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Oceniam źle, w szczególności zażalenia na klauzulę wykonalności

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

obowiązkowego uzasadnienia w tym jej opłaty

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Zażalenia poziome nie mają sensu. Ich postępowanie trwa tyle samo czasu i nie daje gwarancji niezawisłości

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

bardzo zagrożona

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

nie, możliwość odwołania się jest bezwzględnie konieczna

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

zażalenia poziomego

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

w praktyce sąd nie bada sprawy lecz przepisuje uzasadnienie referendarza

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

zamknięty katalog z jednej strony ogranicza lecz w dużej części wykorzystuje większość problematyki

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie czyli nie ogranicza możliwości złożenia

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Skarga kasacyjna jak najwyższy środek powinna być rozpoznawana szybciej oraz do czasu jej rozpatrzenia powinna być możliwość wstrzymania orzeczenia

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważana/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

wydłużenie możliwości złożenia wniosku o wznowienie postępowania

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

czas rozpatrywania

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych zostały wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

zbyt restrykcyjna

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

one powinny zawierać co najmniej zasadnicze motywy rozstrzygnięcia w momencie ogłoszenia lub wydania

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

ułatwienie złożenia środka odwoławczego, likwidacja opłaty za uzasadnienie

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Pozytywnie z uwagi na przyśpieszenie tego postępowania - głównie poprzez wyeliminowanie wzywania strony przez Sąd I instancji do usuwania braków formalnych apelacji.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Kontrola instancyjna orzeczenia gwarantują realizację praw w postępowaniu sądowym.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Szybkość postępowania

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Odpowiedź jak w pytaniu nr 1.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Dotychczasowe zmiany są wystarczające.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Pozytywnie. Szczególnie dla strony zapoznanie się z motywami orzeczenia jest niezbędne do podjęcia właściwej polemiki z wydanym orzeczeniem.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Negatywnie. Zażalenia nie powinny być rozpoznawane przez Sąd, który wydał orzeczenie nawet w innym składzie.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

j.w - dotychczasowe zmiany są wystarczające.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażaleń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Naruszenie prawa do bezstronnego sądu.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Nie rozumiem uzasadnienia tej zmiany. Gdy ktoś chciał wnieść apelację wprost narażał się na to, że nie znając uzasadnienia trudniej było mu z nim polemizować i podnieść skuteczne argumenty w apelacji. Ale to był jego problem, a jednocześnie w pewnym sensie ratunek, gdy uchybił terminowi na uzasadnienie.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Bardzo dobrze.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Postępowanie zażaleniowe na pewno uległo przyspieszeniu dzięki nim, omijamy w ten sposób konieczność obrotu akt między sądami i niewątpliwie w SR sprawy rozpatrywane są szybciej niż w SO

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Trudno powiedzieć. Jest cały katalog orzeczeń niezaskarżalnych, bez możliwości żądania uzasadnienia. Z drugiej strony, uzasadnianie i zaskarżanie wszystkich, nawet wпадkowych, marginalnych orzeczeń prowadzić może do celowego przewlekania postępowania i de facto nie jest potrzebne

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Możliwa jest zawsze. Np. złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku, z brakami, powoduje konieczność wezwania ich uzupełnienia, nieuzupełnienie powoduje odrzucenie wniosku, na to przysługuje zażalenie. Do czasu rozpoznania zażalenia nikt nie wyda tytułu wykonawczego na wyrok, mijają kolejne miesiące, mimo de facto niewniesienia apelacji

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Bardzo dobrze. W sprawach niejako prostszych mimo wniesienia skargi referendarz pozostaje sądem I instancji, w trudniejszych jego orzeczenie wraz ze skargą traci moc.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Powinna zostać zlikwidowana możliwość wydania rozstrzygnięcia pozbawionego jakiegokolwiek uzasadnienia i bez prawa do jego żądania (jak w przypadku orzeczeń niezaskarżalnych wydanych na posiedzeniu niejawnym, w którym tylko od dobrej woli referenta - który wskaże zasadnicze powody rozstrzygnięcia lub ich nie wskaże - zależy możliwość dowiedzenia się przez stronę czym sąd się kierował)

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Przepisy są prawidłowe

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Zapewniają pełną gwarancję praw stron postępowania

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

dewolutywność, suspensywność, kolegialność składów rozpoznających środki odwoławcze

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Przyspiesza postępowanie (brak dublowania obowiązków w postępowaniu międzyinstancyjnym przez sądy obu instancji)

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Kolegialność składów orzekających przy rozpoznawaniu apelacyjnym (post. uproszczone, przepisy covidowe)

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Pozytywnie, strona powinna znać treść uzasadnienia, albowiem bez tego nie jest możliwe prawidłowe skonstruowanie zarzutów apelacyjnych.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Negatywnie. Brak dewolutywności obniża zaufanie stron do tego postępowania (można rozważyć pozostawienie zażaleń poziomych jedynie co do orzeczeń w zakresie zwolnienia od kosztów sądowych, ustanowienia pełnomocnika z urzędu, wynagrodzenia biegłych, wyłączenie sędziego).

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Jak wyżej

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażaleń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Jak wyżej

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Zażalenia poziome w poczuciu strony postępowania mogą nie gwarantować prawidłowego rozpoznania środka zaskarżenia

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Tak

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Ograniczenie zażaleń poziomych, ustalenie stałej opłaty od zażaleń

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Nie dostrzegam zastrzeżeń

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Moim zdaniem brak podstaw do zaskarżania orzeczenia w zakresie wyłączenia sędziego, bowiem ta instytucja jest wykorzystywana do przedłużenia postępowania, zaś sąd odwoławczy i tak bada tę okoliczność z urzędu przy ocenie prawidłowości obsadzenia sądu

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Uważam, że orzeczenia referendarzy sądowych powinny tracić moc również w postępowaniu egzekucyjnym, co pozwoliłoby wnieść zażalenia na orzeczenie sądu pierwszej instancji.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Moim zdaniem nie powinno być rozróżnienia spraw na sprawy kasacyjne i niekasacyjne. Od wszystkich orzeczeń powinna przysługiwać skarga kasacyjna (z pewnym wyjątkami, np. postępowanie egzekucyjne), przy czym w celu ich ograniczenia można rozważyć ustanowienie dodatkowych warunków (wzmocnienie przedsądu).

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważana/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Uważam, że można rozważyć połączenie nadzwyczajnych środków zaskarżenia takich jak skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem, skarga o wznowienie, skarga kasacyjna, skarga nadzwyczajna i stworzenie jednego środka, który umożliwiłby rozpoznanie sprawy przez Sąd Najwyższy (przy wprowadzenie jakiejś formy przedsądu, tj. SN decydowałby w pierwszy etapie o zasadności rozpoznania sprawy przez SN).

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

Jak wyżej

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Nie wszystkie uchwały SN są łatwe do zaakceptowania, a zatem praktyka może się kształtować jeszcze przez wiele lat.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych zostały wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

-

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Nie, strona powinna mieć prawo uzyskać pełne uzasadnienie (jedynie na wniosek).

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Ograniczenie zażaleń poziomych.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Przepisy o apelacji są w sposób jasny i przejrzysty sformułowane, stanowią one podstawowe przepisy w zakresie środków odwoławczych. Apelacja jest podstawowym środkiem odwoławczym od wyroków. Przepisy są jasne, klarowne i w sposób szczegółowy odnoszą się do wymogów jakie należy spełnić, aby apelacja została uwzględniona. Nie potrzebny jest przymus adwokacko radcowski, więc w zasadzie każda strona zainteresowana może swobodnie odwołać się skutecznie od zapadłego orzeczenia.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Przepisy o apelacji w sposób kompleksowy realizują prawo jednostki do odwołania się w postępowaniu sądowym. Przepisy przede wszystkim wskazują na spełnienie podstawowych wymagań takich jak opłata sądowa, zachowanie terminu do złożenia uzasadnienia, wniesienia apelacji, zachowania wymogów formalnych. Przepisy nie regulują w sposób szczególny prawa strony do odwołania. Oprócz wymogów formalnych spełnienia wymaga wskazanie podstawy faktycznej, a także nowych dowodów i faktów. o ile jest to wymagane.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Do podstawowych wymogów środków odwoławczych należy przede wszystkim spełnienie wymagań formalnych i prawnych, niezbędne jest także spełnienie wymogów fiskalnych. W zakresie zasadności środków odwoławczych stanowią treści podniesione w zarzutach.

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Stanowi to uproszczenie postępowania międzystancyjnego. w którym sprawa jest bez niepotrzebnego przetrzymywania akt sprawy w Sądzie I Instancji, przesyłana jest do Sądu II Instancji.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Realizacja celów postępowania cywilnego mogłaby być pełniejsza i bardziej precyzyjna, jeżeli doprecyzować by i uzupełnić przepisy o apelacji o wszystkie niezbędne elementy do kompleksowego rozpoznania sprawy przez Sąd II instancji. Wówczas postępowanie mogłoby w sposób bardziej wyczerpujący w postępowaniu II instancji rozpoznać sprawę, bez potrzeby rozpościerania postępowania II instancji.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych zostały wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Powinny być wprowadzone opłaty od wszystkich środków odwoławczych, w tym zażaleń i odwołań od zarządzeń. Sprezycowania wymagają również dokumenty i dowody stanowiące o podstawie uwzględnienia środków odwoławczych. Przepisy powinny stanowić w sposób sprecyzowany jakie dokumenty należy przedłożyć na poparcie zasadności środka odwoławczego.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Nie do końca odpowiadają. Różnicowanie stron na te, które mają pełnomocników i nie- strona reprezentowana przez pełnomocnika ponosi ujemne skutki prawne jego błędów, gdyż sąd rozpoznaje apelację przez pryzmat zarzutów, podczas gdy kiedy apeluje osoba bez pełnomocnika, wystarczy, że napisze, że nie zgadza się z wyrokiem, a sąd musi pochylić się nad całym postępowaniem i wyrokiem.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Poprawność, terminowość, rzeczowość

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Negatywnie. Przedłużenie postępowania w sytuacji, kiedy apelacja podlega odrzuceniu

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Mniejszy formalizm co do formułowania zarzutów i wniosków

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Po ponad 2 latach od nowelizacji zarówno sądy jak i pełnomocnicy profesjonalni w dalszym ciągu mają problem, w jakich sytuacjach należy sporządzać uzasadnienie z urzędu, a kiedy na wniosek. Kiedy z urzędu- pełnomocnicy często błędnie wnoszą o uzasadnienie, co skutkuje odrzuceniem wniosku, zamyka drogę do wniesienia zażalenia/ apelacji. Z jednej strony nadmierna fiskalizacja- obciążenie dla stron, z drugiej, strona nie wnosi o uzasadnienie każdego postanowienia czy wyroku, zatem mniej pracy dla sądów

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Teoretycznie przyspiesza postępowanie. W praktyce rozpoznawanie spraw przez sądy tej samej instancji nie gwarantuje dwuinstancyjności. W praktyce sprawę w obu „instancjach” rozpoznaje ten sam asystent.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Pełnomocnicy w dalszym ciągu nie wiedzą kiedy mają składać wniosek o uzasadnienie, a kiedy od razu składać zażalenie. Przepisy są niejasne

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Brak gwarancji

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Tak- postępowanie egzekucyjne. Dłużnik składa wnioski o uzasadnienie, następnie wniosek o zwolnienie od kosztów, następnie wniosek o uzasadnienie, zażalenie itd, brak możliwości prowadzenia egzekucji

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Nadużywanie zażalenia

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Przyspieszenie postępowania. Pozytywne

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Korzystne dla strony, jednak przedłuża postępowanie d

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Postępowanie odwoławcze powinno zostać ograniczone w zakresie rodzaju spraw i wartości przedmiotu sporu. Sprawy, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza kwoty przeciętnego wynagrodzenia powinny być rozpoznawane tylko w jednej instancji, a zaskarżenie możliwe tylko w sytuacji zarzutu nieważności postępowania.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Aktualnie przepisy te są mało czytelne i w wielu miejscach niejasne dla wszystkich uczestników postępowania.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Ściśle określone: 1) warunki uchylecia orzeczenia - tylko w sytuacji stwierdzenia nieważności; 2) podstawy do zaskarżenia orzeczenia, 3) obowiązek sądu odwoławczego przeprowadzenia postępowania dowodowego, gdy uzna to za niezbędne, bez zwracania w tym celu do sądu pierwszej instancji

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Pozytywnie

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

uproszczenie struktury tego postępowania, ostatnie zmiany wprowadziły chaos, uczestnikom trudno się zorientować który sąd (skład) i dlaczego ma kontrolować wydane orzeczenia

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Pozytywnie. Wniosek o uzasadnienie powinien być nadto obwarowany znany w prawie karnym "gravamen". W wielu przypadkach strona wygrywająca "z ciekawości" wnosi o uzasadnienie, a przecież przygotowanie go w obecnie obowiązującej formule uzasadnienia (obszerność) jest czasochłonne.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Negatywnie

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Przejrzystość w strukturze rozpoznawania środków zaskarżenia

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Jak wyżej - chaos

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Aktualne, nadmierne gwarancje stoją w sprzeczności z zasadą ekonomii i sprawności postępowania. Wiele z decyzji tzw. incydentalnych wystarczyłoby kontrolować w ewentualnym postępowaniu apelacyjnym.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Oczywiście, zdecydowanie tak. Brak instrumentów skutecznego powstrzymania strony od tych nadużyć oraz brak przekonania co do stosowania rozwiązań obecnych aktualnie w kpc.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Ścisłe określenie warunków dla wniesienia zażalenia, zwłaszcza w postępowaniach incydentalnych, które mogą być rozpoznawane z finalnym rozstrzygnięciem.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Z uwagi na nieliczną (niestety) obecność referendarzy w postępowaniu cywilnym (uczestniczą głównie w postępowaniu gospodarczym i wieczystoksięgowym) trudno o opinię.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Jak wyżej, brak usystematyzowania.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Jak wyżej.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Nie oceniam.

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważana/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Nie dostrzegam konieczności zmian w tym zakresie.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

zaktualizowanie kwoty roszczenia przez ustalenie krotności wielkości typu przeciętne wynagrodzenie w gospodarce

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygania w przedmiocie środków odwoławczych.

Jak wyżej, zamiast uporządkować wprowadza chaos.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych został wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygania w zakresie środków odwoławczych?

Jak wyżej.

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Zdecydowanie tak

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Szeroko pojmowane ograniczenie, znakomita większość orzeczeń nie powinna podlegać zaskarżeniu tylko dlatego, że strona chce, ażeby sprawę ocenił jeszcze inny sędzia, bo być może wtedy wypadnie na jej korzyść. Winny być wskazane w kpc kryteria i warunki, jakie muszą być spełnione, aby orzeczenie wydane przez sąd mogłoby być skarżone.

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Niezrozumiałe dla nie-prawnika.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Niewystarczająco. Oplata od uzasadnienia wyroku zniechęca wiele osób do poznania toku myślenia sądu. Z kolei długie i nieczytelne uzasadnienia nie pozwalają przejrzeć poznać motywów

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

1. Spełnienie wymogów formalnych 2. Zachowanie terminów 3. Wykorzystanie nieściśłości i błędów w uzasadnieniu wyroku

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Brak widocznej poprawy

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Położenie nacisku na szybkość postępowania - od wyroku do przekazania akt mija czasem kilka miesięcy

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Bardzo negatywnie. Uzasadnienie wyroku powinno być dostępne dla obu stron od razu po jego ogłoszeniu. Mając na uwadze fakt, że w zdecydowanej większości moich spraw sąd i tak odraczał ogłoszenie wyroku, nie jest to niewykonalne.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Pozytywnie oceniam zażalenia poziome. Bardzo zle czytelność przepisów dla laików, którzy nie wiedza, jak i gdzie „się odwołać” od postanowienia

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Zażalenia poziome stanowią przepisy które w rzeczywistości nie funkcjonują prawidłowo. Dzieje się tak z uwagi na fakt, iż mamy do czynienia z zażaleniami poziomymi, wobec czego rozpoznawane są przez inny skład w tej samej instancji, Zażalenia powinny być na zasadzie uprawnienia do ich uwzględniania rozpatrywane, jeszcze w tej samej instancji przez tego samego sędziego. Dopiero w przypadku ich nieuwzględnienia, przez sąd II instancji. Nie ma wówczas możliwości orzekania przez inne wydziały w tym samym sądzie. Problem pojawia się natomiast w kontekście nieuzasadnionego wnoszenia zażaleń. Zasadność wydawanych decyzji powinna znaleźć solidne i klarowne podstawy w treści przepisów prawa. Wobec czego zażalenia nie będą zasadne w istocie.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwości zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspertki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Pozytywnie, choć z uwagami.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

W mojej ocenie zapewniają one gwarancję tych praw.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

1. Dokładna analiza materiału dowodowego, zebranego przed sądem pierwszej instancji. 2. Dobra znajomość przepisów prawa, mających zastosowanie w sprawie. 3. Prawidłowe, zwięzłe i zrozumiałe przygotowanie środka odwoławczego.

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

W mojej ocenie zmiany te były niepotrzebne i niczego nie poprawiły.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Należy przestać nowelizować przepisy k.p.c. o apelacji.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Wprowadzając go do k.p.c. przyjęto jedno z możliwych rozwiązań. Spełnia ono swoją rolę tak samo, jak spełniało ją rozwiązanie obowiązujące poprzednio.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Zażalenie poziome w mojej ocenie przyspiesza rozpoznanie spraw.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Należy przestać je nowelizować.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Uważam je za dobre rozwiązanie, choć obowiązujące poprzednio też spełniało swoją rolę.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Prawa te są zagwarantowane, choć obywatele mogą mieć sceptyczny stosunek do tej instytucji - z uwagi na rozstrzyganie zażalenia przez osoby pracujące zazwyczaj w tym samym wydziale, co orzecznik wydający orzeczenie. Z punktu widzenia postrzegania wymiaru sprawiedliwości przez społeczeństwo lepsza jest jednak dewolucja.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Szczerze powiedziawszy problem ten dotyczył zawsze jakiegoś promila wszystkich spraw i w mojej ocenie nigdy istotnie nie wpływał na działalność wymiaru sprawiedliwości.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Nie należy ich nowelizować.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Myślę, że jest to dobra instytucja.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Uważam, że katalog jest taki, jaki powinien i nie należy go zmieniać.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Uważam go za dobry.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

W mojej ocenie skarga w obecnej postaci jest bardziej środkiem zaskarżenia, a mniej metodą na zapewnienie jednolitej wykładni prawa.

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważana/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Przepisy dotyczące skargi nie powinny być nowelizowane. Należy zapewnić stałość prawa.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

Niczego nie należy zmieniać. Konieczne jest utrwalenie instytucji wprowadzonych przecież nie tak dawno.

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Bogactwo problemów, że trudno mówić o ustaleniu się nowych linii orzeczniczych.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych został wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

Zbyt wcześnie, by o tym mówić, a przy tym ja nie zajmuję się postępowaniem odwoławczym.

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Obecny system uzasadnia jest dobry. Problemem jest natomiast zupełnie zbędne sporządzanie wielostronicowych uzasadnień; z mojego doświadczenia wynika, że uzasadnienie sporządzone w sposób wystarczająco wyjaśniający stronom i sądowi odwoławczemu przyczyny wydania orzeczenia przez sąd pierwszej instancji w ogromnej większości spraw może liczyć od jednej do czterech, pięciu stron.

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Nie należy zmieniać nic. Konieczne jest natomiast, w oparciu o obowiązujące obecnie przepisy, poprawianie organizacji i efektywności pracy.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Niedopracowane, są wątpliwości w ich stosowaniu.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Realizują prawo do zaskarżenia.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Kontrola postępowania pierwszoinstancyjnego, powodują możliwość dochodzenia swoich praw poprzez wydanie orzeczenia sądu bezstronnego - z założenia.

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Przepisy powinny być bardziej precyzyjne, tak by nie pozostawiały wątpliwości przy ich stosowaniu.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

J.w.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Sąd I instancji zobligowany jest do wyjaśnienia powodów rozstrzygnięcia, co pozwala sądowi II instancji skrócić postępowanie apelacyjne i ograniczyć je jedynie do kontroli i wydania oceny rozstrzygnięcia.

Faktem jest jednak to, że sąd zaskarżonego orzeczenia jest zobligowany do poczynienia większych nakładów pracy - co w perspektywie niedoetatowanych stanowisk asystenckich, przysparza im (asystentom) więcej czynności do wykonania, gdyż to właśnie oni w większości sporządzają projekty uzasadnień. Dla przykładu, w moim wydziale (rodzinnym i nieletnich) jestem jedynym asystentem, przy obsadzie 3 sędziów liniowych i przewodniczącego wydziału. Przy wpływie 4 wniosków o sporządzenie uzasadnienia postanowienia wпадkowego, i przydziale innych czynności zleconych, sporządzenie uzasadnienia jest wyczynem.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Wymaga dopracowania.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Wyszczególnienia modelu zaskarżenia dla konkretnych postanowień. Pozwoliłoby to oszczędzić wiele czasu zarówno przy wydaniu orzeczenia i konstrukcji pouczeń, a kolejno przy kierowaniu zażalenia do SLPS, bądź sądu II instancji.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

J.w.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Prawo strony jest zazwyczaj realizowane.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Jest możliwa, nie wydłuża postępowania przy czym utrudnia je z perspektywy orzecznika, gdyż przepisy jasno nie stanowią.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Skład sędziowski. O ile przez ostatni czas z uwagi na Covid postępowanie II instancyjne w jednoosobowym składzie nie przysparzało wątpliwości, o tyle po zniesieniu ograniczeń takie problemy wystąpią.

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Nie mam doświadczenia, stąd nie wydam oceny.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

Procedura jest dość jasna.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

-

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

-

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważano/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Brak doświadczenia w tej kwestii.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

J.w.

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych.

Zdania są rozbieżne, stąd podtrzymuję uwagę o konieczności precyzyjnego określenia możliwości odwoławczych strony od wydania orzeczenia.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych zostały wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygnięcia w zakresie środków odwoławczych?

J.w.

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Moim zdaniem konstrukcja 357 par. 5 sprawdza się, gdyż pozwala stronie na zapoznanie się z podstawowymi i głównymi powodami dla wydania orzeczenia, a tym samym może spowodować odstąpienie przez stronę od złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia.

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Należałoby ujednoczyć orzecznictwo. Zdania są rozbieżne, zaś sam model przepisów niejasny. Obie kwestie często powodują problem przy interpretacji ustawy, zaś ten fakt powodują problemy organizacyjne i może wpływać na ewentualną przewlekłość postępowania.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Obecne przepisy po zlikwidowaniu podwójnego sprawdzania warunków formalnych apelacji są lepsze. Absurdem jednak jest to, że przez to wniosek o zwolnienie od kosztów złożony dopiero z apelacją jest ryzykowny, bo na oddalenie nie służy na tym etapie zażalenie. To ewidentna luka ustawodawcza.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Sąd powinien mieć szersze możliwości badania naruszeń procesowych z urzędu, trochę na zasadzie a la 5 KC.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Dobrze wyartykułowane i skonstruowane zarzuty, klarowne uzasadnienie, dobrze zgłoszone zastrzeżenia na etapie I inst

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Korzystnie.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Wspomniana kwestia zwolnienia od kosztów

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Niekorzystnie. Tak samo osobną opłatę od niego.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Niekorzystnie, chaos, co do możliwości zażalenia, trybu, składu..

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

J.w.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Dla osób bez pełnomocnika profesjonalnego ta konstrukcja jest nie do zrozumienia.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

W przypadku zażeń kaskadowych tak, jest to utrudnienie, przedłużenie procesu. Sędziowie boją się korzystać z nowego trybu pozostawienia zażalenia złożonego dla zwłoki w aktach bez rozpoznania.

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

raczej pozytywny, regulacja kompleksowa

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

gwarantują kontrolę orzeczenia przez inny skład sędziowski sądu II instancji

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

prawidłowo sformułowane zarzuty odwoławcze, zachowanie warunków formalnych środka odwoławczego, zachowanie terminu do wniesienia środka odwoławczego

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

pozytywny, zmiana art. 371 k.p.c. przyspiesza postępowanie apelacyjne

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

powinna zostać rozstrzygnięta wprost kwestia doręczania wniosku o uzasadnienie pełnomocnikowi stronie przeciwnej, na tą chwilę jest to kwestia sporna i zależy od praktyk stosowanych przez dany sąd, a nawet przez danego sędziego

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

z jednej strony jest to zmiana pozytywna, gdyż przyspiesza stwierdzenie prawomocności wyroku. Z drugiej strony osoby, które nie były reprezentowane przez profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu przed sądem I instancji nie zawsze rozumieją pouczenie i szukają pomocy prawnej związanej z zamiarem wniesienia środka odwoławczego zbyt późno (tj. po upływie 7 dniowego terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku). W poprzedniej regulacji istniała możliwość "uratowania" takiej sytuacji poprzez złożenie apelacji w terminie 3 tygodni od dnia wydania orzeczenia bez oparcia się na uzasadnieniu.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

z jednej strony przyspiesza postępowanie, z drugiej budzi kontrowersje co do bezstronności sądu. Jest to zwłaszcza problematyczne w małych sądach. Z tego względu zmianę oceniam raczej negatywnie.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

powinna zostać rozstrzygnięta wprost kwestia doręczania wniosku o uzasadnienie pełnomocnikowi stronie przeciwnej, na tą chwilę jest to kwestia sporna i zależy od praktyk stosowanych przez dany sąd, a nawet przez danego sędziego

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażeń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Jak wyżej - z jednej strony przyspiesza się postępowanie, z drugiej budzi kontrowersje co do bezstronności sądu, zwłaszcza w małych sądach.

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażeń?

ze względu na zażenia poziome, uważam że gwarancja ta jest na niższym poziomie

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

jest możliwa, ze względu na ewentualne wniesienie środków odwoławczych całkowicie bezzasadnych

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

uważam, że konieczne jest ponowne pochylenie się nad kwestią zażaleń poziomych (usunięcie tych przepisów lub udoskonalenie)

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

oceniam raczej pozytywnie

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwości zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

generalnie oceniam pozytywnie te regulacje, z wyjątkiem zażaleń poziomych (ocena jak wyżej)

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

oceniam raczej pozytywnie

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

oceniam pozytywnie

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspertki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Bardzo dobrze.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Yyy za długie.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Środek odwoławczy sam w sobie nie jest skuteczny a skuteczność wynika ze sformułowanych zarzutów. Gdby środek odwoławczy był skuteczny sam w sobie to po co nam adwokaci?

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Dla strony nic się nie zmieniło na gruncie tego przepisu, dla sądu pierwszej instancji zmieniło się to, że szybciej pozbędzie się spraw a dla sądu drugiej instancji zmieniło się to, że ma więcej pracy.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Zmiana przepisów o apelacji nic nie da. Za mało pracowników.

Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym.

Wywiad Ekspercki

W jaki sposób ocenia Pan/Pani przepisy prawa w zakresie postępowania odwoławczego apelacyjnego?

Uważam, że zmiany są słuszne nieskomplikowane czynności związane z nadaniem biegu apelacji może wykonywać referendarz sądowy, art. 373 k.p.c. Apelacja jest w zasadzie kontynuacją postępowania Sądu I instancji i ma na celu zbadania legalności i zasadności orzeczenia, naprawienie błędów I instancji w granicach apelacji.

W jaki sposób przepisy o apelacji odpowiadają potrzebom realizacji gwarancji praw jednostki w postępowaniu sądowym?

Należy wykazać interes prawny, gdy nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia dochodzi do oddalenia apelacji. Sąd z urzędu bierze pod uwagę nieważność postępowania - chroni tym samym interes publiczny.

Proszę wymienić trzy najważniejsze czynniki skuteczności środków odwoławczych.

Interes prawny, pokrzywdzenie orzeczeniem legitymacja procesowa.

Jak ocenia Pan/Pani wpływ zmian w postępowaniu między instancyjnym apelacyjnym (art. 371 k.p.c.)?

Postępowanie naprawcze przeprowadza sąd II instancji, Sąd I instancji jedynie po wpłynięciu apelacji niezwłocznie przekazuje akta do sądu II instancji.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Nieco za bardzo jest sformalizowana. Wszelkie kwestie związane ze wskazaniem zarzutów naruszenia prawa materialnego, procesowego, czy nowych faktów i dowodów powinny przyjąć model standardu. Powinna być standaryzacja, skoro jest dowolność każda apelacja może być inna. Niech będzie że powinien być wzór, tak jak wzór jest na uzasadnienie w postępowaniu karnym.

Jak ocenia Pan/Pani warunek wniosku o uzasadnienie orzeczenia, jako podstawa do wniesienia apelacji/zażalenia?

Zdecydowanie tak,, zapobiegnie to nadmiernemu niepotrzebnych wniosków.

Jak ocenia Pan/Pani nowy model zażalenia w postępowaniu cywilnym?

Dobrze, sprawy będą szybciej rozpoznawane, strony nie będą musiały tyle czekać, jak w niektórych przypadkach kiedy na każde zażalenie strona wnosi zażalenie. Częściowo można to załatwić w sądzie po prostu.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o apelacji?

Powinien znaleźć się obowiązkowy przymus radcowsko adwokacji, przynajmniej na poziomie sporządzenia samego pisma i sformułowania zarzutów apelacji po zapoznaniu się z aktami, niewątpliwie ułatwiło by to pracę sądu. Wyeliminowało by to sporo błędów jakie się pojawiają w pismach procesowych.

Jakie uwagi nasuwają się Pani/Panu w kontekście zażaleń poziomych (art. 394 § 1 k.p.c.), (art. 394(1a) k.p.c.), (art. 394(2) k.p.c.)

Generalnie zażalenia przez wprowadzenie poziomych zażaleń ograniczyły ilość wnoszonych pism. Każdy liczy się z tym, że nie dość że musi wnieść opłatę, to jeszcze uzasadnienie to zaraz jego zażalenie może być oddalone lub odrzucone,

Jak ocenia Pan/Pani realizację gwarancji praw strony w postępowaniu cywilnym i realizację uprawnień do odwołania się od orzeczenia w kontekście zażalenia?

Dobrze oceniam nareszcie zażalenia będą rozpoznawane merytorycznie, a nie jak to miało miejsce dotychczas, kiedy nie było żadnych podstaw, wszystko trzeba było wyjaśniać stronie na piśmie.

Czy praktyka nadużywania instytucji odwoławczych zażalenie/apelacja, jest możliwa w obecnym stanie prawnym i czy prowadzi ona do utrudniania i wydłużenia czasu postępowania?

Zawsze znajdzie się ktoś, kto będzie chciał tak czy inaczej wpływać na przewlekłość, czy też przedłużać niepotrzebnie postępowania. Czasami sprawa która może się szybko zakończyć trwa bardzo długo, a żadnej ze stron nie zależy na tym aby to szybko zakończyć, przychodzą do sądu żeby się kłócić.

Jakiego rodzaju problematyka powinna zostać dostrzeżona/zmieniona w kontekście przepisów o zażaleniu?

Nie mam uwag

Proszę ocenić instytucję skargi na orzeczenie referendarza sądowego w kontekście stosowania odpowiedniego przepisów o zażaleniu.

Dobrze oceniam, poszerzono zakres kompetencji referendarza, uważam że powinno to zmierzać w tym kierunku. Wiele rzeczy mogą wykonywać referendarze sądowi, a w zasadzie mają taką samą wiedzę jak sędziowie, więc można spokojnie odciążyć sędziów pracą.

Proszę wyrazić swoją opinię w przedmiocie możliwość zaskarżania różnych postanowień pozytywnych/negatywnych, a także w drodze rozszerzenia zamkniętego katalogu na gruncie art. 394 k.p.c.

W związku z tym artykułem pewna część została przeniesiona do rozpatrywania jako zażalenia poziome. Odnosi się to do postanowień incydentalnych nie mających za zadanie rozstrzygnięcia sprawy co do istoty.

Proszę ocenić model odwołania instancyjnego od orzeczeń referendarza sądowego.

Super, uważam że nie można się przyczepić, odciążenie sędziów jest uzasadnione. Referaty są bardzo duże.

W jaki sposób ocenia Pani/Pan przepisy prawa o skardze kasacyjnej w kontekście zapewnienie jednolitości prawa?

Nie mam zdania na ten temat.

Jakiego rodzaju problematyka winna być zauważana/zmieniona w przedmiocie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi o wznowienie postępowania?

Uważam że jest to potrzebna regulacja.

Co powinno być zmienione w kontekście nadzwyczajnych środków zaskarżenia?

Środki te są konieczne, z uwagi na możliwość rażącego naruszenia prawa. Nie można dopuścić, żeby orzeczenie dotknięte rażącą wadą się ostało. Trzeba eliminować takie wypadki.

Proszę wyrazić opinię na temat kształtowania się linii orzeczniczych w kontekście nowelizacji 04 lipca 2019 r. w zakresie rozstrzygania w przedmiocie środków odwoławczych.

Ujednolicenie praktyki sądów w stosowaniu prawa.

Jakie rozwiązania prawne i kierunki linii orzeczniczych został wykształcone w następstwie przyjęcia do porządku prawnego nowelizacji z 04 lipca 2019 r. w kontekście rozstrzygania w zakresie środków odwoławczych?

Nie mam zdania.

Czy orzeczenia w postępowaniu cywilnym powinny zawierać jedynie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia?

Nie, oznaczało by to z powrotem konieczność sporządzania uzasadnienia.

Co Pani/Pana zdaniem powinno zostać zmienione, jakie rozwiązania przyjęte w kontekście szeroko pojmowanych środków zaskarżenia?

Uważam że wszystko jest jak na leży, nie wiem może udział instytucji międzynarodowych, ławników ekspertów prawa.

Ta treść nie została utworzona ani zatwierdzona przez Google.

Formularze Google